

บทที่ ๓

การสร้างเครื่องดนตรีไทยภาคเหนือประเภทเครื่องดีด (ซึ้งกลาง) และกลองปู้เจ้

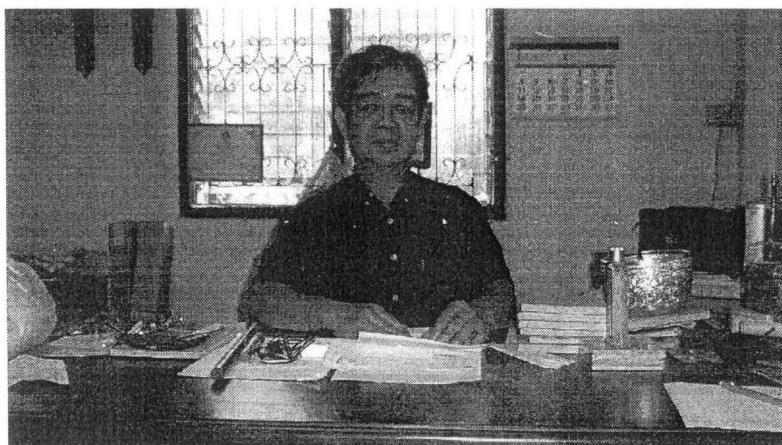
การศึกษาเรื่องการสร้างเครื่องดนตรีไทยภาคเหนือในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีด (ซึ้งกลาง) และกลองปู้เจ้ เป็นสำคัญ โดยได้ศึกษาถึงขั้นตอนการสร้าง ขนาด สัดส่วน รวมถึงวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำด้วย ดังจะกล่าวไว้โดยลำดับ ดังนี้

๓.๑ การสร้างซึ้งกลาง

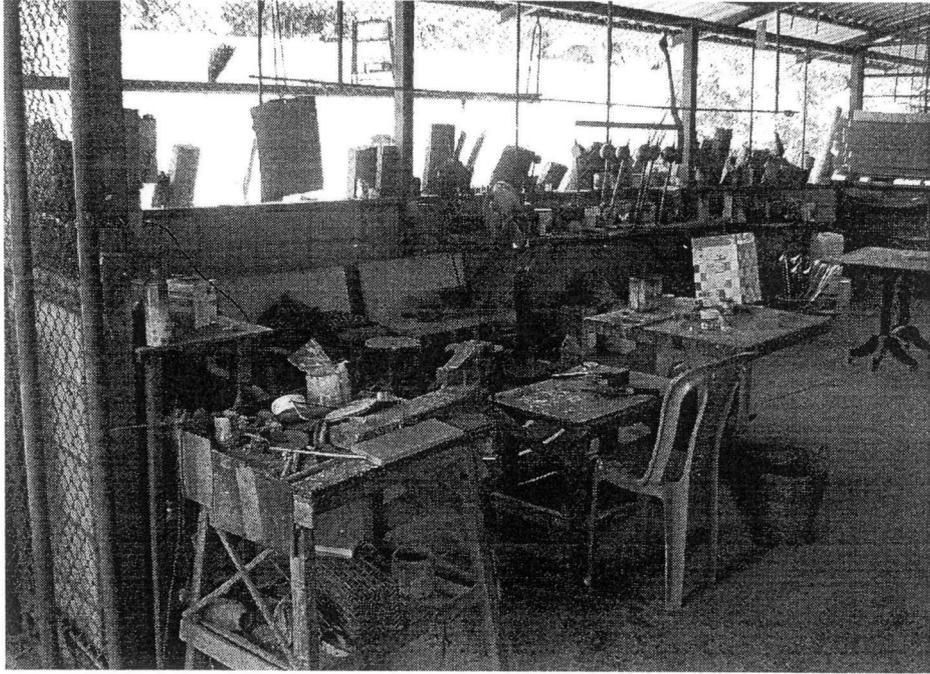
การวิจัยวิธีการสร้างซึ้งกลางในเขตพื้นที่ ๕ จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง และน่าน ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ข้อมูลจากช่างทำซึ้งที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในสังคมวัฒนธรรมภาคเหนือรวม ๑๓ ท่าน ได้แก่ นายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ นายเจย ปินกาศ นายศรีกฤษ ปันแสง นายบุญส่ง จี้อาทิตย์ นายเหนียม ลือหาร นายผัด มั่งได้ นายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ นายบุญปิ่น ยอดดี นายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์ นายสวิง ยาระนะ นายทองคำ ยศสุด นายบุญมี จันทรัตน์ และ นายประเสริฐ เกิดมงคล โดยช่างทำซึ้งทั้งหมด ท่านมีกรรมวิธีการสร้าง การกำหนดสัดส่วน และการเลือกใช้วัสดุ ดังนี้

๓.๑.๑ การสร้างซึ้งของนายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่

นายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ ปัจจุบันมีอายุ ๕๖ ปีพักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๒๔๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลสันผักหวาน อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ (สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

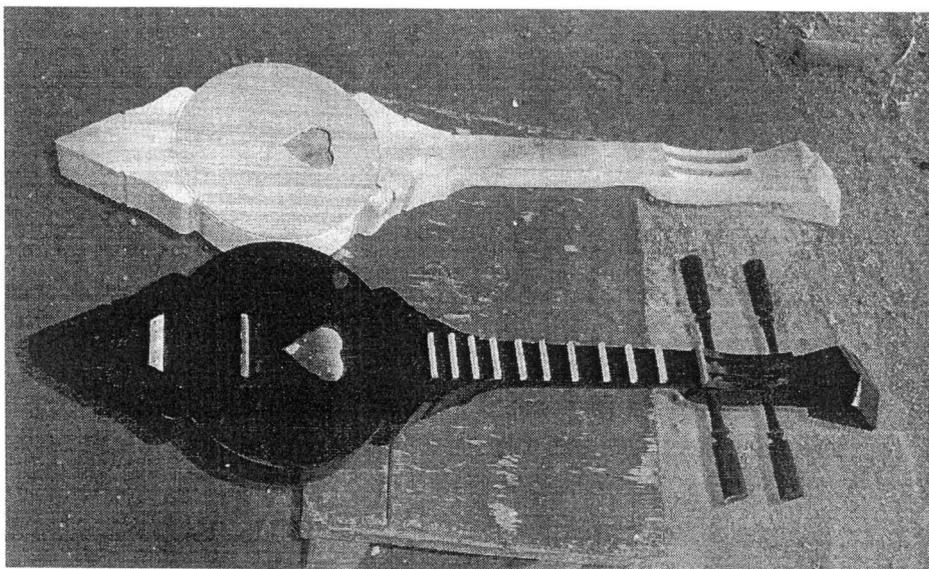
ภาพนายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่

ภาพบรรยากาศบริเวณโรงงานของนายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่

๑) ขนาดและสัดส่วน

นายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ กล่าวว่า สัดส่วนที่สร้างได้ใช้ต้นแบบในการสร้างซึ่งกลางมาจาก คุณพ่อสุนทร ณ เชียงใหม่ ศิลปินผู้เชี่ยวชาญในการบรรเลงซิ่งและการสร้างซิ่ง ต่อมาขนาดและสัดส่วนก็ได้ดัดแปลงจนเกิดความลงตัวและสามารถผลิตในปริมาณที่มากขึ้น (สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่, สัมภาษณ์, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑) โดยซิ่งกลางที่นายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ ทำมีขนาดและสัดส่วนดังต่อไปนี้

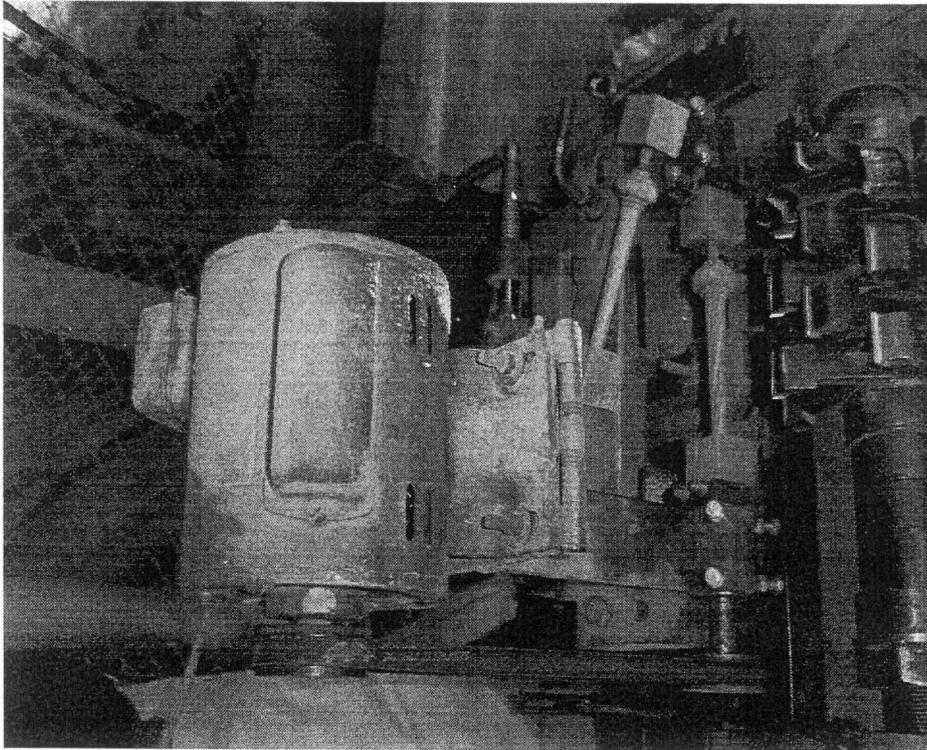

ภาพซิ่งกลาง(ซิ่งชุดและซิ่งประกอบ) ของนายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่

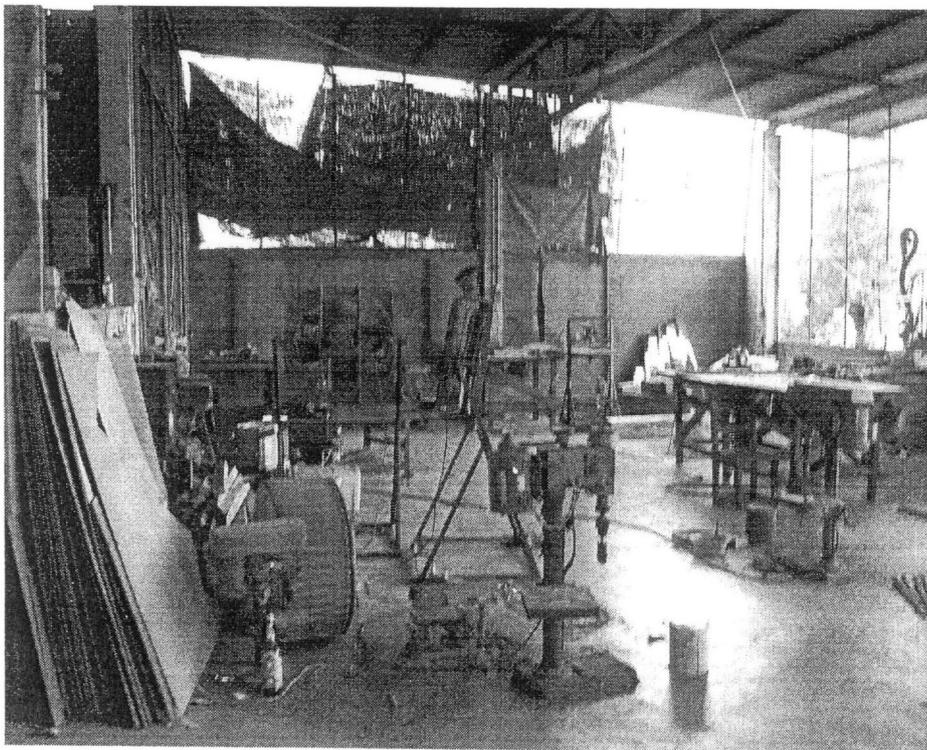
ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๑๐๗.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๔๓	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๖.๕	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๓๖	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๕๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๖๗	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๓.๗	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๗.๗	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๓.๗	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๓.๗	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๓๖	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๑๒	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๑๐	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๕	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

จากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการซึ่งกลาง (แบบชุดและแบบประกอบ) ของนายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ พบว่า มีเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น เครื่องกลึงเลื่อยไฟฟ้า เครื่องสว่านไฟฟ้า เป็นต้น เครื่องมือบางอย่างได้ออกแบบตามสภาพการใช้งาน จนสามารถผลิตได้รวดเร็วส่งผลให้มีการผลิตได้มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ทำได้ทั่วไปในท้องถิ่น เช่น เลื่อย ค้อน ขวาน มีดพรว้า สิว ตะไบ คีม ไม้อัด กระดาษทราย

ภาพเครื่องกลึงลูกบิด

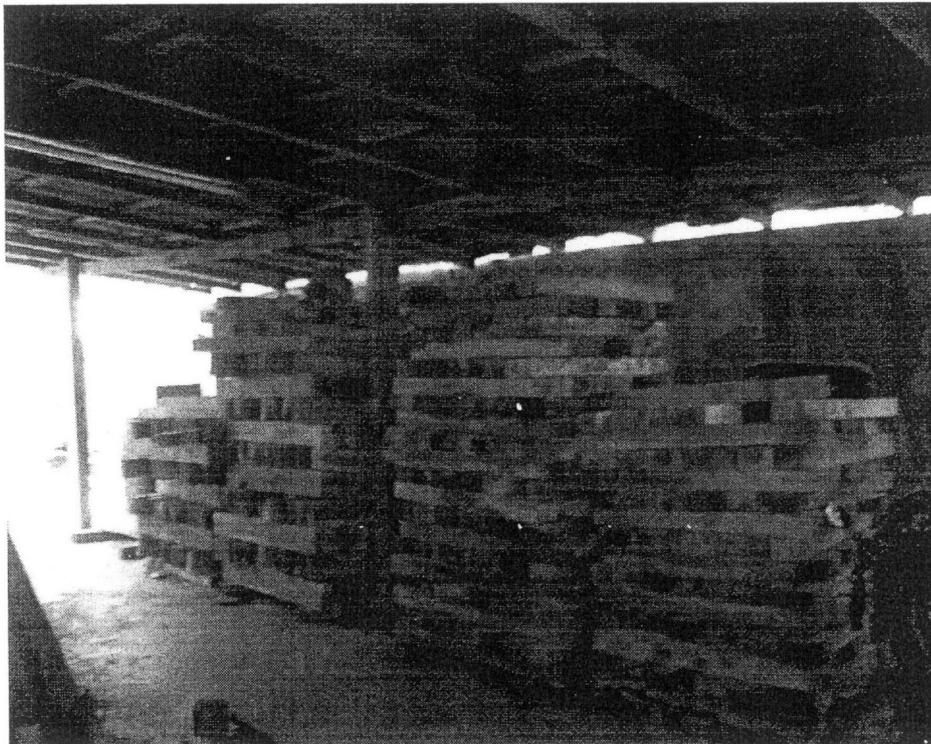

ภาพเครื่องสวนไฟฟ้า

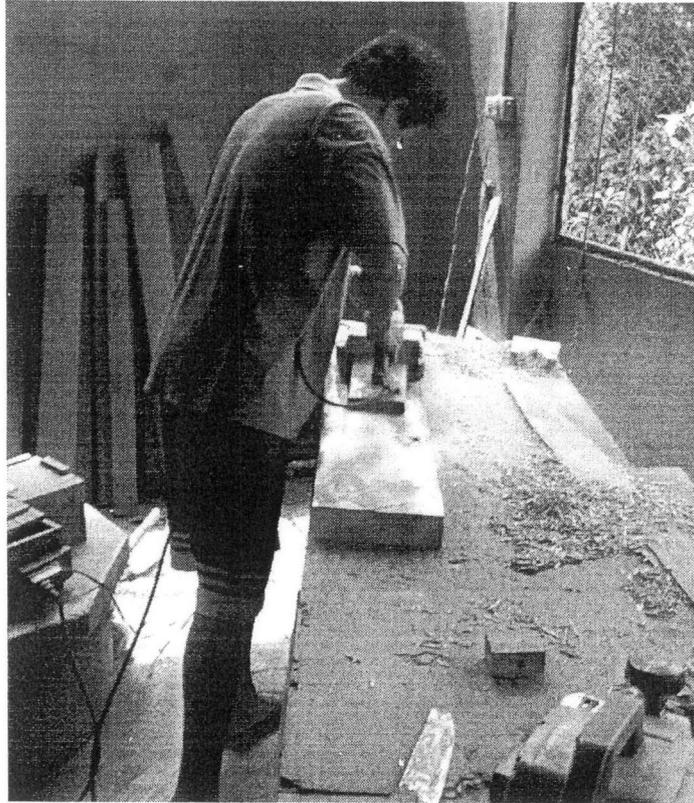
ในการสร้างซึ่งกลางนั้น นายสุรศักดิ์ ฅ เชียงใหม่ กล่าวว่า ได้ใช้ไม้ขนุน ไม้สัก และไม้อัด สัก แต่โดยทั่วไปนั้นไม้ขนุน เนื่องจากมีความสวยงามน้ำหนักเบา ที่สำคัญมีจำนวนมากและหาได้ ง่ายในท้องถิ่น ส่วนวัสดุที่นำมาประกอบก็หาได้ง่ายในท้องถิ่นเช่นกัน ที่สำคัญงานที่ผลิตออกมานั้น จะเน้นเสียงที่มีความกังวาน รูปทรงสวยงามและคงทน (สุรศักดิ์ ฅ เชียงใหม่, ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

๓) ขั้นตอนการสร้าง

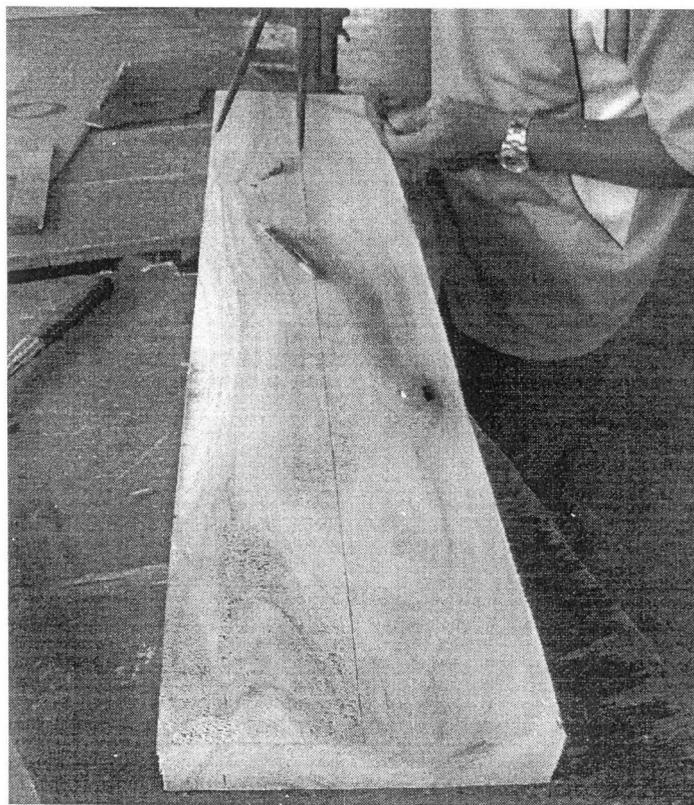
การสร้างซึ่งกลางของนายสุรศักดิ์ ฅ เชียงใหม่ มีทั้งแบบชุดและแบบประกอบ ผู้วิจัยได้ สังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีขั้นตอนแบบชุดและแบบประกอบ ดังต่อไปนี้

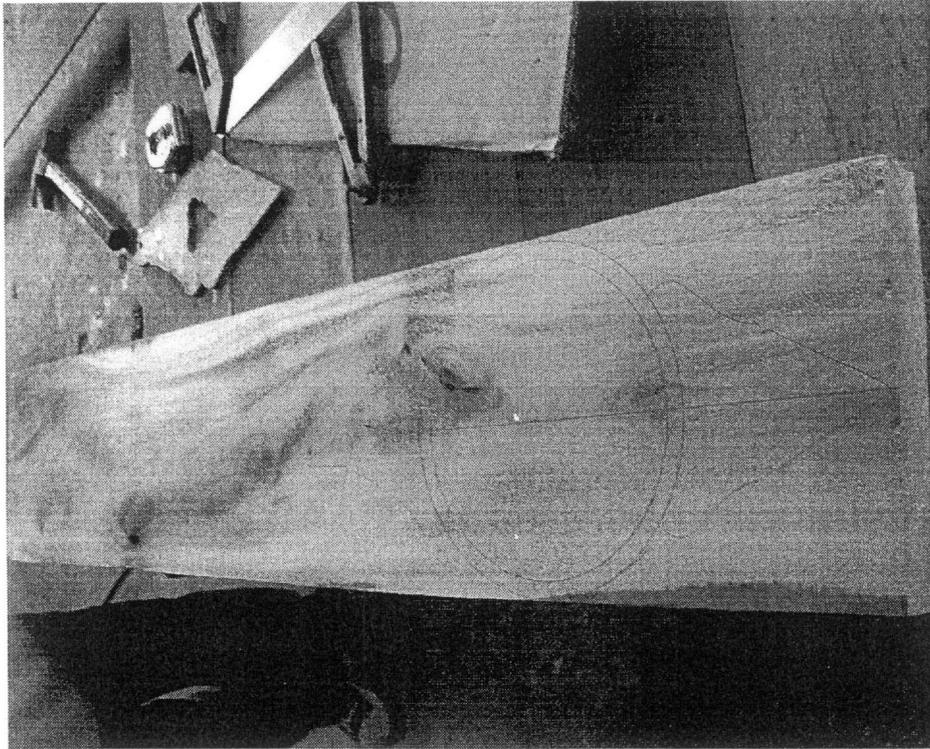
ภาพการคัดไม้โดยการฝั่ง อบ ให้แห้ง

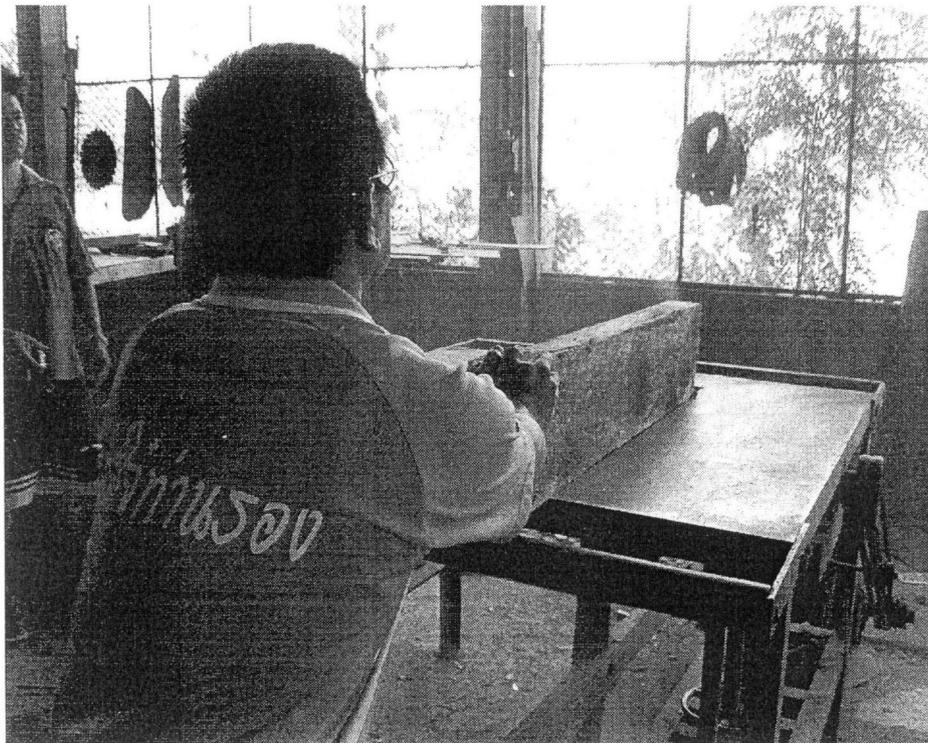
ภาพนำไม้มาไสให้ผิวเรียบด้วยกบไฟฟ้า

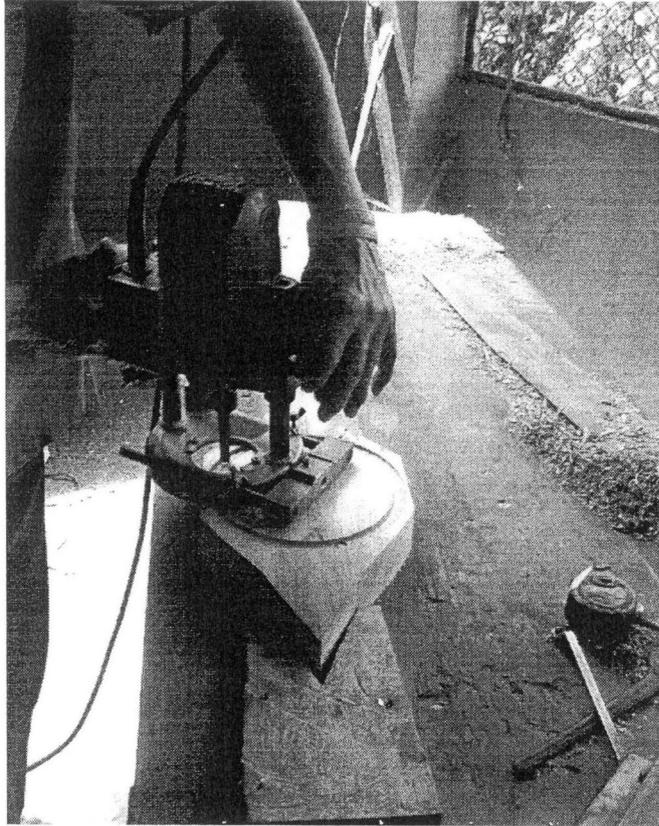
ภาพใช้วงเวียนขึ้นรูปกะโหลกซึ่งกลาง

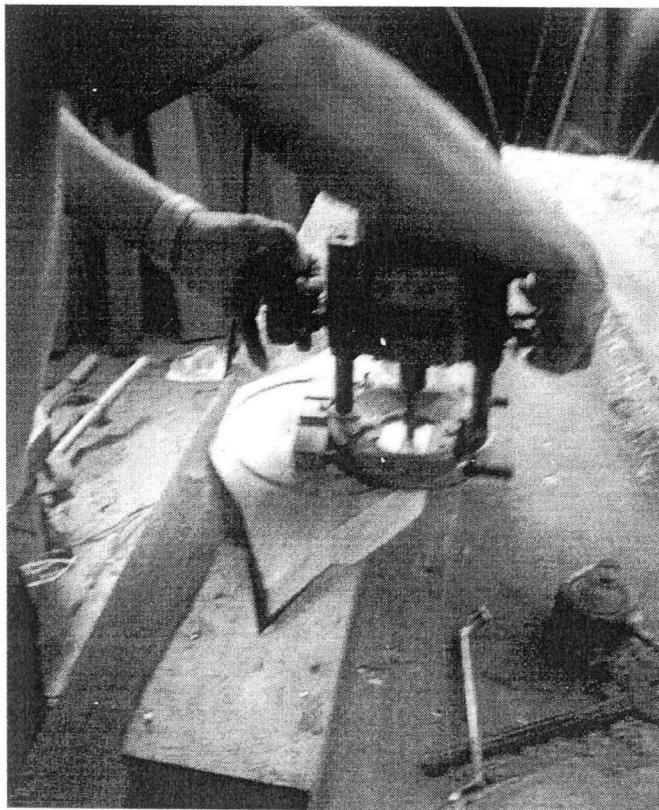
ภาพวาดแบบซึ่งกลางตามแบบพิมพ์

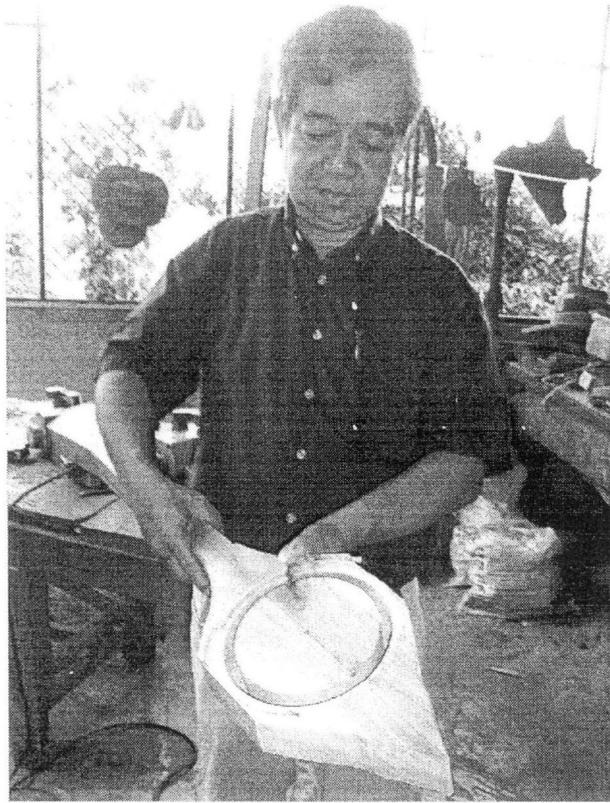
ภาพการทำซึ่งชุดโดยใช้เลื่อยไฟฟ้าขึ้นรูป

ภาพชุดกะโหลกซึ่ง โดยใช้ลีดเตอร์เจาะเป็นวงกลมด้านซ้ายมือ

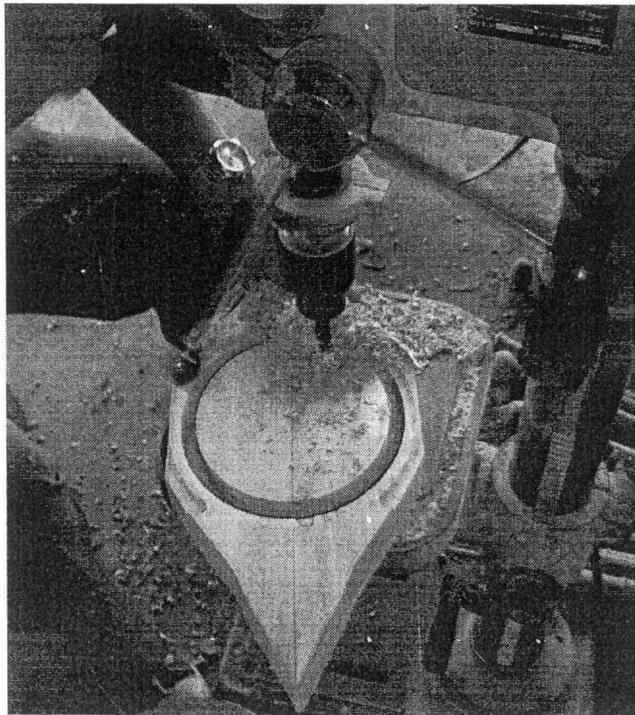

ภาพชุดกะโหลกซึ่ง โดยใช้เครื่องลีดเตอร์เจาะเป็นวงกลมด้านขวามือ

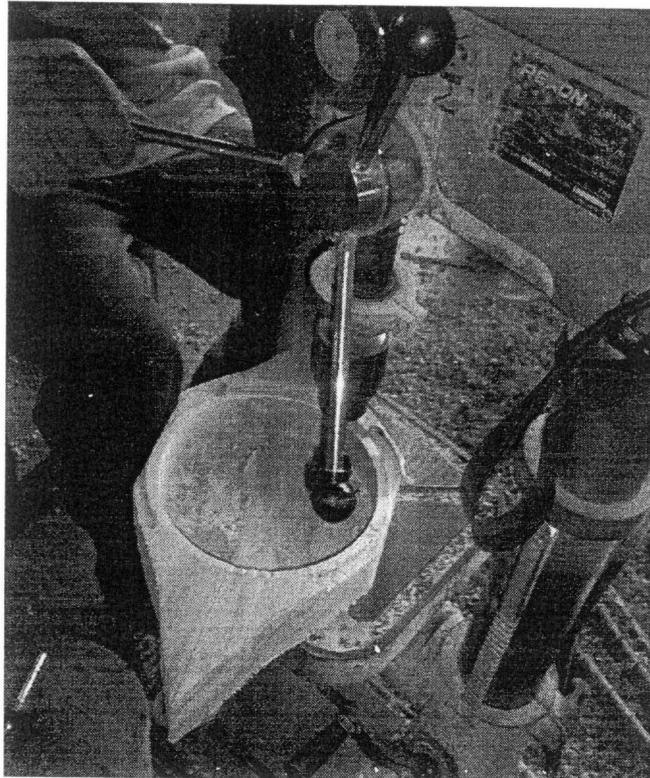

ภาพนายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ อธิบายวิธีการเจาะด้วยล้อตัดเตอร์

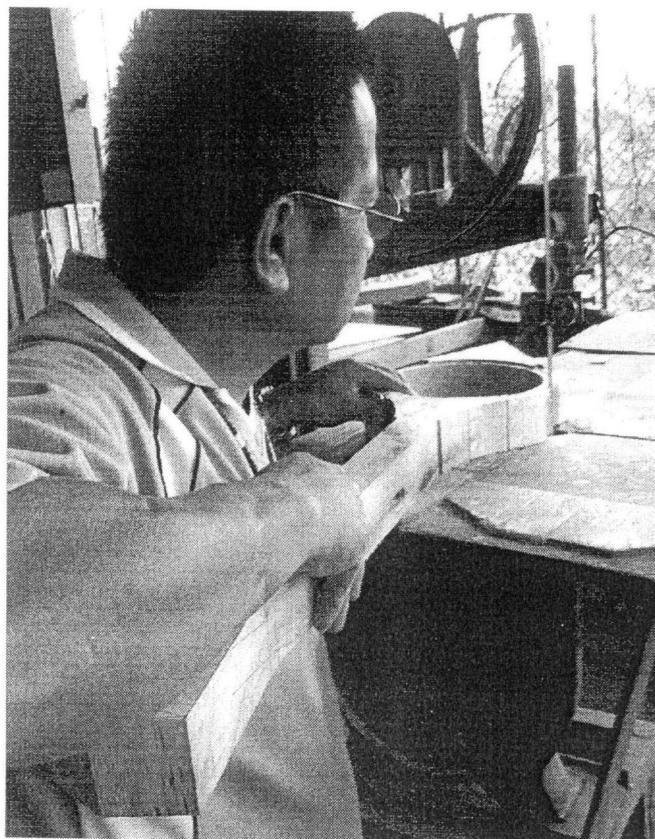
(ที่มา: สุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่, ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

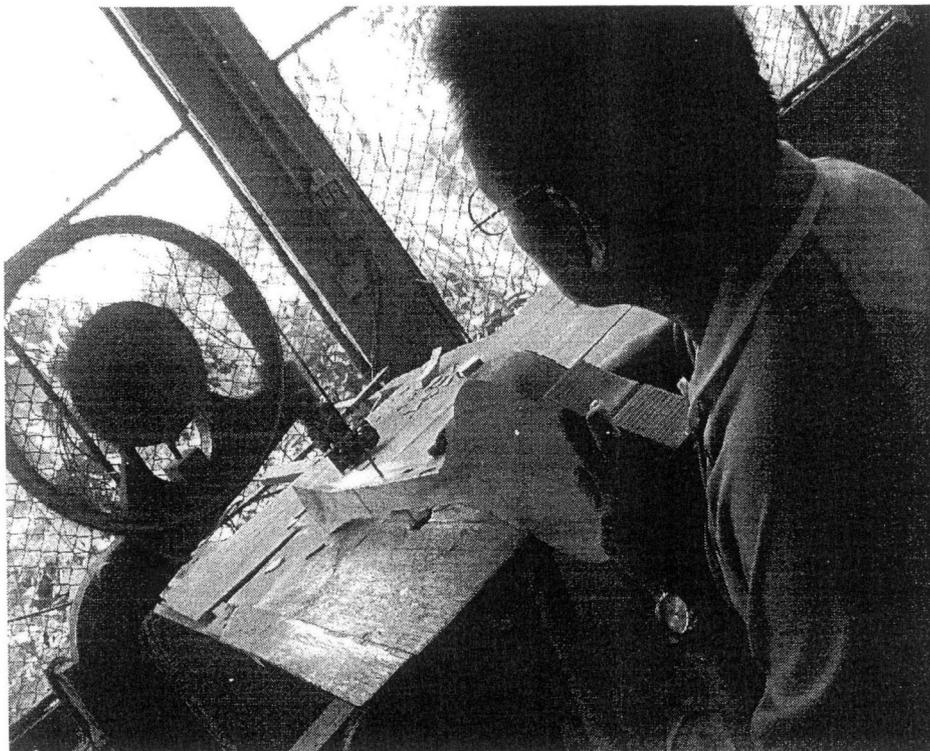
ภาพการใช้สว่านเจาะไฟฟ้าขุดซึ่งกลาง

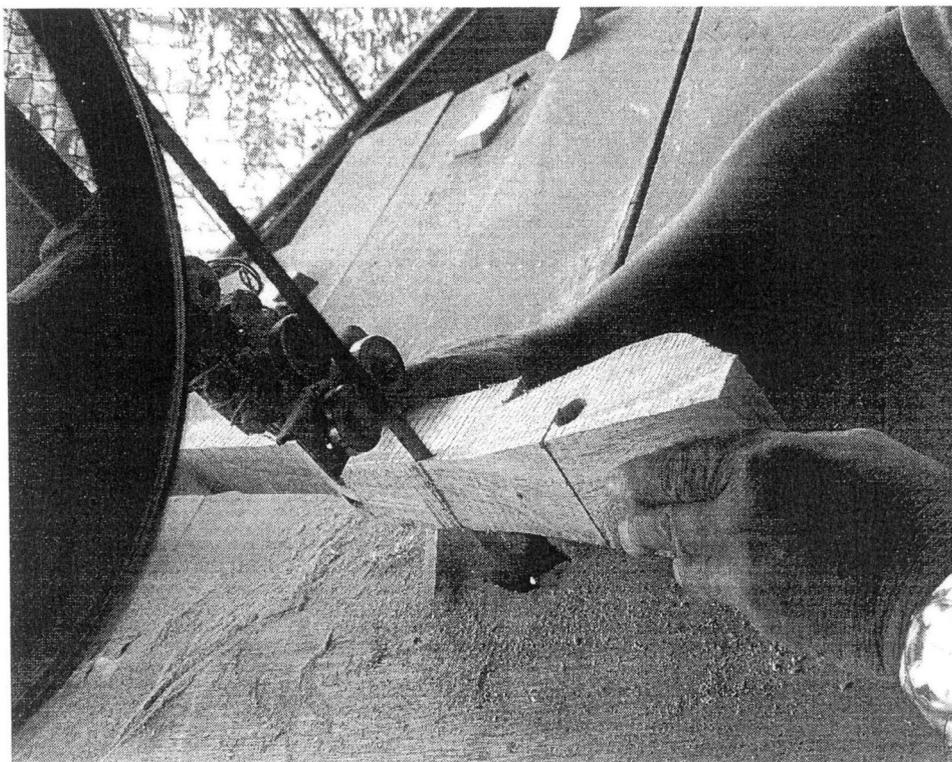
ภาพการแต่งด้วยกระดาษทราย โดยใช้ส่วนไฟฟ้า

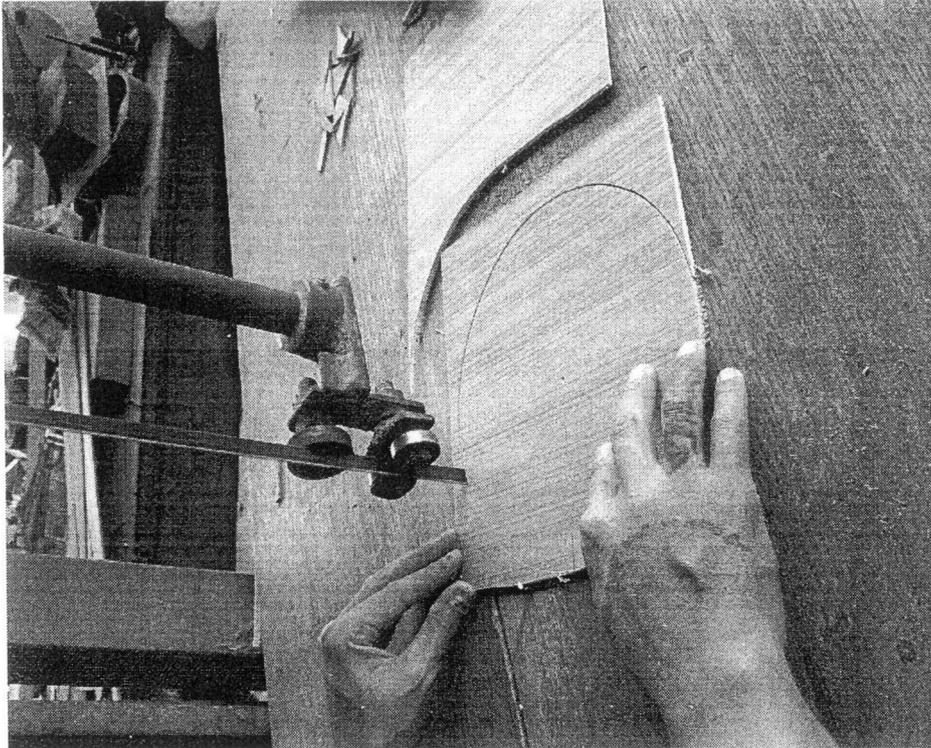
ภาพการใช้เลื่อยไฟฟ้าแต่งส่วนกะโหลก

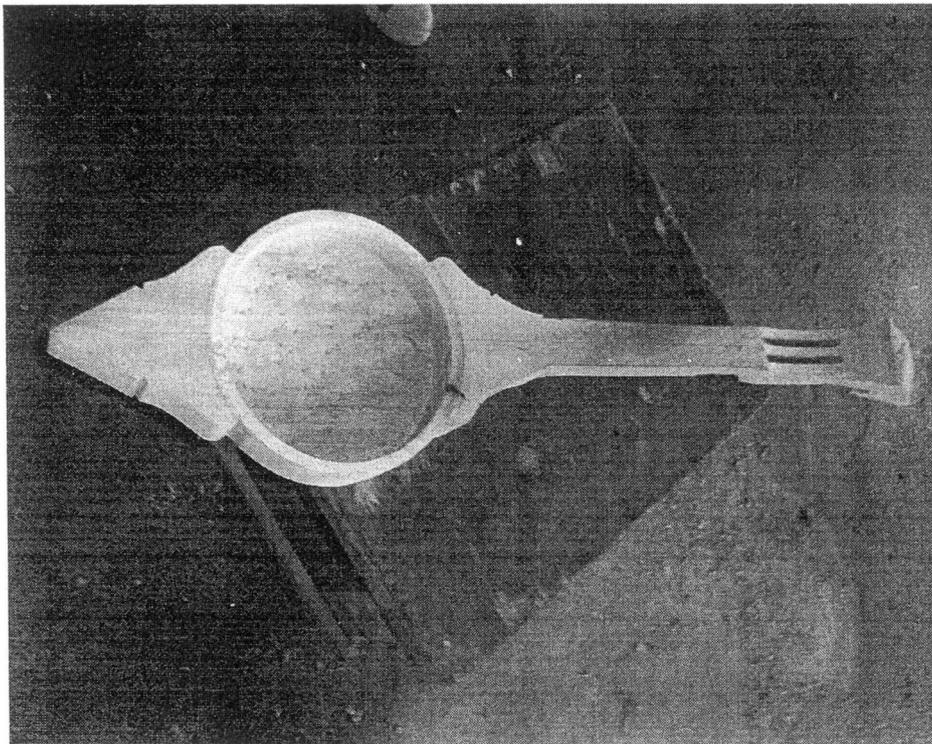
ภาพการใช้เลื่อยไฟฟ้าแต่งกันทวน

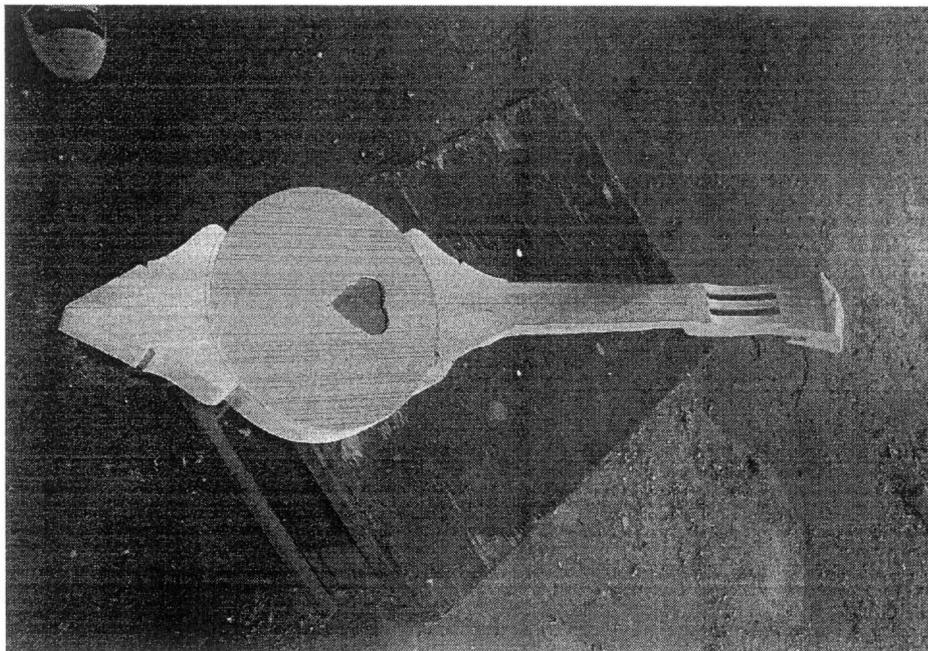
ภาพการใช้เลื่อยไฟฟ้าแต่งส่วนหัวซิง

ภาพการทำแผ่นไม้ประกบหน้ากะโหลกซึ่ง

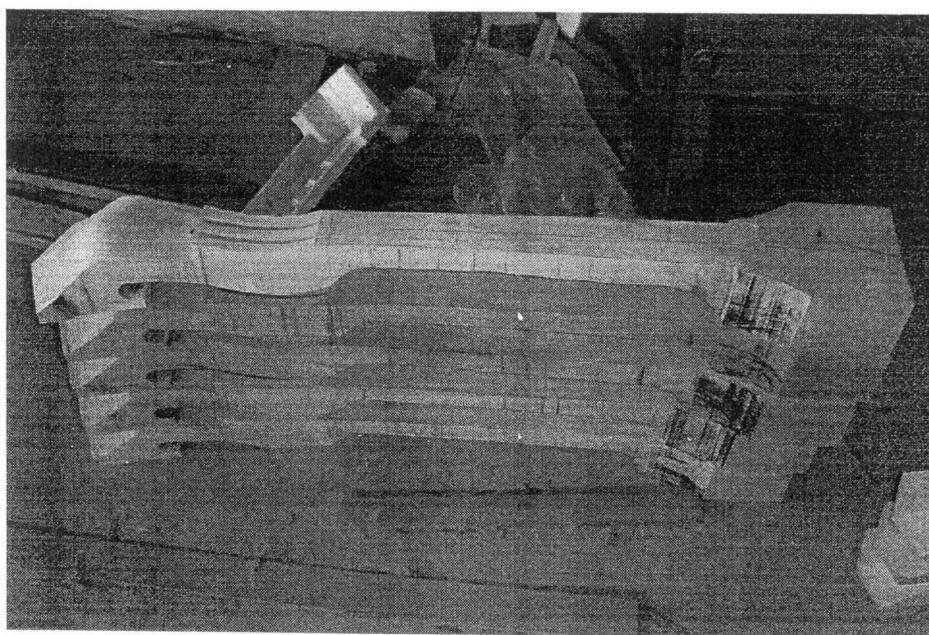

ภาพซึ่งชุดที่ขึ้นรูปประกอบหน้ากะโหลกซึ่ง

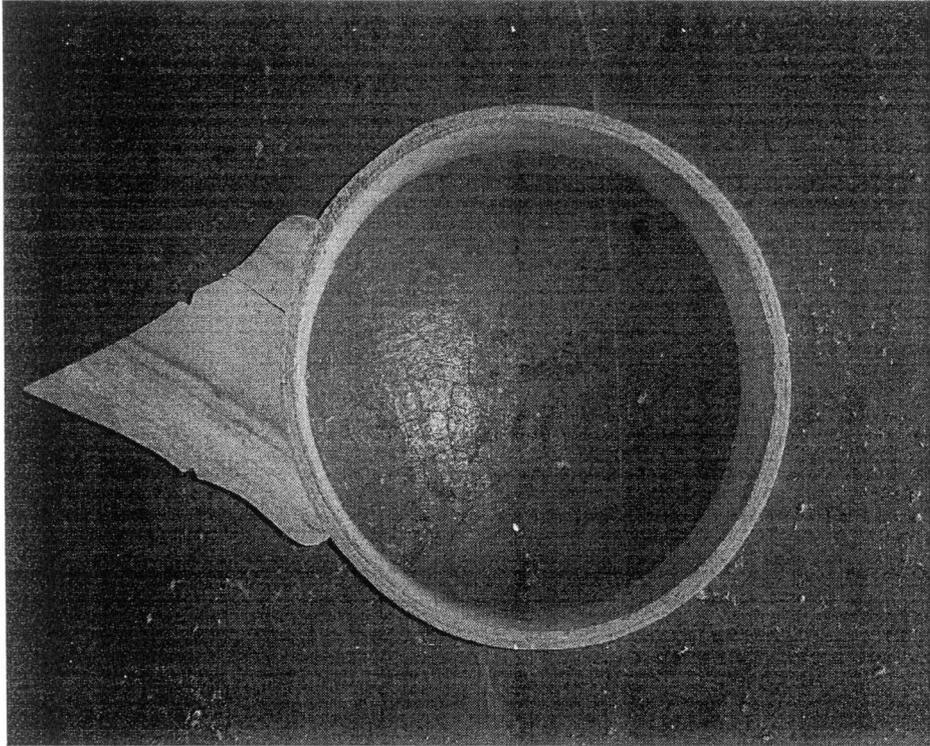

ภาพซึงชุดที่ประกบหน้ากะโหลกซึง

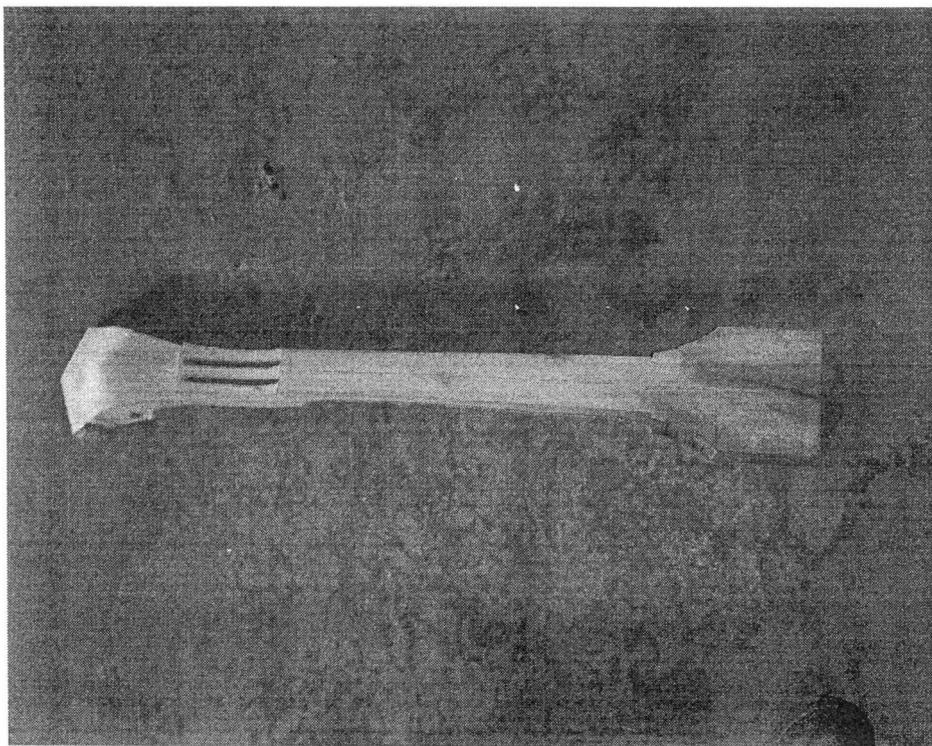
สังเกตได้ว่าการทำซึงชุดของนายสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ มีขั้นตอนที่เรียบง่าย ใช้เวลาน้อย เนื่องจากมีส่วงานช่างชำนาญและมีเครื่องมือที่ผลิตทันสมัย จึงเกิดความรวดเร็วในงานผลิตซึงชุดที่ประกบกะโหลกซึงแล้ว มีขั้นตอนต่อไปคือ นำไปขัดด้วยกระดาษ ลงสีฝุ่น เคลือบและทำสี จากนั้นก็ใส่ลูกบิด หย่องหน้า หย่องหลัง ดินนม ๑๐ อัน ใส่สายโลหะเป็นคู่ บน-ล่าง รวม ๔ สาย และเทียบเสียง

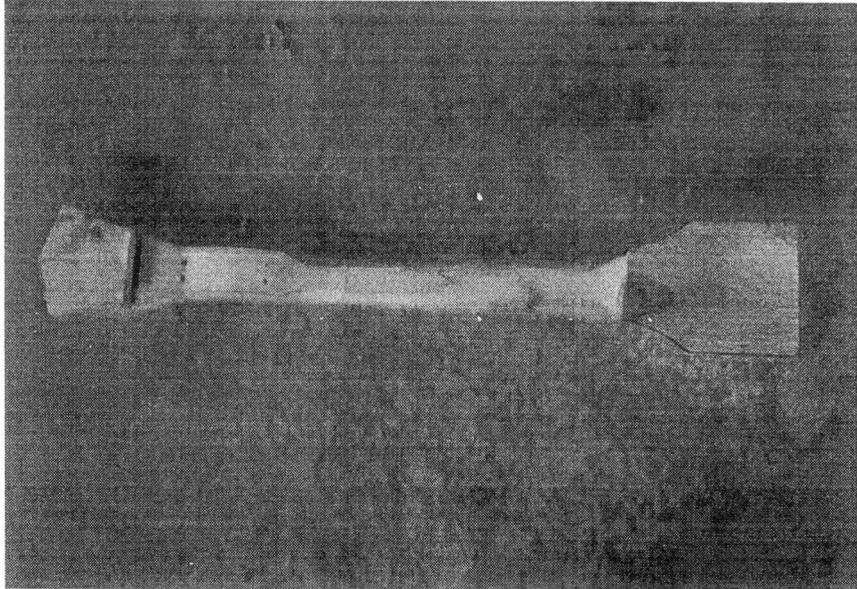
ภาพคันทวนและส่วนหัวซึงที่รอประกอบ

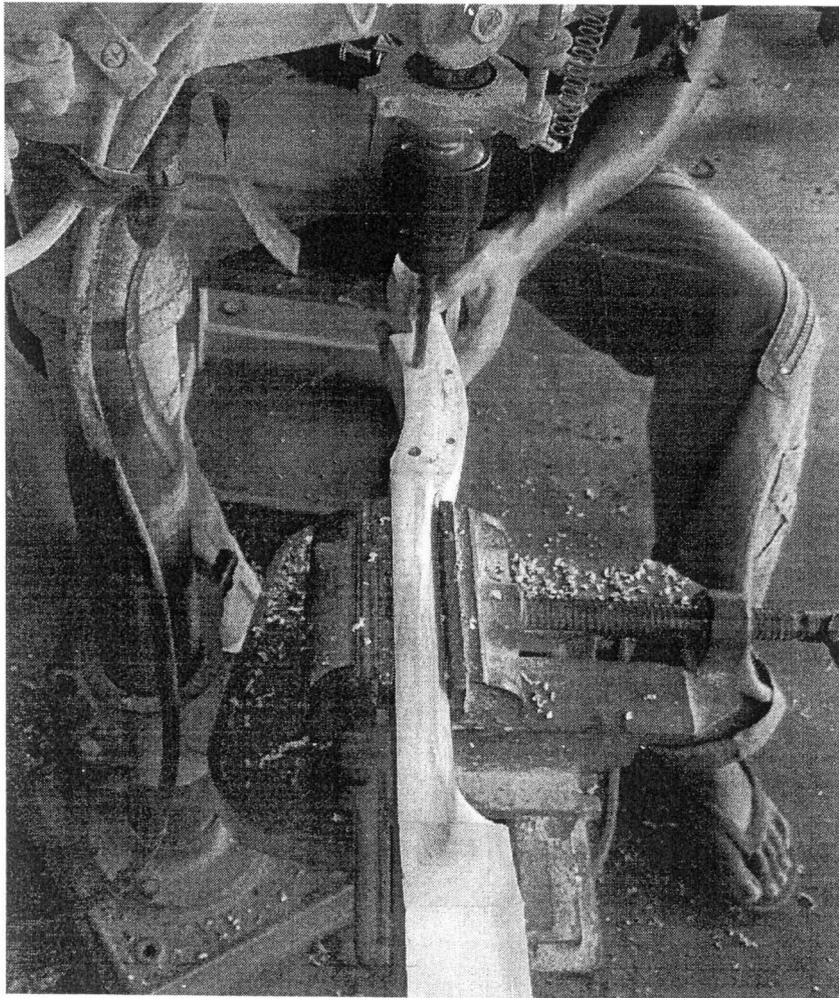
ภาพกะโหลกซึ่งที่ร่อประกอบ

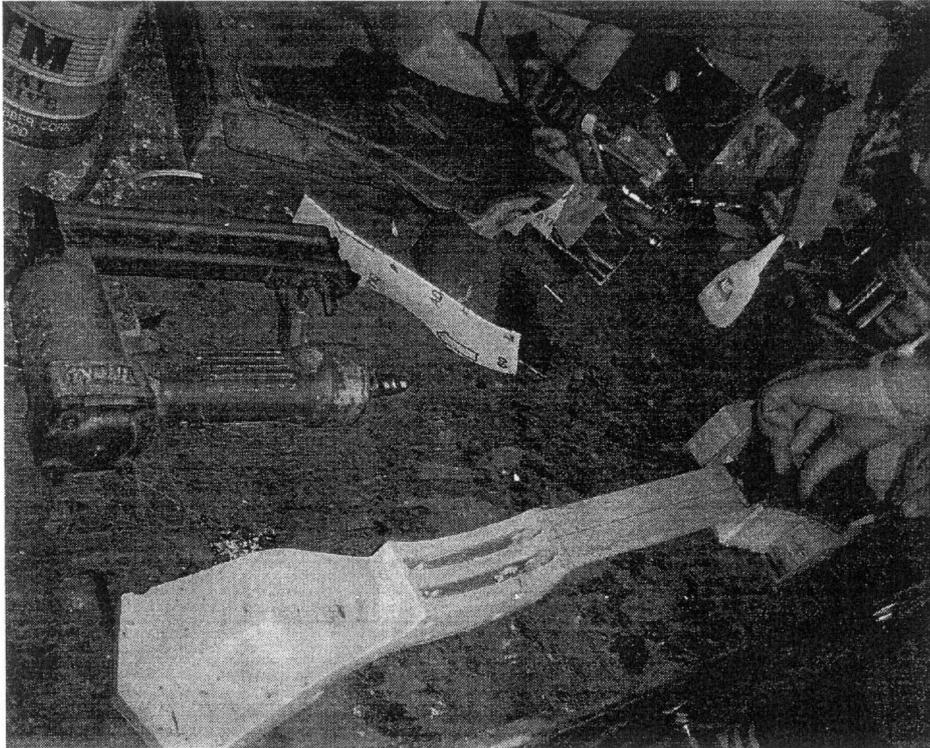
ภาพคันทวนและหัวซึ่งค้ำหน้า

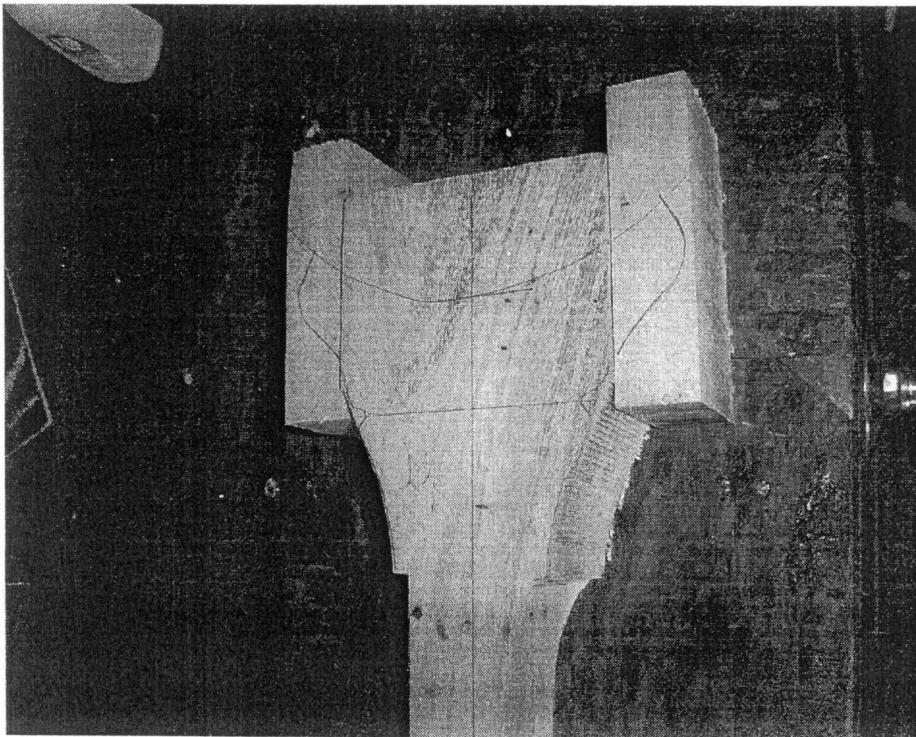
ภาพคันทวนและหัวซึ่งด้านหลัง

ภาพการเจาะหัวซึ่งเพื่อเตรียมใส่ลูกบิด

ภาพคนทวนและหัวซึ่งตากาวเพื่อประกบไม้ด้านข้าง

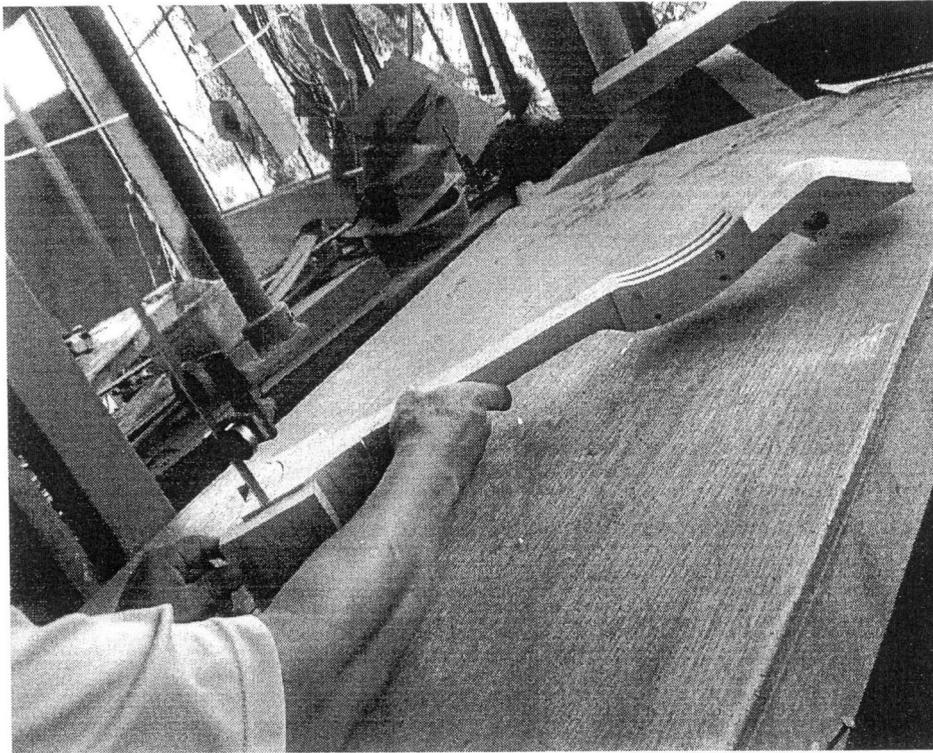
ภาพคนทวนและหัวซึ่งประกบไม้ด้านข้าง

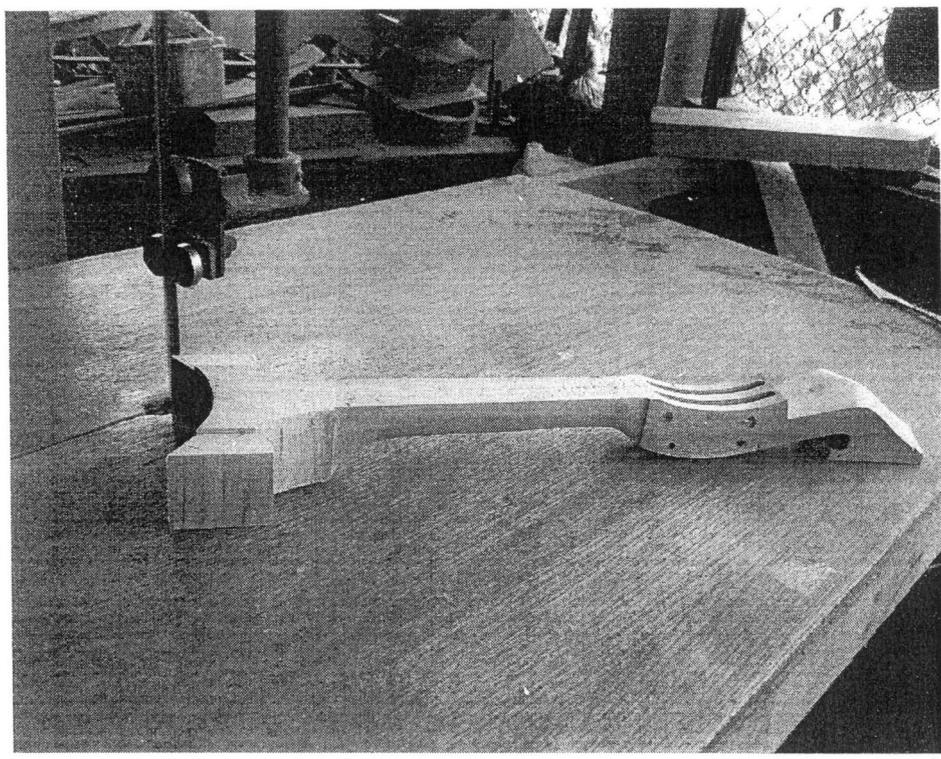
ภาพคันทวนและหัวซึ่งหลังจากทากาวประกบไม้ด้านข้างแล้วใช้แม่แรงบีบ

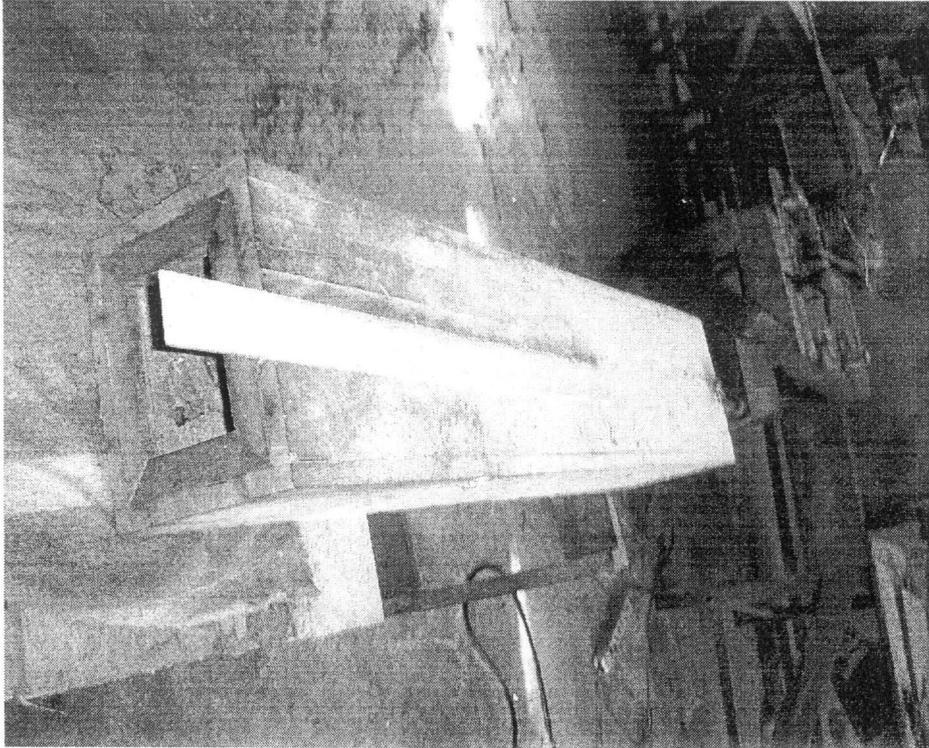
ภาพคันทวนและหัวซึ่งขณะใช้เลื่อยไฟฟ้าแต่งขึ้นรูปด้านข้าง

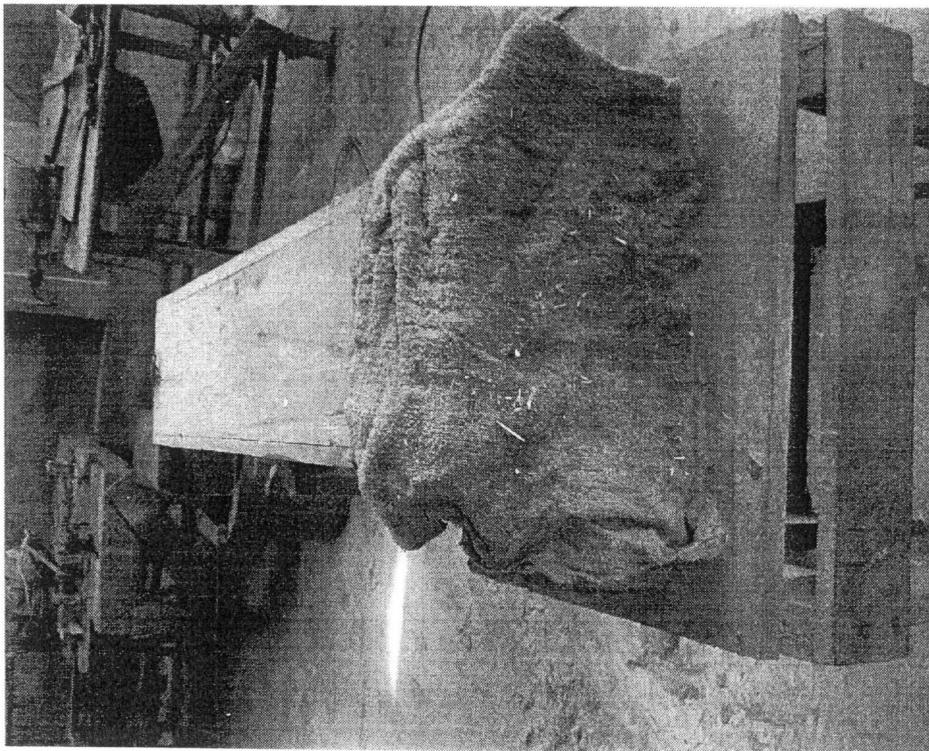
ภาพคันทวนและหัวซึ่งขณะใช้เลื่อยไฟฟ้าแต่งขึ้นรูปด้านใน

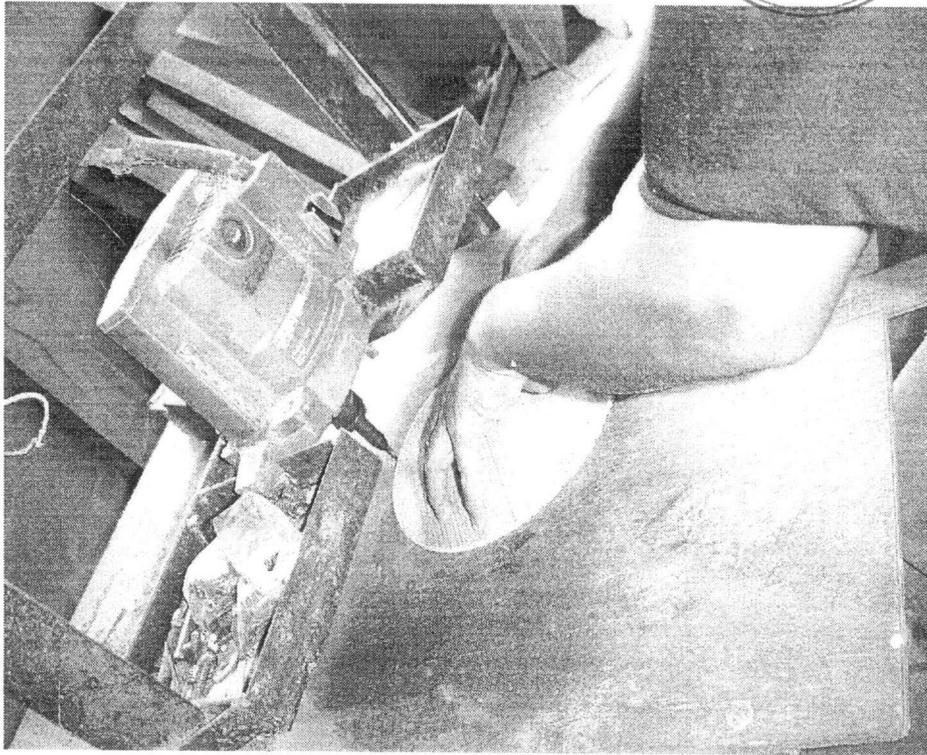
ภาพคันทวนและหัวซึ่งแต่งขึ้นรูปด้านในเป็นรูปครึ่งวงกลม

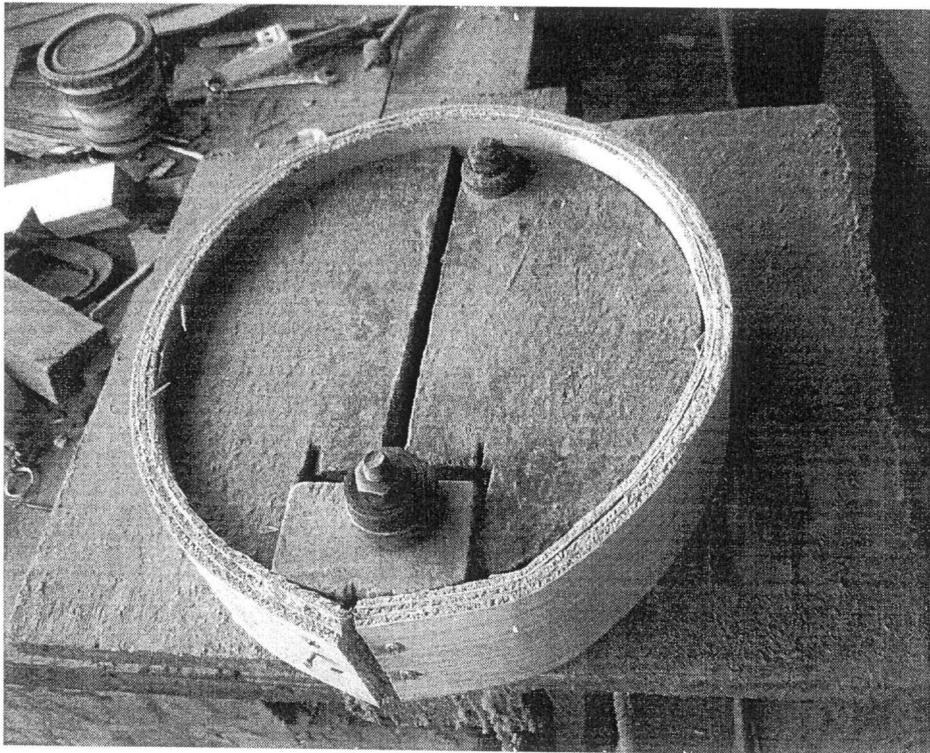
ภาพภูมิปัญญาการเตรียมไม้อัดอบไอน้ำ

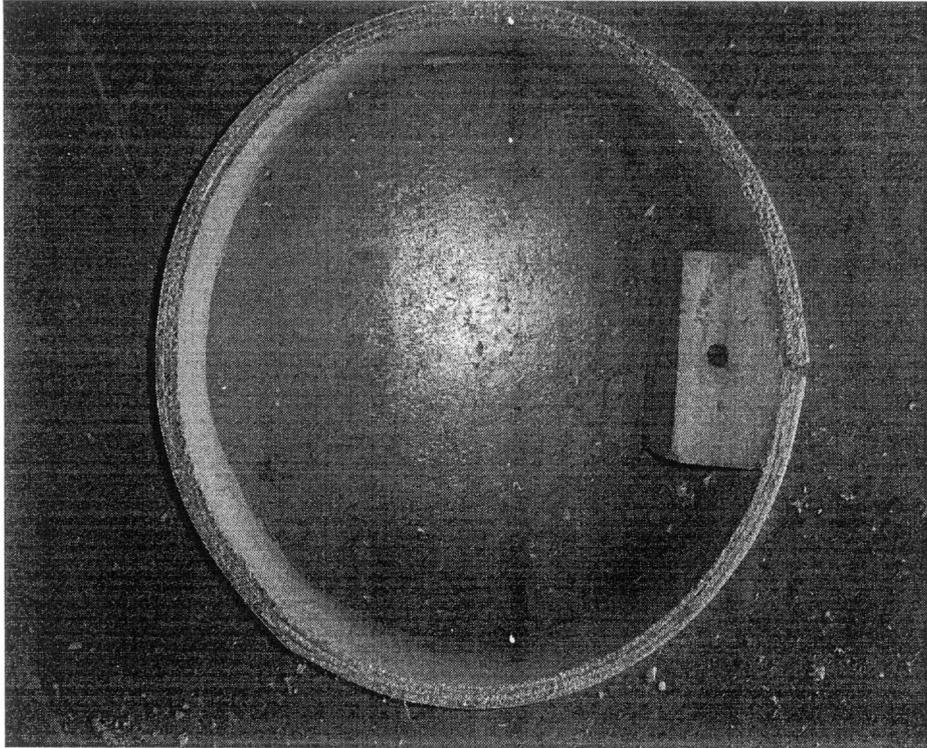
ภาพภูมิปัญญาการอบไม้อัดอบไอน้ำ เพื่อให้ไม้ค่อนตัวแล้วนำมาขจัดขึ้นรูป

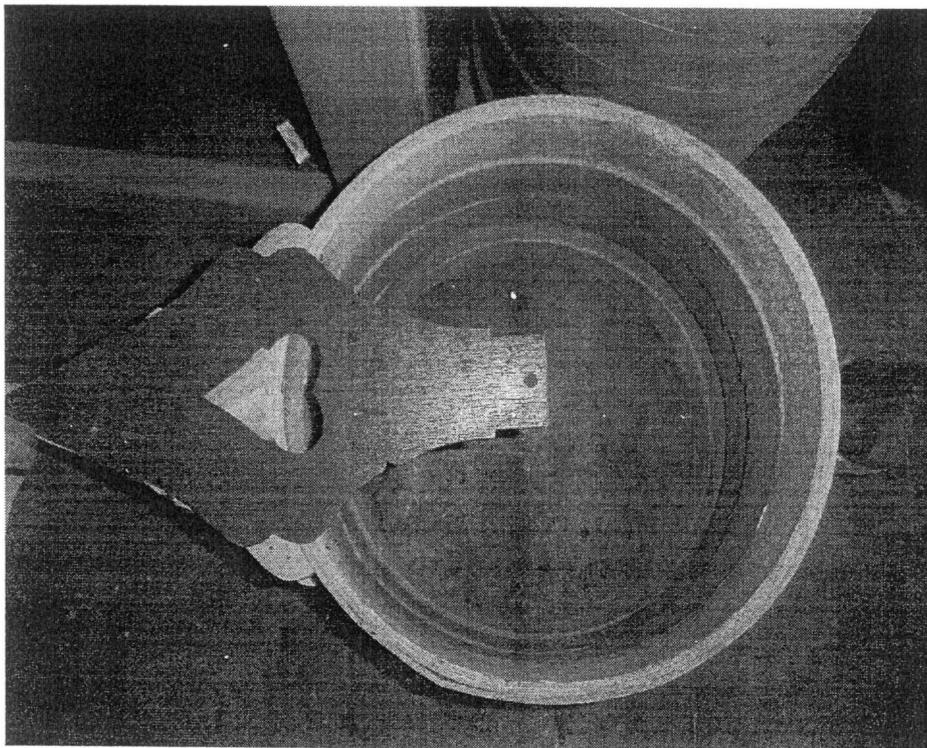
ภาพการขัดไม้อัดขึ้นรูปกะโหลกชิง

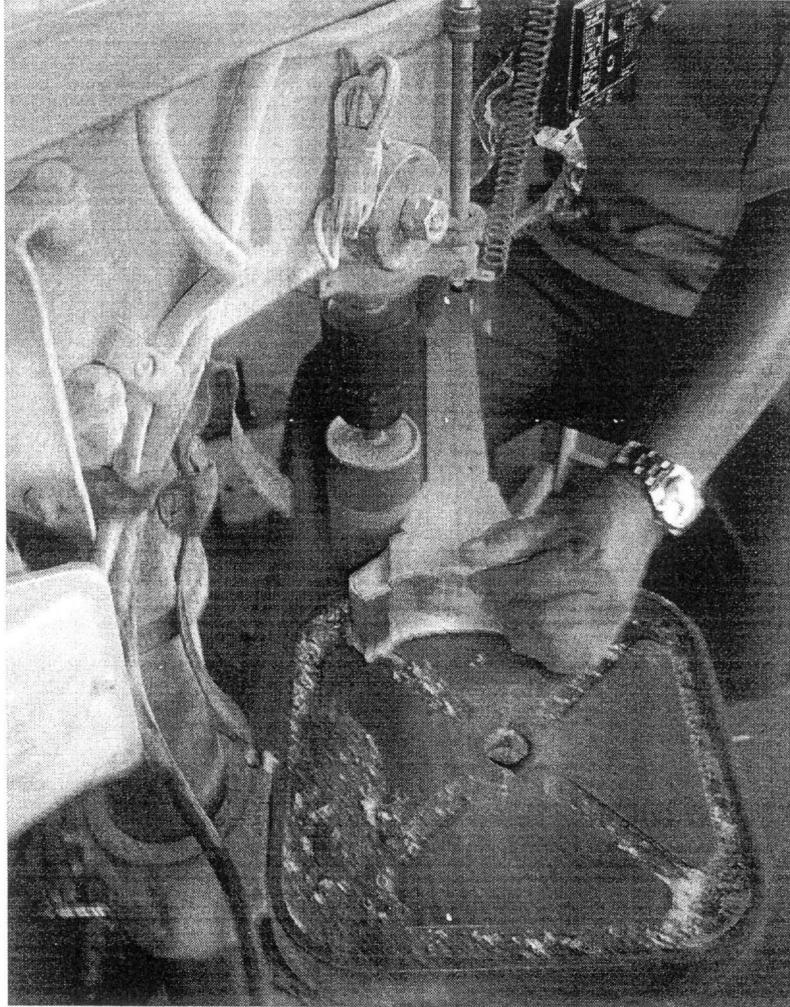
ภาพการขัดไม้อัดด้วยไม้แบบให้เป็นรูปวงกลม

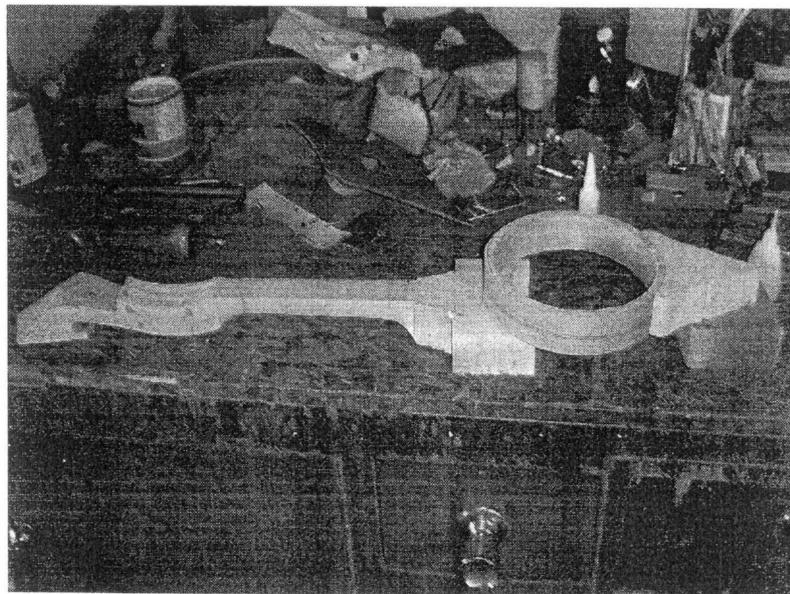
ภาพการขุดไม้อัดขึ้นรูปกะโหลกซึ่ง

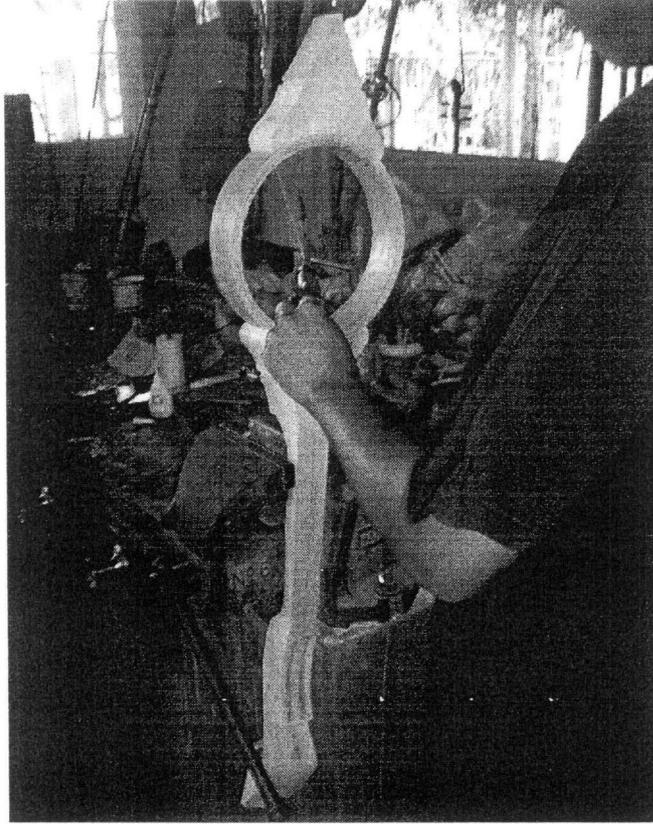
ภาพการทำส่วนท้ายซึ่ง โดยมีแบบพิมพ์วางประกอบ

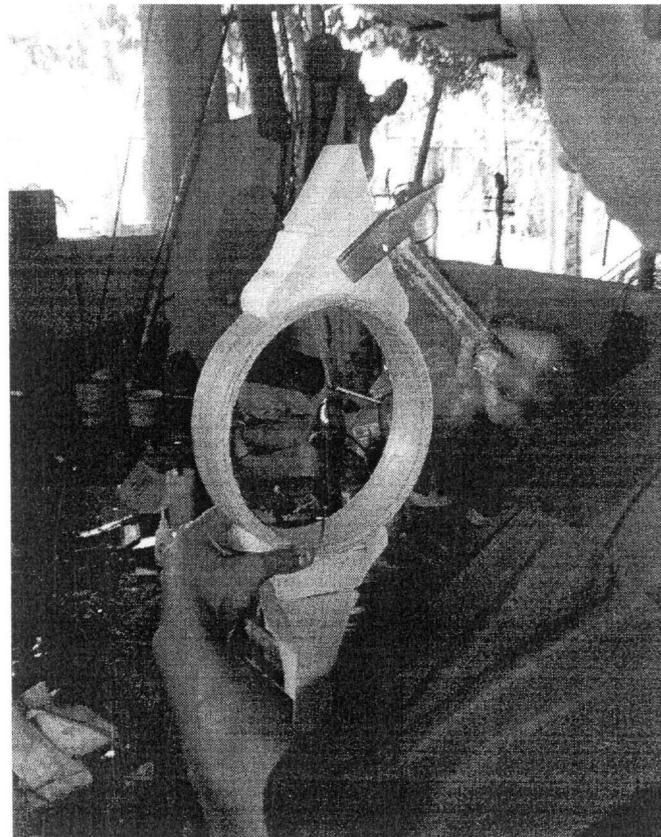
ภาพการจัดกระดาษทรายส่วนเว้า

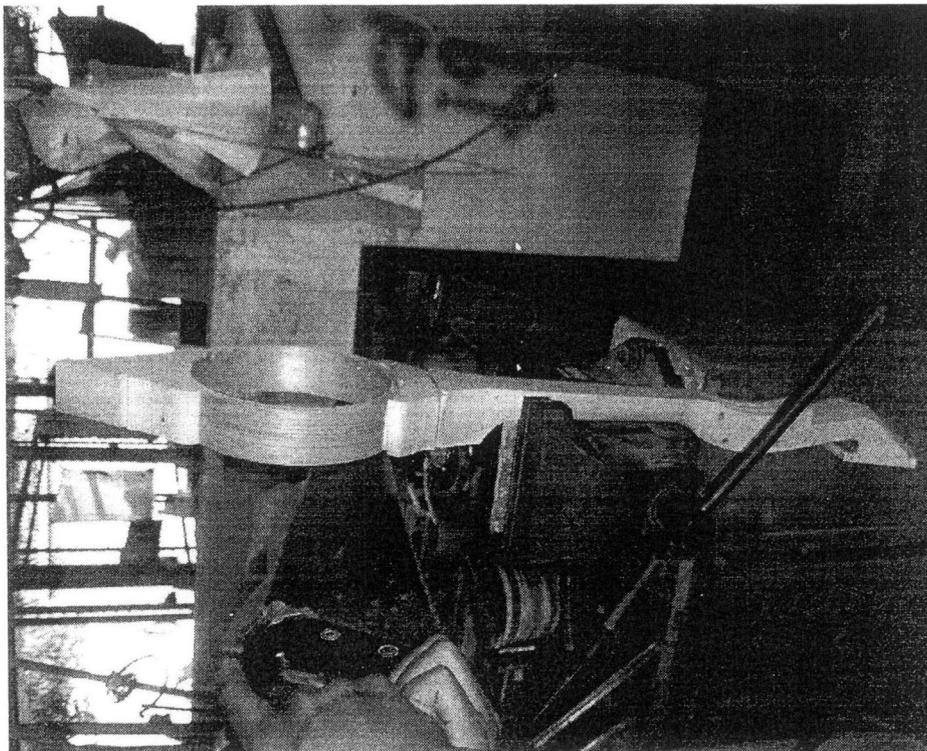
ภาพการประกอบซึ่งโดยใช้กาบเป็นตัวประสาน

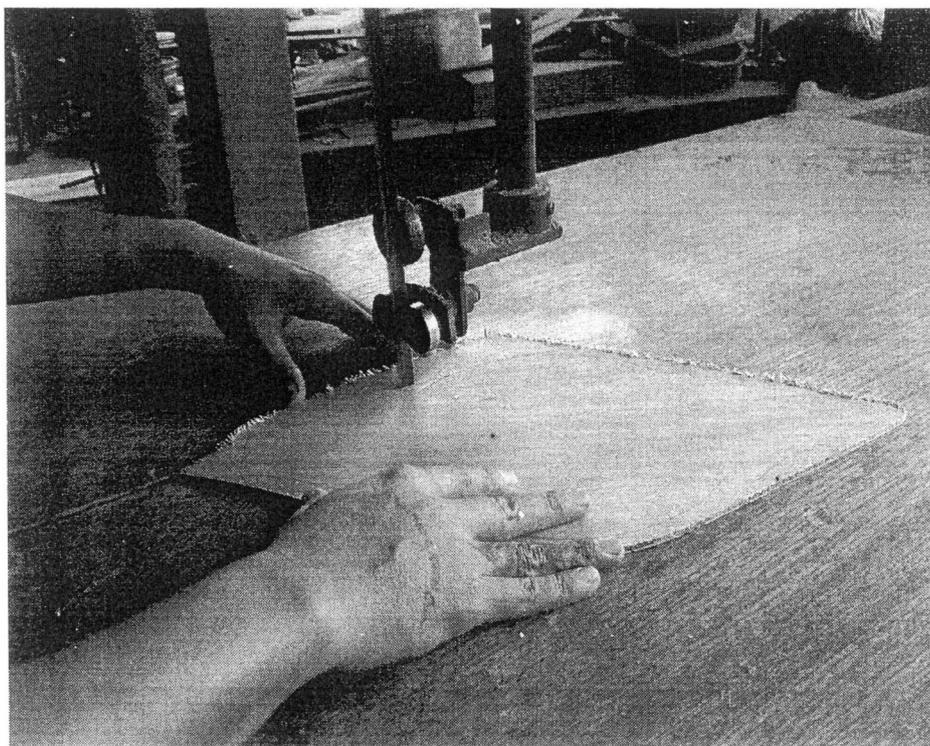
ภาพการทำกะโหลกซึ่งมาประกบกันทวนและหัวซึ่งตอกยึดด้วยตะปู

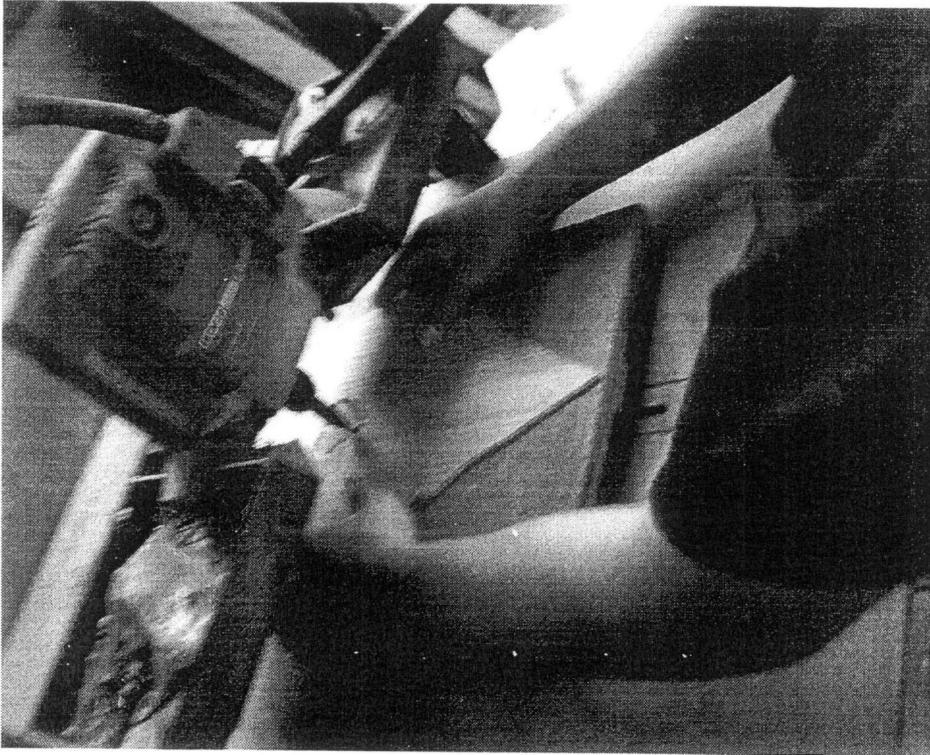
ภาพการทำกะโหลกซึ่งมาประกบกันทวนและหัวซึ่งแล้วตอกยึดด้วยตะปูช่วงท้ายซึ่ง

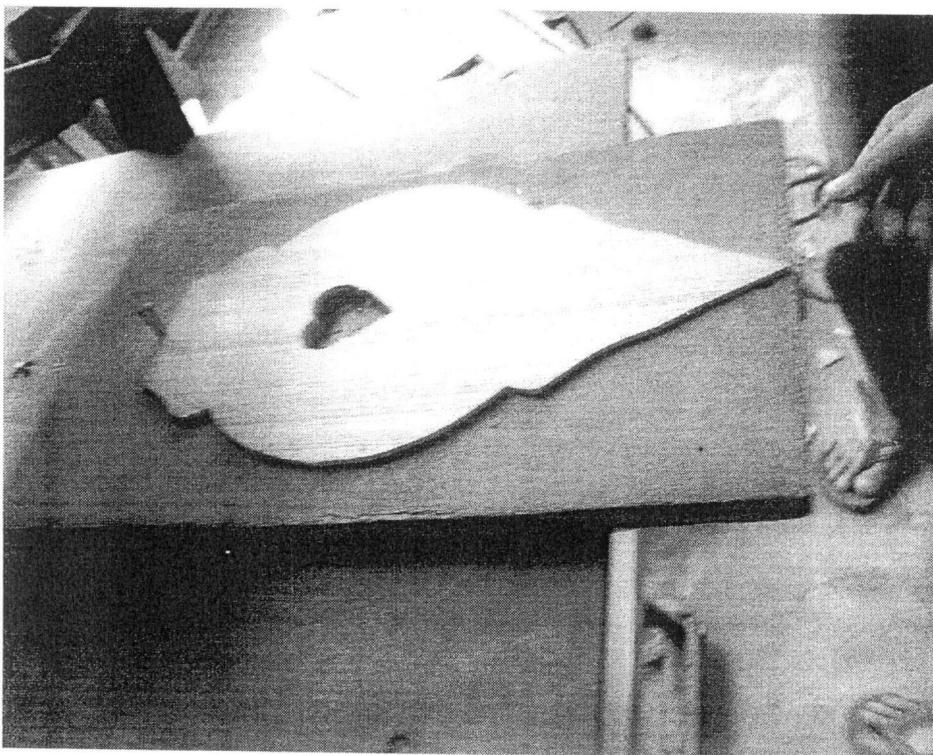
ภาพซิงที่นำมาประกบคันทวนและทำซิง

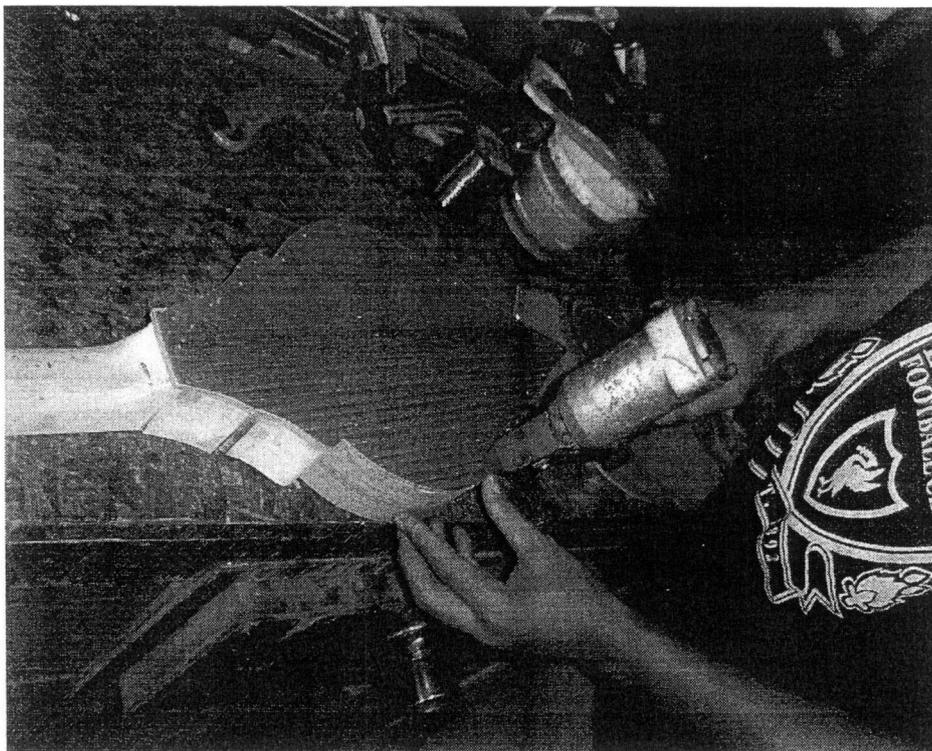
ภาพการทำไม้แผ่นปิดกะโหลกด้านล่าง

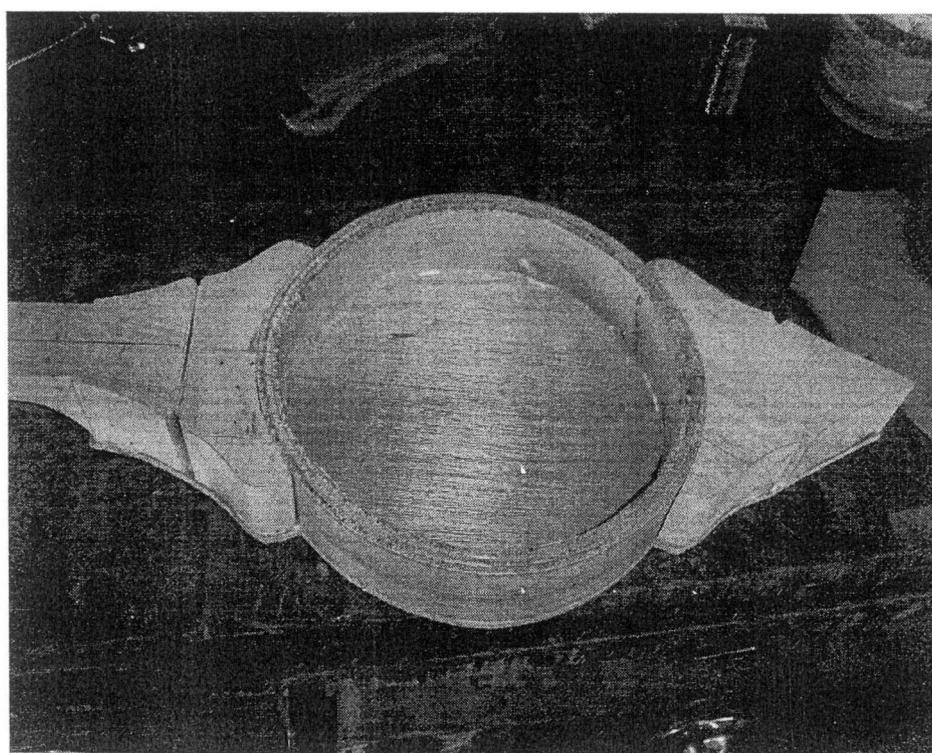
ภาพการเจาะรูรูปหัวใจของชิงโดยใช้แม่แบบซ้อนอยู่

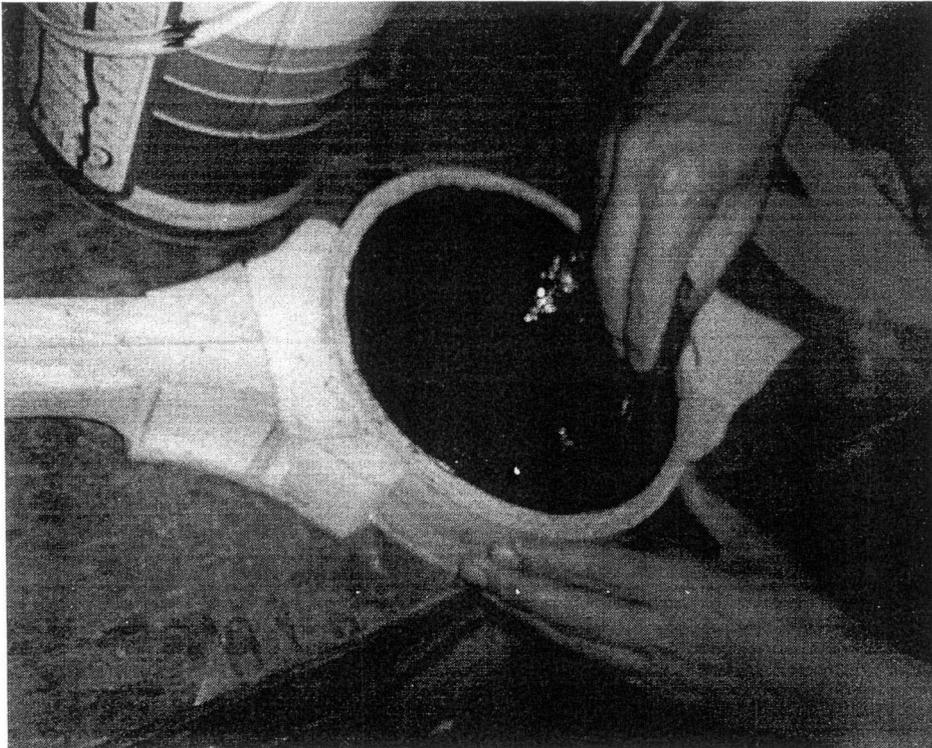
ภาพการทำไม้แผ่นปิดกะโหลกด้านหน้าชิง

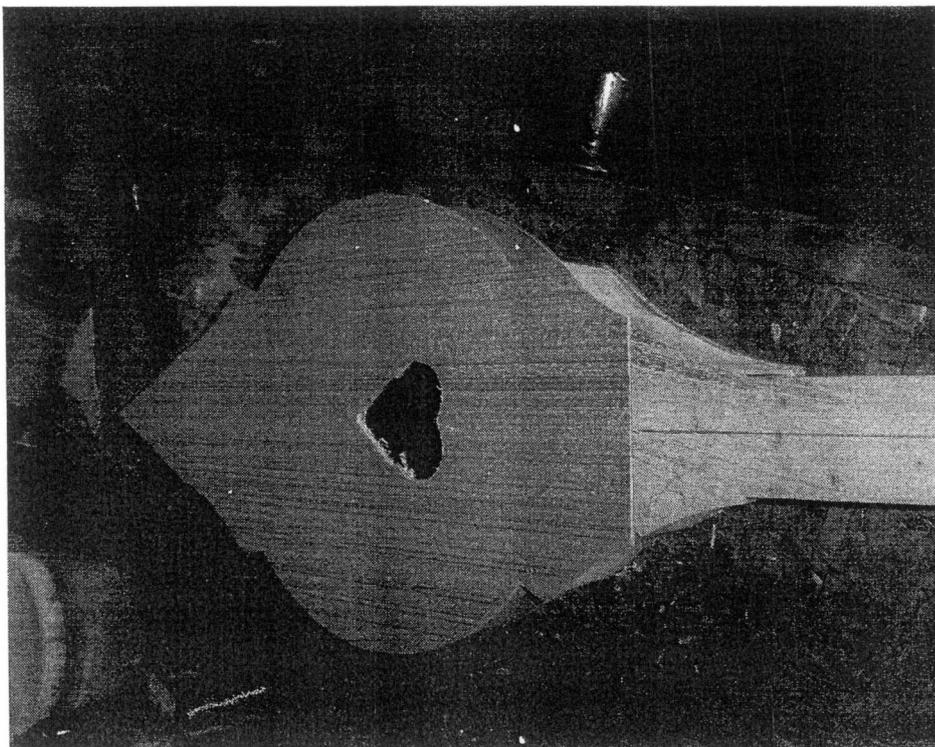
ภาพการประกอบซึ่งโดยใช้ไม้อัดสักระกอบด้านล่างหรือด้านหลังกะโหลกซึ่ง

ภาพการประกอบซึ่งด้านล่างเสร็จแล้ว

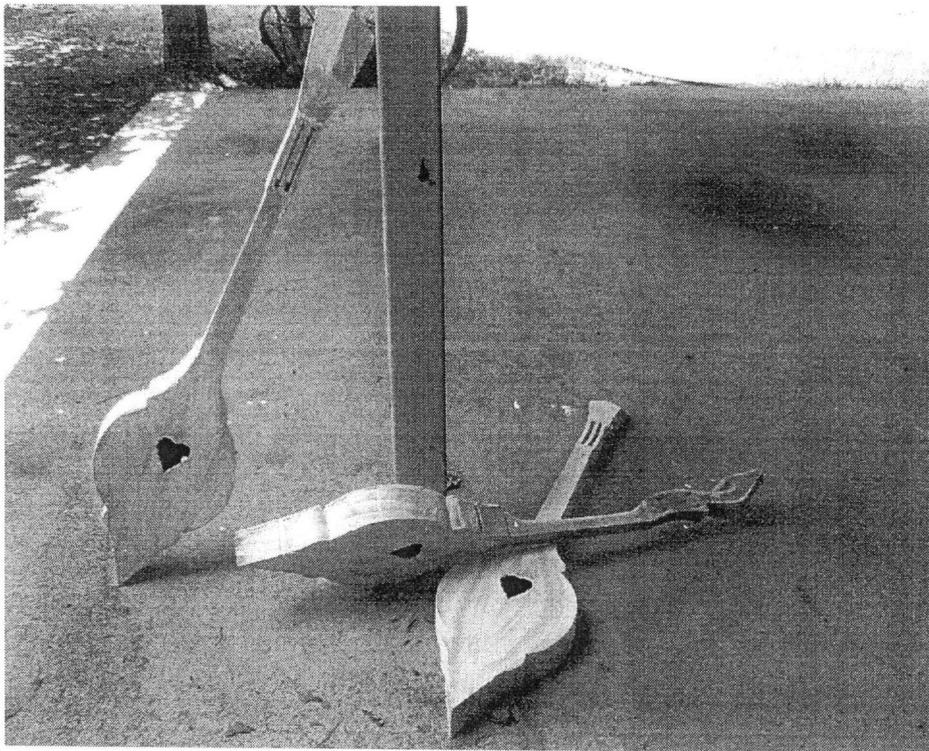
ภาพการทำเคลือบด้วยสี

ภาพการประกอบซึ่งโดยใช้ไม้อัดสักระกบด้านหน้ากะโหลกซึ่ง

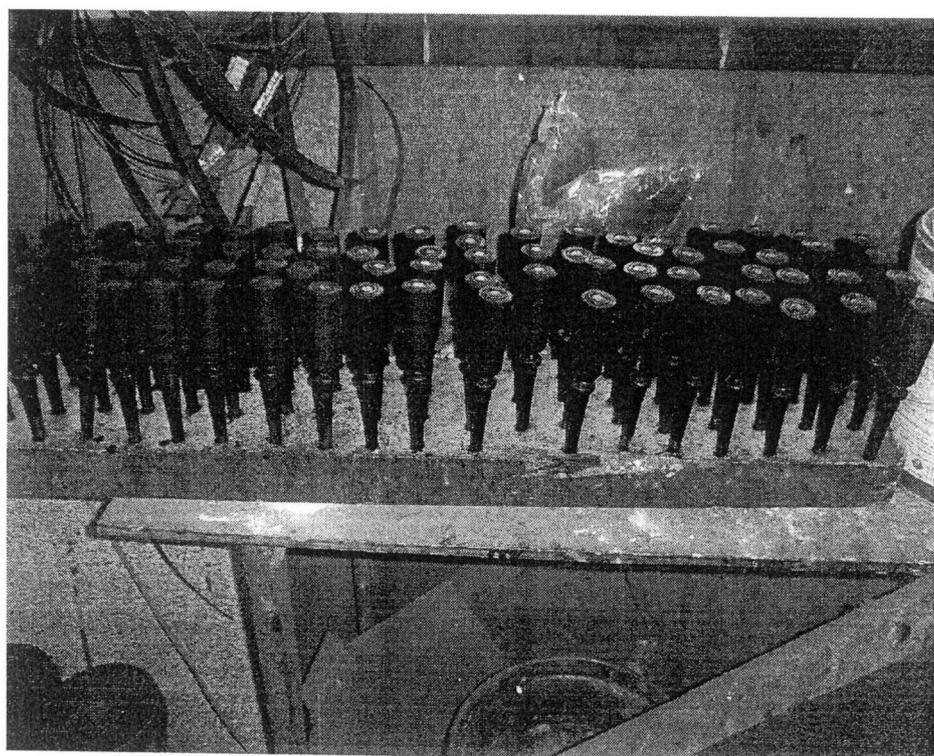
ภาพการใช้ตะไบแต่งส่วนเว้าให้ตรงแบบ

ภาพการเคลือบด้วยดินสอพองผึ่งให้แห้ง

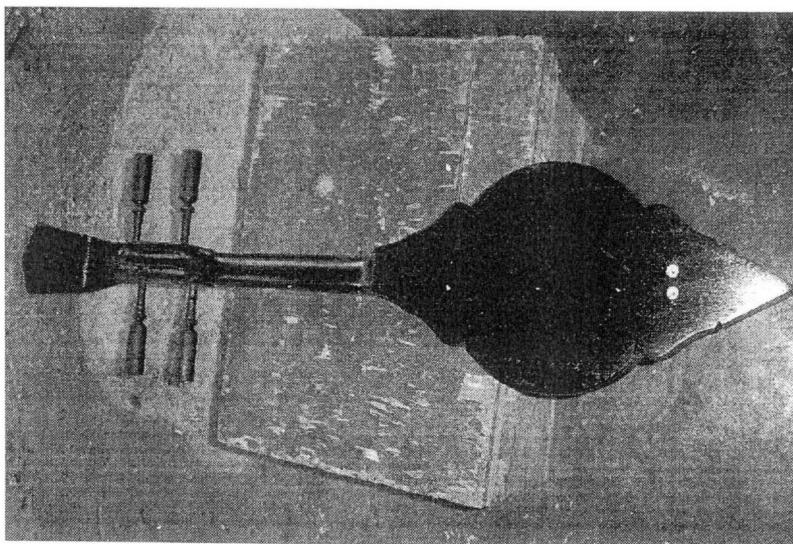
ภาพการขัดด้วยกระดาษทราย

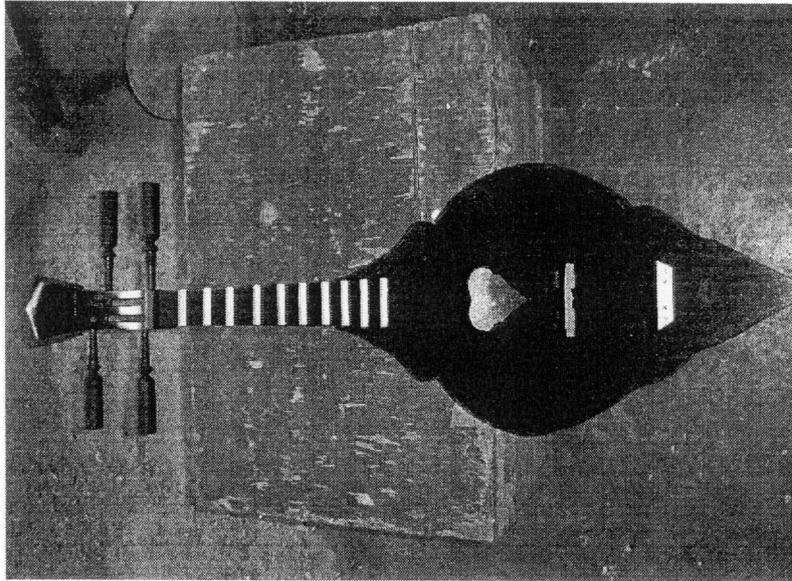
ภาพลูกบิดชิง

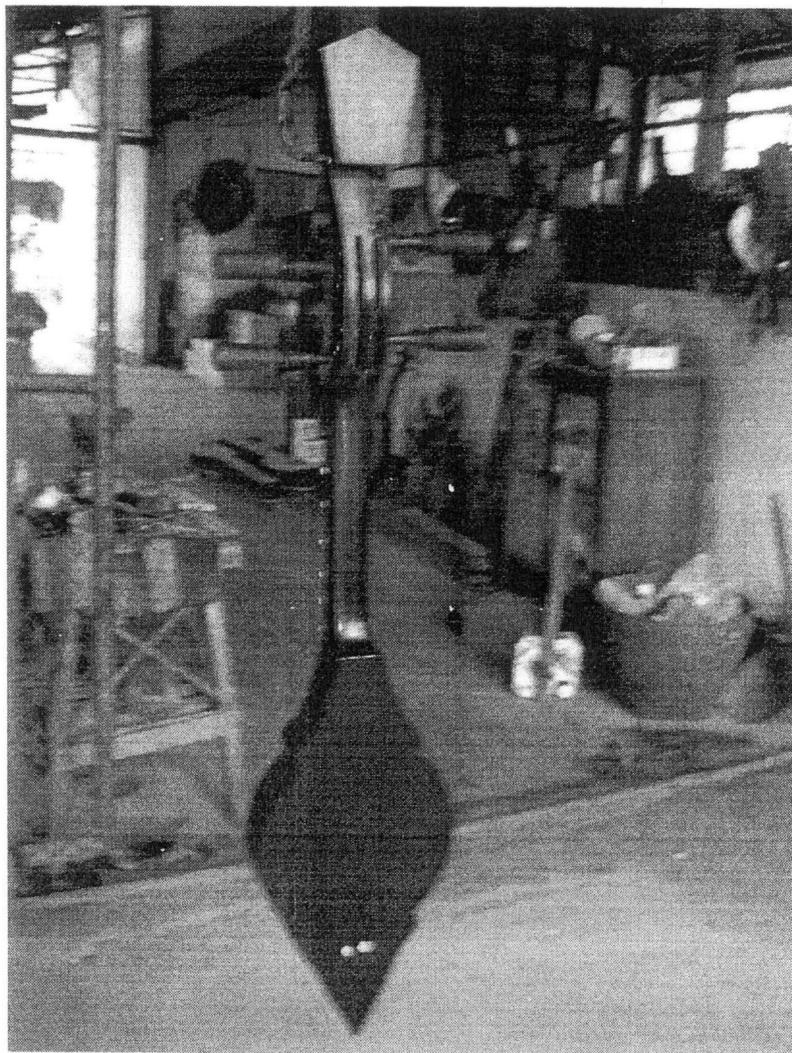
ภาพการทำเคลือบและทำสี

ภาพซึ่งด้านหลังสังเกตมีที่ร้อยสายโลหะจากส่วนท้าย

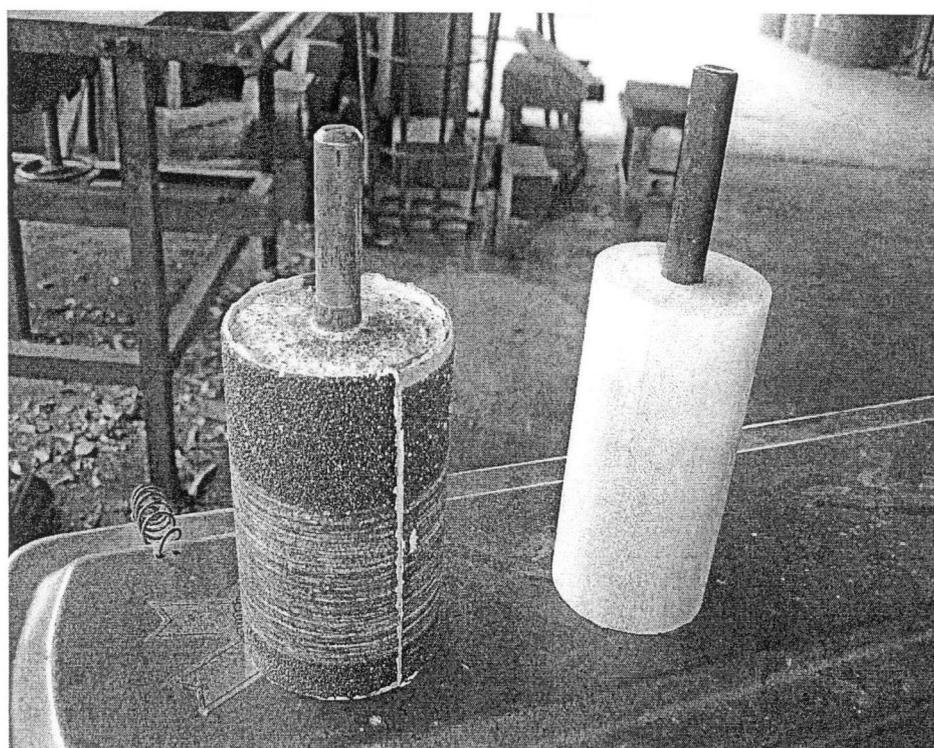

ภาพซึ่งที่นำลูกบิดมาประกอบแล้ว ติดหย่องหน้า หย่องหลัง ที่รั้งสาย และนมจำนวน ๑๐ อัน

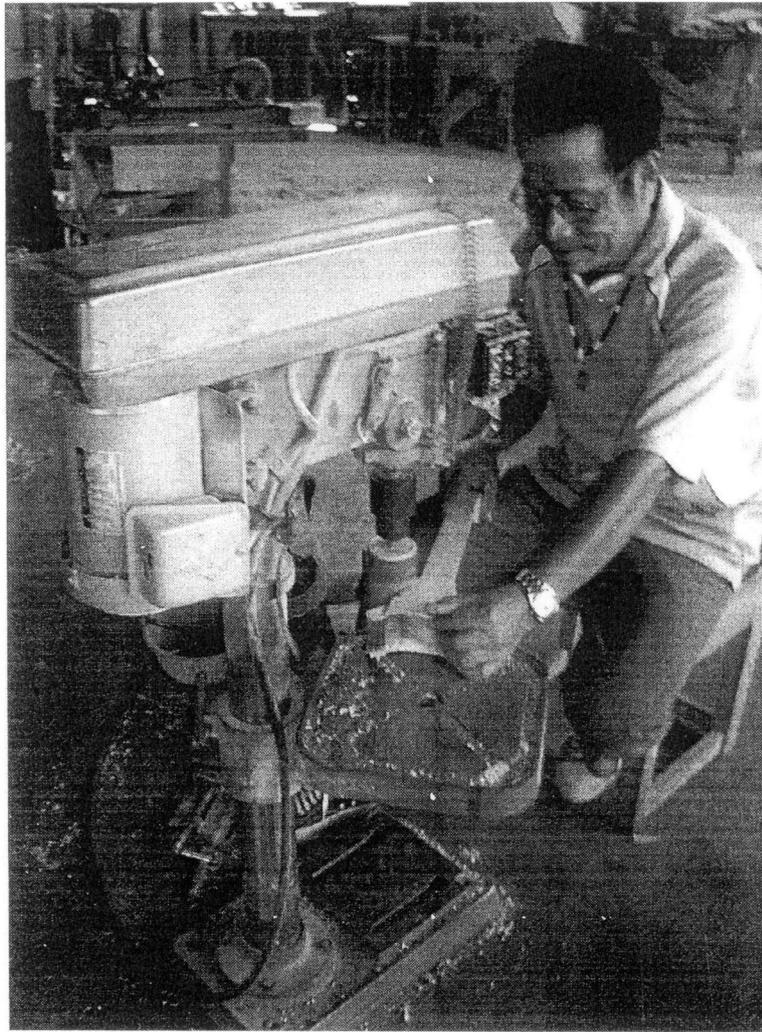

ภาพซึ่งกลางที่ประกอบเรียบร้อยแล้ว

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึ่งกลางของนายสุรศักดิ์ ฌ เชียงใหม่ พบว่า มีการใช้เครื่องมือที่ทันสมัยมาช่วยลดระยะเวลาการผลิต แม้ว่าจะมีเครื่องมือไฟฟ้าที่สามารถมาประกอบการได้รวดเร็วจากการสังเกตยังพบว่า เครื่องมือบางอย่างทำขึ้นอย่างภูมิปัญญาชาวบ้านและได้คิดค้นเครื่องมือลักษณะดังกล่าว นำมาประยุกต์จนเกิดความลงตัว เป็นที่น่าสนใจยิ่ง เช่น เครื่องกลึงลูกบิด เครื่องอบไอน้ำทำไม้อัดสั๊กให้อ่อนตัวลงจนสามารถขึ้นรูปได้ง่าย หากไม่มีกรรมวิธีลักษณะนี้ก็จะเกิดการกะเทาะหักง่าย นอกจากนี้ยังมีการประยุกต์การขัดกระดาษทรายส่วนเว้า โดยใช้เครื่องเจาะไฟฟ้าเป็นตัวหมุน ภาพดังนี้

ภาพการทำหุ่นหมุนทากาวติดกระดาษทราย

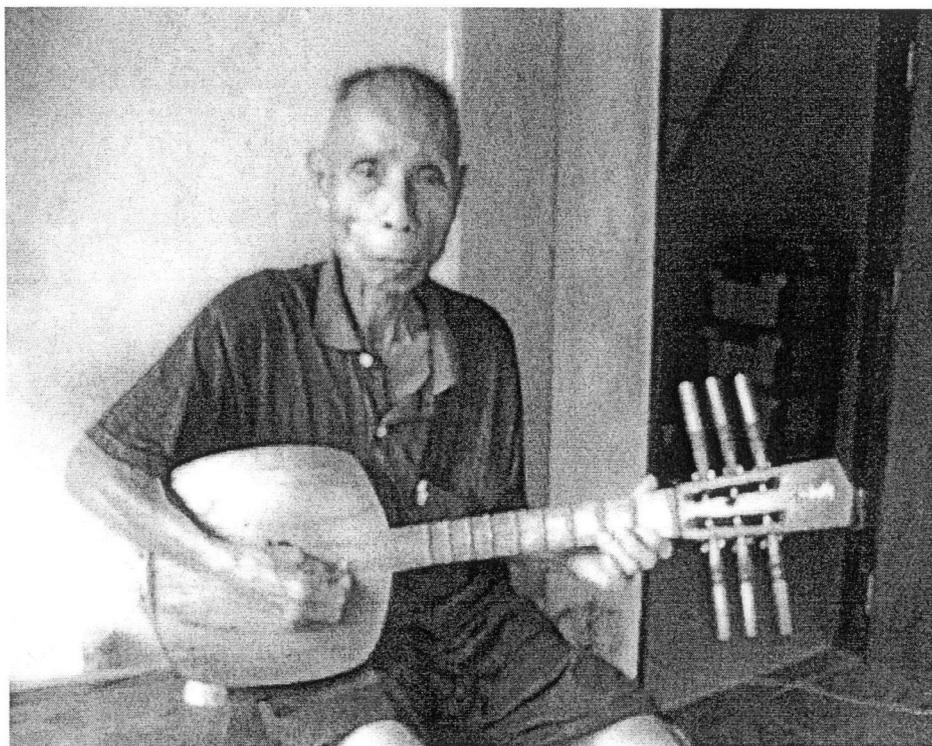

ภาพการนำหุ่นหมุดติดกระดาษทรายต่อด้วยเครื่องเจาะไฟฟ้าเป็นตัวหมุน ขณะขัดส่วนเว้า
ของคันทวนและหัวซึ่ง

กรรมวิธีดังกล่าว เป็นตัวช่วยให้ความเร็ว ลงตัว สวยงาม ตามรูปแบบมาตรฐาน ที่สำคัญ
คุณภาพเสียงก็ดังกังวานเป็นที่ยอมรับในหมู่ศิลปินแถบภาคเหนือ นอกจากนี้ซึ่งกลางของนายสุรศักดิ์
ณ เชียงใหม่ ยังถูกจำหน่ายไปทั่วภูมิภาคของประเทศไทย

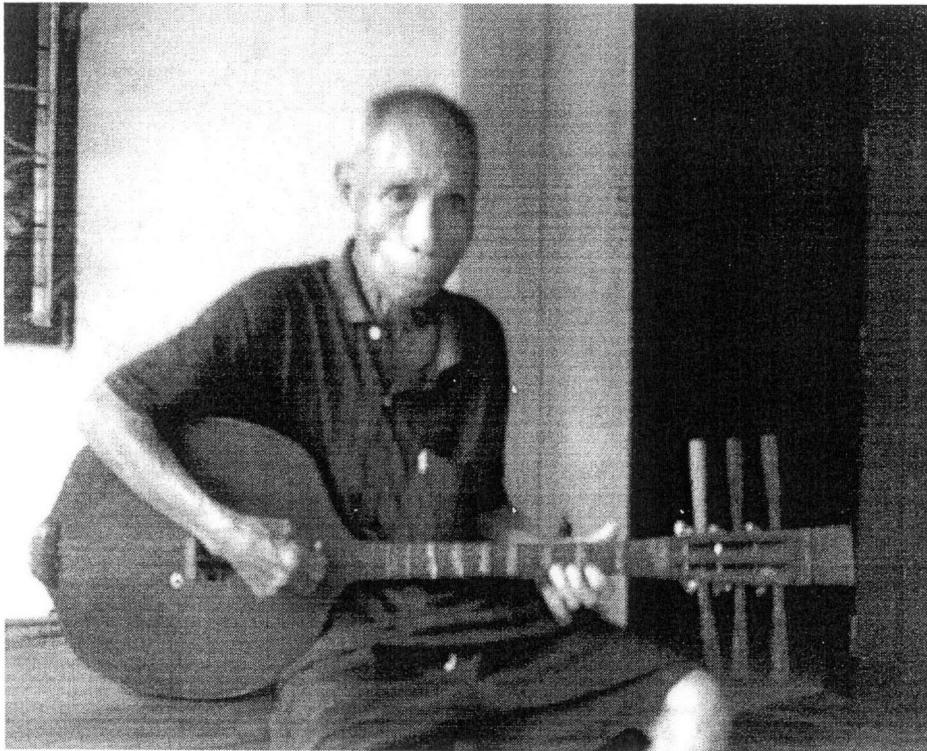
๓.๑.๒ การสร้างซึงของนายเจย ปีนกาศ

นายเจย ปีนกาศ ปัจจุบันมีอายุ ๗๕ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน ๒๔๗๒ พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๗๔/๑ หมู่ ๕ ตำบลทาจุมเงิน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน (เจย ปีนกาศ, สัมภาษณ์, ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๑)

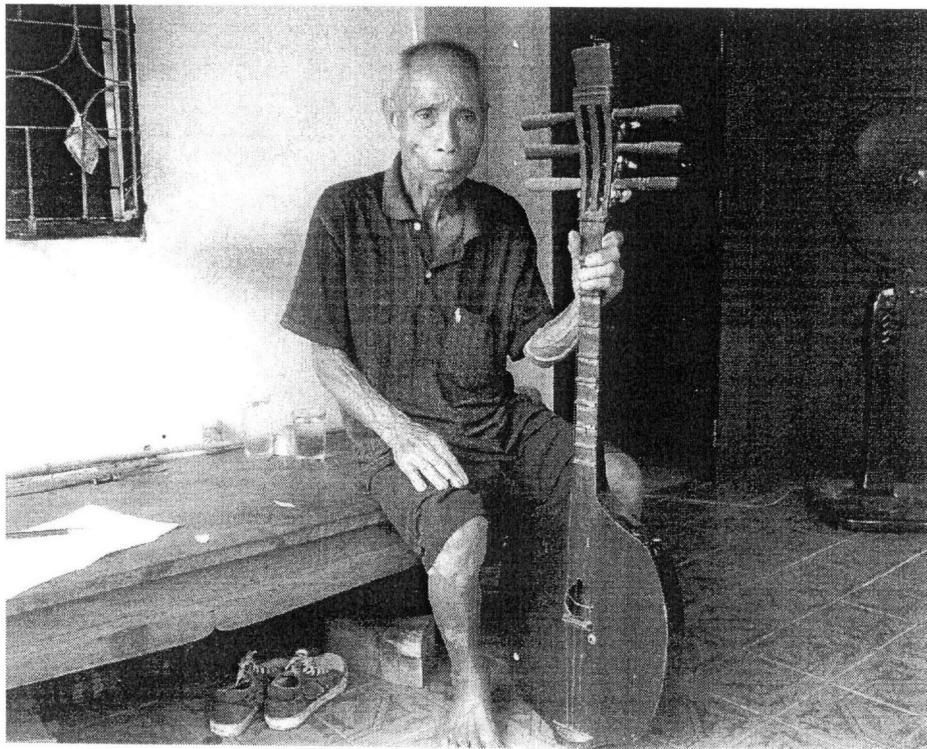

ภาพนายเจย ปีนกาศ

กล่าวถึง ก่อนหน้าที่จะสร้างซึงกลางนั้น เมื่ออายุ ๑๕ ปี ได้บวชเป็นสามเณร ขณะนั้นมีสละมาสอนเล่นวงปี่พาทย์พื้นเมืองเป็นคนตาบอดอยู่บ้านหนองชัย เล่นเครื่องดนตรีได้ทั้งวงจึงได้ร่วมฝึกด้วย เมื่อลาสิกขาก็ออกงานวงปี่พาทย์พื้นเมืองและวงสะล้อซอซึงในหมู่บ้าน ต่างหมู่บ้าน และจังหวัดใกล้เคียง โดยใช้ชื่อว่า วงบ้านศรีป่าน ช่วงนั้นก็ได้มีครอบครัวจนมีลูก ๓ คน ชาย ๒ คน หญิง ๑ คน และเข้ารับราชการตำแหน่งภารโรง โรงเรียนบ้านศรีป่าน จังหวัดลำพูน หัดสร้างซึงกลางเมื่ออายุ ๔๐ ปี สร้างทั้งซึงเล็ก ซึงกลาง และซึงใหญ่ รวมไปถึงซึง ๖ สายด้วย ที่สำคัญสร้างซึง ๖ สายเป็นคันแรก เนื่องจากได้เห็นผู้เฒ่าผู้แก่เล่นกันมาตั้งแต่ยังเยาว์วัย จึงจำรูปลักษณะได้

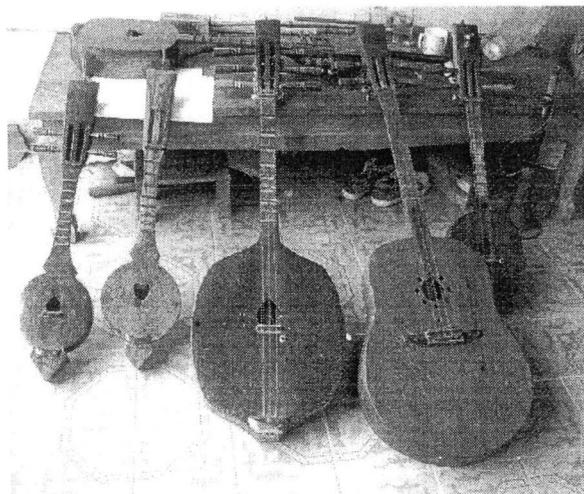

ภาพนายเจย ปีนกาศ ดัดซึ่ง ๖ สาย ที่สร้างขึ้นเป็นคันแรก

ภาพนายเจย ปีนกาศ นั่งจับซึ่ง ๖ สาย เพื่อให้เห็นถึงสัดส่วน

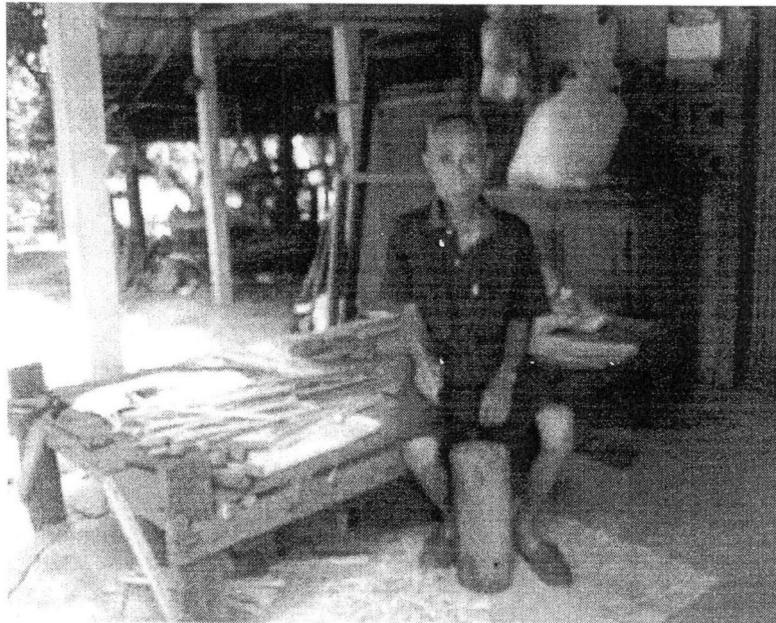
ต่อมาสร้างซึง ๔ สาย มีทั้งเล็ก กลาง ใหญ่ โดยให้เหตุผลว่า ซึง ๖ สาย หากคนเล่นหรือบรรเลงได้น้อย ส่วนซึง ๔ สาย เล่นหรือบรรเลงได้ง่าย ประกอบกับไม้ก็เริ่มหายาก แต่ก็ยังคงสร้างซึง ๔ สาย ที่มีลักษณะเฉพาะ คือ ซึงที่สร้างนั้นสามารถนำไปใส่สายและลูกบิด ๖ อัน เล่นได้ทั้ง ๔ สาย และ ๖ สาย แล้วแต่การนำไปใช้

ภาพซึง ๔ สาย และซึง ๖ สาย ของนายเจย ปีนกาศ

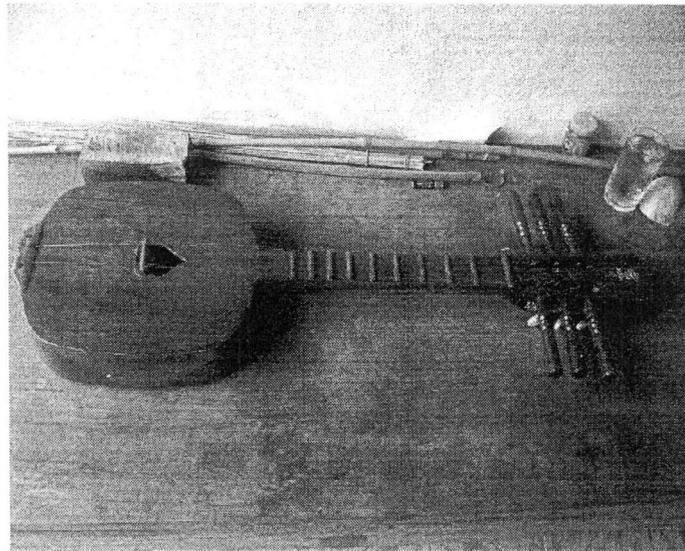

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้านของนายเจช ปันกาศ

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้านที่สร้างเครื่องดนตรี

๑) ขนาดและสัดส่วน

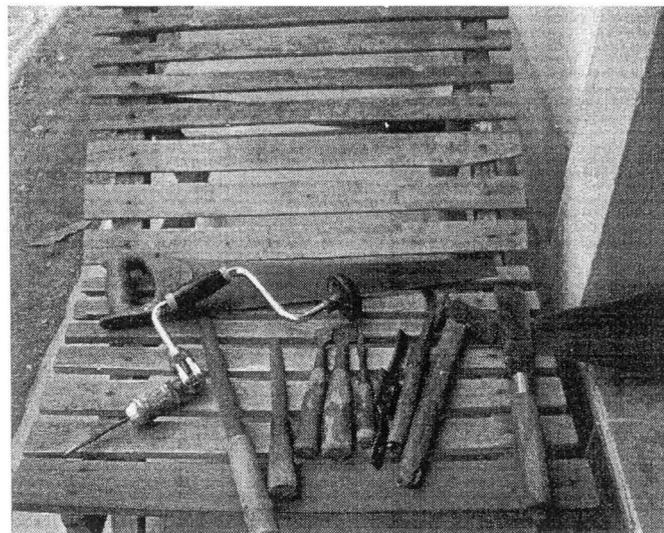
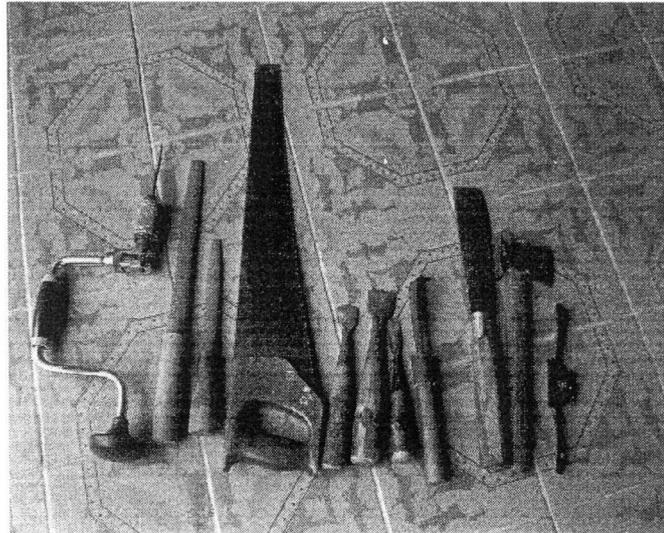

ภาพซึงกลางของนายเจย ปี่นาค

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๘๔	เซนติเมตร
กะโหลก	๒๕.๕	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๕.๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๓.๒	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๓๓.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๔๗.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๖๓	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๓.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๕	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๕	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๓๓.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๓	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๑๑	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๕.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๘	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๑	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

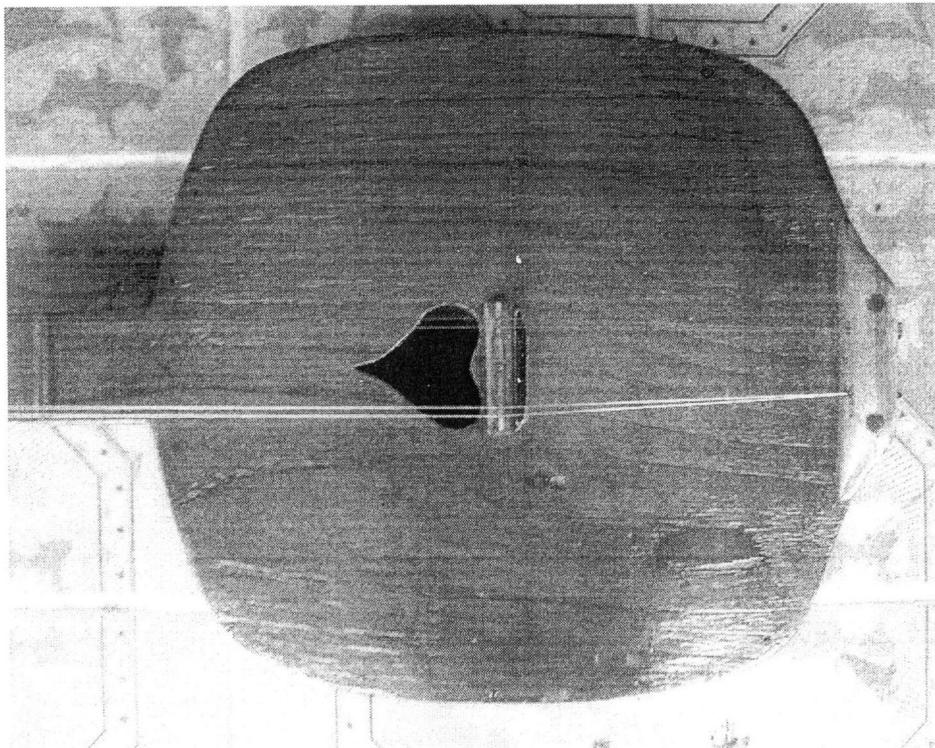
อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้างซึ่งกลางของนายเจย ปันกาศ นั้น ได้ใช้อุปกรณ์และวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น มีดพร้า เลื่อย ค้อนเหล็กตอกตะปู สว่านมือ สิวโลหะขนาด ตะไบเหล็ก กบไส กระจาดทราย ตะปู กาว และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้ เป็นต้น

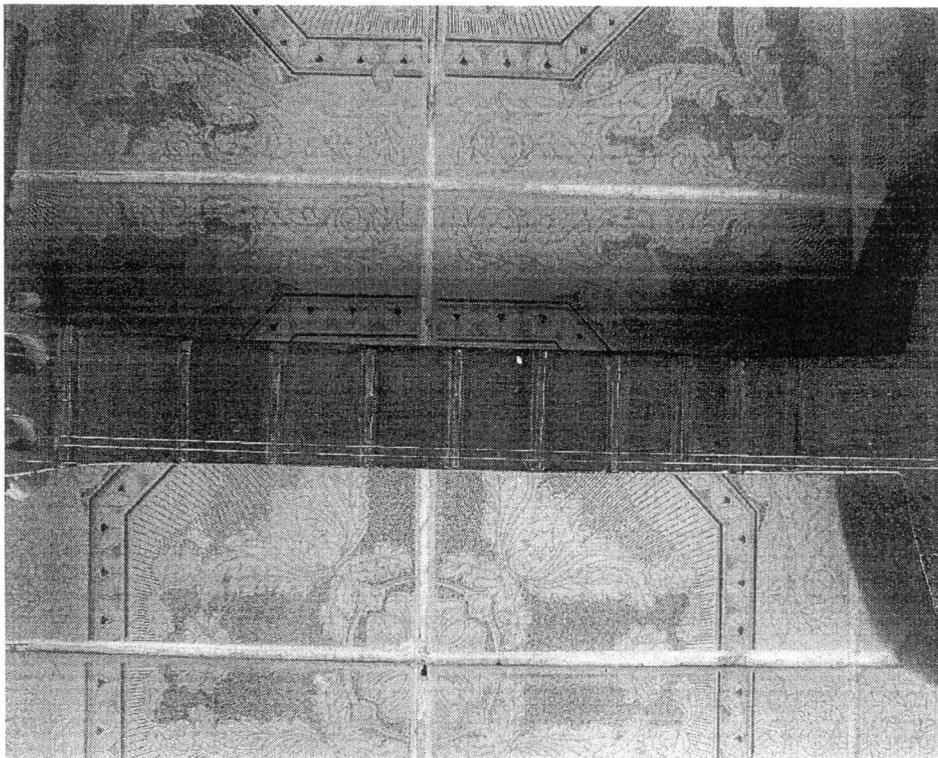
ภาพเครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุที่สร้างซึ่งกลาง

๓) ขั้นตอนการสร้าง

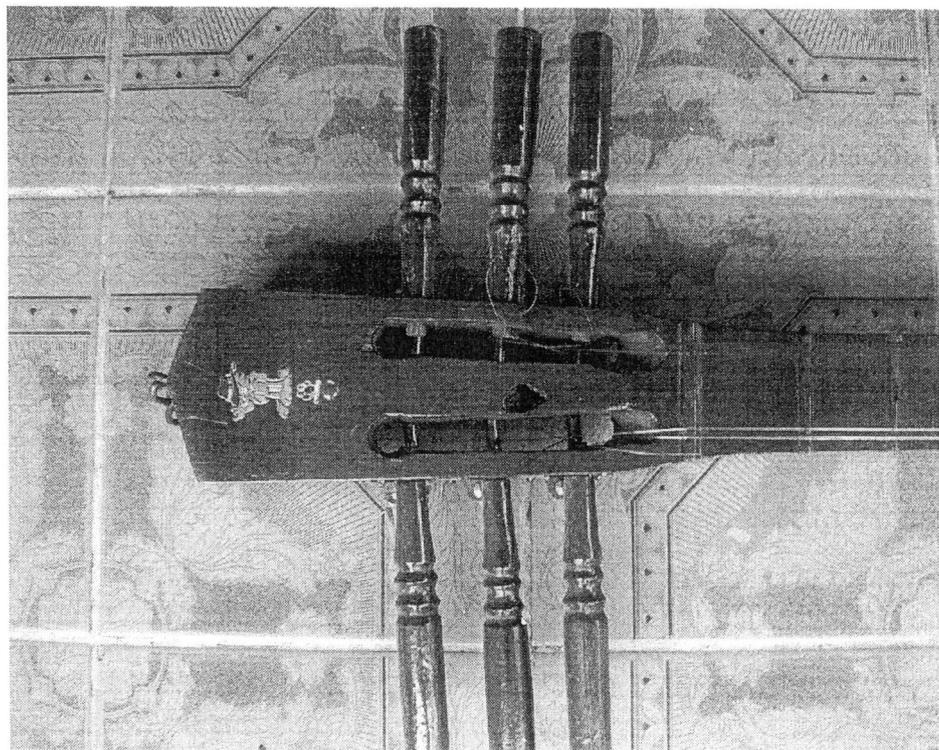
การสร้างซิ้งกลางของนายเจย ปีนกาศ โดยทั่วไปเป็นลักษณะซิ้งซูดใช้ไม้สักและไม้ขนุน อาจมีการต่อไม้ประกบข้าง เนื่องจากไม้หาได้ยาก เริ่มจากการถากให้เป็นรูปลักษณะซิ้ง ซูดเจาะส่วนกะโหลกด้วยสิ่วและนำไม้แผ่นเจาะรูกลางประกบกะโหลกซิ้ง ตกแต่งด้วยกบไสไม้ ตะไบ กระจาดทราย เคลือบเงาพื้นไม้ นำไปติดห้อยงนม และใส่สายซิ้ง

ภาพกะโหลกซิ้งกลาง

ภาพคันทวนซึ่งกลาง

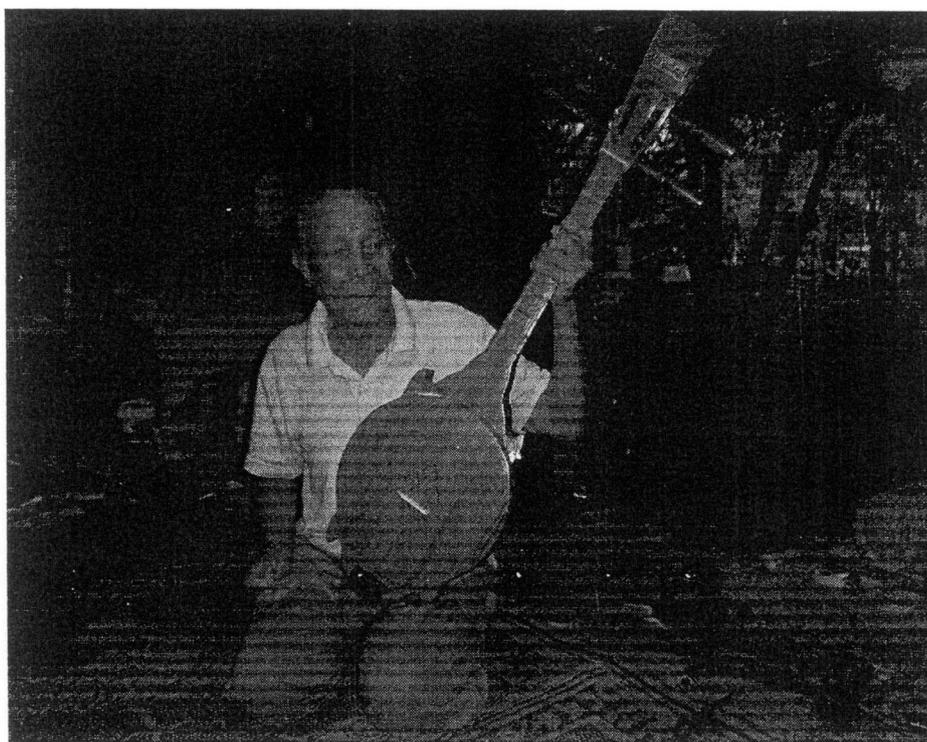

ภาพหัวซึ่งกลาง

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึงกลางของนายเจย ปันกาศ พบว่า มีวิธีการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยอาศัยการสังเกตจากบรรพบุรุษ จากซึง ๒ สาย ก่อน จากนั้นก็บูรณาการมาเป็นซึง ๔ สาย และ ๖ สาย ตามแต่ผู้สั้ดทัศนนำไปใช้ ส่วนอุปกรณ์การสร้างก็หาได้ง่ายในท้องถิ่น แม้อายุมากถึง ๗๕ ปี ก็ยังมีใจรักและสืบสานงานช่างด้านสร้างซึงตราบนานเท่านาน

๓.๑.๓ การสร้างซึงกลางของนายศรีกฤษ ปันแสง

นายศรีกฤษ ปันแสง ปัจจุบันอายุ ๗๗ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๑๔ พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๑๑๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลเวียงของ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (ศรีกฤษ ปันแสง, สัมภาษณ์, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

ภาพนายศรีกฤษ ปันแสง

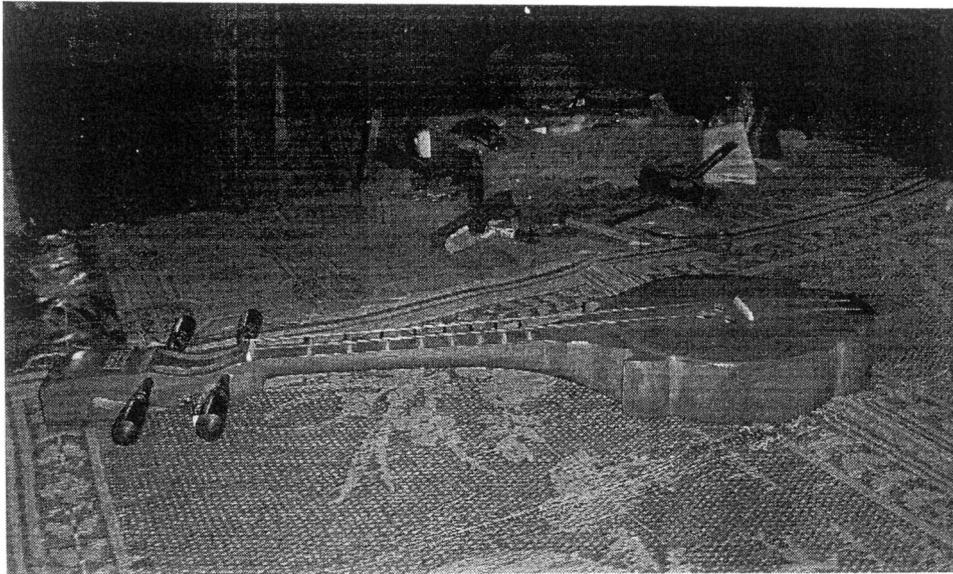

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้านที่สร้างเครื่องดนตรี

กล่าวถึงความ เป็นมาว่า เริ่มสนใจดนตรีเมื่ออายุ ๖ ปี เห็นมีคนเล่นซิ่ง ๖ สาย มาก่อน เมื่อ ๗๑ ปีที่แล้ว ปัจจุบันมีอายุ ๗๗ ปี สันนิษฐานว่า ในสมัยเจ้าผู้ครองนครลำพูนคนสุดท้าย ได้เข้าออก ในคุ้มบ่อยครั้งเนื่องจากคุณพ่อเป็นมหาดเล็กและคุณแม่เป็นแม่ครัวในคุ้ม สมัยนั้น ทุกวันเสาร์วัน อาทิตย์จะเล่นดนตรี โดยวันเสาร์เป็นวงสะล้อซอซึง วันอาทิตย์เป็นวงดนตรีไทย ในส่วนวงสะล้อซอซึง ได้เห็นทั้งซิ่ง ๖ สาย และซิ่ง ๔ สาย มีหลายขนาด เช่น เล็ก กลาง ใหญ่ ในคุ้มนั้นจะเล่นกันเวลา ๖ โมงเย็นถึงเที่ยงคืน นักดนตรีก็กินนอนในนั้น

การสร้างซึงกลางของนายศรีกฤษ ปันแสง เป็นการสร้างแบบครูพักลักจำ จนลงตัวสวยงาม เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑ คือมีลักษณะพิเศษคือ มีที่เก็บไม้ดีดด้านกะโหลกซึง และสร้างเรื่อยมาจนถึง ปัจจุบัน

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพซิ้งกลางของนายศรีกฤษ ปิ่นแสง

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๑๑๗.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๓๑	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๙.๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๗.๕	เซนติเมตร
คอ (ก้นทวน)	๔.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๖๒.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๗๘.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๔	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๒๑	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๕.๓	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๔.๓	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๔.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๑๓	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๕.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๘.๗	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๔.๓	เซนติเมตร

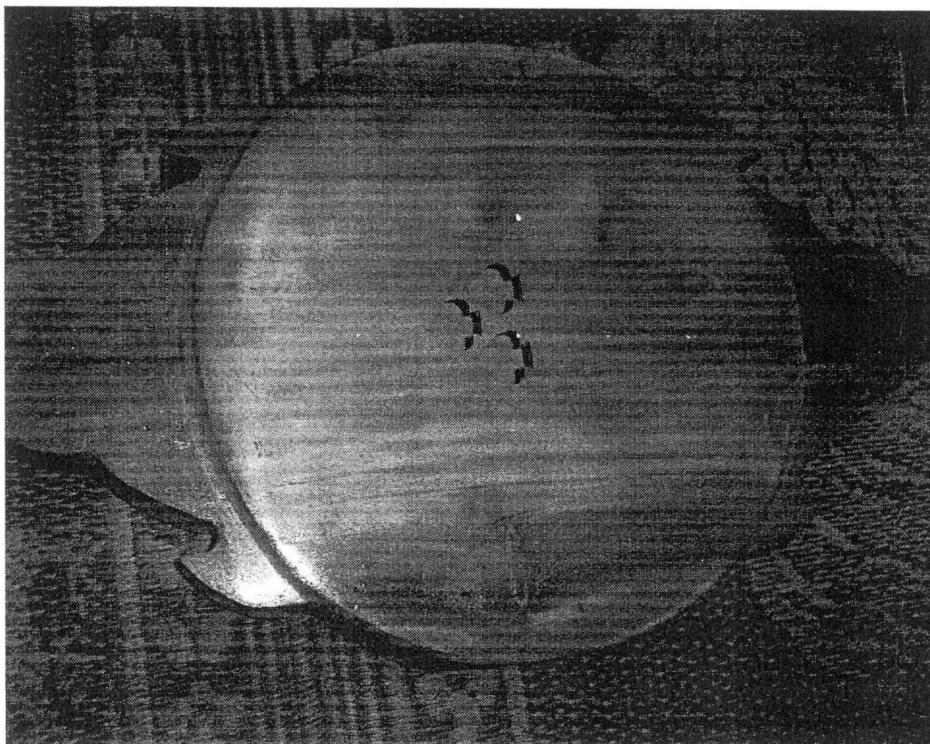

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

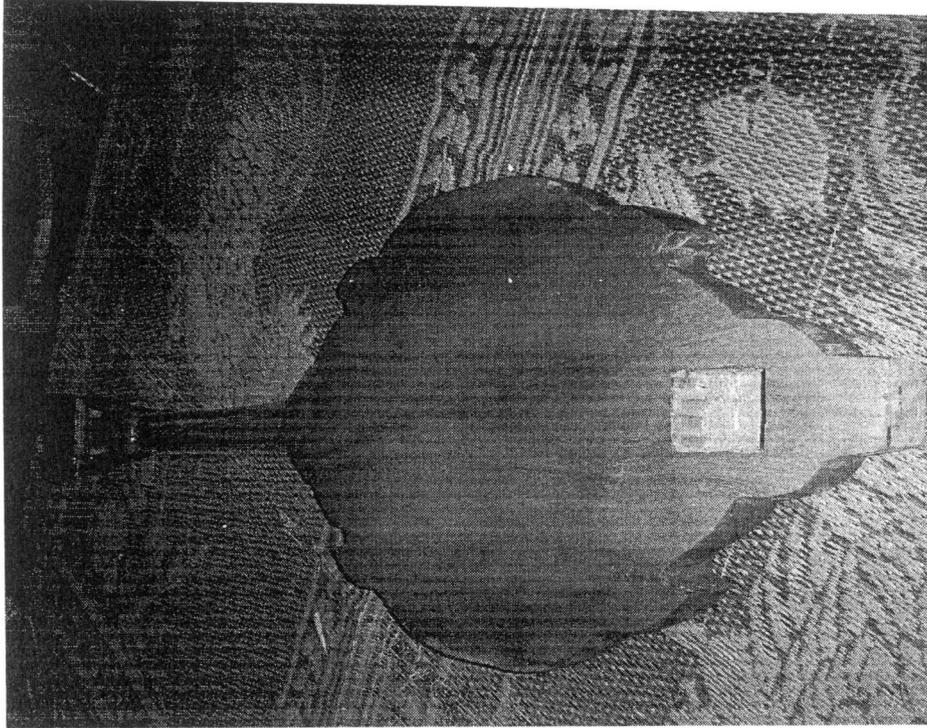
จากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการสร้างซึ่งกลางของนายศรีกฤษ ปิ่นแสง พบว่า วิธีการสร้างซึ่งกลางของนายศรีกฤษนั้น เครื่องมือที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือช่างไม้ที่หาได้ทั่วไปในท้องถิ่น เช่น มีด พร้า เลื่อย ค้อน ขวาน สิว คีม ไขควง ตะไบ กระจาดทราย เป็นต้น ส่วนการขัดตกแต่งผิวไม้ก็จะใช้เครื่องขัดมอเตอร์ไฟฟ้า เพื่อการย่นระยะเวลาแต่งผิวให้เรียบเร็วขึ้น

๓) ขั้นตอนการสร้าง

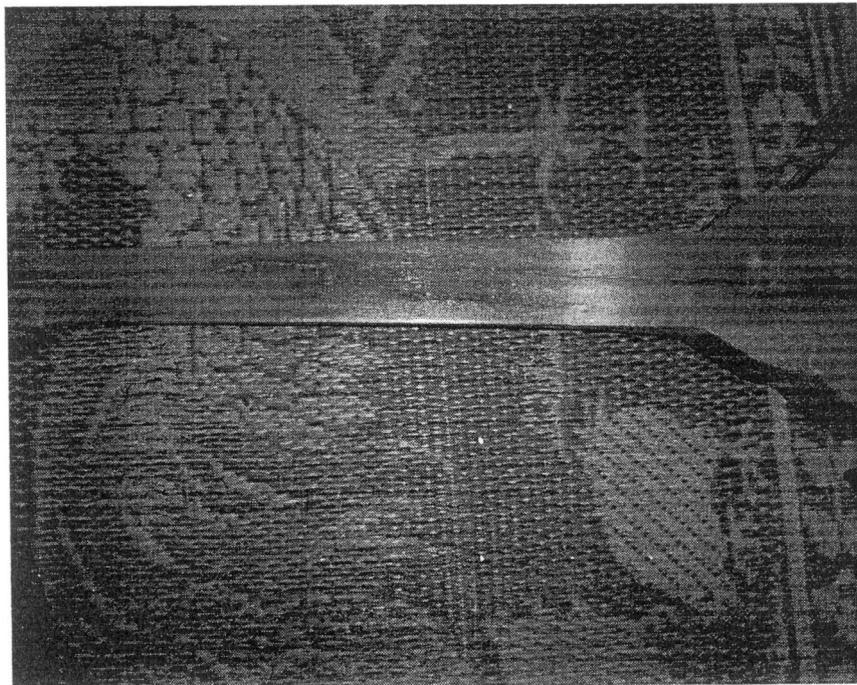
การสร้างซึ่งกลางของนายศรีกฤษ ปิ่นแสง เป็นการสร้างแบบซึ่งจุด ใช้ไม้สัก ไม้ขนุน และไม้ค้อมคำ เริ่มจากการตากแห้งไม้เป็นหุ่นซึ่ง จุดเจาะส่วนกะโหลกด้วยสิ่วและนำไม้แผ่นเจาะรูกลาง ประคบกะโหลกซึ่ง แต่งผิวด้วยกบไสไม้ ตะไบ กระจาดทราย เคลือบเงาพื้นไม้ นำไปติดห้อยง นม และใส่สายซึ่ง ดังนี้

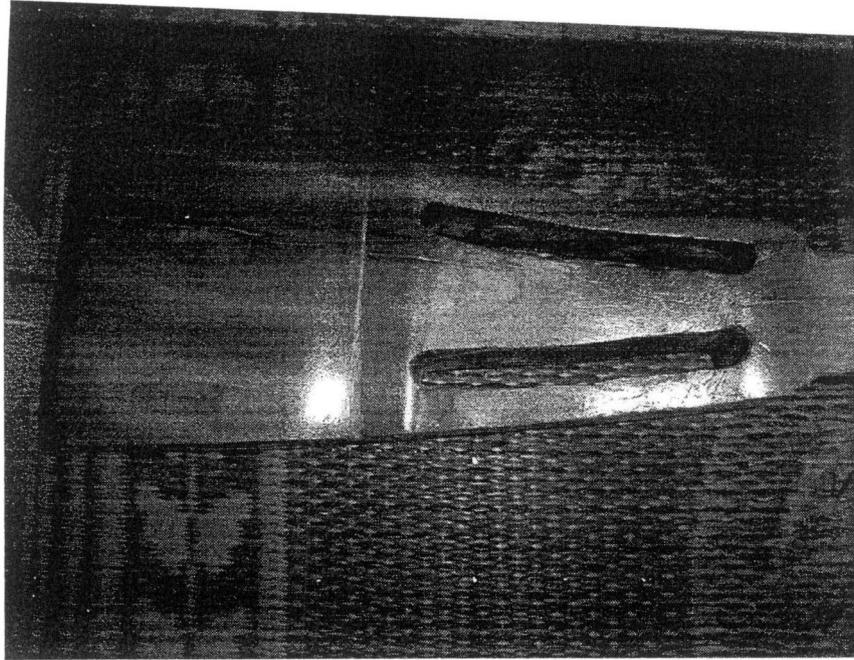
ภาพกะโหลกซึ่งกลางด้านหน้า

ภาพกะโหลกซึ่งกลางด้านหลังมีที่เก็บไม้ดีด

ภาพคันทวนซึ่งกลาง

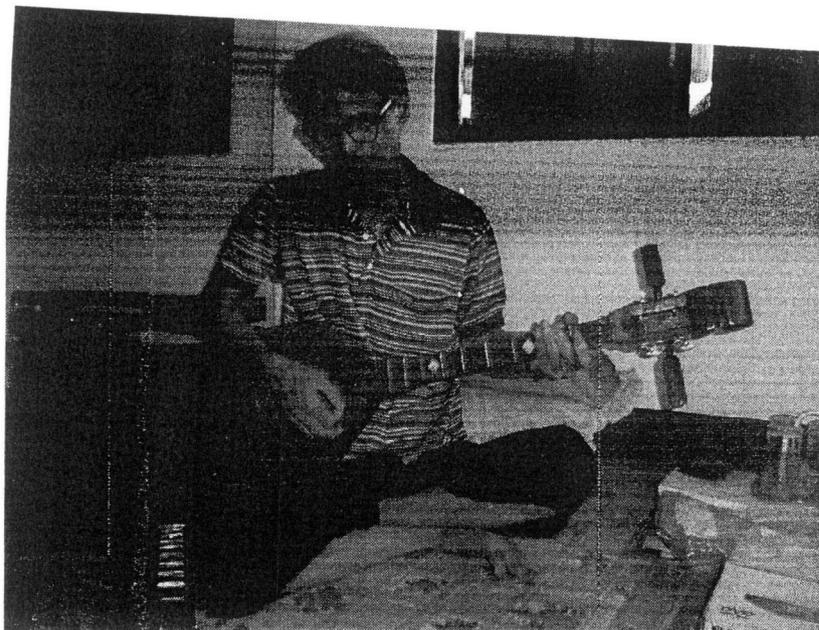

ภาพหัวซึ่งกลาง

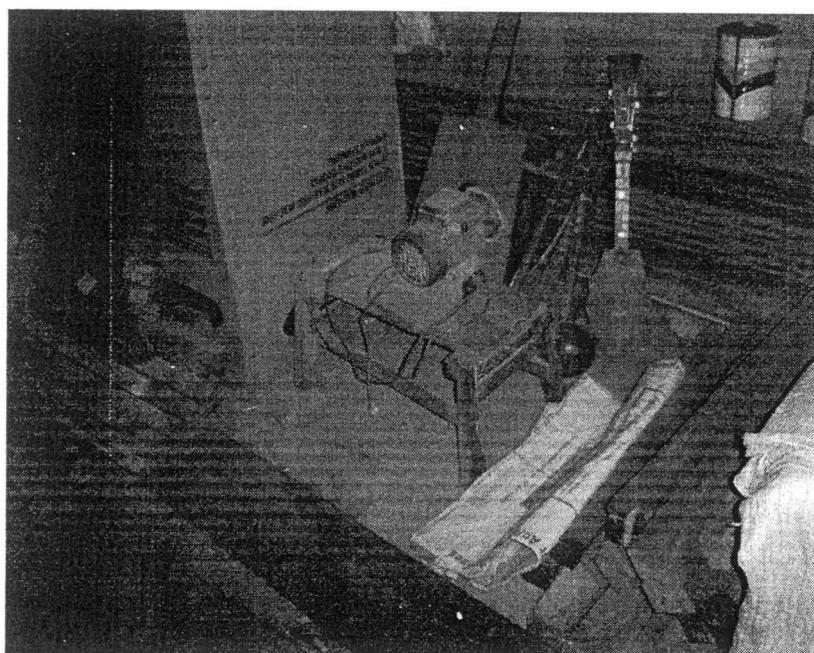
จากการศึกษาวิธีการสร้างซึ่งกลางของนายศรีภุช ปิ่นแสง พบว่า มีวิธีการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน และมีลักษณะเฉพาะคือ มีที่เก็บไม้ดีด ส่วนอุปกรณ์การสร้างก็หาได้ง่ายในท้องถิ่น แม้ว่าจะมีอายุ ๗๗ ปี ก็ยังใจรัก ขยันหมั่นเพียรในการสร้างซึ่งทั้งซึ่งเล็ก ซึ่งกลาง และซึ่งใหญ่ นอกจากนี้ท่านยังรับงานซ่อมเครื่องดนตรีพื้นบ้านและเครื่องดนตรีไทยให้กับหน่วยงานทางการศึกษาและบุคคลทั่วไป

๓.๑.๔ การสร้างซึ่งกลางของนายบุญส่ง จี้อาทิตย์

นายบุญส่ง จี้อาทิตย์ ปัจจุบันอายุ ๕๗ ปี เกิดเมื่อวันที่---พ.ศ.๒๔๙๔ พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๒๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลเหมืองจี้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (บุญส่ง จี้อาทิตย์, สัมภาษณ์, ๒๗ มีนาคม ๒๕๕๑)

ภาพนายบุญส่ง จ้ออาทิตย์

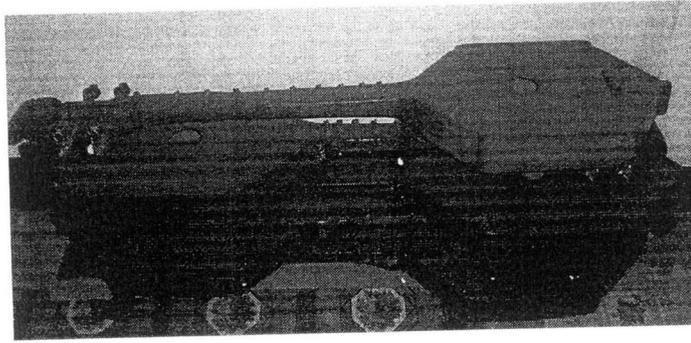

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้านที่สร้างเครื่องดนตรี

กล่าวถึงความป็นมาว่า เริ่มสนใจดนตรีสะล้อซอซึงตั้งแต่วัยเด็ก โดยฝึกแบบครูพักลักจำ และเคยเล่นกีตาร์มาก่อน ได้สร้างซึงกลางเมื่ออายุ ๔๗ ปี รวมไปถึงซึงเล็ก ซึงใหญ่ และสะล้อเล็ก สะล้อกลางด้วย สร้างไปก็ให้เขาไปใช้ในวงดนตรีสะล้อซอภายในหมู่บ้าน ออกงานทั้งงานมงคล และงานอวมงคล

การสร้างซิ้งกลางของนายบุญส่ง จี้อาทิตย์ เป็นการสร้างแบบครุพักลักจำ ลองผิดลองถูก จนเป็นสูตรลงตัว โดยออกแบบเองเป็นซิ้งกลางทรงหกเหลี่ยม หัววงข้างคค ออกจำหน่ายเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพซิ้งกลางของนายบุญส่ง จี้อาทิตย์

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๑๐๕.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๒๑	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๔.๗	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๖	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๔๒	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๖๓.๗	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๗๓.๘	เซนติเมตร
ปลายทวนซิ้งหนา	๔	เซนติเมตร
ความกว้างคอซิ้งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๖	เซนติเมตร
ความกว้างคอซิ้งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๓.๗	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๓.๗	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๖๒.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร
ส่วนที่ถูกบิดขึ้นออกมาจากคอซิ้ง	๕.๕	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซิ้งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซิ้ง	๖.๕	เซนติเมตร
หัวซิ้งยาว	๒๐.๕	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

จากการสัมภาษณ์ถึงวิธีการสร้างซึ่งกลางของนายบุญส่ง จี้อาทิตย์ พบว่า วิธีการสร้างซึ่งกลางของนายบุญส่ง จี้อาทิตย์ นั้น ได้ใช้เครื่องมือที่หาได้ทั่วไปในท้องถิ่น เช่น มีดพร้า เลื่อย ดินสอ ค้อน ขวาน สิว ติ่ม ไขควง ตะไบ กระดาษทราย น้ำมันเคลือบเงา และทินเนอร์

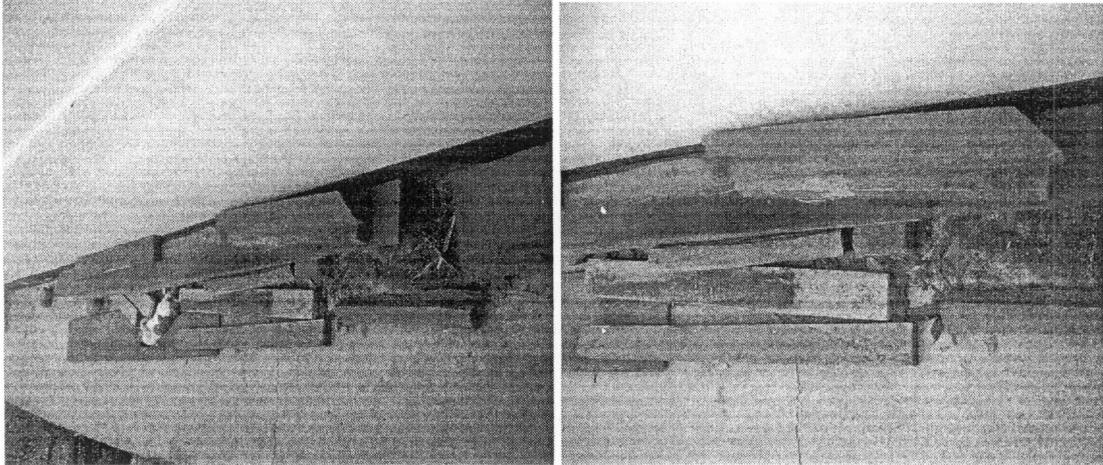
ภาพเครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุที่สร้างซึ่งกลาง

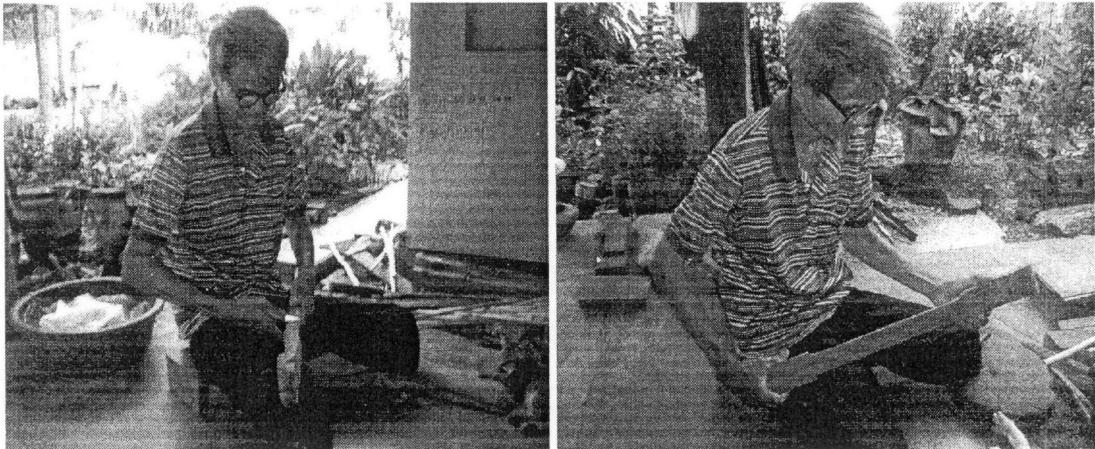
ภาพน้ำมันเคลือบเงาและทินเนอร์

๓) ขั้นตอนการสร้าง

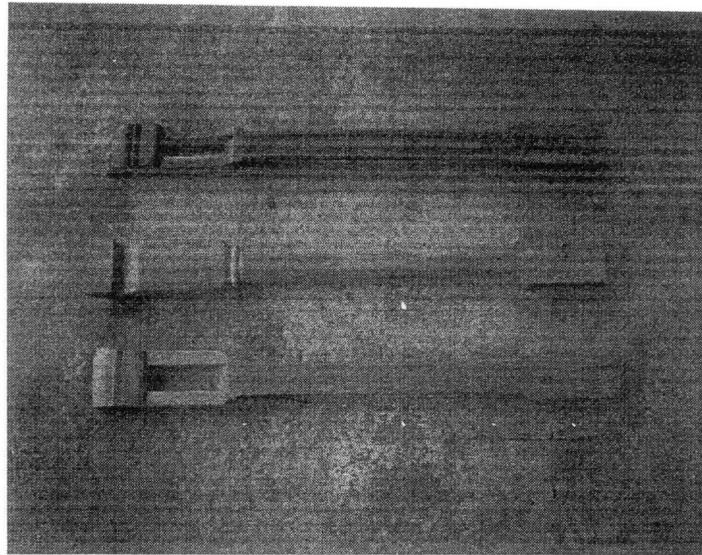
การสร้างซิงกลางของนายบุญส่ง จี้อาทิตย์ นั้น เน้นเป็นซิงประกอบโดยให้เหตุผลว่า หากทำเป็นซิงชุดไม้ที่ทำหายาก จึงมีความคิดว่าสร้างซิงประกอบดีกว่า หาไม้ได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นการประหยัดทรัพยากรไปในตัว ไม้ที่ทำก็ได้แก่ ไม้แดง ไม้ขนุน เป็นต้น

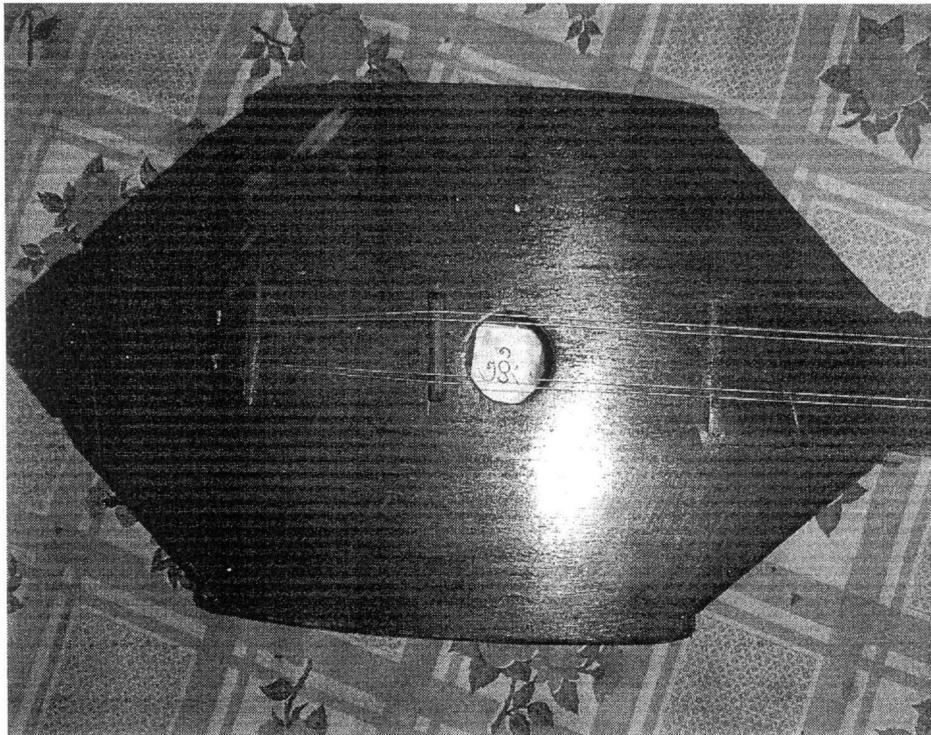
ภาพไม้ที่เก็บไว้บริเวณบ้านเพื่อนำมาสร้างซิงกลาง

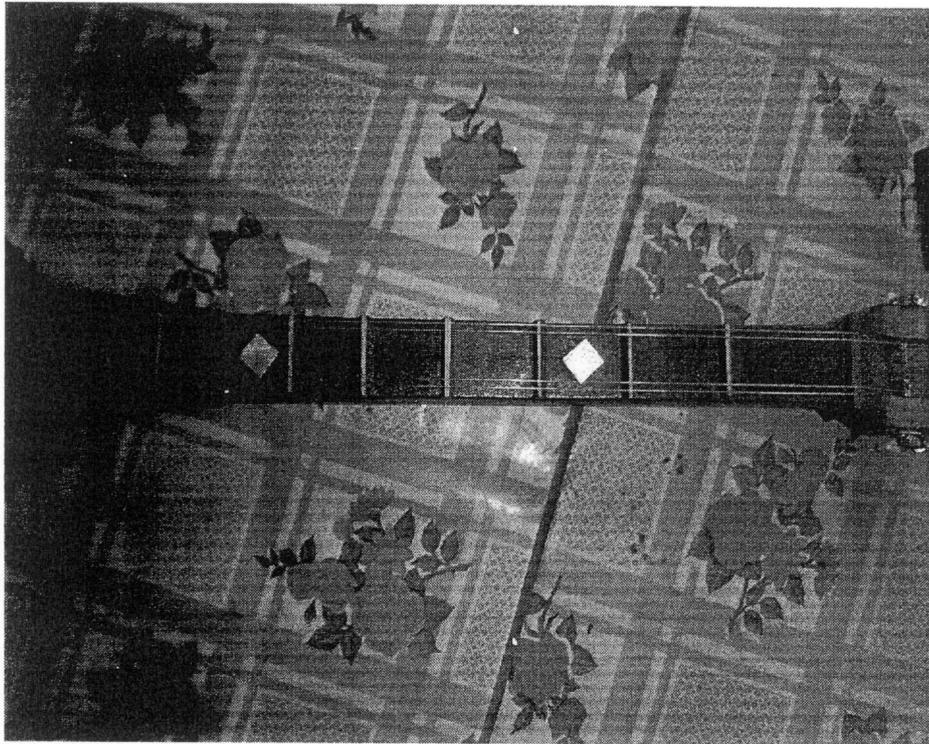
ภาพนายบุญส่ง จี้อาทิตย์ สร้างซิงกลาง โดยเน้นกันทวนและส่วนหัวซิง

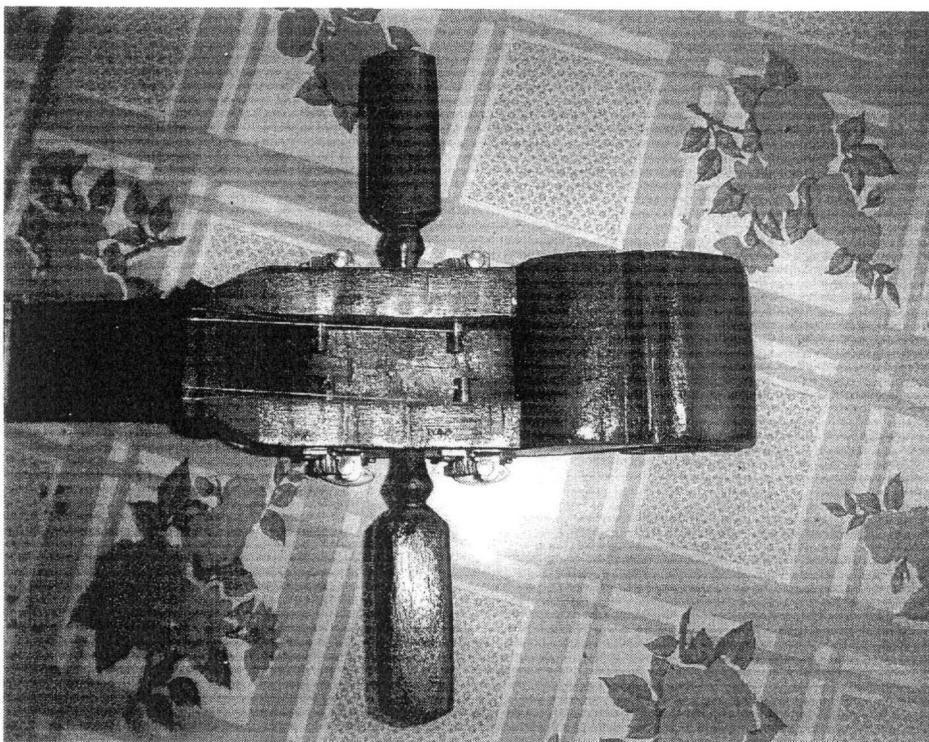
ภาพคันทวนและส่วนหัวซึ่งที่สร้างไว้เพื่อประกอบ

ภาพกะโหลกซึ่งกลาง

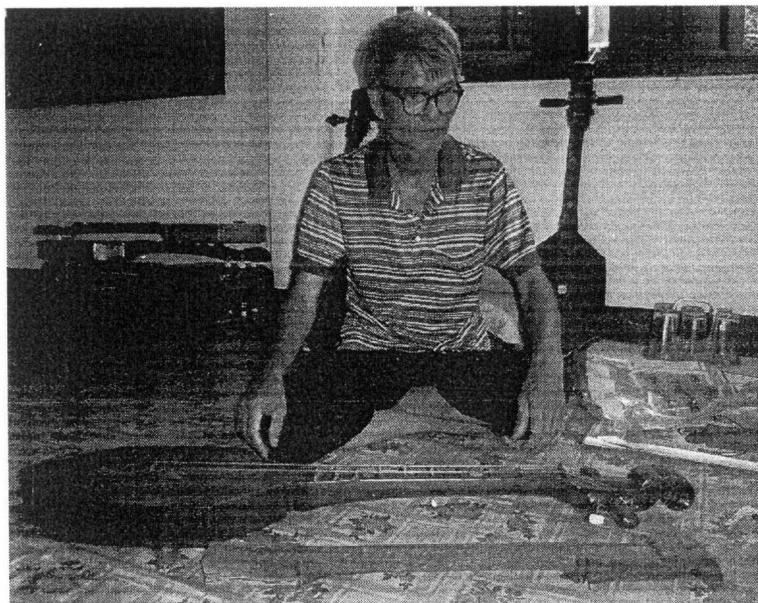
ภาพคันทวนชิงกลาง

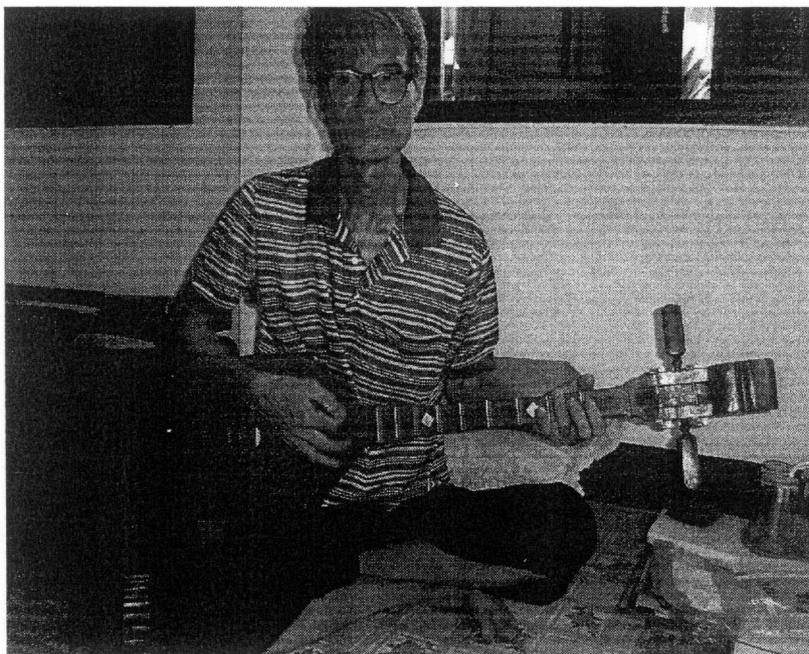
ภาพหัวชิงกลาง

ภาพนายบุญส่ง จี้อาทิตย์ กำลังขัดกระดาษทรายซึงกลาง

ภาพนายบุญส่ง จี้อาทิตย์ เทียบเสียงซึงกลาง

ภาพนายบุญส่ง จ้ออาทิตย์ ตรวจสอบชิ้นเสียงซึงกลางที่ตีคนมเรียบร้อยแล้ว

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึงกลางของนายบุญส่ง จ้ออาทิตย์ พบว่า มีวิธีการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน และมีลักษณะเฉพาะเป็นทรงหกเหลี่ยม หัววงข้างคด เคยสร้างซึงแปดเหลี่ยมสี่เหลี่ยม แต่ก็มาลงตัวทรงหกเหลี่ยม แม้จะเป็นทรงหกเหลี่ยมแต่ภายในกะโหลกซึงทำเป็นสี่เหลี่ยม นำคันทวนมาประกบ ประกอบโดยการยึดเนื้อตกรูเกลียว ตัดกาวและตอกตะปูด้วย ส่วนนมของซึงกลางก็ใช้ไม้ปังกี่แห้งหรือแก่จัด นำมาเลาทำนมติดประกบด้วยกาว ๕ อัน ใใส่สาย เทียบเสียง โดยใช้เวลาในการสร้าง ๒-๓ วันต่อคัน จากนั้นก็นำไปเก็บไว้ในกล่องกระดาษเพื่อรอจำหน่ายต่อไป

๓.๑.๕ การสร้างซิงกลางของนายเหนียม ลือหาร

นายเหนียม ลือหาร เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๔๘๒ ปัจจุบันอายุ ๖๕ ปี พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๒๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งกว่าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง (เหนียม ลือหาร , สัมภาษณ์, ๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

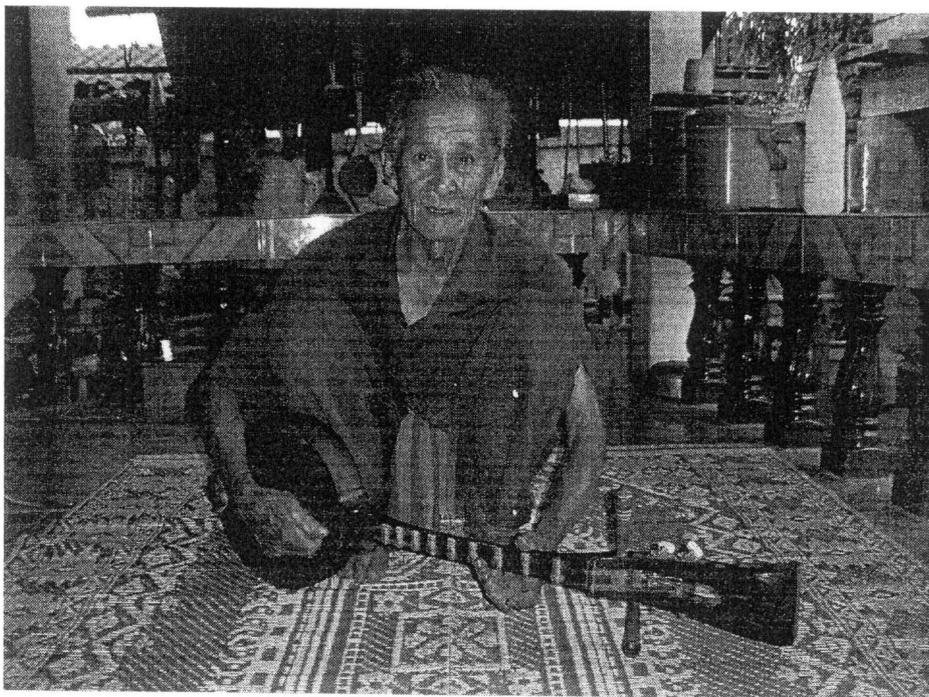

ภาพนายเหนียม ลือหาร

ภาพบรรยากาศบริเวณหน้าบ้านที่เป็นโรงงานสร้างเครื่องดนตรี

กล่าวถึงเส้นทางที่นายเหนียม ลือหาร มาสร้างเครื่องดนตรีนั้น เริ่มจาก คุณพ่อ คุณแม่ เป็นคนบ้านทุ่งช่วง มีอาชีพทำนาและเป็นสถาปนาก่อสร้างบ้าน ได้ศึกษาสถาปัตย์จากคุณพ่อตั้งแต่วัยเด็ก เมื่ออายุ ๘ ปี ก็ได้ฝึกซึ่งเป็นเครื่องดนตรีชิ้นแรก โดยเรียนกับพระครูหมื่น ลือหาร ญาติทางคุณพ่อ วัดทุ่งช่วง ตำบลทุ่งกว่า อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง ต่อเพลงแรกคือ เพลงซอคาด พออายุได้ ๑๐-๑๑ ปี ก็ฝึกฆ้องวง อายุ ๑๒ ปี ก็ออกงานเป็นครั้งแรกซึ่งตอนนั้นก็บวชเป็นสามเณรอยู่ด้วย อายุ ๑๔ ปี ก็รับขันครูจากพ่อครูมีและพ่อครูตา ชั้นตั้ง ๒ บาท บวชเรียนไปเล่นดนตรีไปจนอายุ ๒๑ ปี ก็ลาสิกขาและแต่งงาน ช่วงอายุ ๒๒-๒๓ ปี ก็ได้ติดตามคุณพ่อซึ่งเป็นสถาปนารับเหมา ได้ศึกษาวิธีการสร้างบ้านสร้างกลองบูชา (ปูจา) เมื่อเห็นว่ามีควมชำนาญแล้วก็ได้รับเหมาด้วยตนเอง จากนั้นก็เริ่มทำอาชีพรับเหมาสร้างบ้าน สร้างกลองบูชา (ปูจา) กลองชนิดอื่นๆ สร้างระฆังซอซึง ซ่อมเครื่องดนตรี และเป็นหัวหน้าวง คือ วงระฆังซอซึง และวงปี่พาทย์พื้นเมือง เล่นกัน ไปเล่นกันมา ลูกวงก็ล้มหายตายจาก จึงได้ผันตัวเองเพื่อเป็นวิทยากรสอนดนตรีพื้นเมืองวงระฆังซอซึงให้กับโรงเรียนบ้านถ้ำ ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๘ จนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ก็ยังอีกหลายโรงเรียนและหลายสถาบันการศึกษาที่มาขอคำปรึกษา (เหนียม ลือหาร, สัมภาษณ์, ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

ภาพซึงกลางของนายเหนียม ลือหาร

๑) ขนาดและสัดส่วน

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๘๒.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๒๔.๕	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๓.๓	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๖	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๓๗.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๕๑.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๖๑.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๓	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๑๐	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๔.๓	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๔.๓	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๕๗.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร
ส่วนที่ถูกบิดขึ้นออกมาจากคอซึ่ง	๘.๕	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๖	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๐	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

โรงงานของนายเหนียม ลือหาร ได้ใช้บริเวณหน้าบ้านเป็นที่สร้างเครื่องดนตรี ใช้เครื่องมือ เครื่องมือที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น มีดพร้า เลื่อย สว่า ค้อน ไขควง คีมปากนกแก้ว กรรไกร ตะปู ดินสอช่างไม้ กระดาษทราย และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

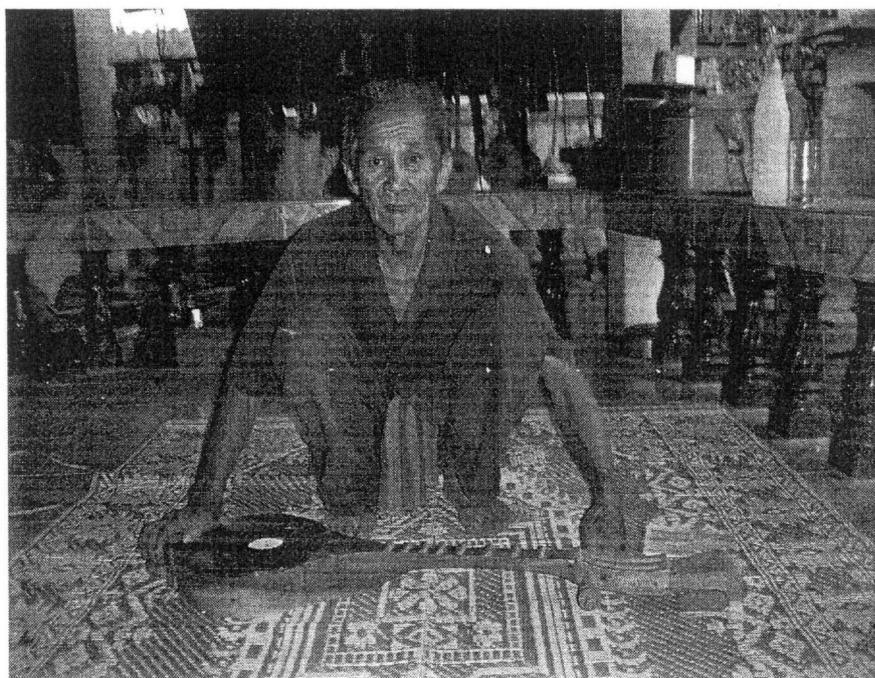
๓) ขั้นตอนการสร้าง

การสร้างซึงกลางของนายเหนียม ลือหาร เป็นลักษณะซึงชุด โดยการเตรียมไม้สักมีความยาว ๑ เมตร ๒๒ เซนติเมตร เริ่มด้วยการตากจนเป็นหุ่นซึงและชุดด้วยสว่า โดยการใช้อ่อนไม้ดอกลง

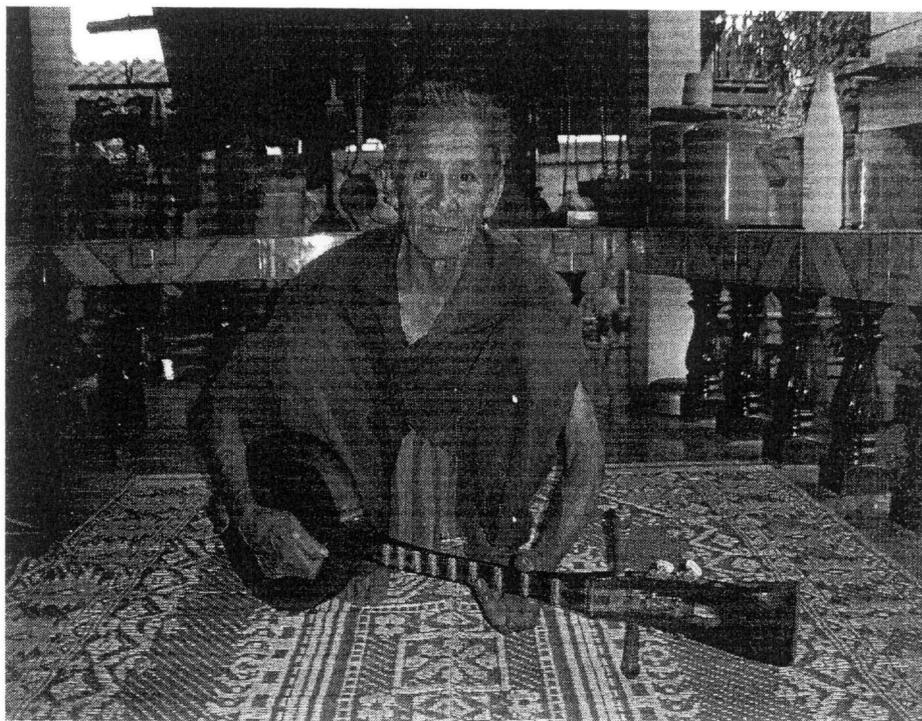
หัวสีวจนเป็นกะโหลกซึ่ง ปิดด้วยไม้สักเจาะรูกลาง ตกแต่งด้วยมีดเหลา กบเหลา ชัดด้วยกระดาษทรายและเคลือบเงา จากนั้นก็ใส่สายเพื่อทำการตีคณม ก๊อป ลูกบิด เทียบเสียง ดังภาพต่อไปนี้

ภาพการปิดไม้แผ่นบางบนกะโหลกซึ่งกลาง

ภาพการตีคณม ก๊อป และลูกบิดซึ่งกลาง

ภาพซิงที่สร้างเสร็จแล้ว และทำการเทียบเสียงขั้นตอนสุดท้าย

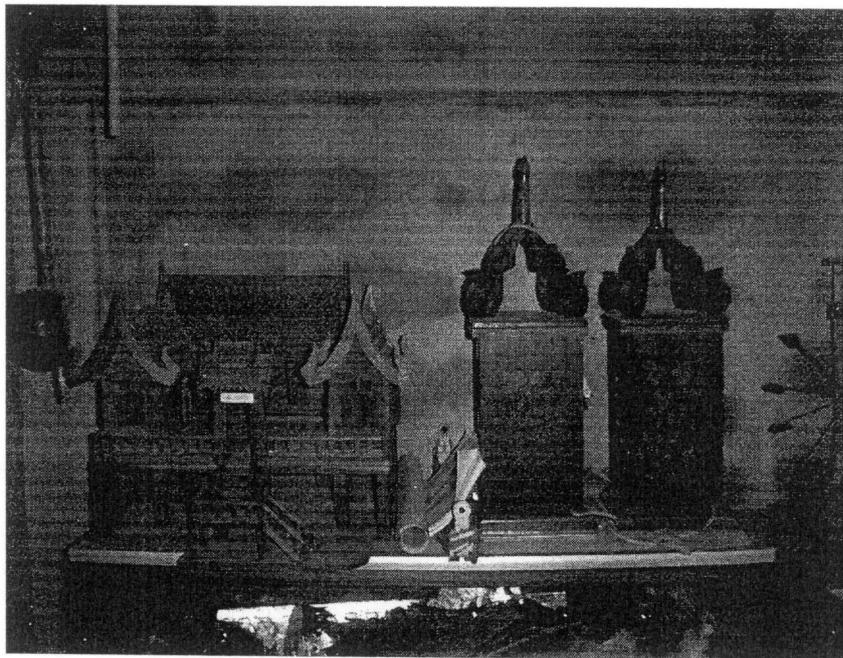
จากการศึกษาวิธีการสร้างซิงกลางของนายเหนียม ลือหาร พบว่ามีกรรมวิธีแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน เน้นเครื่องมือที่มีอยู่ในท้องถิ่น เริ่มต้นด้วยการตากจนเป็นหุ่นซิงกลาง ชัดเกลียดด้วยสองมือล้วนๆ ส่วนการเทียบเสียงก็ใช้เวลาไม่มากนัก เนื่องจากนายเหนียม ลือหาร เป็นนักดนตรีด้วย จึงคิดนม ก้อป เทียบเสียงโดยใช้เวลาไม่มากนัก จากนั้นก็ทำการติดนมด้วยกาววิทยาศาสตร์ เมื่อกาวแห้งก็นำไปแขวนไว้เพื่อรอการจำหน่ายต่อไป

๓.๑.๖ การสร้างซิงกลางของนายผัด มักได้

. นายผัด มักได้ เกิดเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๐๑ ปัจจุบันอายุ ๕๐ ปี พักอยู่ณ บ้านเลขที่ ๑๖๐ หมู่ ๕ ตำบลแจ้ซ้อน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง (ผัด มักได้ , สัมภาษณ์, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

ภาพนายผัด มุกได้

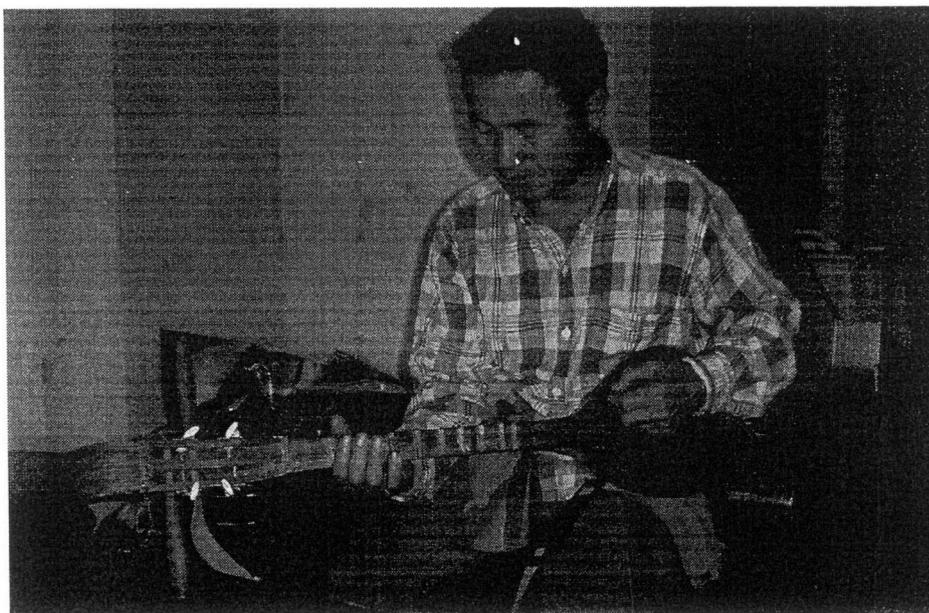

ภาพบรรยากาศภายในบ้าน และบ้านทรงไทย โคมไม้สัก ที่นายผัด มุกได้ สร้างไว้

กล่าวถึงเส้นทางที่ นายผัด มุกได้ มาสร้างเครื่องดนตรีนั้น เริ่มจากวัยเด็กมีนิสัยเป็นคนช่างสังเกต สนใจงานประดิษฐ์ที่เกี่ยวกับไม้ศึกษากับคุณพ่อ จากท่านอื่นบ้าง จนสามารถประกอบอาชีพเป็นสถาปนิกสร้างบ้าน โต๊ะ เก้าอี้ เติง ตู้ ปราสาท เริ่มฝึกดนตรีเมื่ออายุ ๒๒ ปี ถนัดซำย สร้างซิงเมื่ออายุ ๓๐ ปี โดยศึกษาจากเครื่องดนตรีของศิลปินทั่วไป เคยสอบถามคนเฒ่าคนแก่ด้วยความสนใจ มีอยู่

ท่านหนึ่งซึ่งเสียชีวิตไปแล้ว ชื่อ พ่อปิ่น อ่อนใจ คนบ้านเดียวกัน ซึ่งเก่งในเรื่องซึ่ง สะล้อ ขลุ่ย ท่านได้แนะนำวิธีการสร้างเครื่องดนตรี จากนั้นก็มาศึกษาด้วยตนเอง จนสามารถสร้างซึ่ง สะล้อ ได้ (ผิด มัคได้, สัมภาษณ์, ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพซึงกลางของนายผิด มัคได้

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๕๔	เซนติเมตร
กะโหลก	๒๗.๕	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๐	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๔.๕	เซนติเมตร
คอ (ก้นทวน)	๔๐.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๕๐	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๖๔	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๓.๘	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๖.๒	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๔๐.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร

ส่วนที่ถูกลบยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๑๑.๕	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๕.๔	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๖.๕	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

โรงงานของนายผัด มั่งได้ ได้ใช้บริเวณหลังบ้านเป็นที่สร้างงานสร้างรายได้ โดยการสร้างเครื่องดนตรี สร้างปราสาท ฯลฯ ก่อนข้างมีเครื่องจักรไฟฟ้าขนาดย่อมหลายชนิดเพื่อทุนแรง เช่น เลื่อยไฟฟ้า เครื่องเจาะ เครื่องเจียร ส่วนไฟฟ้า ส่วนงานตกแต่งในรายละเอียดปลีกย่อยก็มีเครื่องสำหรับงานช่างไม้ทั่วไป เช่น มีดปรี้า สิว ค้อน ไขควง คีมปากนกแก้ว กรรไกร ตะปู ดินสอช่างไม้ กระดาษทราย และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

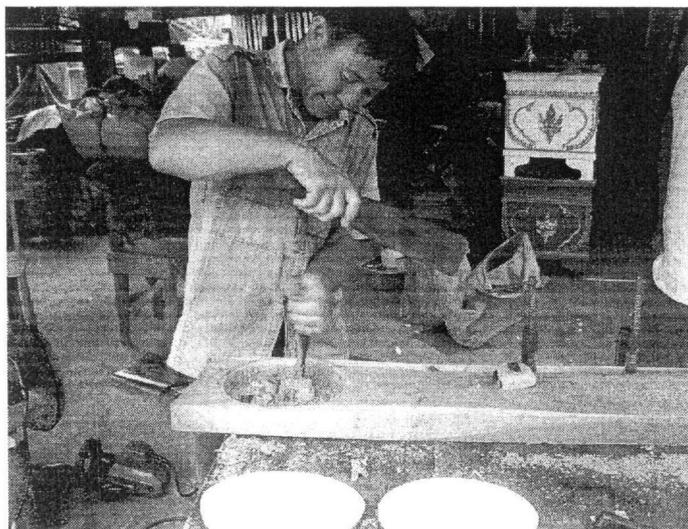
ภาพเครื่องมือการสร้างซึ่งกลาง

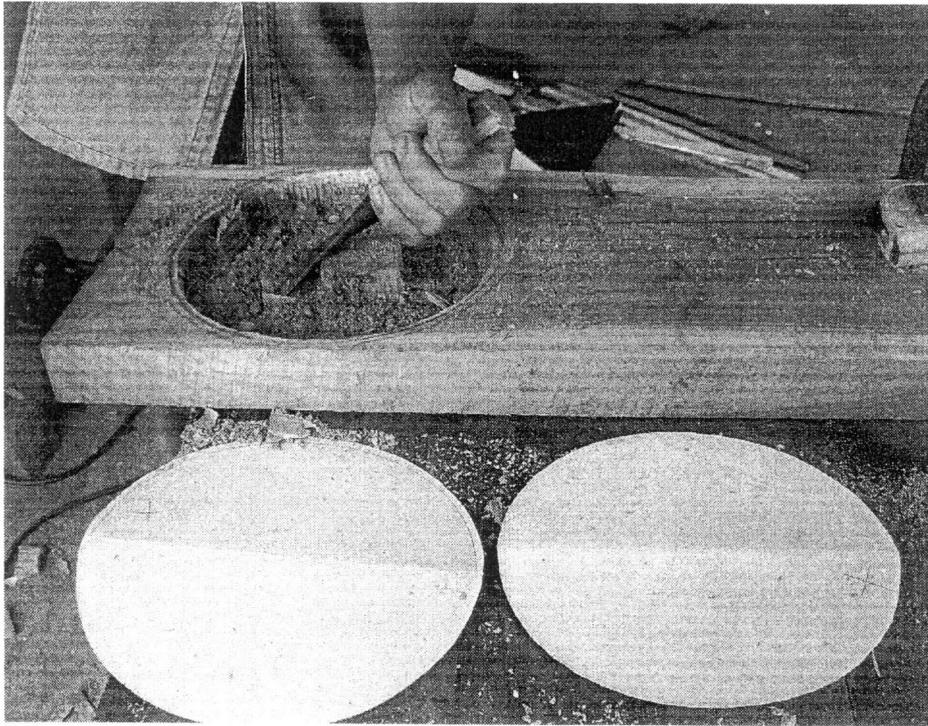
ภาพน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

๓) ขั้นตอนการสร้าง

การสร้างซึ่งกลางของนายผัด มั่งได้ เป็นลักษณะซึ่งชุดไม้หน้า ๘ มีความยาวประมาณ ๑ เมตร หรือไม่เกิน ๑ เมตร ๒๐ เซนติเมตร เริ่มชุดด้วยการใช้ส่ว ค้อนไม้ ทำกะโหลกก่อน จากนั้นก็ใช้ เลื่อยไฟฟ้า เลื่อยปีกข้างของคันทวน เพื่อรักษาไม้ท่อนปลีกไว้ทำงานอื่น ขึ้นรูปเป็นหุ่นซึ่ง ตกแต่ง ด้วยมีดพร้าตาอีกครั้ง ทั้งส่วนกะโหลก คันทวน ส่วนหัว ก็ทำส่วนประกอบย่อย เช่น ดินนม-ก๊อป ลูกบิด ขัดและเคลือบเงา ใ้ส่าย เทียบเสียง อธิบายภาพดังนี้

ภาพการชุด เจาะ ซึ่งกลาง

ภาพแม่พิมพ์กะโหลกใช้วดวงรอบกะโหลกซึ่งกลาง

ภาพกะโหลกซึ่งกลางที่ชุดภายใน

ภาพการใช้มีดพร้าวแต่งสันกะโหลกซึ่งกลาง

ภาพการใช้มีดพร้าวแต่งส่วนด้านหลังคันทวนซึ่งกลาง

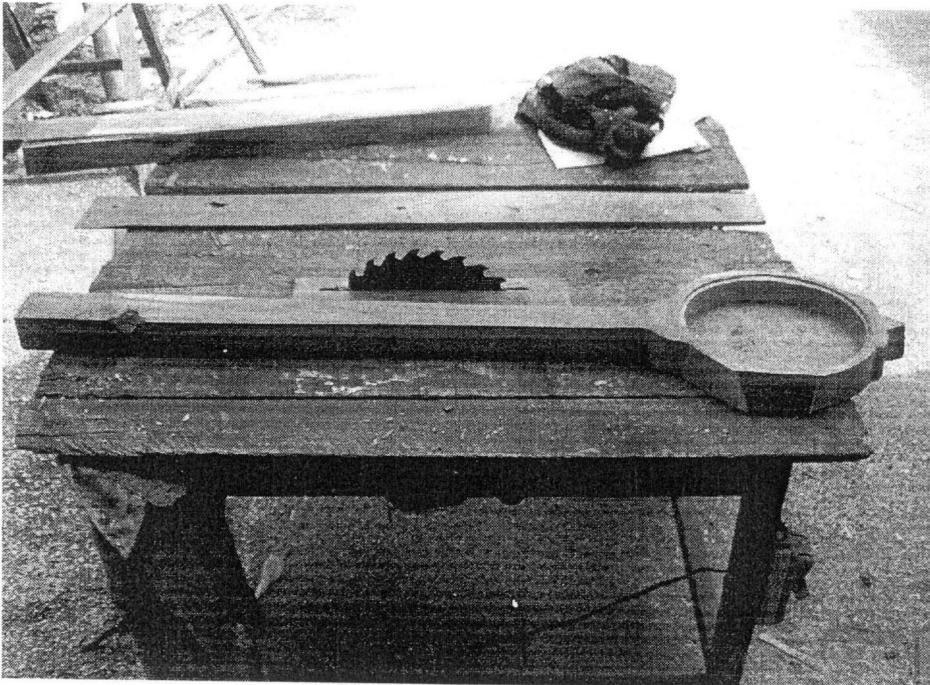
ภาพการใช้มีดพร้าแต่งส่วนด้านข้างคันทวนซึ่งกลาง

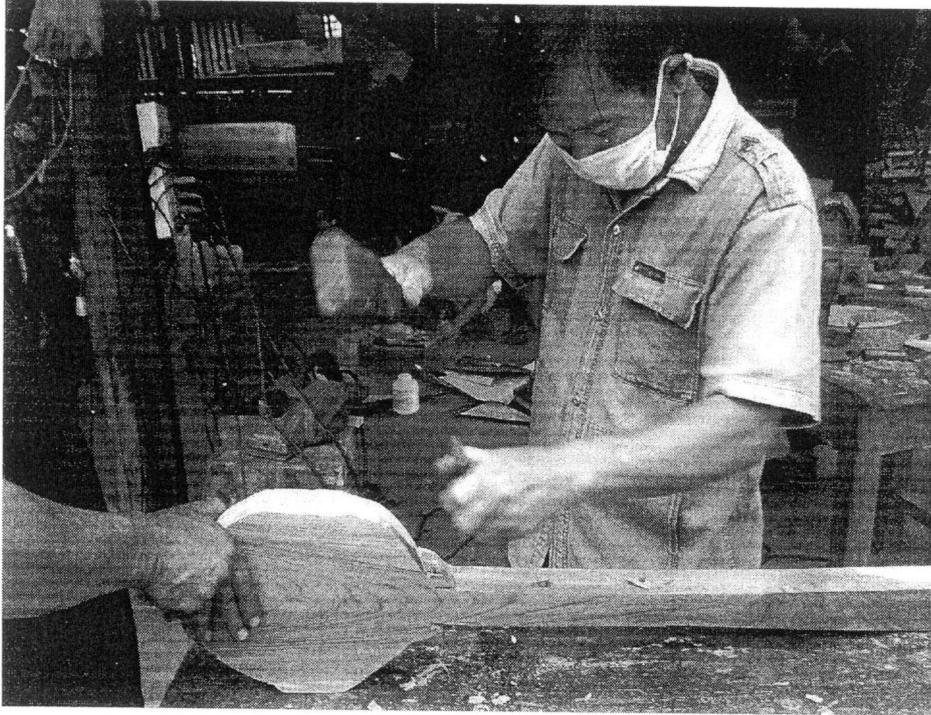
ภาพการใช้เลื่อยไฟฟ้าแยกส่วนปีกไม้คันทวนซึ่งกลาง

ภาพการใช้เลื่อยไฟฟ้าแยกส่วนปีกไม้ถึงสุดกะโหลกซึ่งกลาง

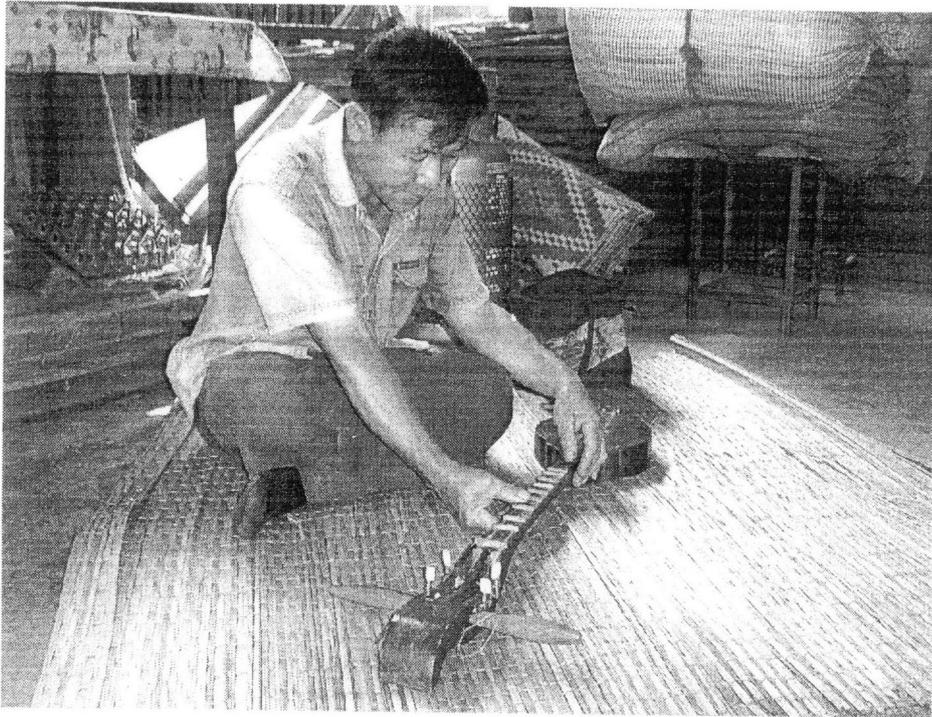
ภาพการใช้เลื่อยไฟฟ้าแต่งคันทวนจนเป็นรูปลักษณะซึ่งกลาง

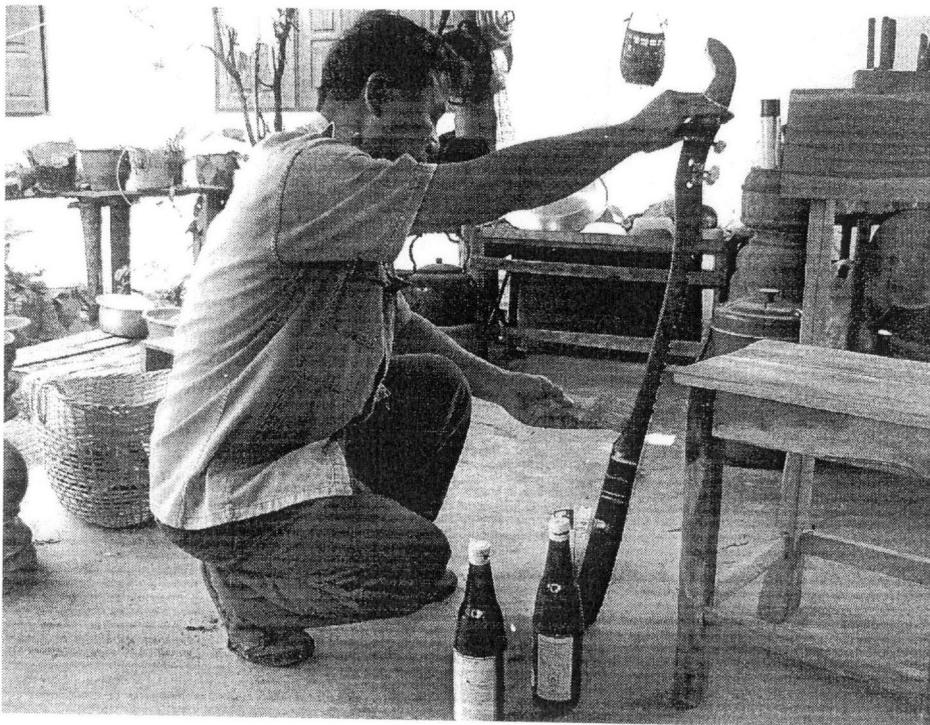
ภาพการใช้ส่ว ไม้ แต่งช่วงกะโหลกชิงกลาง

ภาพการวัดด้วยตลับสายวัด จากกันทวนและส่วนหัวชิงกลาง

ภาพการเทียบเสียงซึงกลาง

ภาพการใช้น้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

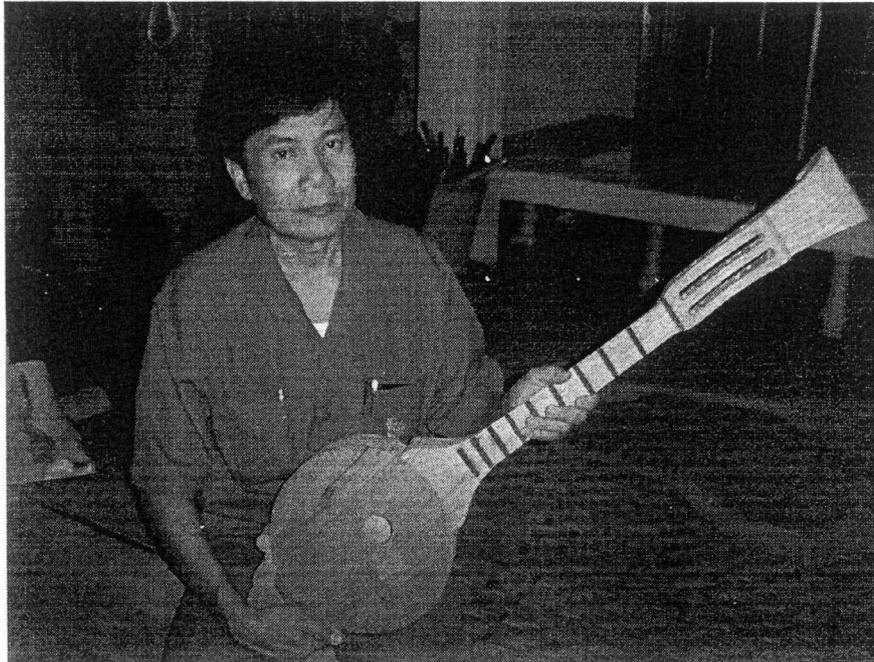

ภาพซึ่งที่สร้างเสร็จแล้ว และทำการเทียบเสียงในขั้นตอนสุดท้าย
จากภาพสังเกตได้ว่าผู้สร้างถนัดมือซ้าย

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึงกลางของนายผัด มักได้ พบว่า มีกรรมวิธีการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน เน้นเครื่องมืออุปกรณ์ไฟฟ้าที่ทันสมัยทันแรง เพื่อตัดแยกไม้ปอกไว้ใช้ในงานอื่นได้ การเทียบนมหรือลูกนับของซึงกลางก็ใช้เทียบกับขลุ่ยหลีบ ในบางครั้งก็ยึดเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ เพลงใดเพลงหนึ่งเป็นหลักเทียบ ใช้กาวลาเท็กซ์ติดบางๆ ก่อน ค่อยๆ ขยับหาเสียงที่ต้องการ เมื่อได้เทียบเสียงจนเป็นที่พอใจแล้วก็ใช้กาววิทยาศาสตร์ทาติดประกบแน่นอีกครั้ง จำหน่ายในชุมชน หมู่บ้าน ๑๒ หมู่บ้านใกล้เคียง และในตัวเมืองจังหวัดลำปาง

๓.๑.๓ การสร้างซึงกลางของนายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์

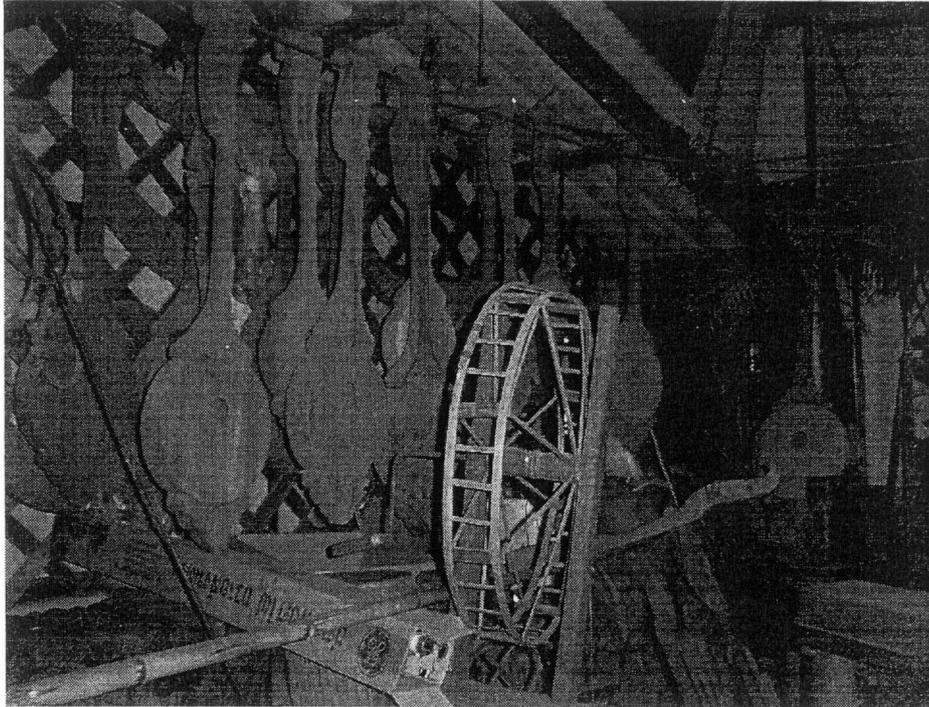
นายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๔ ปัจจุบันอายุ ๔๗ ปี พักอยู่บ้านเลขที่ ๓๖๕ หมู่ที่ ๑๗ ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (วรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ , สัมภาษณ์, ๑ มีนาคม ๒๕๕๑)

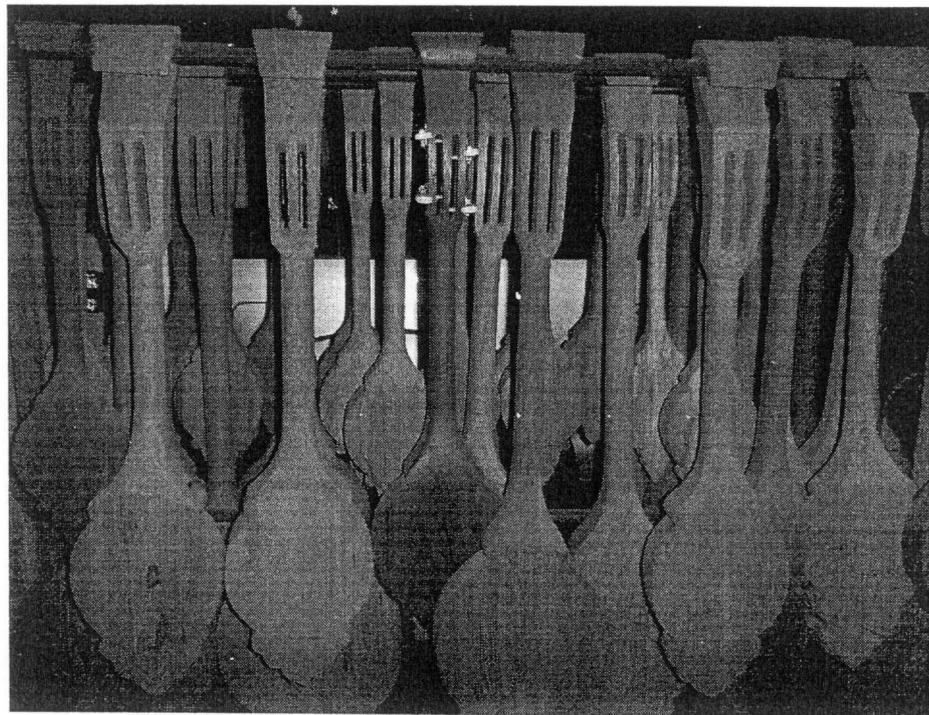
ภาพนายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์

ภาพบรรยากาศบริเวณหน้าบ้านที่เป็นโรงงานสร้างเครื่องดนตรี

ภาพบรรยากาศบริเวณ โรงงานที่เก็บซึ่งและของใช้ล้านนา

ภาพซึ่งคละขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ที่ขึ้นรูปไว้แล้ว

กล่าวถึงเส้นทางที่นายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ มาสร้างเครื่องดนตรีนั้น เริ่มจากฝึกซึงเล็ก เมื่ออยู่ ป.๔ ต่อเพลงแรกคือ เพลงลาวจ้อย ต่อมาก็พัฒนามาต่อเพลงพื้นบ้านภาคเหนือ สร้างซึงเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๘ เริ่มสร้างซึงกลางก่อน โดยได้รับแรงบันดาลใจจากเจ้าสุนทร ณ เชียงใหม่ คุณสุรศักดิ์ ณ เชียงใหม่ ร้านเชียงใหม่การดนตรี ลองฝึกลองดูเรื่อยมา จึงได้ตระเวนหาผู้รู้เพื่อสอบถามวิธีการสร้างซึง และมาลงตัวเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๕ โดยสร้างซึงแบบบรรเลงในวงสะล้อซอซึง และแบบเข่าวงซอ ปัจจุบันเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สังกัดแผนก หรคม.-ฟ./กอง กบรรม.-ฟ./ฝ่าย อรม./ซฟฟ.๒ ตำแหน่งช่างระดับ ๗ และเป็นวิทยากรสอนดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือวงสะล้อซอซึงในสถานศึกษาหลายแห่งและมีผลงานที่ภาคภูมิใจ คือ ได้รับพระมหากษัตริย์คุณโปรดเกล้าฯ เข้าเฝ้าทูลเกล้าฯ ถวายเครื่องดนตรี ซึง สะล้อ พิณเป็ยะ แต่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

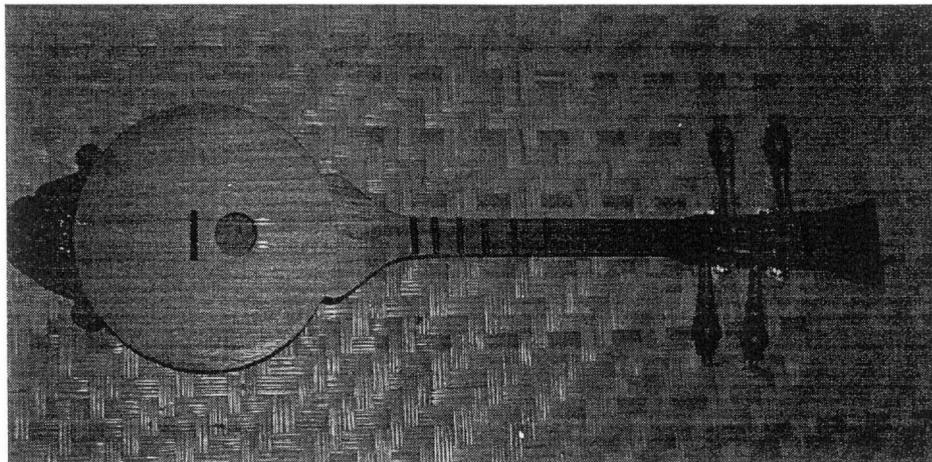
๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพซึงกลางของนายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ (ตัว ๑)

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๕๘.๗	เซนติเมตร
กะโหลก	๒๕.๕	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๓๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๕.๕	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๓๗.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๕๓	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๖๔	เซนติเมตร

ปลายทวนซึ่งหนา	๔	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๑๒	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๓๗.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๑๐	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๕.๖	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๕.๗	เซนติเมตร

ภาพซึ่งกลางของนายวรเชษฐ ศรีวงศ์พันธ์ (ตัว ๒)

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๑๐๔	เซนติเมตร
กะโหลก	๓๕.๕	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๕.๕	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๔๓	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๕๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๖๕.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๔	เซนติเมตร

ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๑๑.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๖๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร
ส่วนที่ถูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๕.๕	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๑๐	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๕.๕	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

โรงงานของนายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ ได้ใช้บริเวณหน้าบ้านเป็นที่สร้างเครื่องดนตรี และเป็นที่พักเก็บไปในตัว อุปกรณ์ที่สร้างซึ่งเน้นเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ร่วมกับอุปกรณ์เครื่องมือที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นเครื่องมือที่ทันสมัย เช่น กบไฟฟ้า สว่านเจาะและเครื่องเจียร นอกนั้นก็ใช้เครื่องมือที่หาง่ายในท้องถิ่น เช่น สิว ค้อน คีม กรรไกร ตะปู กาว กระดาษทราย และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้ เป็นต้น

๓) ขั้นตอนการสร้าง

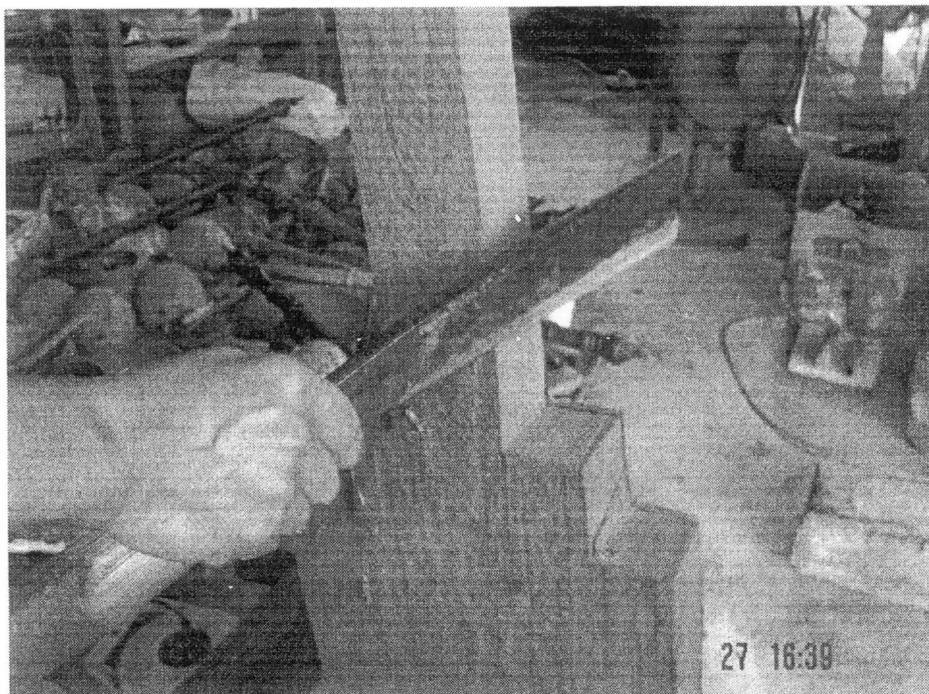
การสร้างซึ่งกลางของนายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ ได้ใช้ไม้สักหรือไม้ขนุน ใช้ไม้อบแห้ง เริ่มด้วยการนำแปลนภาพซึ่งที่ทำได้มาทาบวาดให้เป็นหุ่นซึ่ง ใช้เลื่อยไฟฟ้าแยกส่วนคันทวนนำมาขุดกะโหลก โดยสิ่ว ค้อน ไม้ และใช้สิ่ว ค้อน เจาะส่วนหัวซึ่ง จากนั้นก็นำแผ่นไม้สักบางมาปิดประกบกะโหลกซึ่ง เจาะรูซึ่ง ตอกย้ำด้วยตะปูขนาดเล็ก นำไปเกาะสลัก ขัดด้วยกระดาษทราย ทาเคลือบพื้นไม้ ดินนํก้อป เทียบเสียง (วรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์, สัมภาษณ์, ๒ มีนาคม ๒๕๕๑) อธิบายภาพดังนี้

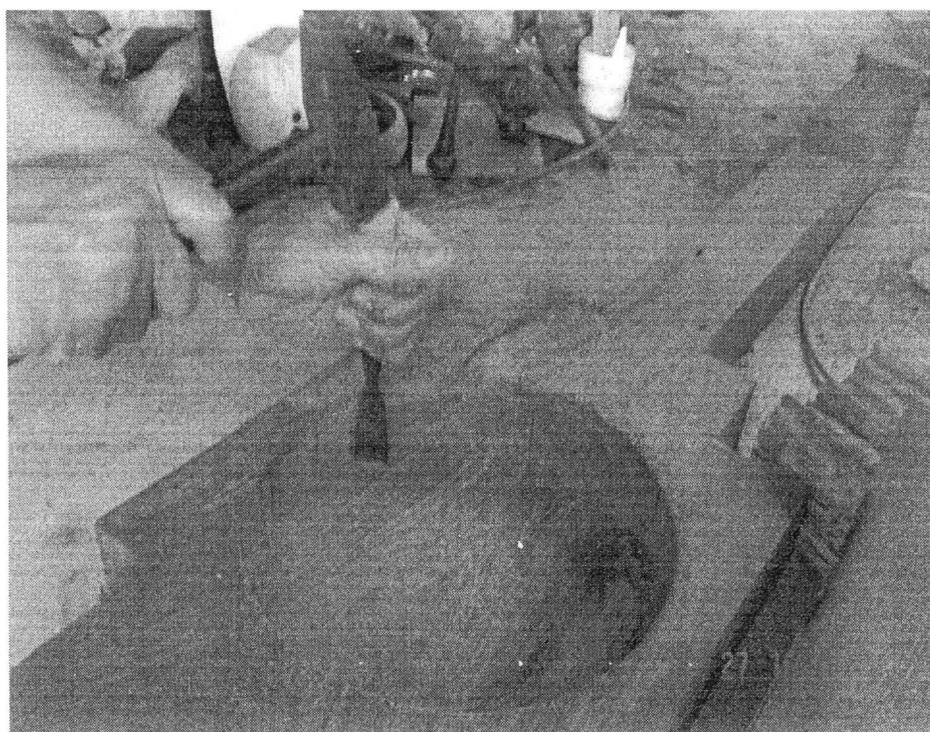
ภาพการเตรียมไม้จากเสาไม้เก่าของชาวบ้าน

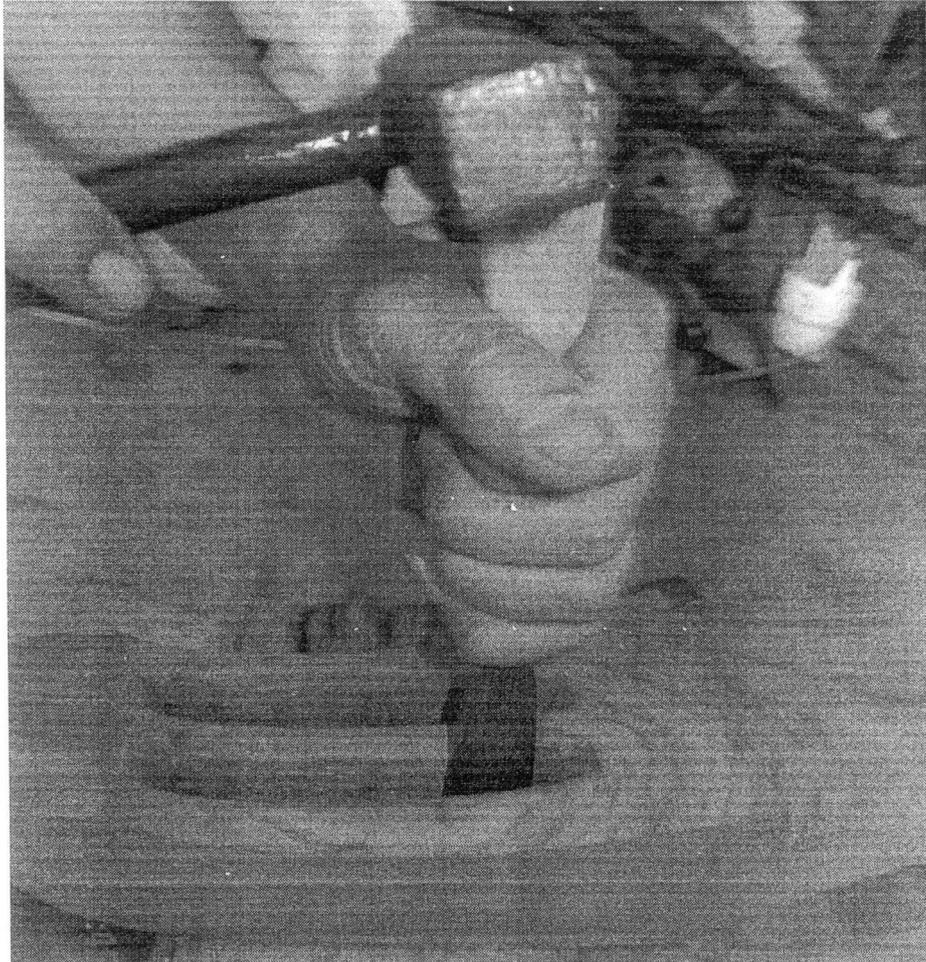
ภาพการเตรียมไม้จากเศษไม้จากขี้ข้าวเก่าของชาวบ้าน

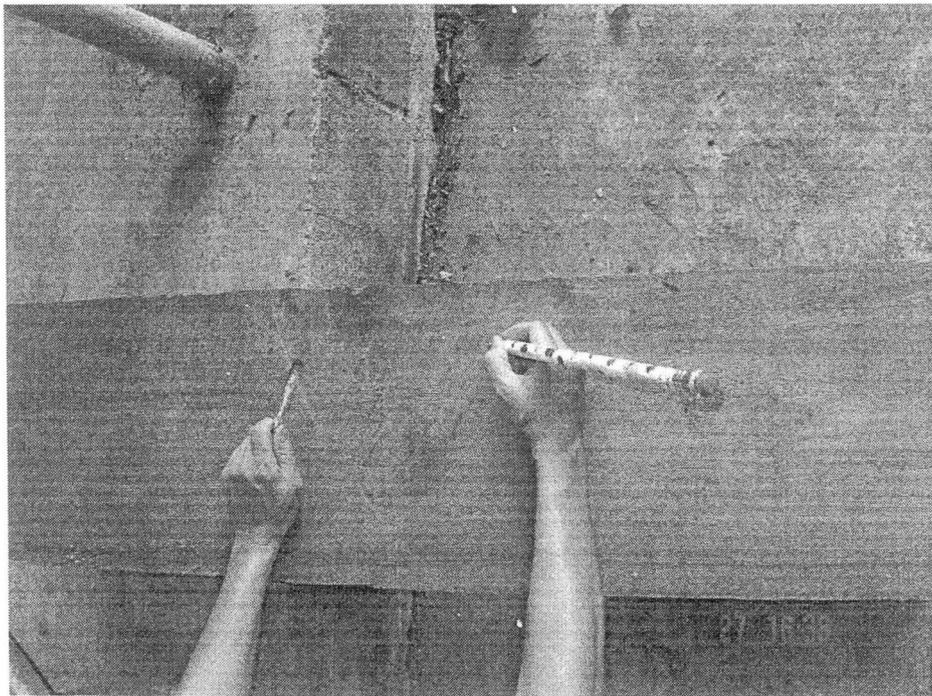
ภาพการใช้มีดผ่าถากคันทวน

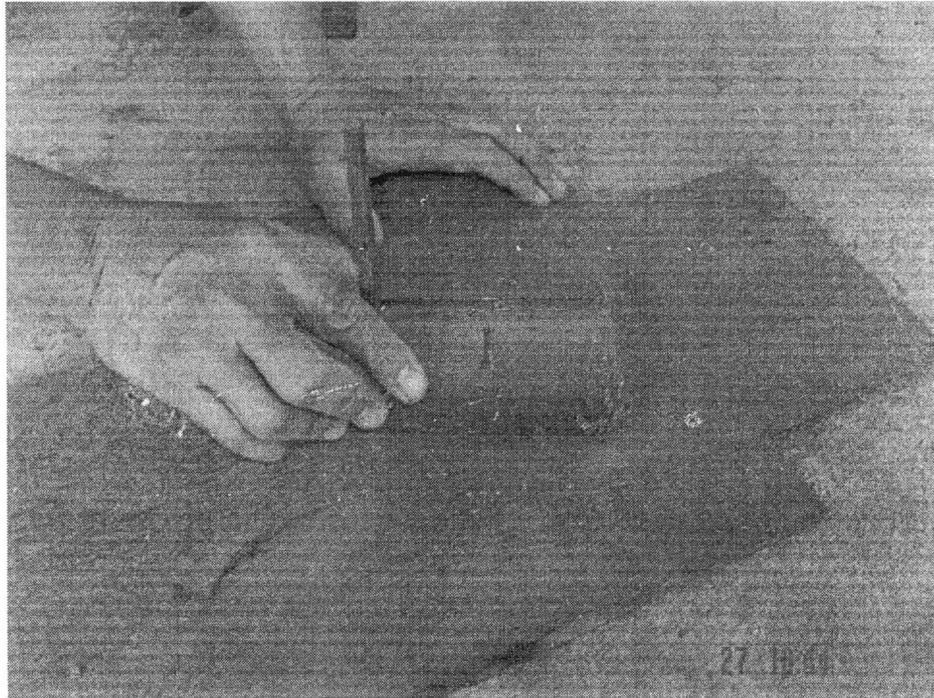
ภาพการเจาะกะโหลกซึ่งกลางด้วยส่วและค้อน

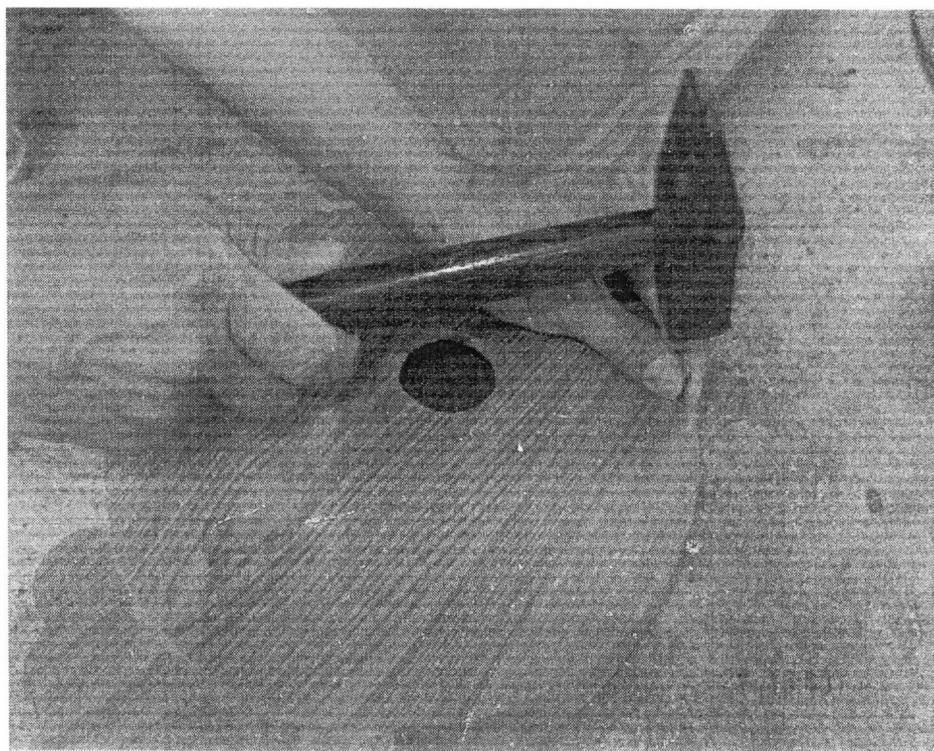
ภาพการเจาะหัวซึ่งกลางด้วยสิ่วและค้อน

ภาพการเตรียมแผ่นไม้ปิดกะโหลกซึ่งกลาง

ภาพการวาดแผ่นไม้ให้พอดีกับกะโหลกซึ่งกลาง

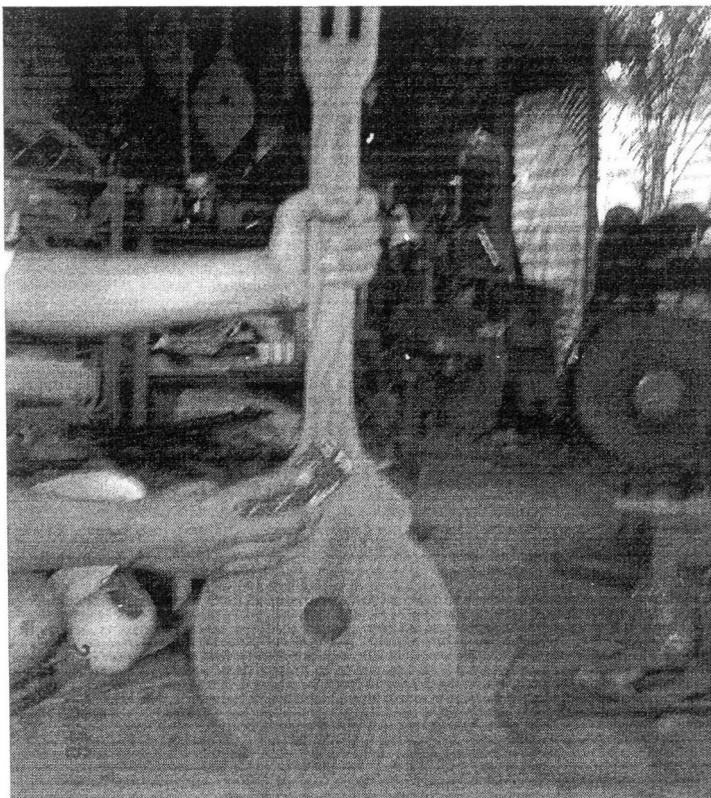
ภาพการตอกตะปูย้ารอบๆ แผ่นไม้ที่ติดประกบกะโหลกซึ่งกลาง

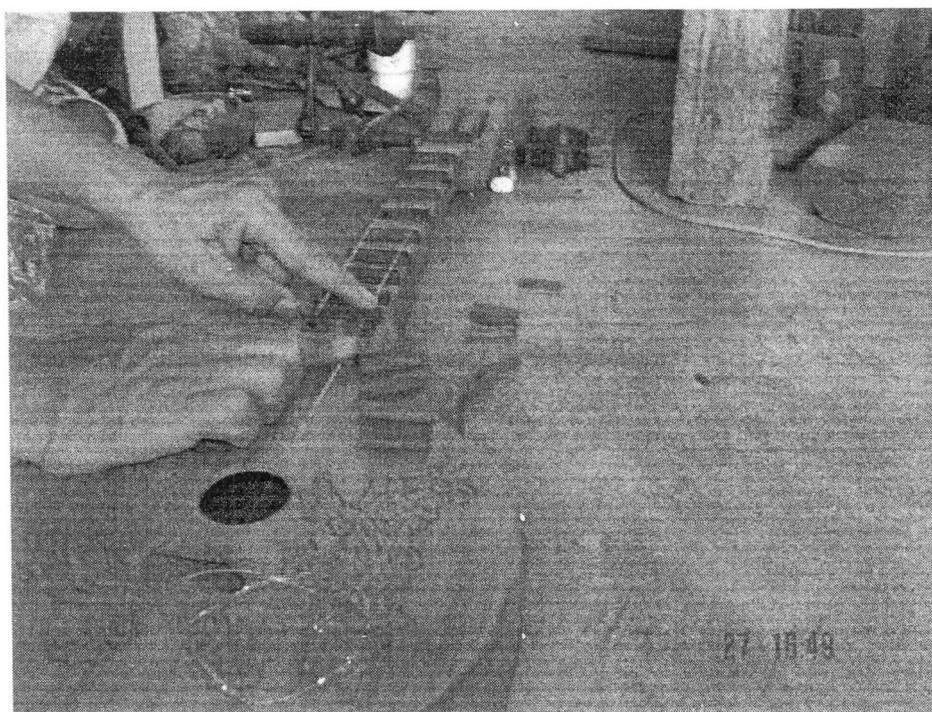
ภาพการขึ้นกระดาดทราย

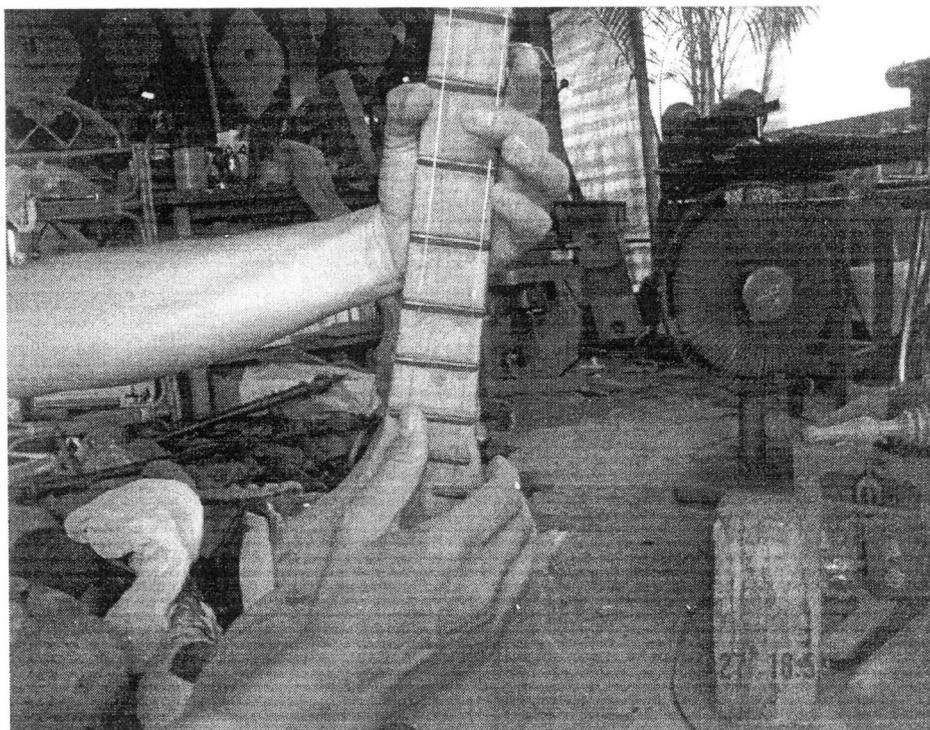
ภาพการแกะสลัก

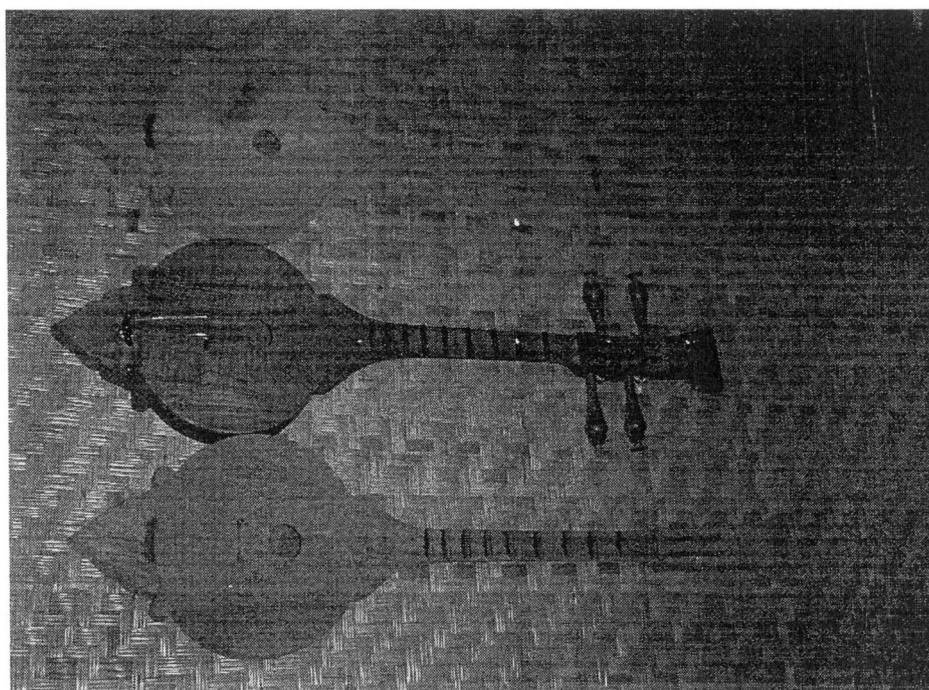
ภาพการเคลือบพื้นไม้ซึงกลาง

ภาพการใส่สายและติดนม ก้อป ซึงกลาง

ภาพการตรวจสอบคุณภาพเสียง

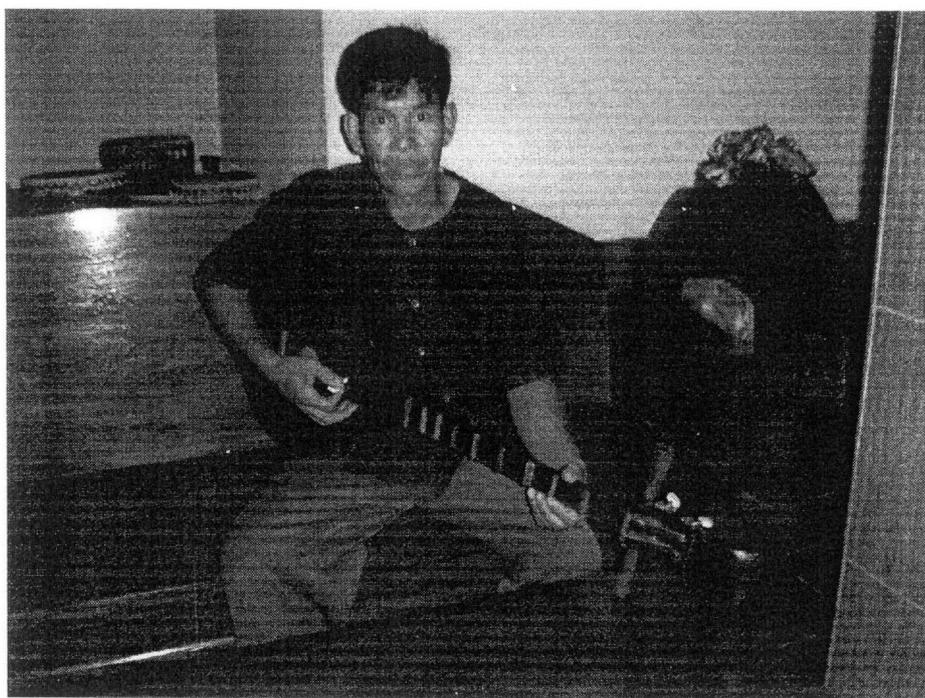
ภาพซึ่งที่สร้างเสร็จแล้ว

จากการศึกษาวิธีการสร้างซิงของนายวรเชษฐ์ ศรีวงศ์พันธ์ พบว่ามีกรรมวิธีการสร้างแบบ
ภูมิปัญญาชาวบ้าน เน้นเครื่องมืออุปกรณ์ไฟฟ้าที่ทันสมัยควบคู่ไปกับเครื่องมือที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น
โดยได้แหล่งไม้มาจากเสาไม้และเศษไม้จากขี้ข้าวเก่าของชาวบ้านที่เปลี่ยนเสาขี้ข้าวไม้มาเป็นเสา

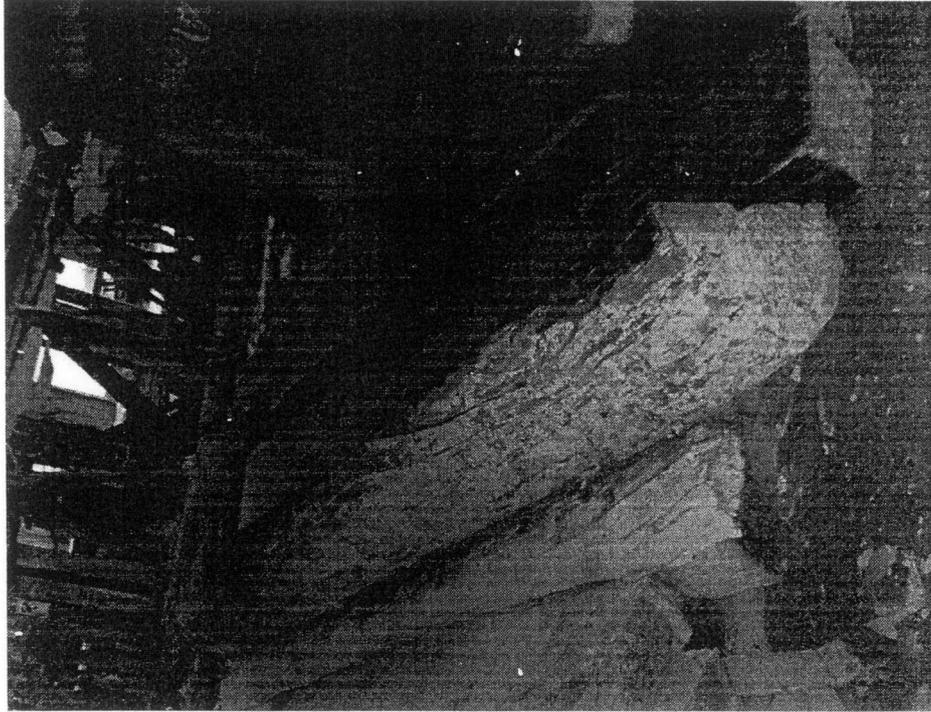
ปุ่น จึงได้ไม้ที่แห้ง ไม้ที่สร้างซึ่งมี ไม้สัก และไม้ขนุน ส่วนใหญ่จะเป็น ไม้สัก เนื่องจากมีลายสวยงามและทำได้ง่าย ซึ่งกลางที่สร้างมี ๒ ลักษณะ คือ ลักษณะที่ ๑ ซึ่งกลางที่เล่นเข้ากับการขับร้องซอ สังเกตช่วงความยาวของคันทวนจะมีความยาวเป็นสองเท่าของกะโหลก ซึ่งลักษณะที่ ๒ ซึ่งกลางที่นำมาเล่นเข้าวงสะล้อซอซึง เป็นหมุ่คณะหรือเล่นทางบรรเลง จะมีความยาวของช่วงคันทวนยาวเป็นเท่าครึ่งของความยาวกะโหลกซึ่งกลาง นับเป็นความลงตัวที่สร้างสรรค์และเป็นทางเลือกให้กับนักดนตรีได้เป็นอย่างดีจนเกิดการสืบสานด้านศิลปวัฒนธรรมต่อไป

๓.๑.๘ การสร้างซึงกลางของนายบุญปุ่น ยอดดี

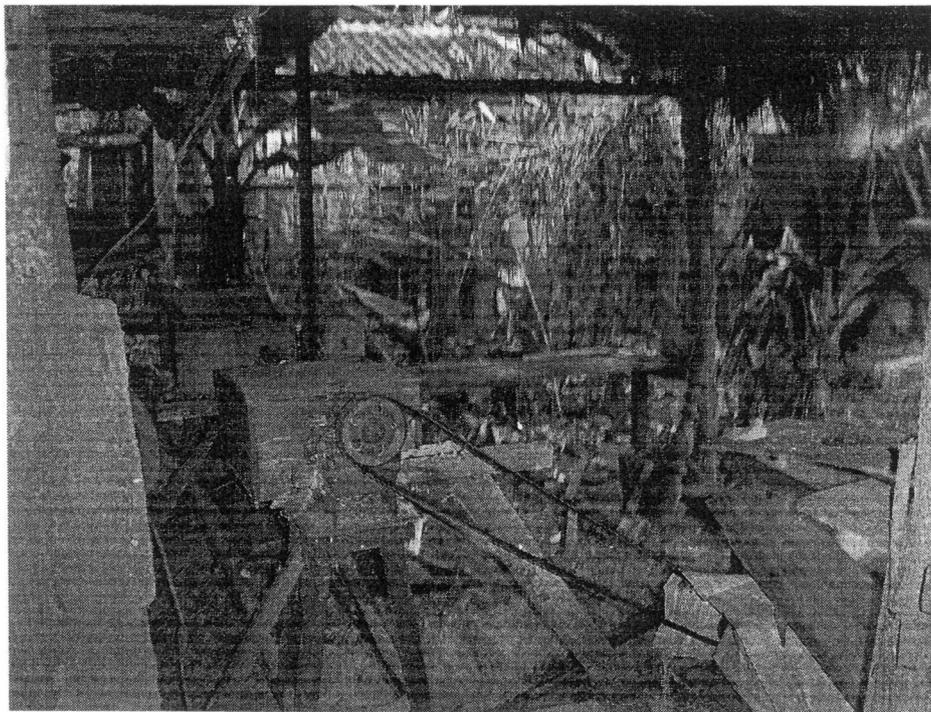
นายบุญปุ่น ยอดดี เกิดเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๐๔ ปัจจุบันอายุ ๔๖ ปี พักอยู่ณ บ้านเลขที่ ๑๐ หมู่ที่ ๓ ตำบลเมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง (บุญปุ่น ยอดดี , สัมภาษณ์ , ๘ มีนาคม ๒๕๕๑)

ภาพนายบุญปุ่น ยอดดี

ภาพบรรยากาศบริเวณหลังบ้านที่จัดเก็บไม้

ภาพบรรยากาศบริเวณหลังบ้านที่เป็นโรงงานสร้างเครื่องดนตรี

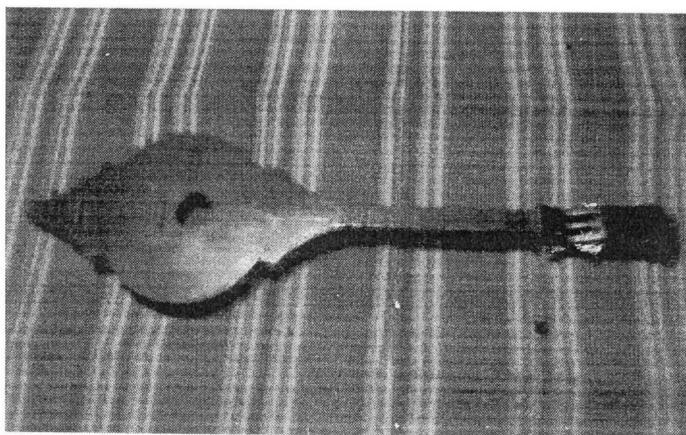
กลางถึง เส้นทางที่นายบุญปิ่น ยอดดี มาสร้างเครื่องดนตรีนั้นเริ่มจากวัยเด็กเป็นผู้หนึ่งที่เป็นคนสนใจการเล่นการบรรเลงดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ วงสะล้อซอซึง ได้เห็นผู้หลักผู้ใหญ่เล่นกันในหมู่บ้านเมื่อผู้ใหญ่พักจากการเล่น ตนก็ขออนุญาตลองเล่น แต่ผู้ใหญ่บางคนก็ด่าว่าเกรงเครื่อง

ดนตรีจะเสียหาย เพราะในหมู่บ้านไม่มีช่างทำเครื่องดนตรีได้ ในสมัยนั้นจะใช้ยางจากธรรมชาติมาตีคนม ก้อป หรือลูกนับ มักจะหลุดง่ายไม่มั่นคงเหมือนภาววิทยาศาสตร์ในปัจจุบัน ผู้ใหญ่จึงหวงเครื่องดนตรีมาก จากจุดนี้เองทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้ฝึกเล่นจนชำนาญ และทดลองทำเครื่องดนตรีด้วยตนเอง โดยดัดแปลงจากซิ่งของผู้ใหญ่ในหมู่บ้าน จนสามารถบูรณาการพัฒนาเรื่อยมาจนเป็นสูตรที่ลงตัว

ความสามารถและภูมิปัญญาที่ถนัดของนายบุญปิ่น ยอดดี เริ่มเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้านภาคเหนือ สะล้อ ซอ ซึง เมื่ออายุ ๑๑ ปี สร้างเครื่องดนตรี สะล้อ ซึง ชุดเล็ก เมื่ออายุ ๓๐ ปี จนถึงปัจจุบัน เป็นวิทยากรท้องถิ่นโดยสอนดนตรีวงสะล้อซอซึง เมื่ออายุ ๓๕ ปี สอนพิเศษ ณ ที่บ้าน ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นวิทยากรสอนดนตรีวงสะล้อซอซึง โรงเรียนบ้านน้ำจ้ำ หมู่ ๓ ตำบลเมืองปาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ เป็นวิทยากรโรงเรียนเมืองปานวิทยา จังหวัดลำปาง ในปี พ.ศ.๒๕๕๐ เป็นวิทยากรโรงเรียนบ้านแพะ (จังหวัดลำปาง) ปัจจุบันก็ยังคงเป็นวิทยากรสอนทั้ง ๓ โรงเรียน และได้นำลูกศิษย์แสดงสู่สาธารณชน จนได้รับรางวัล ดังนี้

- รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๑ งานของดีอำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
- รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๒ การแข่งขันดนตรีพื้นเมือง ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง
- รางวัลชนะเลิศ ได้รับถ้วยรางวัลจาก ส.ส. จินดา วงศ์สวัสดิ์ งานดอกเสี้ยวบาน อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง
- รางวัลชนะเลิศ อันดับที่ ๓ ได้รับถ้วยรางวัลจากนายกรัฐมนตรี การแข่งขันดนตรีพื้นเมือง อำเภอเมืองแม่พริก จังหวัดลำปาง

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพซึงกลางของนายบุญปิ่น ยอดดี

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๑๑๖.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๔๔	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๓๓.๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๖	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๕๐	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๗๑.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๘๔	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๔	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๗.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๓.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๓.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๔๘.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๔	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๗.๕	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๖.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๘.๕	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๒.๕	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

โรงงานของนายบุญปิ่น ยอดดี ได้ใช้บริเวณเขื่อนข้างหลังบ้านเป็นที่สร้างเครื่องดนตรี เมื่อสร้างเสร็จก็ได้นำไปเก็บไว้ในบ้าน การสร้างซึ่งกลางก็ได้้นำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ร่วมกับเครื่องมือที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น โดยให้เหตุผลว่าไม่สิ้นเปลืองเวลา ทุนแรง เครื่องมือไฟฟ้าที่ใช้มี กบ ไฟฟ้า สว่านเจาะไฟฟ้า เลื่อยไฟฟ้าและเครื่องเจียร นอกนั้นก็ใช้เลื่อยไม้ เครื่องมือทั่วไป

ภาพเครื่องมือการสร้างชิงกลาง

๓) ขั้นตอนการสร้าง

การสร้างชิงกลางของนายบุญปิ่น ยอดดี ใช้ไม้สักหรือไม้จันทน์ อบแห้ง มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๑๐ นิ้ว ช่วงคันทวนยาวประมาณ ๑๕-๑๖ นิ้ว เตรียมไม้แล้วเริ่มด้วยใช้กบไฟฟ้าไสให้เรียบ นำแปลนภาพซึ่งที่ทำได้มาทาบวาดให้เป็นหุ่นซึ่ง ใช้เลื่อยไฟฟ้าแยกส่วนคันทวนเพื่อเก็บปลีกลไม้ไว้ทำเครื่องดนตรีอื่นๆ นำมาซุดกะโหลก โดยใช้สิ่ว ค้อน ไม้ เป็นรูปวงกลม ตกแต่งด้วยมีดพริ้ว กบไม้ขนาดกลางและกบไสขนาดเล็ก ขัดด้วยกระดาษทราย ติดก๊อป นม หรือลูกน้บด้วยกาววิทยาศาสตร์ เคลือบเงาพื้นไม้ ใส่น้ำมัน เติบเสียง (บุญปิ่น ยอดดี, สัมภาษณ์, ๕ มีนาคม ๒๕๕๑) อธิบายภาพดังนี้

ภาพการใส่ด้วยกบไฟฟ้า

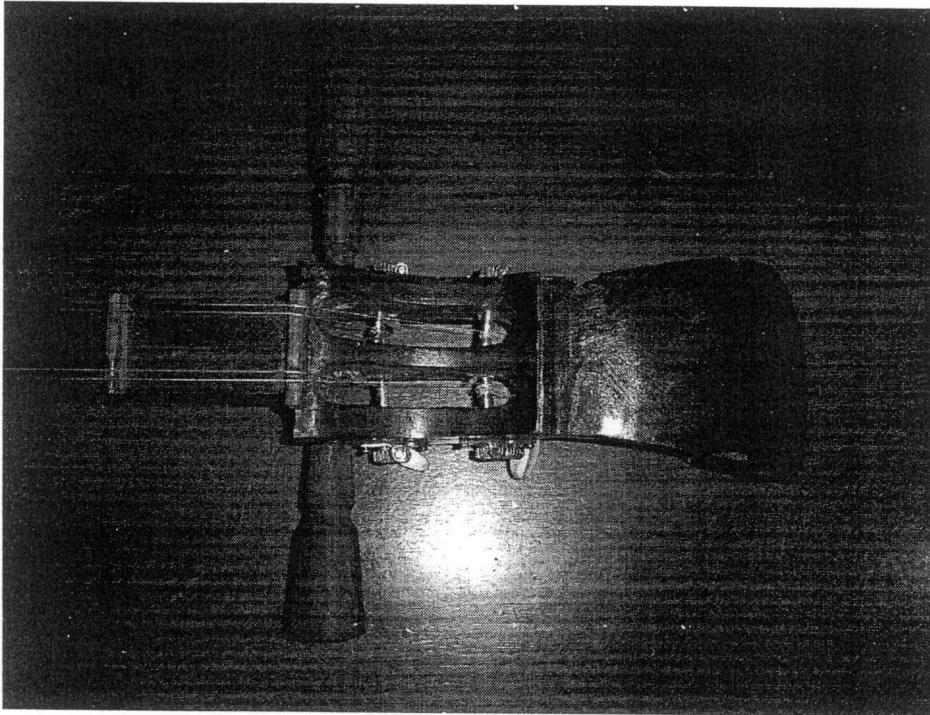
ภาพการวัดชิ้นรูปหุ่นซึ่งกลาง

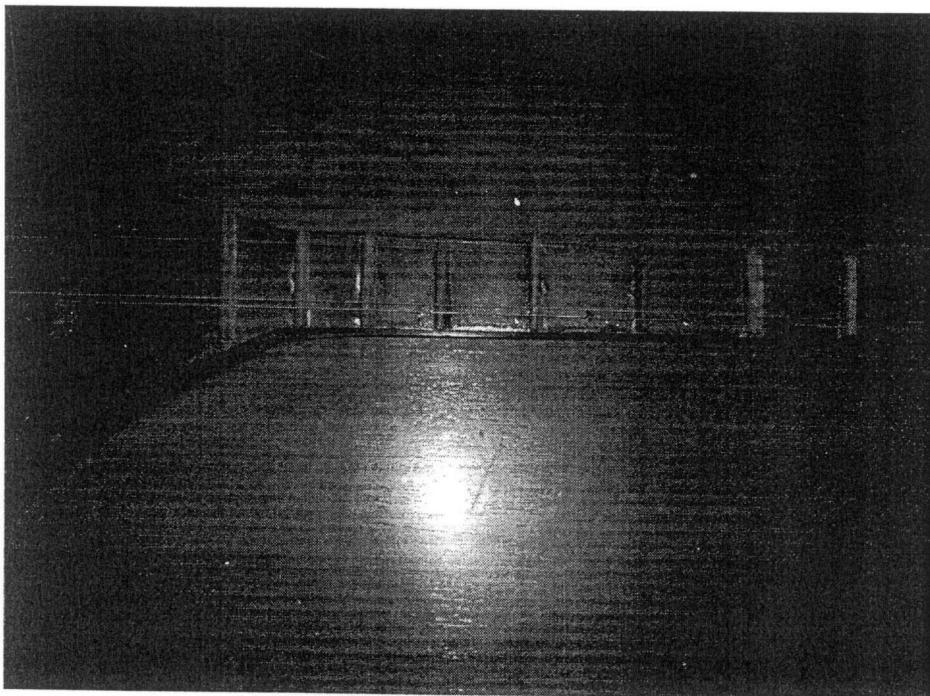
ภาพการขัดกระดาษทรายซึ่งกลางด้านหน้า

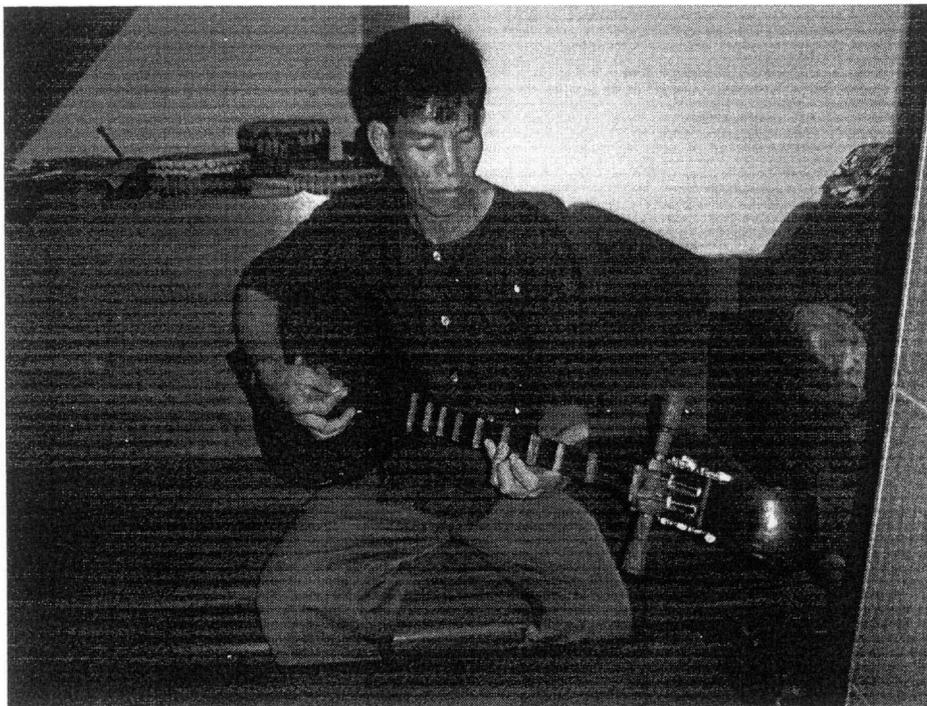
ภาพการขัดกระดาษทรายซึ่งกลางด้านข้าง

ภาพหัวซึ่งซึ่งกลางเน้นลูกบิดไม้เพียง ๒ อัน

ภาพคันทวนซึ่งกลางที่ติดนม ก้อป หรือลูกนับแล้ว

ภาพการเทียบเสียงซึงกลาง

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึงของนายบุญปิ่น ยอดดี พบว่า มีกรรมวิธีการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน เน้นเครื่องมืออุปกรณ์ไฟฟ้าที่ทันสมัย ควบคู่ไปกับเครื่องมือที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น สำหรับเสียงที่เทียบก็ใช้ขลุ่ย หลิบเทียบเสียง ทั้งการกำหนดก๊อป นม หรือลูกนับ และการเทียบเพื่อบรรเลงในงานต่างๆ ซึงกลางที่สร้างส่วนมากจะสร้างหน้า ๑๐ นิ้ว ๑๒ นิ้ว ๑๓ นิ้ว และ ๑๕ นิ้ว แล้วแต่ไม้ที่หามาได้ ถ้าหากได้ไม้หน้า ๑๓ นิ้ว คันทวนก็จะมีความยาว ๒๐ นิ้ว ส่วนหัวแล้วแต่ไม้ที่เหลือ

ถ้าได้ไม้หน้า ๑๒ นิ้ว คันทวนก็จะมีความยาว ๑๘ นิ้ว ถ้าได้ไม้หน้า ๑๐ นิ้ว คันทวนจะมีความยาว ๑๕ นิ้ว เอาหน้าไม้ที่เป็นเส้นผ่าศูนย์กลางเป็นตัวกำหนดเป็นสูตรในการสร้างสืบสานต่อไป

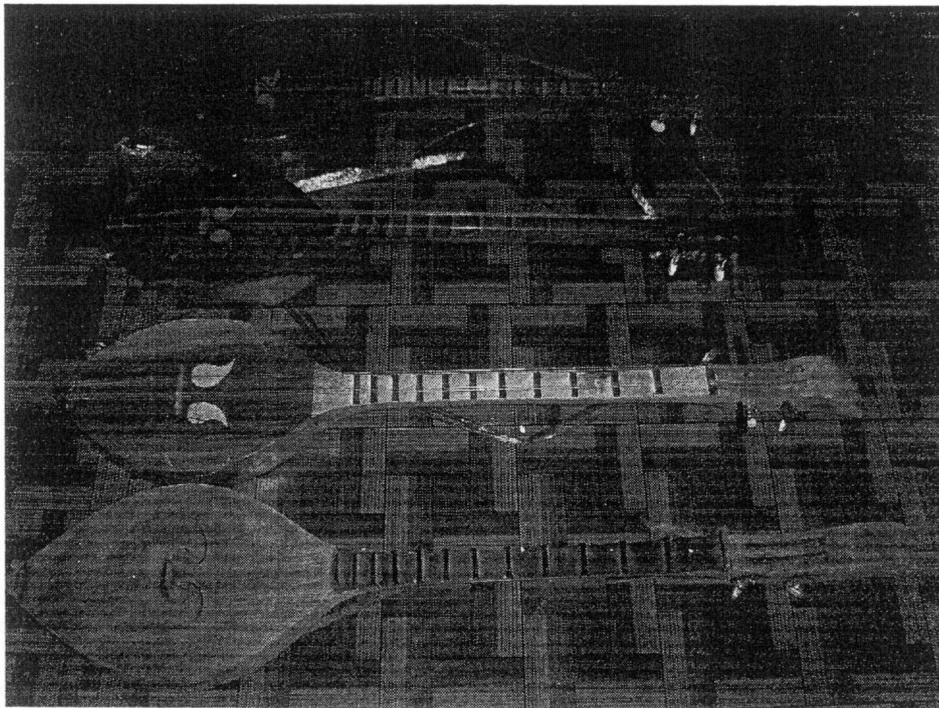
๓.๑.๕ การสร้างซึงกลางของนายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ

นายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ ปัจจุบันมีอายุ ๖๕ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๖ พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๒๕ หมู่ที่ ๓ ตำบลนาบึง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน (นายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ, สัมภาษณ์, ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

ภาพนายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ

นายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ หัวหน้าคณะสีม่วงใหม่ ศิลปินดีเด่นเพื่อเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๙ ครูภูมิปัญญาไทย สาขาศิลปะการแสดงขับซอรุ่นที่ ๒ เป็นผู้มีผลงานเชิงประจักษ์ ได้นำบทซอที่แต่งขึ้นเผยแพร่แก่สังคมมากมาย อีกทั้งยังเป็นพิธีกรจัดรายการวิทยุนำเสนอเรื่องราวที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม นอกจากนี้เป็นผู้มีความเป็นเลิศทางด้านการขับซอแล้ว ยังเป็นผู้สร้างซึงกลางซึ่งทางจังหวัดน่านเรียกว่า ปิน นายถนอมได้สร้างซึงกลางและสะล้อ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๑ เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพซึ้งกลางที่นายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์ สร้างไว้ ๔ คัน

สมัยก่อนไม้สักค่อนข้างหาได้ง่ายในท้องถิ่น แต่ปัจจุบันนายถนอมได้นำไม้อื่นๆ มาสร้างด้วย เช่น ไม้คู้ ไม้ซ้อ ไม้มะค่า และไม้ขนุน เป็นต้น

ประวัตินายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์

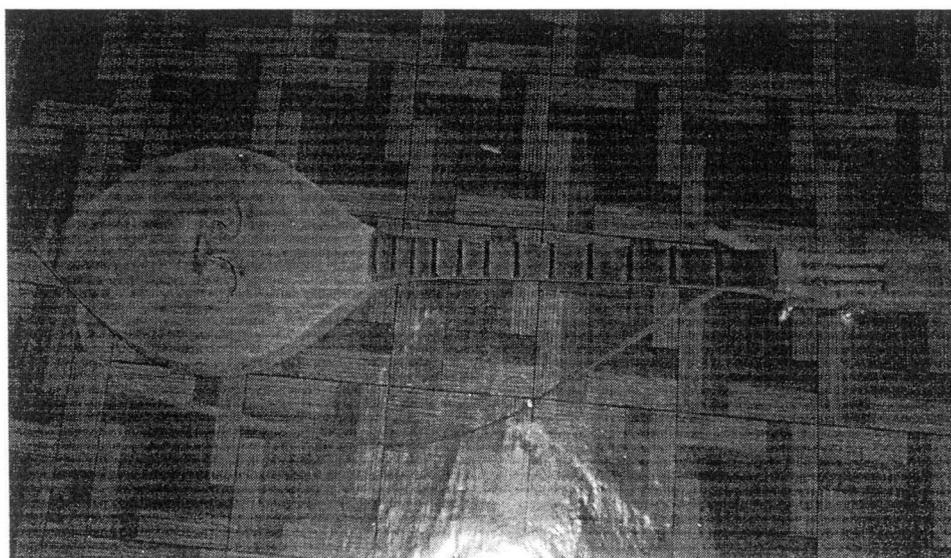
กล่าวถึงเส้นทางชีวิตว่า เกิดที่บ้านเขยที่ ๑๐๒ หมู่ ๓ บ้านม่วงใหม่ ตำบลนาบึง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน ได้เข้าโรงเรียนที่บ้านม่วงใหม่ โดยมีคุณครูศรี อธิยศ เป็นครูใหญ่ เมื่อสมัยอยู่ในโรงเรียนก็นับว่าเป็นคนกล้าแสดงออก ชุกชุน มีไหวพริบปฏิภาณมาก ร้องเพลงได้ ซอได้ เล่นกีฬาที่เก่งมาก ได้นำชื่อเสียงมาสู่โรงเรียนและได้รับถ้วยรางวัลด้านกีฬามาไว้กับโรงเรียน จำนวน ๑๐๗ ใบ จนเป็นที่รู้จักของโรงเรียนอื่นๆ จนเมื่อมาถึง พ.ศ.๒๔๕๕ นายถนอม หลวงฤทธิ์ ก็ได้เรียนจบเมื่ออายุ ๑๓ ปี พอตอนแรกคิดจะเรียนต่อแต่ว่าฐานะทางบ้านยากจน และอีกอย่างการเดินทางไปมาก็ไม่สะดวก เมื่อมีปัญหาอยู่หลายอย่างผมก็เลยหันหน้าเข้าไปเป็นลูกศิษย์วัดม่วงใหม่ แต่ก็อยู่ได้เพียง ๕ วัน พ่อก็ได้บอกให้ออกจากวัดมาช่วยพ่อทำงานหาเงินเลี้ยงน้อง และพ่อก็ได้บอกว่าถ้าหากจะบวชก็ขอให้โตก่อนค่อยบวช ผมก็เลยจำใจออกจากวัดมาช่วยพ่อแม่ทำไร่ ทำนา อยู่มาวันหนึ่ง พ่อค้า แม่ใส บ้านอภัย ตำบลในเวียง มาหาไปเป็นลูกจ้างเป็นคนเลี้ยงวัว เลี้ยงควาย ได้ค่าจ้างเดือน ๓๐๐ บาท ซึ่งแต่ละวันก็ได้ไปเลี้ยงอยู่ที่โรงบ่มใบยาบ้านสมุน (โรงแรมซีดีปาร์ค ในปัจจุบัน) โดยได้อยู่เป็นลูกจ้าง ๕ เดือน ก็ได้ลามาอยู่ที่บ้าน ซึ่งคุณพ่อค้า แม่ใส ก็รักเหมือนลูกแท้ๆ และท่านก็ได้ยกวัวให้ ๑ ตัว เป็น

รางวัลในการเลี้ยงวัวดี พอเมื่อได้วัวเป็นรางวัล ก็ได้นำเอามาให้พ่อแม่เลี้ยง พอคิดตอนนั้นที่บ้านผู้ช่วย
 แสน ทะดวง จะมีการขึ้นบ้านใหม่ได้ไปติดต่อกันขอ พ่อคำผาย นุปีง มาขอขึ้นบ้านใหม่ก็มี
 ชาวบ้านไปดูไปฟังกันเป็นจำนวนมากพอสมควร ซึ่งตอนนั้นผมยังเป็นเด็กอยู่ก็ยังไม่ชุกชุน และได้ไป
 ดูการจับขอของพ่อคำผาย ก็มีความคิดว่าอยากที่จะขอเป็นบ้างก็เลยเข้าไปในวงขอของพ่อคำผาย พ่อ
 คำผายก็ถามว่าอยากจะขอหรือ ลองขอให้ฟังหน่อยซิ ผมก็เลยขอให้พ่อคำผายฟังว่า (คำขอบทแรก)
 ว่า (สมเป็ง อำเรียง สมเปาะ ป้อจายตำเหาะ ยังมาชะหาเมียไกล) พ่อคำผายก็หัวเราะว่าเองไปได้คำ
 ขอมาจากไหน ผมก็บอกว่าได้มาจากพ่อคำ นันทะ ซึ่งก็เป็นช่างป็นพ่อคำผาย และพ่อคำยังได้บอก
 ให้ช่วยหัดขอให้ ค.ช.ถนอม ด้วยนะ ซึ่งหลังจากนั้นพ่อคำผายก็บอกว่าวันหลังจะมาขอจากพ่อแม่
 เอาไปอยู่ด้วยที่บ้านห้วยนา หลังจากที่เสร็จสิ้นการขอที่บ้านขึ้นบ้านใหม่แล้ว วันต่อมา พ่อคำ ก็ได้
 บอกให้คนที่สนใจอยากเรียนขอก็ให้มาเรียน มาฝึกหัด และก็มีผู้ที่สนใจมาเรียนก็มี ๑.แม่คุ้ม แก้ว
 ไส ๒.แม่จันทร์ ยะคำ ๓.นางดวงแก้ว ทะดวง ๔.นายเสาร์ อินรัง ๕.นายแก้ว หม่องปา ๖.นาย
 สม หม่องปา ๗.นางแก้ว อินรัง ๘.นางจันทร์ มงซา ๙.นางก้วน หม่องซา ๑๐.นางแก้ว มั่น
 มอญ และ ๑๑.นายถนอม หลวงฤทธิ์ เป็นอันว่าสุดท้ายแล้วก็ไปขออยู่คนเดียว คือ นายถนอม
 หลวงฤทธิ์ นอกจากนั้นก็กลายเป็นช่างป็น ช่างสะล้อ กันไป หลังจากนั้นก็ได้นำเอาคณะออกขอหา
 ประสพการณ์ โดยตอนแรกก็ขอขอพริก ขอขอฝ้าย ขอขอมะแขว่น และขอขอเงิน บ้างเป็นบางครั้ง
 ครั้งแรกก็ไปขอที่บ้านน้ำพาง อ.แม่จรม จ.น่าน คณะเราก็ได้ทั้งเปิด ไร่ ฝ้าย พริกแห้ง และก็เงินบ้าง
 ซึ่งหลังจากที่ขอก็ได้นำเอามาแบ่งกัน โดยได้คนละ ๓๐ บาท หลังจากนั้นก็ได้พากันกลับบ้าน โดย
 อยู่ที่อำเภอแม่จรม อยู่ ๑๐ วัน หลังจากที่ได้เงินจากการชอนนายถนอม หลวงฤทธิ์ ก็ได้นำเอาเงินที่ได้
 จากการขอมาให้พ่อ เพื่อเอาไปซื้อปลูกบ้าน ในราคา ๒๕ บาท ซึ่งก็อยู่จนถึงปัจจุบัน หลังจากนั้น
 ช่างชอลถนอม หลวงฤทธิ์ ก็พอจะมีชื่อเสียงบ้าง พอพ่อคำผายรู้ว่าพ่อที่จะขอได้ก็เลยสนใจว่าคง
 จะขอได้เก่งจริง ก็เลยได้เดินทางไปขอเอานายถนอม มาจากพ่อแม่ ว่าจะเอาไปฝึกหัดให้เป็นช่างขอ
 ที่เก่งต่อไป โดยพ่อกับแม่ก็อนุญาต และได้มอบให้ไปอยู่กับพ่อคำผายต่อไป พอคุยกันเสร็จนาย
 ถนอมก็ได้ซื้อรถจักรยาน พ่อคำผาย นุปีง ไปอยู่ที่บ้านห้วยนา บ้านเลขที่ ๓๐ หมู่ ๓ ตำบลท่า
 น้าว อำเภอเมือง จังหวัดน่าน โดยให้ไปอยู่กับแม่เบอะ แม่ของพ่อคำผาย และภรรยาของพ่อคำผาย
 ชื่อว่าแม่ปิ่น เมื่อได้เข้าไปอยู่กับพ่อคำผายก็ได้มอบหมายให้ไปเลี้ยงน้อง ๓ คน คนที่ ๑.นางศรีพรรณ
 (สร้อย) นุปีง ๒.นางผิวสมัย นุปีง ๓. นางสัญญา นุปีง และในขณะนั้นแม่ปิ่น กำลังตั้งท้อง นาย
 เจน นุปีง และในระยะเวลา ๒ ปีที่ไปอยู่ก็ไม่ได้หัดขอเป็นจริงเป็นจัง ได้แต่สังเกตดูว่าพ่อคำผาย
 เขาขออย่างไร ตามงานต่างๆ และอีกอย่างที่จะต้องทำด้วยนอกจากการเลี้ยงน้องก็คือต้องเลี้ยงควาย
 เลี้ยงวัวด้วย เพราะพ่อแกลขอเลี้ยงควายเป็นชีวิตจิตใจของท่าน พอท่านไปขอที่ไหนเห็นวัวสวย ๆ
 ท่านก็จะซื้อเอามาให้ถนอมเลี้ยงเป็นประจำ พอมาถึงปี พ.ศ.๒๕๐๑ พ่อคำผาย ก็ไปเอานายก้วน มา
 จากบ้านน้ำแก่นได้ มาอยู่เป็นเพื่อน ทำงาน และช่วยเลี้ยงวัว ควาย และในขณะนั้น พ่อคำผาย ก็ได้ซื้อ

บ้านใหม่ที่อยู่ในปัจจุบันเดี๋ยวนี้ ซึ่งพื้นที่บ้านเป็นจอมปลวก พ่อแก่ก็บอกให้ทั้ง ๒ คน ช่วยกันขุดเอา จอมปลวกที่มีอยู่ไปถมที่ลุ่มต่ำ ให้เป็นพื้นที่เรียบเท่ากัน โดยพ่อคำผายจะให้สร้อยคอ คนละ ๑ สติง จึงทำให้เราเกิดกำลังใจที่จะทำจึงช่วยกันทำงานเสร็จ แต่หลังจากนั้นเมื่อเสร็จก็ยังไม่เห็นรางวัลเลย เราทั้ง ๒ ก็เลยคุยกันว่าไม่เป็นอะไรหรอกนะที่เราเราต้องการเอาวิชาการชอกก็แล้วกัน ซึ่งในแต่ละ ครั้งที่เรามีปัญหาเราก็จะไปปรึกษาแม่ฮ้อยเบอะท่านก็จะให้กำลังใจเราอยู่ตลอด และแม่ฮ้อยแก่ก็รัก ถนอมเหมือนลูก เพราะแต่ละครั้งที่ถนอมออกไปกับคณะชอกพ่อคำผายเวลากลับก็จะซื้อ สีสียดมา ฝากแม่ฮ้อยอยู่ตลอด จึงทำให้ได้รับคำสั่งสอนอบรมจากแม่ฮ้อยทุกอย่าง ถ้าเกิดวันไหนพ่อคำผายแก่ดู ค่า เขียนตี ถนอม และ ไล่หนีกลับบ้าน ฮ้อยเบอะก็จะบังคับให้พ่อคำผายไปรับกลับมาอยู่บ้านด้วย เหมือนเดิม ซึ่งหลังจากที่อยู่กับพ่อคำผายที่บ้านหัวนาเป็นเวลา ๕ ปี แม่ฮ้อยเบอะก็ได้สอนวิธีการเอา อ้อและคาถา จากพ่อคำผาย ในขณะที่นั้น แทนบูชาครูของพ่อครูคำผายอยู่นอกห้อง แม่ฮ้อยท่านก็บอก ว่าถ้าหากจะเป็นช่างชอก เป็นลูกของพ่อคำผายจริงๆ ก็ลองเก็บกวาดใบแมงมุมและก็ทำความสะอาด แทนพ่อดู ถ้าหากว่าไม่มีอาการเหนื่อยและเป็นไข้ก็แสดงว่าผีครูของพ่อคำผายเขายอมรับถนอมเป็น ลูกศิษย์แน่นอน ดังนั้นผมก็เลยลองทำดูแล้วก็ปรากฏว่าไม่เป็นอะไรจริง ถนอมก็เลยได้ใจขออาสา เข้าไปทำความสะอาดในห้องนอน เพื่อเอาที่นอน ผ้าห่มนำไปซัก นำไปตาก ซึ่งก็ทำอยู่เป็นประจำ จึงทำให้แม่ป็น ภรรยาของพ่อคำผายเอ็นดู สงสาร เลยบอกพ่อคำผายว่าเวลาไปชอกที่ไหนก็ขอให้เอา ถนอมไปด้วย เพื่อให้ถนอมมีรายได้นำเอาเงิน ไปให้พ่อแม่ใช้ด้วย หลังจากนั้นพ่อคำผายก็พาออก งานด้วยตลอดไม่ค่อยขาด หลังจากนั้น พ่อคำผายก็เลยคิดตั้งชื่อให้ใหม่ เพื่อที่จะได้เป็นมงคล ชื่อว่า “นายสีมา” เพื่อที่จะได้เหมือนช่างชอกที่มีชื่อเสียงที่จังหวัดเชียงใหม่ ชื่อ ปู่สีมา หลังจากตั้งชื่อใหม่ก็ ได้พาไปชอกที่งานบวช บ้านตาลชุมตีด โดยมีแม่ฮ้อยป่านเป็นผู้ส่งเสริมพาชอกขอเงินจนได้เงินเป็น เหรียญสลึง เหรียญ ๕๐ สตางค์ ในขณะที่นั้นประมาณครึ่งสลึง นายถนอมก็ขอแค่เพียงเหรียญสลึง เท่านั้น นอกนั้นก็ยกให้พ่อคำผายหมด อยู่ต่อมา พ่อคำผายได้พาไปชอกที่ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ก็ ได้รับการต้อนรับอย่างอุ่นหนาฝาคั่ง มีคนที่สนใจมาฟังชอกของเด็กๆ จนทำให้วงจอบบ้านเกิดหัก ลงมาตลอดทั้งคืน หลังจากนั้นพ่อคำผายก็ได้ให้มีการชอกเป็นเรื่อง โดยพ่อคำผายแสดงเป็นพ่อเถียง แม่เครือวัลย์ แสดงเป็นแม่เถียง นางบัวผันแสดงเป็นลูกจ้างผู้หญิงและนายถนอม (สีมา) แสดงเป็น ลูกจ้างเถียงวัว เถียงควาย เพราะถนัดอยู่แล้ว หลังจากชอกเสร็จซึ่งงานนี้ก็ได้รับเงินจำนวน ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งก็เป็นเหรียญสลึง และ ๕๐ สตางค์ พอกลับมาก็ได้นำเอาเรื่องที่เกิดขึ้นมาเล่าให้แม่ฮ้อยเบอะ ฟังท่านก็ชอบใจ ท่านก็เลยแนะนำให้อายุจะได้ อ้อพญาตีนจ้ำ ถ้าเกิดว่าวัน ไหนมีคนมากินอ้อ ก็ สีมาไปอยู่ที่ใต้ถุนบ้าน ทำที่ว่ามากวาดพื้นบ้าน (พื้นบ้านสมัยก่อนจะมีความห่างของไม้พอสสมควร) พอได้จังหวะที่เขากำลังจะกินก็ให้เอา ไม้กวาด กวาดไปที่ขันน้ำ น้ำก็จะคว่ำลงมาหาเรา เราก็จะได้กิน อ้อพญา ก็จะมาอยู่ที่เรา พอพ่อคำผายถามก็บอกว่ามากวาดขี้วัวเป็นกองเพื่อให้พื้นบ้านสะอาด และ พ่อคำผายก็จะไม่ว่าอะไรซึ่งก็ได้ผลตามที่แม่ฮ้อยท่านบอกเอาไว้ ซึ่งความเชื่อเมื่อได้กินแล้วก็จะมิ

ความจำที่ดี และอีกอย่างแม่ผู้ท่านบอกให้ทำก็คือ เวลาที่พ่อค้าผายแกออกไปชอตามสถานที่ต่างๆ ก็จะใช้เวลามากก็ให้สีมานำเอาสมุด ดินสอ มาจดเอาคาถาต่างๆ ที่พ่อค้าผายมีอยู่ทั้งหมด ซึ่งก็มีอยู่ ๖๒ บท นายสีมาก็เลยทำตามแม่ผู้บอกจดเอาไว้ท่องทั้งหมดจนจำได้แม่นยำ และวันดีคืนดี พ่อค้าผายแกก็จะเขียนคาถาให้สักบท สองบท แต่ที่จริงคาถาเหล่านั้นสีมาได้มาก่อนแล้ว จากการที่แม่ผู้เบอะ ท่านเป็นคนแนะนำ ซึ่งท่านก็เป็นทั้งแม่ครูและแม่เลี้ยงที่แสนดีต่อผม นายถนอม หลวงฤทธิ์ (สีมา) มาทุกวันนี้งานของพ่อค้าผายมีมากก็เลยรับแบ่งแยกให้คณะสีมาพาพักพวกไปชอ และก็ได้ได้รับความสนใจจากชาวบ้าน ประชาชน เป็นอย่างดี พอดีได้ออกชอคนเดียวได้แล้วก็เลยขอลาพ่อครูค้าผาย ออกมาตั้งวงใหม่ และได้ใส่ชื่อว่า คณะสีมาม่วงใหม่ บ้าง คณะสีมา หลวงฤทธิ์ บ้าง ซึ่งได้แยกวงออกจากพ่อค้าผายเมื่อปี พ.ศ.๒๕๐๗ อายุครบ ๒๑ ปี ซึ่งรวมเวลาที่อยู่กับพ่อค้าผาย นู๋ปิง ก็มีเวลา ๕ ปีเต็ม และได้มาคัดเลือกทหารเกณฑ์รุ่นแรกของจังหวัดน่าน แต่ก็ได้ก็เลยได้มาแต่งงานกับ น.ส.เพียร เมืองคำ ซึ่งเป็นลูกสาวของพ่อเถิง เมืองคำ ซึ่งพ่อเถิง เมืองคำ แก่ก็เป็นช่างป็นของคณะสีมาม่วงใหม่ ท่านก็เลยยกลูกสาวให้สีมาครอบครองจนถึงปัจจุบัน ซึ่งหลังจากแต่งงานก็ได้มีบุตร ๓ คน ๑.นายเดชา หลวงฤทธิ์ ๒.นายชัยวัฒน์ หลวงฤทธิ์ ๓.นายชัยวุฒิ หลวงฤทธิ์ ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมาก็ได้มาจากการเป็นศิลปินช่างชอ และได้การชอเป็นเครื่องมือหากินสร้างฐานะ สร้างครอบครัว และก็เป็นทีพอใจของครอบครัวมาจนถึงปัจจุบัน (ถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์, สัมภาษณ์, ๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพซึงกลางของนายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๑๐๔	เซนติเมตร
กะโหลก	๓๖	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๐.๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๖.๒	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๔๔	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๖๔.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๗๗	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๓.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๓.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๓.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๖๗.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๓	มิลลิเมตร
ส่วนที่ถูกบิดขึ้นออกมาจากคอซึ่ง	๔	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๓.๕	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๔.๕	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๓.๕	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้างซีกกลางของนายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์ นั้น ได้ใช้ อุปกรณ์และวัสดุที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น มีดพร้า มุข เลื่อยปลาตอง ก้อนเหล็กดอกตะปู ส่วนมือถือ ตะไบเหล็ก กบไส กบป็น กระดาษทราย ตะปู กาว และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้ เป็นต้น

๓) ขั้นตอนการสร้าง

เตรียมไม้ เช่น ไม้สัก ไม้ประดู่ ไม้ขนุน ไม้ซ้อ เท่าที่หาได้ ไม้ต้องเป็นท่อนยาวประมาณ ๑ เมตร ๑๐ นิ้ว ความหนา ๕ นิ้ว ความกว้าง ๘ นิ้ว นำไม้มาฉีกทำเป็นหุ่นซึ่ง เตรียมกระดาษทราย เบอร์ ๑ เบอร์ ๒ และเบอร์ ๓ เพื่อขัดรอยเลื่อยให้เรียบ ตาคซึ่งกลางช่วงกะโหลกซึ่ง ก็ตัดทำเป็นแผ่นจากไม้ท่อนเดียวกัน เมื่อเจาะข้างในเสร็จแล้วก็เอาเข้าไปใส่ที่เดิมแล้วก็อัดด้วยกาว และตีตะปู ๑

เซนติเมตร เพื่อให้ตาหรือหน้าซึ่งยึดติดกัน แล้วนำมาเจาะส่วนหัวเพื่อที่จะใส่หลักซึ่ง จากนั้นก็ใส่สาย ๔ สาย ดึงก๊อป-นัม ๑๑ อัน โดยมีซึ่งต้นแบบเป็นแม่เสียง เมื่อได้เสียงตามที่ต้องการแล้วก็มาทำการเคลือบเงาพื้นไม้ให้สวยงาม

ภาพนายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์ ตรวจสอบเช็คเสียงซึ่งที่สร้างเสร็จแล้ว

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึงกลางของนายถนอม (สีมา) หลวงฤทธิ์ จะเห็นได้ว่าเป็นวิธีการสร้างซึงกลางแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยมีซึงกลางที่เป็นต้นแบบทางกายภาพและต้นเสียงเป็นตัวนำที่ทำไว้ก่อนแล้ว ซึ่งที่สร้างขึ้นภายหลังก็จะมีรูปลักษณะหรือเสียงที่ไม่แตกต่างกัน โดยทั่วไปซึงของนายถนอมจะสร้างหน้า ๘ นิ้ว ก้นทวน โดยประมาณ ๖๐ เซนติเมตร ส่วนหัวแล้วแต่ไม้ที่เหลื่อเป็นสูตรการสร้างซึงที่ลงตัว ปัจจุบันงานวัฒนธรรมการขับซึงมีมาก การสร้างซึงจึงน้อยลง แต่ก็ยังคงเก็บซึงกลาง สร้างจากไม้สัก ไม้คู้ ไม้ซ้อ ไม้มะค่า และไม้ขนุน เพื่อเป็นต้นแบบการสืบสานวัฒนธรรมต่อไป

๓.๑.๑๐ การสร้างซึงกลางของนายสวิง ยาระนะ

นายสวิง ยาระนะ ปัจจุบันมีอายุ ๖๐ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๔๑ พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๘๘ หมู่ ๓ บ้านม่วงใหม่ ตำบลนาบึง กิ่งอำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน (นายสวิง ยาระนะ, สัมภาษณ์, ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

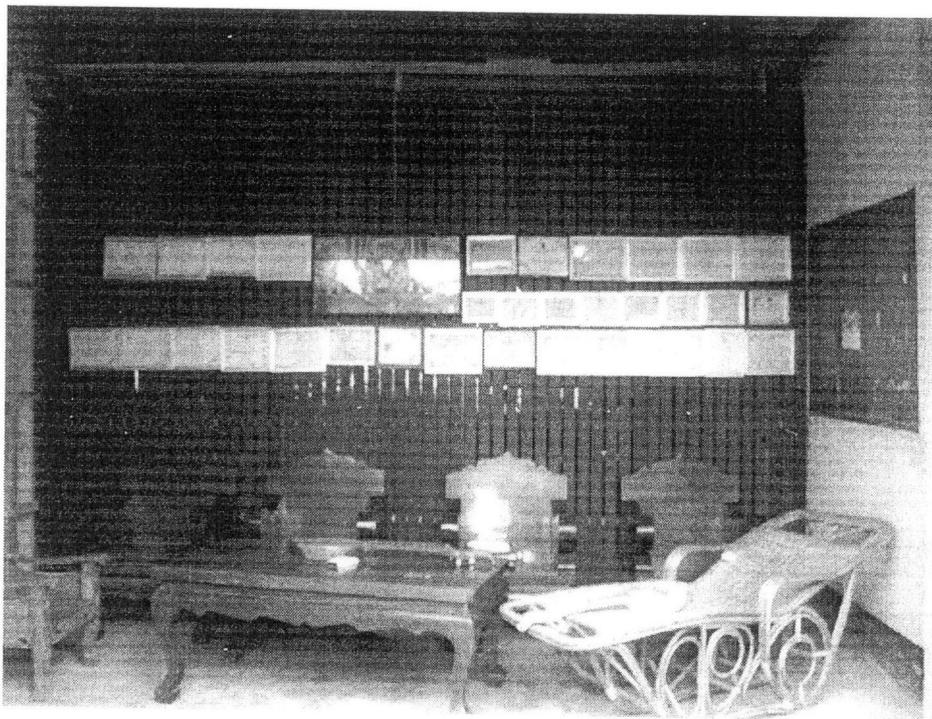
ภาพนายสวิง ยาระนะ

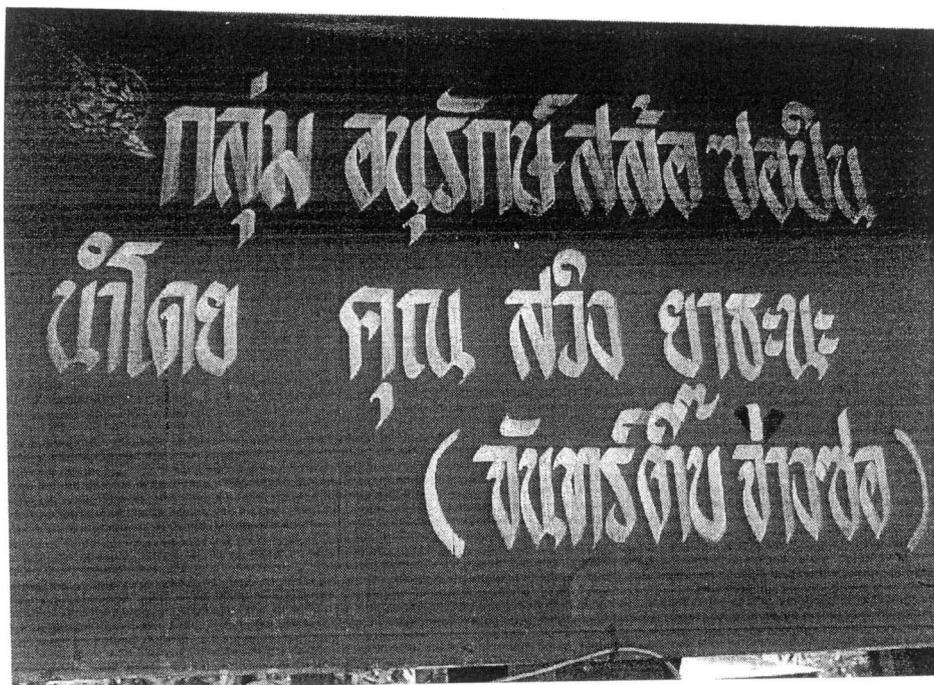

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้านของนายสวิง ยาระนะ

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้าน

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้าน

ภาพบรรยากาศในบริเวณบ้านที่สร้างซิงกลางและสะล้อ

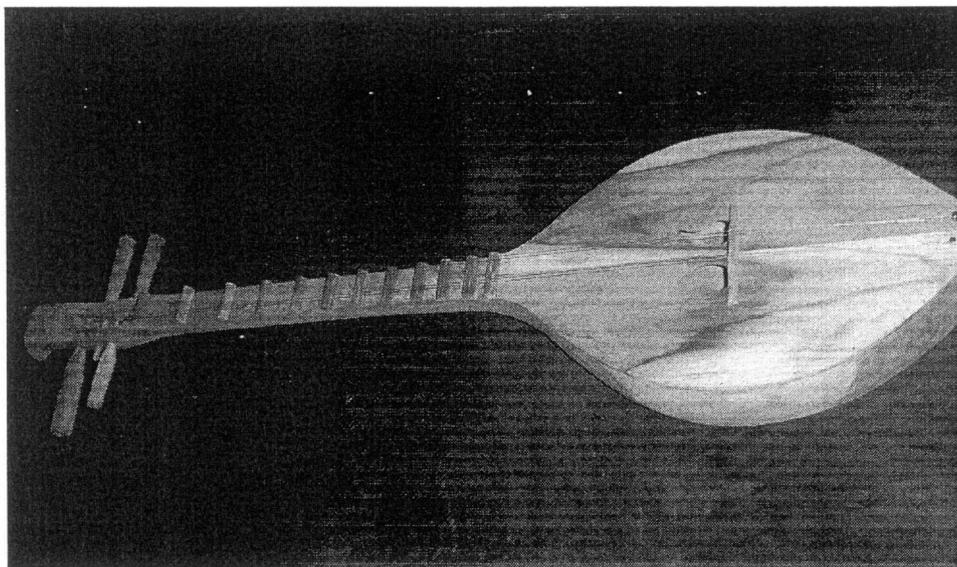
เมื่อเรียนจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว นายสวิง ยาระนะ ได้ไปช่วยบิดาทำงานในทุ่งนาและไร่สวน เนื่องจากบิดา มารดา มีอาชีพเกษตรกรรม และบิดาเป็นผู้มีศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่น การชอ การเล่าคำว การจ้อย เมื่อได้ฟังแล้วเกิดความพึงพอใจ จึงได้ฝึกชอตามจังหวะและลีลาที่ได้ฟังจากบิดา และได้ฟังจากช่างชอที่มาชอในหมู่บ้านในงานบรรพชาอุปสมบทงานขึ้นบ้านใหม่ งานผ้าป่า กฐิน และงานฉลองตามวัด ในชุมชนที่เขาได้จัดขึ้น เมื่อได้ทดลองชอให้เพื่อนบ้านฟังทำให้เขาชื่นชอบ

นายสวิง ยาระนะ ได้เริ่มดนตรี สะล้อ ชอ ปีน เมื่ออายุได้ ๑๒ ปี โดยการสังเกตจากช่างชอในท้องถิ่น ใช้เวลาถึง ๒ ปี พออายุได้ ๑๔ ปี บิดาได้นำไปฝากเป็นลูกศิษย์ของพ่อครูคำผาย นูปีง (ศิลปินแห่งชาติ ปี พ.ศ.๒๕๓๘) โดยทำหน้าที่เป็นนักดนตรีตีปิ่น (พิณ) สีสะล้อ (ชอ) เมื่อได้ฝึกอย่างจริงจังจึงทำให้มีฝีปากและมีการมเป็นที่พึงพอใจของพ่อครูคำผาย ได้ออกงานกับพ่อครูคำผายเรื่อยมา

เมื่อพักจากการชอ มักจะเอาเครื่องดนตรี เช่น ปิ่น และสะล้อ มาฝึกเล่น เจ้าของเครื่องดนตรีมักจะหวงและจะดุด่า ทำให้นายสวิง ยาระนะ พยายามจดจำเอารูปแบบของปิ่นแล้วนำมาทำเป็นของตนเอง เนื่องจากไม่เคยเป็นช่างมาก่อน จึงทำด้วยความยากลำบาก แต่ก็พอใช้เป็น

อุปกรณ์ในการเล่นได้ และได้ปรับปรุงจนสามารถเป็นเครื่องดนตรีที่มีคุณภาพในเวลาต่อมา และได้ฝึกทำสะล้อขึ้นมาใช้เป็นเครื่องดนตรีอีกด้วย ระยะเวลา ๒๐ ปี ที่ได้ทำหน้าที่เป็นช่างซ่อมประจำวงกับพ่อครูคำผาย นูปีง ได้ออกแสดงตามงานต่างๆ ทั้งในจังหวัดน่านและจังหวัดใกล้เคียง เช่น แพร่ ลำปาง เชียงราย พะเยา จึงทำให้มีประสบการณ์มาก จึงขออนุญาตพ่อครูคำผาย นูปีง ไปตั้งคณะซอของตนเองขึ้นชื่อ “คณะซอจันทิ๊บ” และขณะนั้นมีอายุได้ ๓๔ ปี และประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี ได้รับความนิยมนจากผู้ชม ผู้ฟังอย่างแพร่หลายและได้ไปซอแสดงในงานต่างๆ เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ ผ่าป่า กฐิน งานบรรพชาอุปสมบทและงานอื่นๆ ทั้งในจังหวัดน่าน และจังหวัดใกล้เคียง ได้ส่งคณะซอเข้าแข่งขันในงานต่างๆ จนได้รับรางวัลมากมาย (สวิง ยาระนะ, สัมภาษณ์, ๔ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพซึงกลางของนายสวิง ยาระนะ

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๕๕.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๓๗.๕	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๐	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๖.๒	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๔๐.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๖๐.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๗๕.๕	เซนติเมตร

ปลายทวนซึ่งหนา	๓.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๓.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๓.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๖๑	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๓	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๗.๕	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๓.๖	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๔	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๐.๕	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้างของนายสวิง ยาระนะ ใช้อุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น เลื่อยปลาตอง เลื่อยจับขนาดเล็ก มีดพร้าขนาดคละขนาด มีดเหลา หินลับมีด ค้อนตอกตะปู ค้อนไม้ ตะไบ คีม สี่ง กบไส กบบั่น กระจายทราย ตะปู กาว และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

ภาพเครื่องมืออุปกรณ์และวัสดุที่สร้างซึ่งกลาง

๓) ขั้นตอนการสร้าง

ขั้นตอนการสร้างซึ่ง ได้คัดเลือกไม้สักหรือไม้ประดู่ ที่มีความหนาไม่เกิน โดยประมาณ ๖.๕ เซนติเมตร หน้ากว้างโดยประมาณ ๒๕ เซนติเมตร ความยาวโดยประมาณ ๑๒๐ เซนติเมตร จากนั้น ก็ใช้มีดพร้าถากให้เป็นรูปหุ่นซึ่ง ใช้เลื่อยปลาตองแต่งบางสัดส่วน เจาะกะโหลกซึ่งปิดด้วยตาซึ่ง ตัดนม-ถือไปด้วยกาว เจาะรูช่วงหัวซึ่งใส่ลูกบิดจำนวน ๔ อัน ขัดเกลาด้วยกระดาษทราย ทาน้ำมัน เคลือบเงาพื้นไม้ และใส่สายซึ่ง ๔ สาย อธิบายตามภาพดังนี้

ภาพการถากซึ่งกลาง

ภาพการใช้เลื่อยปาดองแต่งบางสัดส่วน

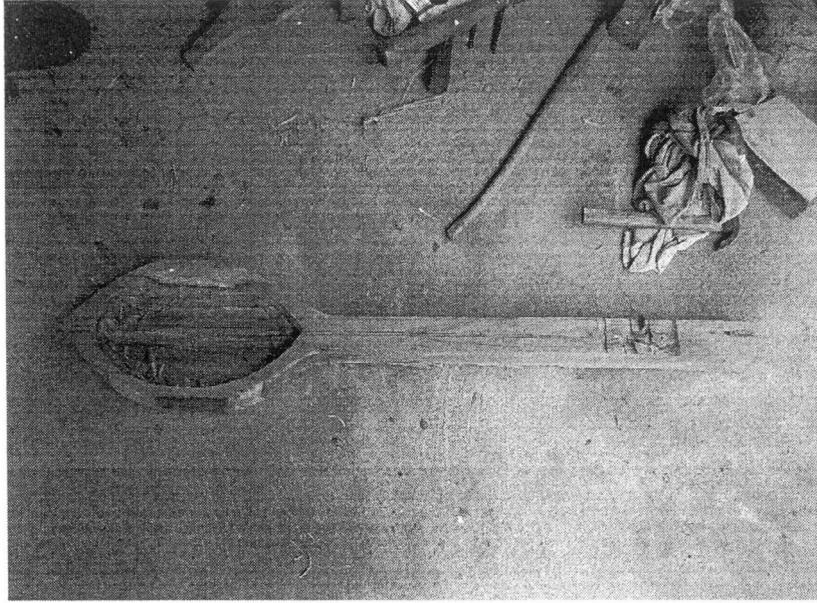
ภาพการเจาะกะโหลกซึ่งกลาง

ภาพการถากส่วนหัวซึ่ง

ภาพการใช้สิ่วและค้อนไม้เจาะส่วนหัวซึ่งกลาง

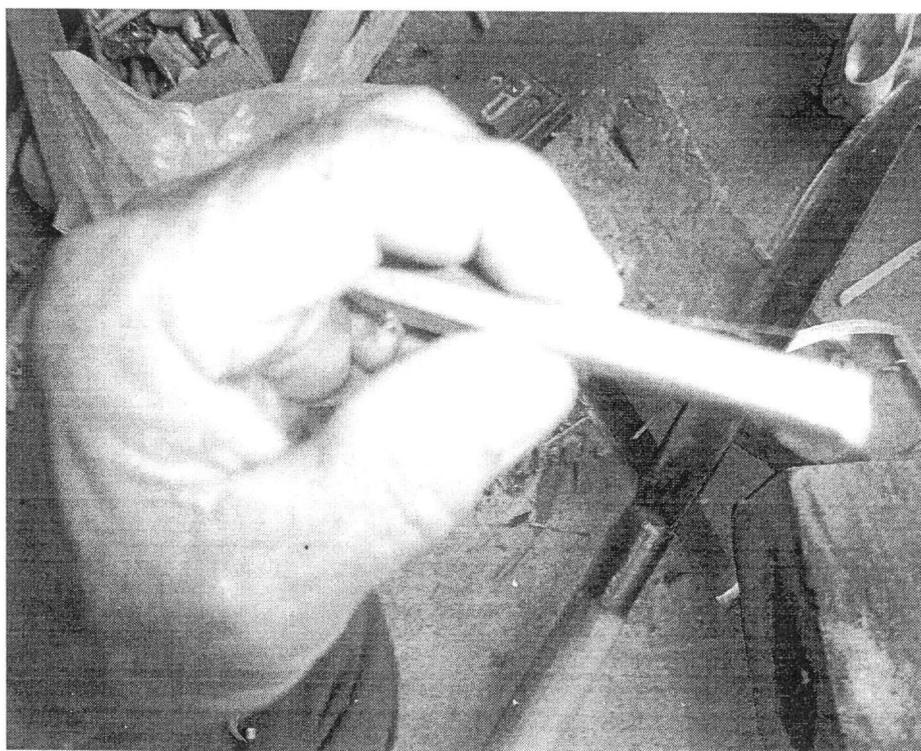
ภาพการเจาะกะโหลกซึ่งที่เตรียมปิดหน้าหรือตาซึ่ง

ภาพการขัดเกลาคู่ด้วยกระดาดทราย

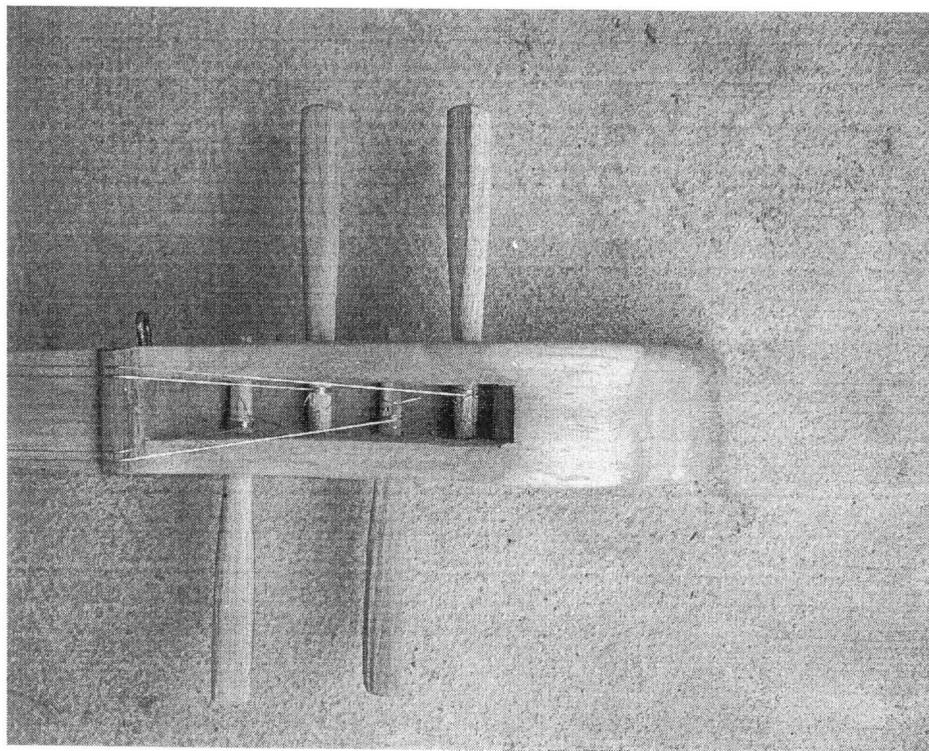
ภาพการเหลาลูกบิดซึงกลาง

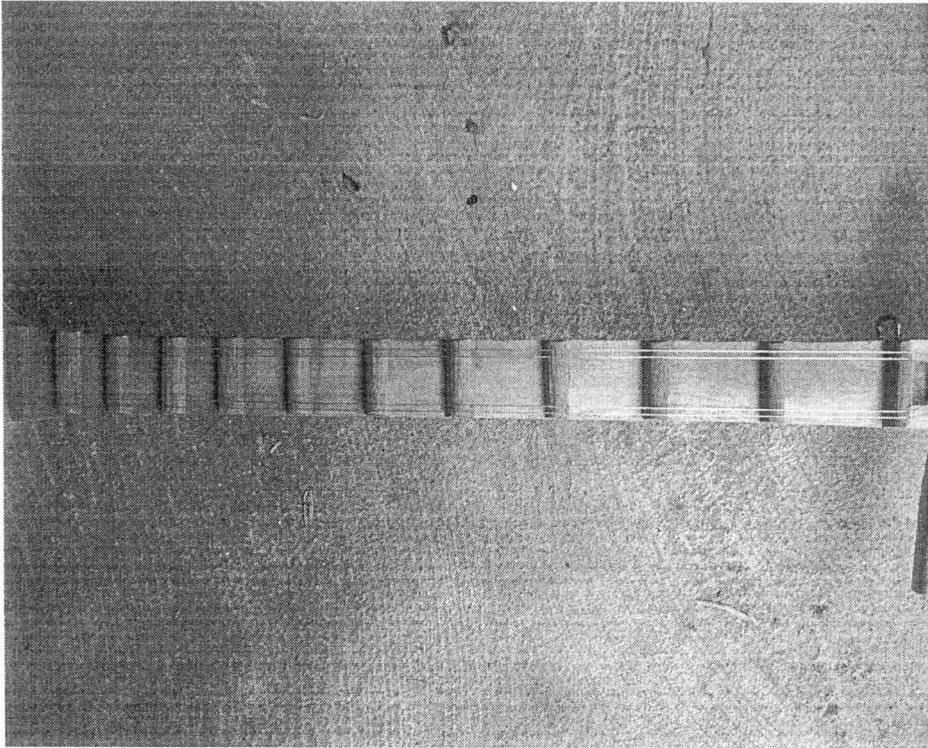
ภาพลูกบิดซึงกลาง

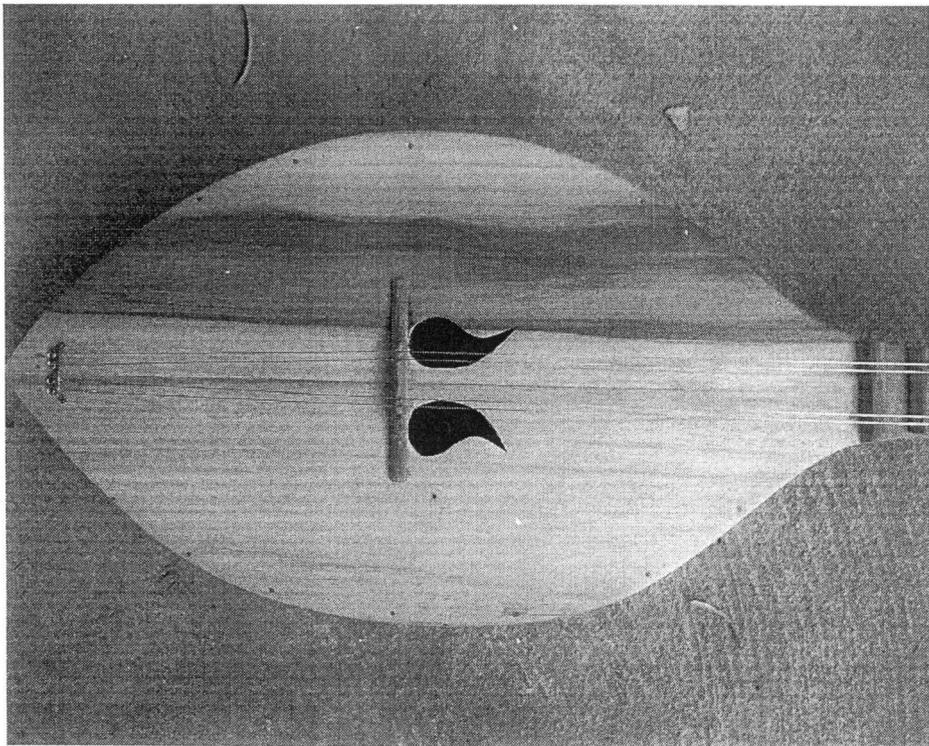
ภาพใส่ลูกติดนม-ก๊อป ลูกบิด ใส่สาย ๔ สาย

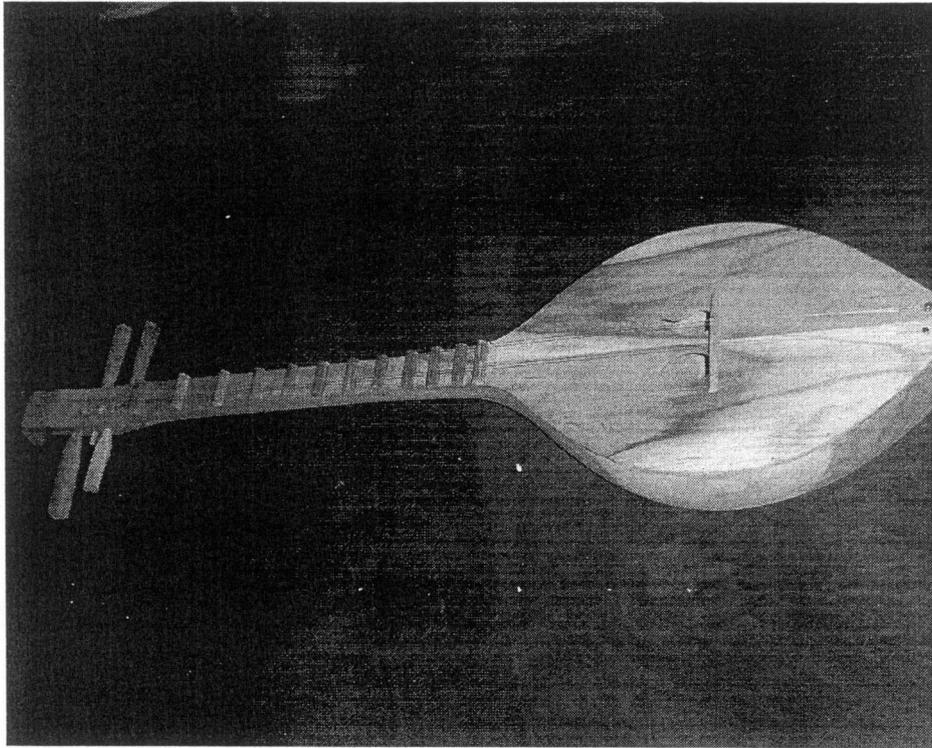
ภาพหัวซึ่งกลาง

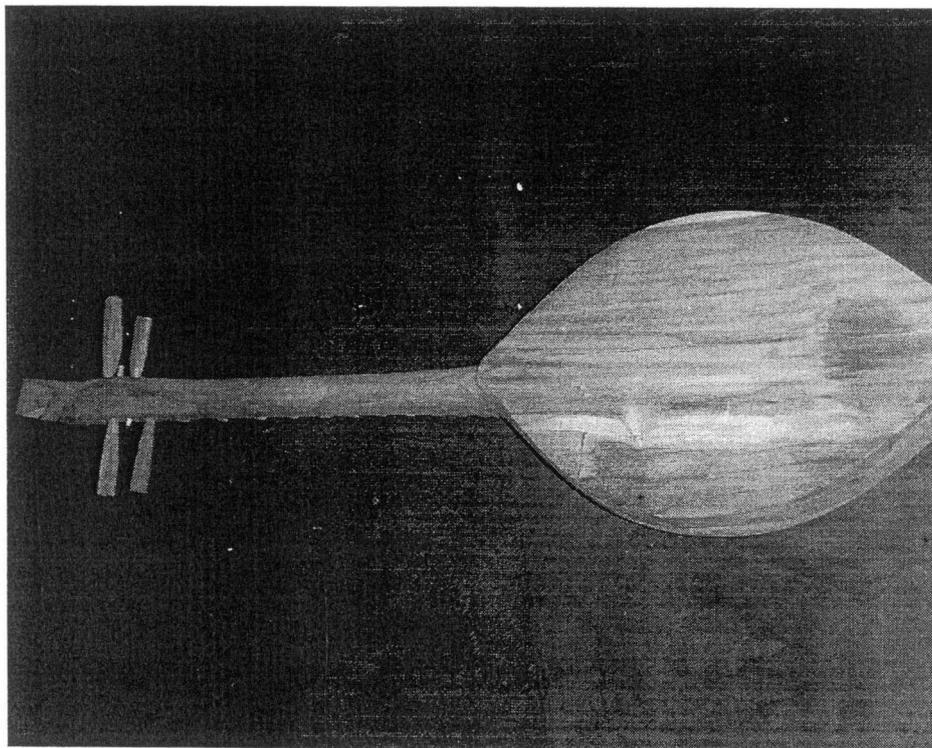
ภาพคันทวนซึ่งกลาง

ภาพกะโหลกซึ่งกลาง

ภาพซึงกลางด้านหน้า

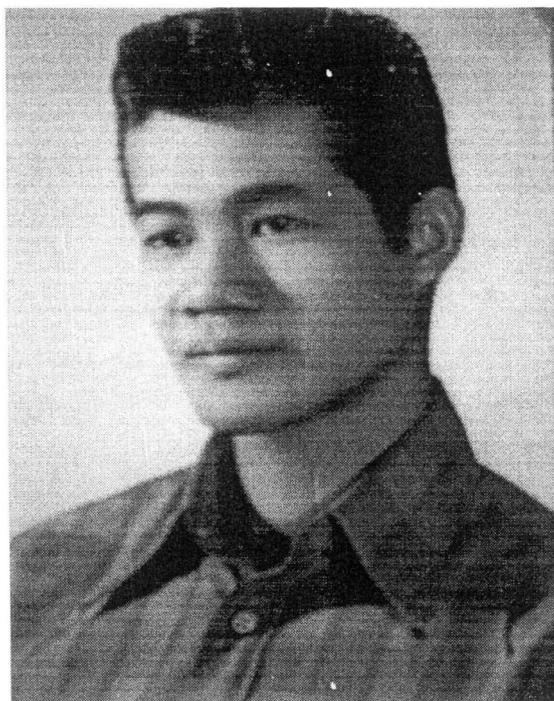

ภาพซึงกลางด้านหลัง

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึ่งของนายสวิง ยาระนะ พบว่ามีวิธีการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยอาศัยการสังเกตจากซึ่งต้นแบบของบรรพบุรุษ จนสามารถนำมาสร้างพัฒนาจนเกิดความลงตัวและสวยงาม ส่วนอุปกรณ์การสร้างก็หาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นการสร้างงานที่สุจริตและมีรายได้พอประมาณ ที่สำคัญเป็นการอนุรักษ์คนตรีพื้นบ้านให้สืบสานได้ต่อไป

๓.๑.๑๑ การสร้างซึงกลางของนายทองคำ ยศสุด

นายทองคำ ยศสุด ปัจจุบันมีอายุ ๕๕ ปี เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๒๒พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๔/๒ ถนนวิชัย ตำบลในเวียง อำเภอเมือง จังหวัดน่าน (นายทองคำ ยศสุด, สัมภาษณ์, ๕ พฤษภาคม ๒๕๕๑)

ภาพนายทองคำ ยศสุด เมื่ออายุ ๑๕ ปี

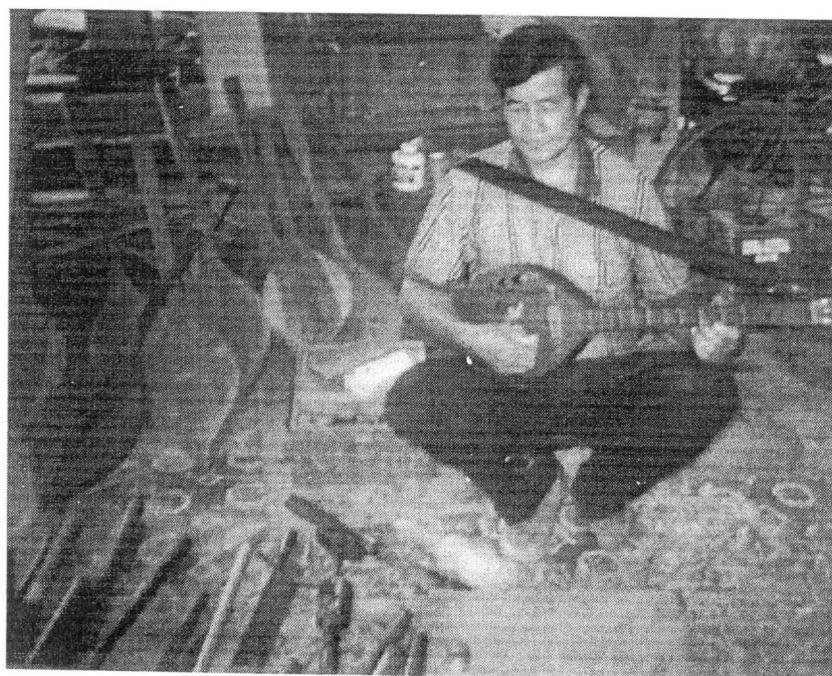
ภาพนายทองคำ ยศสุต เมื่ออายุ ๕๕ ปี ปัจจุบัน

ภาพบรรยากาศบริเวณหน้าบ้าน

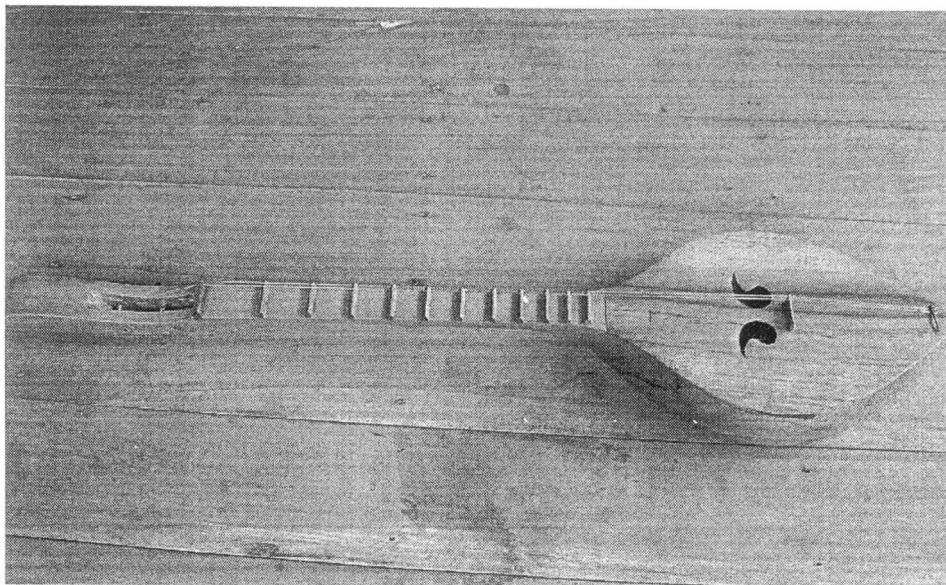

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้าน

ภาพบรรยากาศบริเวณบ้านชั้นล่างที่สร้างชิงและสะล้อ

๑) ขนาดและสัดส่วน

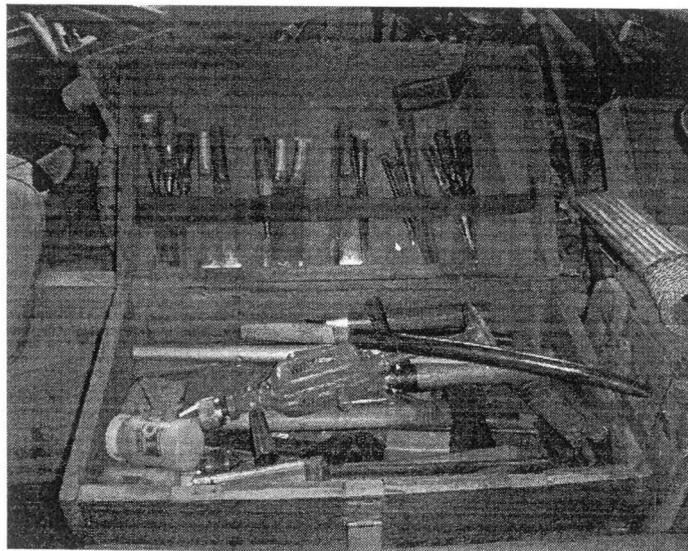
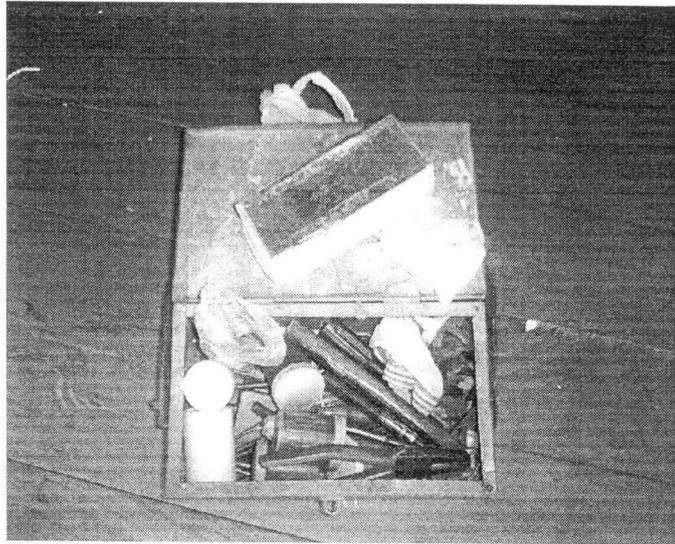

ภาพซึ้งกลางของนายทองคำ ยศสุด

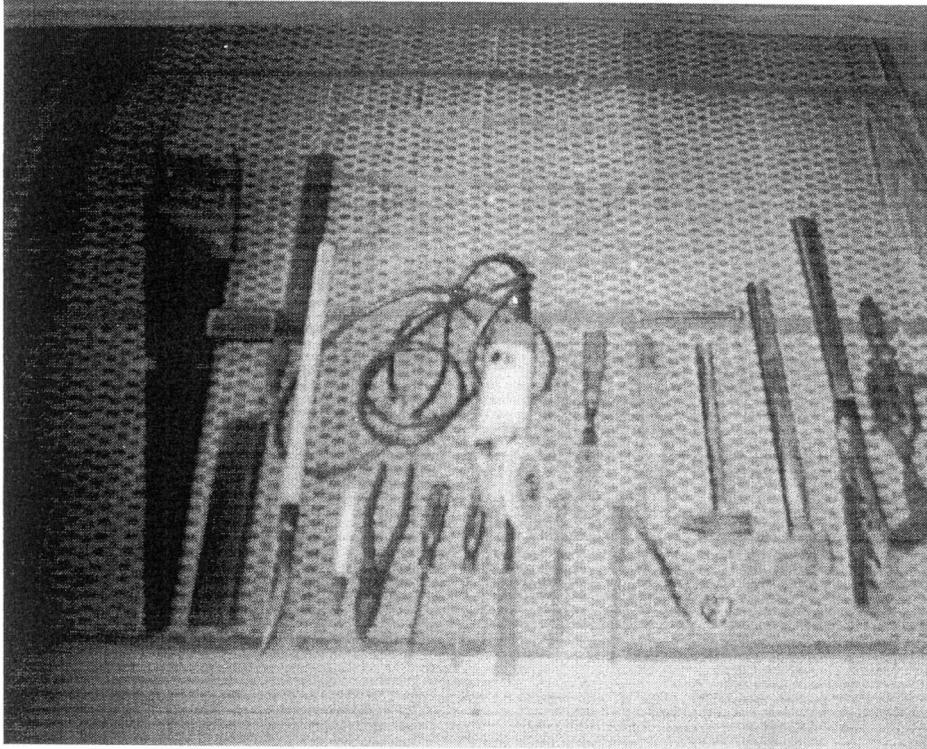
ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๑๐๔.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๓๘	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๐.๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๖.๑	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๔๒	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๖๑.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๗๗	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๓	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๔	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๖๖	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๓	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	-	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๔.๒	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๔	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้างของนายทองคำ ยศสุด ใช้อุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น เลื่อยปลาตอง เลื่อยจับขนาดเล็ก มีดพร้า มีดเหลา หินลับมีด ค้อน มุข ค้อนไม้ ไขควง กลไส กบ บิน สิว คีม ตะไบ ตะปู กระจายทราย กาว และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

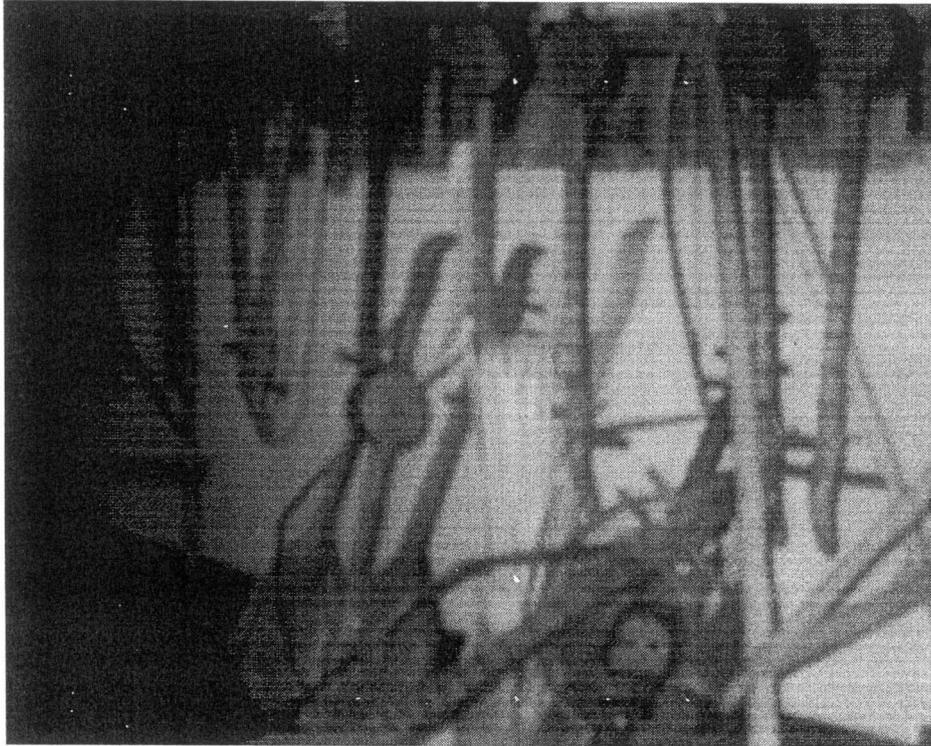
ภาพถังสำหรับเครื่องมือสร้างเครื่องดนตรี

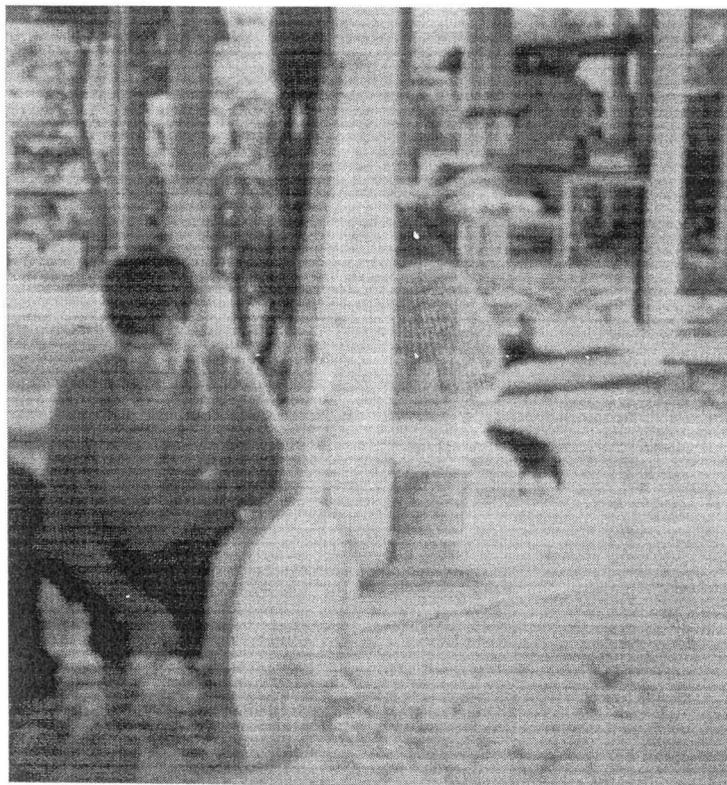
ภาพเครื่องมือการสร้างซิงกลางและสะล้อ

๓) ขั้นตอนการสร้าง

ได้คัดเลือกไม้ไว้ เช่น ไม้สัก ไม้ประคู้ และไม้ขนุน ที่มีความหนา ๒.๕ - ๓ นิ้ว หน้ากว้าง ๘ นิ้ว มีความยาวประมาณ ๔๑-๔๒ นิ้ว จากนั้นก็ใช้มีดพร้าถากเป็นหุ่นซึ่ง ให้ได้สัดส่วนโดยส่วนกะโหลก ๑๕ นิ้ว ส่วนคันทวน ๑๖ นิ้ว ส่วนหัวแล้วแต่ไม่เหลือ รวมส่วนกะโหลก และคันทวนยาว ๓๑ นิ้ว เป็นสูตร ถ้าหากรวมหัวแล้วจะมีความยาวประมาณ ๔๑-๔๒ นิ้ว สูตรนี้ได้ทดลองผิกลงถูก จนลงตัว เสียงดี เทียบเสียงง่าย ตีคนม-ก๊อป ฟังจนเข้าที่จึงจะติดด้วยกาวลาเท็ก จากนั้นก็ทำด้วยน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้ นำไปใส่สายซึ่ง ๔ สาย และสายสะพาย (นายทองคำ ยศสุด, สัมภาษณ์, ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๑) อธิบายตามภาพดังนี้

ภาพการเตรียมไม้สำหรับสร้างชิงกลาง

ภาพการใช้เลื่อยปลาตองเลื่อยส่วนปลีกข้างกันทวน

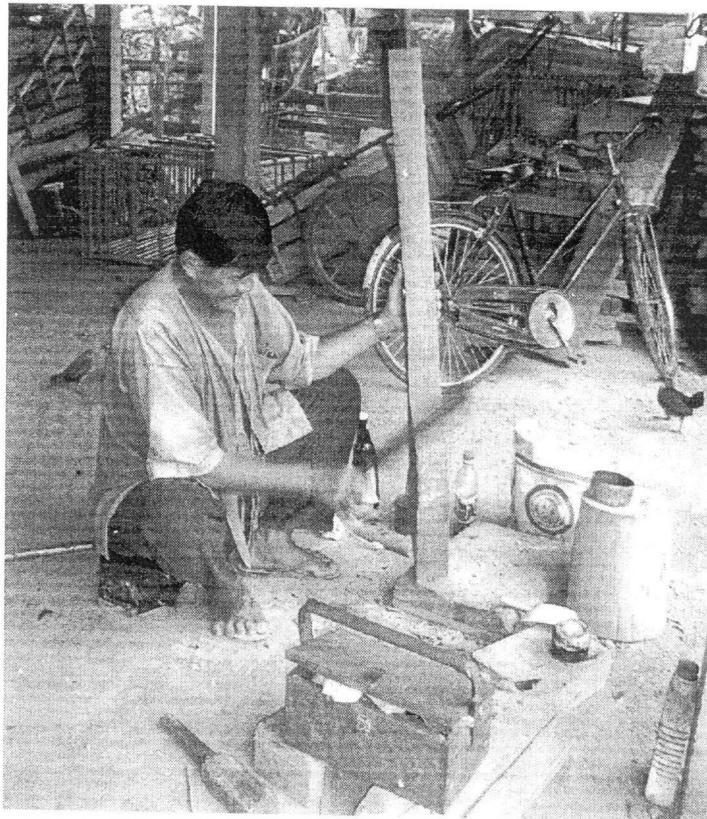
ภาพการตากหุ่นซึ่งกลาง

ภาพการตากซึ่งกลางด้านคันทวน

ภาพการตากซึ่งกลางด้านหน้ากะโหลก

ภาพการตากซึ่งกลางด้านข้างกะโหลก

ภาพการถากซิ่งกลางด้านหลังกะโหลก

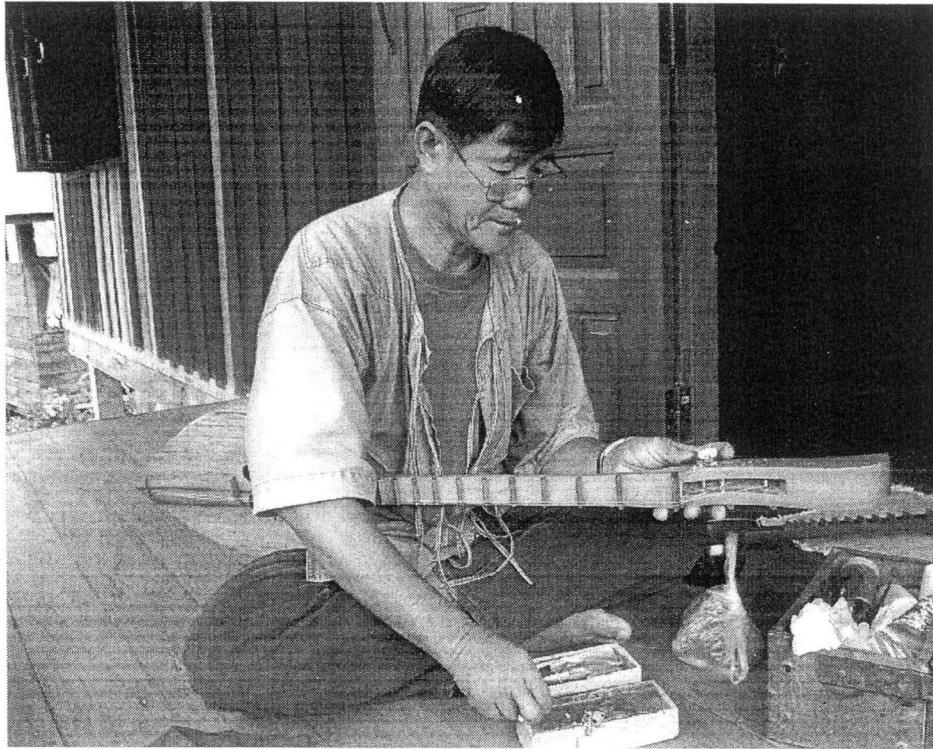
ภาพการเจาะกะโหลกซิ่งกลาง

ภาพการปิดฝาไม้แผ่น-ตาดซึ้งและเจาะรูซึ้ง

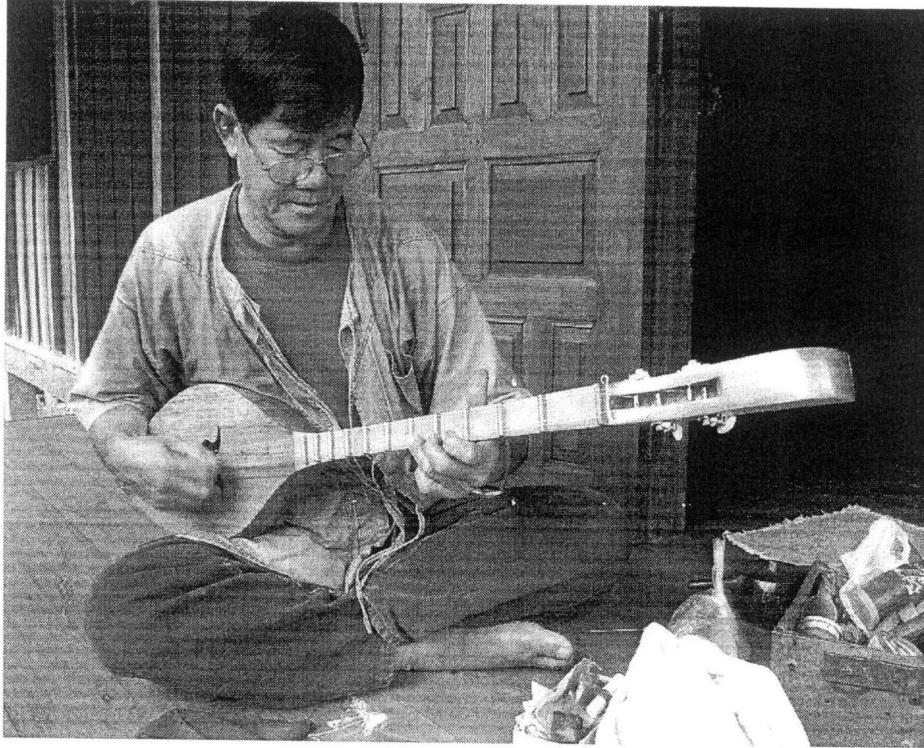
ภาพการใช้มีดเหลาแต่งรูตาดซึ้ง

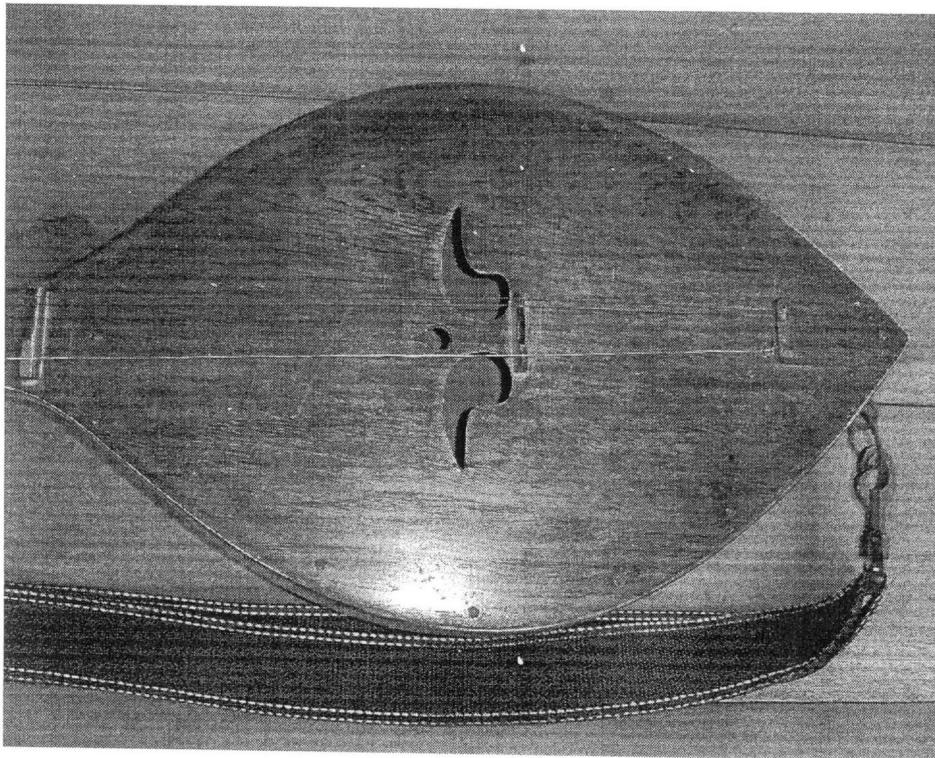
ภาพการใส่สายซิ่ง ดิคนม-ก๊อปซิ่งกลาง

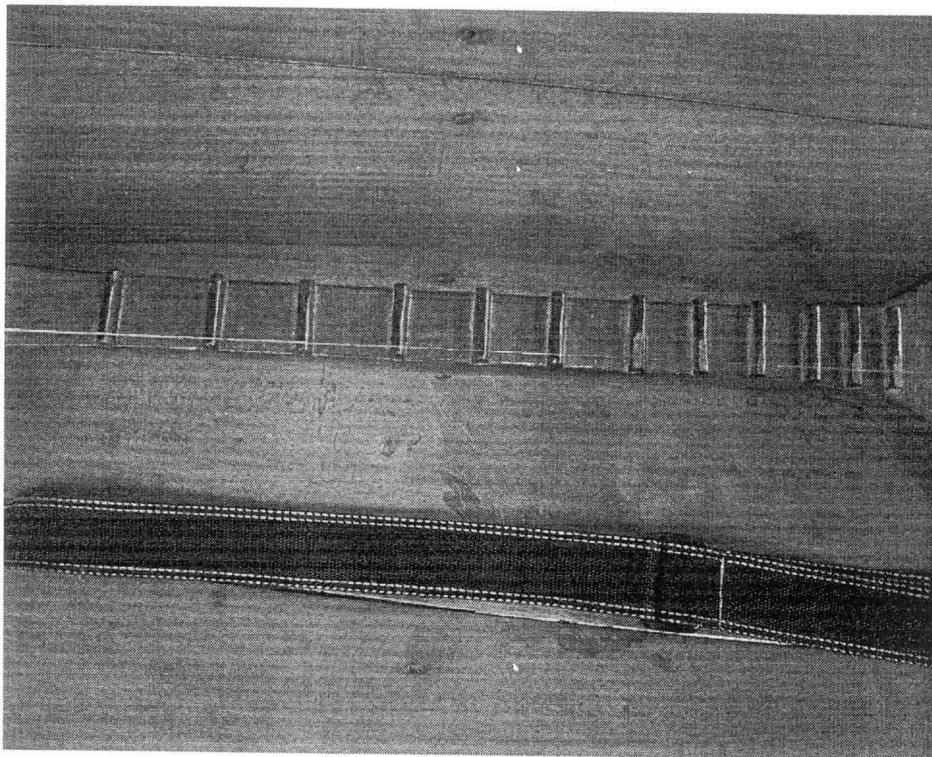
ภาพการใช้ไขควงขันสกรูเพื่อใส่ลูกบิดซิ่ง

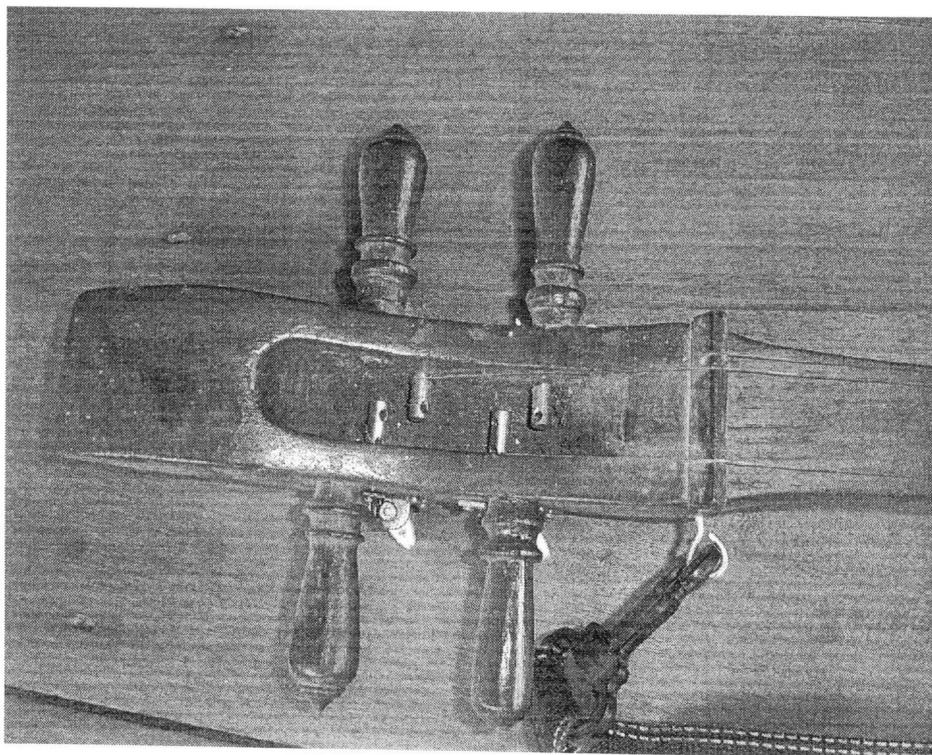
ภาพนายทองคำ ยศสุด ทดลองเสียงซิ่งที่สร้าง

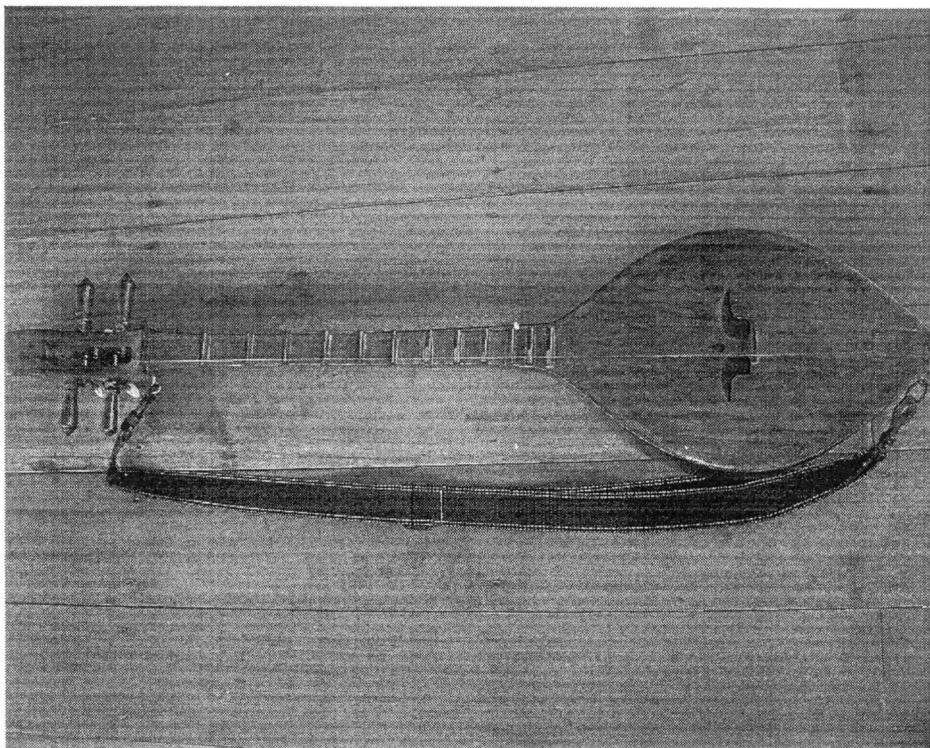
ภาพกะโหลกซิ่งกลาง

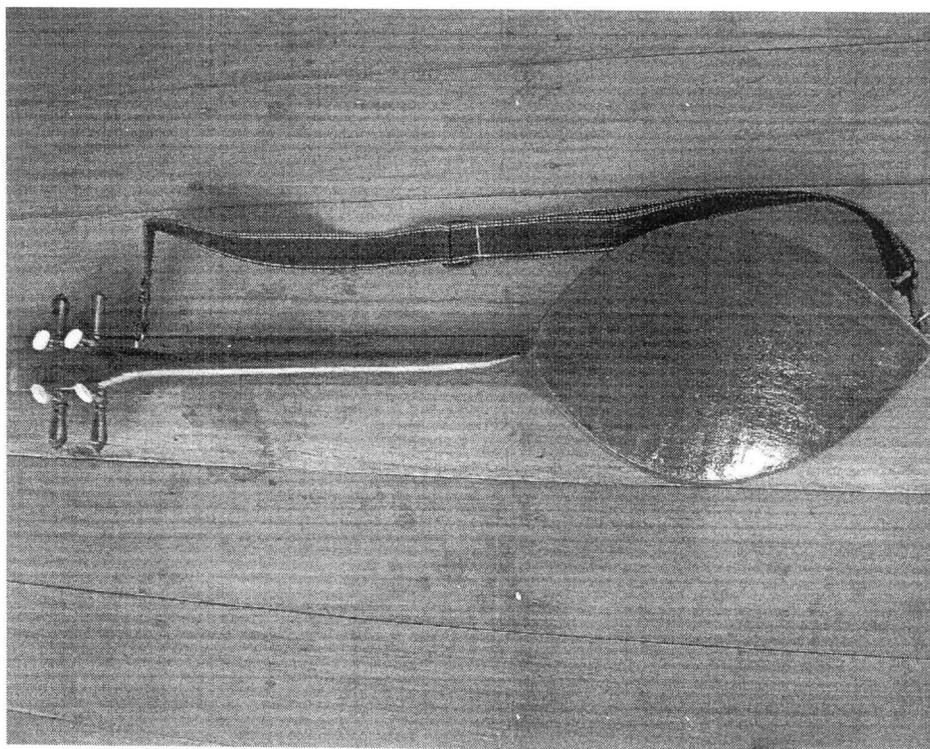
ภาพคันทวนชิงกลาง

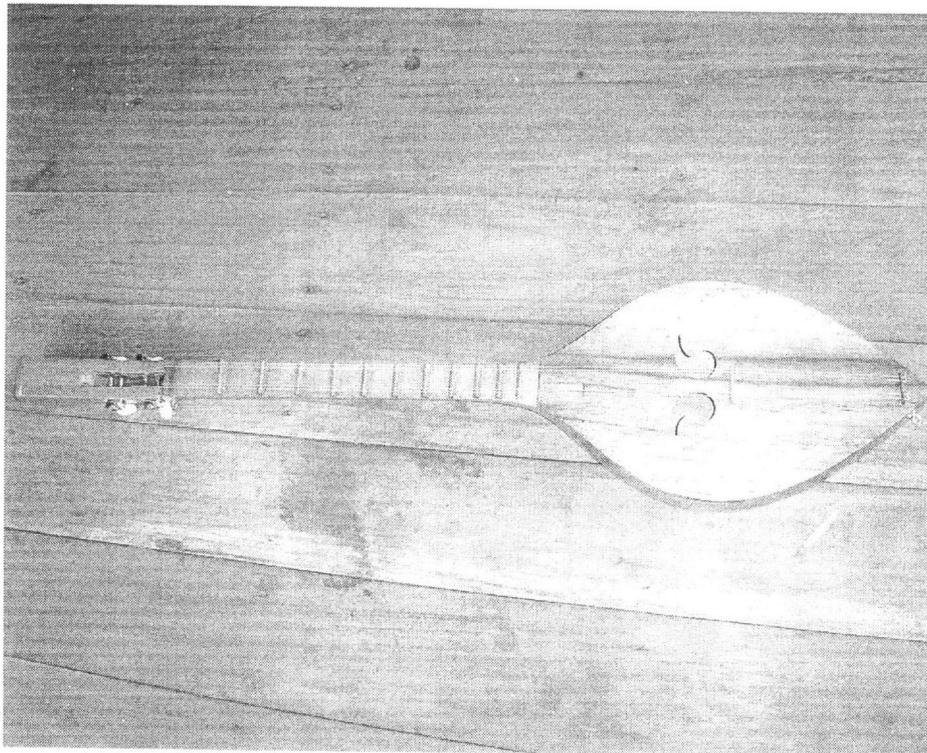
ภาพส่วนหัวของชิงกลางที่สร้างแบบมีลูกบิดไม้ ๔ อัน

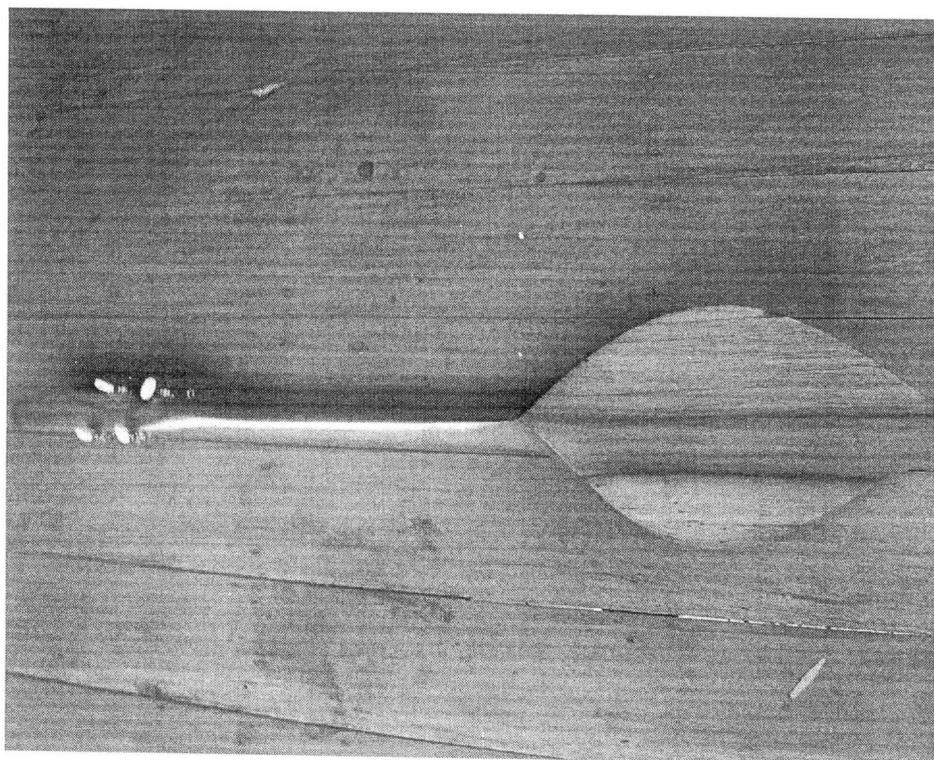
ภาพด้านหน้าซึงกลาง

ภาพด้านหลังซึงกลาง

ภาพด้านหน้าซิ่งกลางแบบไม่ใช่ลูกบิดไม้แต่ใช้ลูกบิดกีตาร์แทน

ภาพด้านหลังซิ่งกลาง

จากการศึกษาวิธีการสร้างซึ่งกลางของนายทองคำ ยศสุค พบว่ามีวิธีการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยอาศัยการสังเกตจากซึ่งต้นแบบของบรรพบุรุษ จนสามารถบูรณาการได้อย่างลงตัว สวยงาม ส่วนอุปกรณ์การสร้างก็ใช้อุปกรณ์ วัสดุ ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เป็นการอนุรักษ์และส่งเสริมการเรียนรู้ การเล่นดนตรีพื้นเมือง เพื่อการสืบสานต่อไป

๓.๑.๑๒ การสร้างซึ่งของนายบุญมี จันทรัตน์

ช่างบุญมี จันทรัตน์ เกิดวันที่ ๑ มกราคม ๒๔๗๒ ปัจจุบันอายุ ๘๐ ปี อยู่บ้านเลขที่ ๖๓/๓ บ้านห้วยปู หมู่ ๖ ต. เวียงใต้ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน ช่างบุญมีเป็นชาวอ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน โดยกำเนิด สมัยเป็นทหารบกประจำการอยู่ที่ จ.เชียงใหม่ ๒ ปี เมื่ออายุ ๒๓ ปี ออกมาอยู่บ้าน อ.ปาย และรับราชการเป็นอาสาสมัคร เคยเป็นกรรมการสุขาภิบาล อ.ปาย อยู่ ๗ สมัย และเคยเป็นกรรมการเทศบาลอ.ปาย ๑ สมัย และมีอาชีพทำนาไปพร้อมกันด้วย

ภาพช่างบุญมีร่วมกับผู้วิจัย

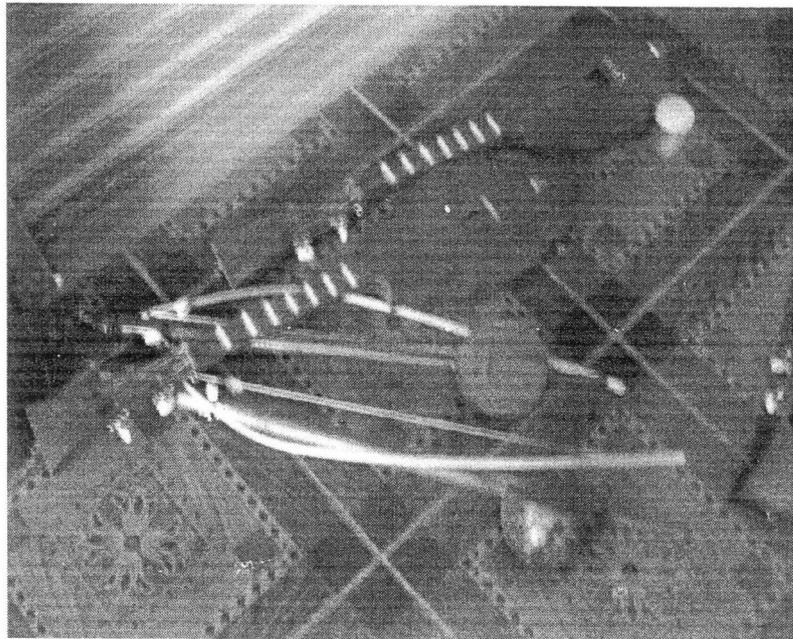
ช่างบุญมี จันทรัตน์ สมรสกับนางบุญศรี จันทรัตน์ มีบุตรธิดาเป็นชาย ๓ คน หญิง ๔ คน ปัจจุบัน นางบุญศรีถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็งปอดเมื่อปี ๒๕๔๕ อายุ ๗๘ ปี

ช่างบุญมีเล่าเกี่ยวกับประวัติของตนเองว่า ในวัยหนุ่มเมื่อออกไปทำนานั้นมีเวลาว่างจากการทำงาน ก็เกิดความรู้สึกว่าอยากเป็นนักดนตรีกับเขา จึงเริ่มต้นฝึกหัดดนตรีและทำเครื่องดนตรีด้วยตนเอง เช่น หัดทำสะล้อ และซึง ต่อมาได้รับการถ่ายทอดวิธีการทำเครื่องดนตรีพื้นเมืองจากนายเป็ง เถาวัลย์ จนสามารถพัฒนาฝีมือขึ้นจนมีแบบแผนเป็นมาตรฐานของตนเอง นอกจากนี้

ช่างบุญมีได้รวบรวมกลุ่มผู้สนใจในดนตรีพื้นเมืองตั้งวงดนตรีระลือ ซอ ซึ่ง รับประทานบรรเลงทั่วไป และยังเป็นประธานชมรมผู้สูงอายุของ อ.ปาย อีกด้วย

๑) ขนาดและสัดส่วน

ช่างบุญมีกล่าวว่า ซึ่งโดยทั่วไป มี ๓ ขนาด ได้แก่ ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ แต่ที่นิยมใช้เล่นมีเพียงขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งขนาดกลางของช่างบุญมี จันทรัตน์ มีขนาดและสัดส่วน ดังนี้

ภาพซึงกลางของช่างบุญมี จันทรัตน์

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๕๕.๕	เซนติเมตร
กะโหลก	๓๖.๓	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๔.๕	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๔.๕	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๓๔	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๕๕.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๖๕	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๓	เซนติเมตร

ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๓.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๓.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๔.๒	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๕๗.๕	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๒	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	-	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๓	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๕.๕	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๔	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

ไม้ที่จะนำมาทำซึ่งนิยมใช้ไม้สักทำเป็นส่วนใหญ่ แต่อย่างไรก็ดี หากจะทำด้วยไม้ชนิดอื่น ก็ได้บ้าง เช่น ไม้ขนุน ไม้จ้าว ไม้ชิงชัน ไม้ฉำฉา เมื่อหาไม้กว้างยาวได้ตามขนาดที่ต้องการจะทำด้วยมือไม่ใช่เครื่องมือแต่อย่างใด

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างซึ่งกลางประกอบด้วย

๑. ไม้ฉาก
๒. สี่ขวานขนาดต่าง ๆ
๓. ค้อน
๔. เลื่อย
๕. ส่วนไฟฟ้า
๖. เจียรไฟฟ้า
๗. ตลับสายวัด
๘. มีดเหลา
๙. คีม
๑๐. คีมปากนกแก้ว
๑๑. ขวาน
๑๒. ดินสอช่างไม้
๑๓. เชือกตีเส้น

ภาพอุปกรณ์สำหรับการสร้างชิงกลาง

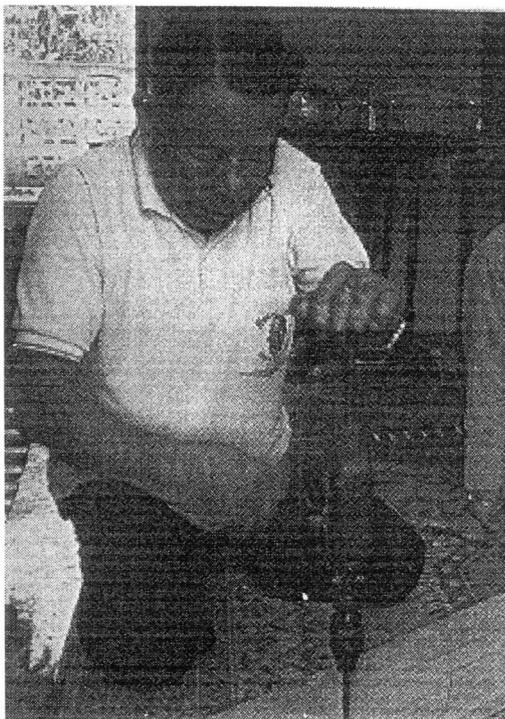

ภาพช่างบุญมีกำลังอธิบายส่วนประกอบของชิงกลางให้กับผู้วิจัย

๓) ขั้นตอนการสร้าง

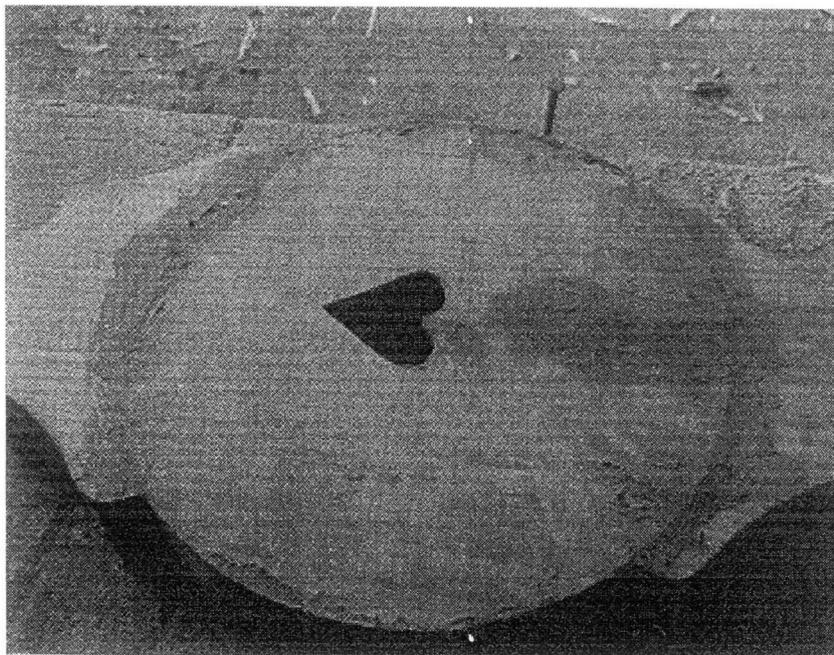
๑. นำไม้ที่คัดเลือกแล้ว มาตากด้วยมีดหรือขวานให้ได้เก้าซัดลงก่อน จากนั้นใช้ดินสอวาดรูปชิงลงบนแผ่นกระดาษเป็นแบบทาบเขียนเป็นรูปร่างไว้แล้ว

๒. ใช้สว่านเจาะช่วงตัวซึ่งเป็นวงกลมให้มีขอบประมาณ ๐.๕ เซนติเมตรกว่าเล็กน้อย ใช้สิ่วขูดเนื้อออกให้ด้านหลังของตัวซึ่งหนาประมาณ ๐.๕ เซนติเมตรกว่าเล็กน้อยเช่นกัน ใช้กระดาษทรายตบแต่งให้เรียบ

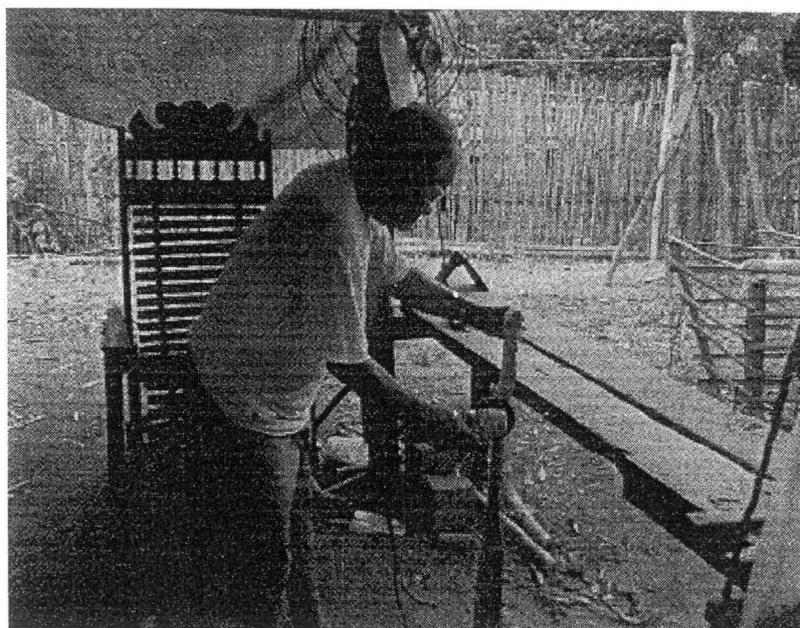
ภาพการเจาะตัวซึ่ง

๓. นำไม้หนาประมาณ ๐.๕ เซนติเมตรตัดเป็นวงกลมให้พอดี แล้วเจาะเป็นรูปหัวใจ จะต้องไม่เล็กหรือใหญ่เกินไปเพราะจะทำให้เสียดไม่ตี นำมาปิดเป็นหน้าของตัวซึ่งด้วยกาชชนิดแห้งเร็วผสมกับจีลีส้อย แล้วตบแต่งความเรียบร้อยให้สวยงามด้วยกบไสไม้

ภาพการเจาะรูฝาซึ่งเป็นรูปหัวใจ

๔. ลงกระดาษทรายจากเบอร์หยาบ และละเอียด ให้เนื้อไม้เรียบแล้วลงพื้นด้วย
ชะแล็กขาว เมื่อแห้งแล้วใช้แลคเกอร์ทาทับอีกชั้นหนึ่ง

ภาพการแต่งตัวซึ่งด้วยเจียรไฟฟ้า

ภาพการทำสี่เคลือบผิวตัวซิ่ง

๕. ใช้สว่านเจาะรูบนหัวซิ่ง เพื่อใช้ติดหูซิ่งและสายซิ่ง

ภาพการเจาะรูบนหัวซิ่ง

๖. ตัดตั้งส่วนประกอบต่าง ๆ เช่น ลูกบิด กำบังตัวบน - ล่าง ก้อยยึดสาย หุกะวินตัวบน - ตัวล่าง

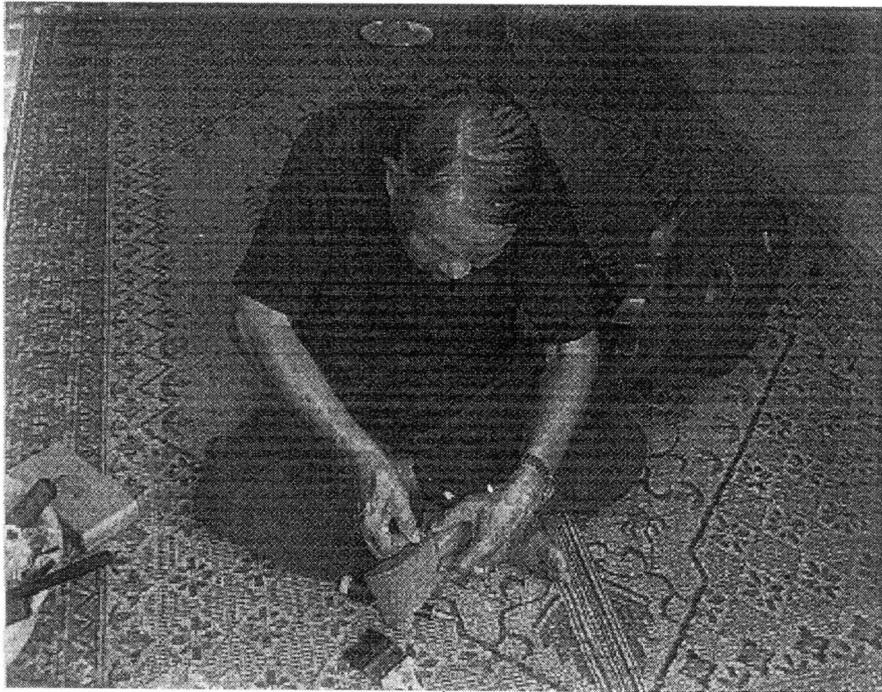

ภาพการตัดตั้งส่วนประกอบของซิง

๗. ใส่นายบนด้วยสายกีตาร์ยี่ห้อซุซูกิ เบอร์ ๒ และใส่นายล่างด้วยเบอร์ ๑ โดยสายทำด้วยสายกีตาร์เบอร์ ๒ เรียกว่าสายบน มีเสียงทุ้มกว่า (เมื่ออยู่ในท่าคืดสายจะอยู่ค้านบน) และสายทำด้วยสายกีตาร์เบอร์ ๑ เรียกว่าสายล่าง มีเสียงสูงกว่า (เมื่ออยู่ในท่าคืดสาย)

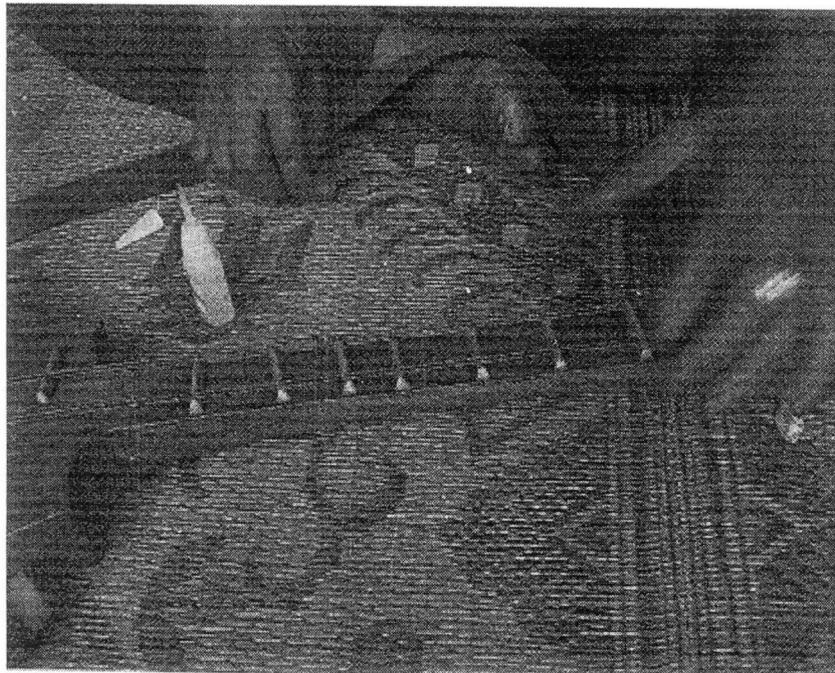

ภาพสายกีตาร์ที่ใช้สำหรับทำสายซิงกลาง

ช่างบุญมีกำลังติดตั้งสายซึ่งเข้ากับหูซึ่ง

๘. ติดลูกซึ่งจำนวน เจ็ดอัน ซึ่งต้องติดด้วยความชำนาญไม่ให้เพี้ยน

ภาพการติดลูกซึ่งด้วยกาว

๕. ดิคสายสะพายเข้ากับซิ่งให้เรียบร้อย

ภาพซิ่งกลางที่ประกอบสำเร็จแล้ว

ก่อนทำการสร้างให้นำไม้และเครื่องมือมาองเรียงรวมกัน มีดอกไม้ธูปเทียน และทำขันน้ำที่ใส่ใบและฝักส้มป่อยมา ตั้งใจรำลึกถึงคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถึงศักดิ์สิทธิ์ ตั้งนะโมขึ้น ๓ จบ และตั้งครูบาอาจารย์ให้มาคุ้มครองดลบันดาลให้เกิดความเป็นสิริมงคลปราศจากอุปสรรค และใช้น้ำส้มป่อยพรมที่เครื่องมือ และจะทำพิธีอย่างนี้อีกปีละครั้ง ในวันที่ ๑๔ เมษายน

จากการศึกษาการสร้างซิ่งกลางของช่างบุญมี จันทรัตน์ พบว่าได้ใช้กระบวนการสร้างแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยอาศัยเครื่องมือที่หาได้ในท้องถิ่น โดยอาศัยเครื่องใช้ไฟฟ้าเป็นส่วนน้อย และได้มีการประยุกต์ใช้สายกีตาร์เพื่อพัฒนาคุณภาพเสียงสายของซิ่ง โดยยังสามารถอนุรักษ์รูปแบบการบรรเลงไว้ได้ต่อไป

๓.๑.๑๓ การสร้างซิ่งกลางของช่างประเสริฐ เกิดมงคล

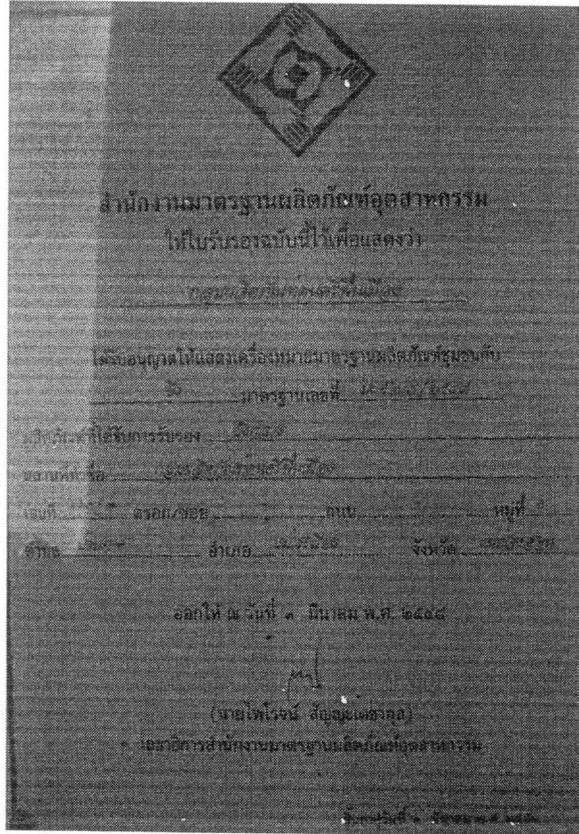
ประเสริฐ เกิดมงคล อยู่บ้านเลขที่ ๒๖๐/๓ หมู่ที่ ๑ ต.บ้านกาศ อ.แม่สะเรียง จ.แม่ฮ่องสอน เกิดเมื่อวันที่ ๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๒ ปัจจุบัน อายุ ๕๙ ปี รับราชการครูประจำที่โรงเรียนแม่สะเรียง “บริพัตรศึกษา” ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๓ ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ เริ่มเรียนดนตรีพื้นเมืองครั้งแรกกับนายแบน เกิดมงคล ผู้เป็นบิดา และในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยครูจอมบึง จ.ราชบุรี ได้เริ่มศึกษาการเล่นดนตรีพื้นเมืองด้วยตนเองและเริ่มศึกษาวิธีการทำสะล้อซึงกลาง และขลุ่ย มาตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ จากกลุ่มนักร้องภาโรง ในโรงเรียนแม่เสริญ “บริพัตรศึกษา” นอกจากนี้เมื่อได้เข้าไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาที่วิทยาลัยพลศึกษาเชียงใหม่ ก็ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับการบรรเลงกับบุคคลต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาได้รวบรวมสมาชิกร่วมบรรเลงดนตรีพื้นเมืองในชื่อวง “ซอดอกไม้” เพื่อออกแสดงตามงานและเข้าร่วมประกวดดนตรีพื้นเมืองในโอกาสต่าง ๆ จนได้รับรางวัลและมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

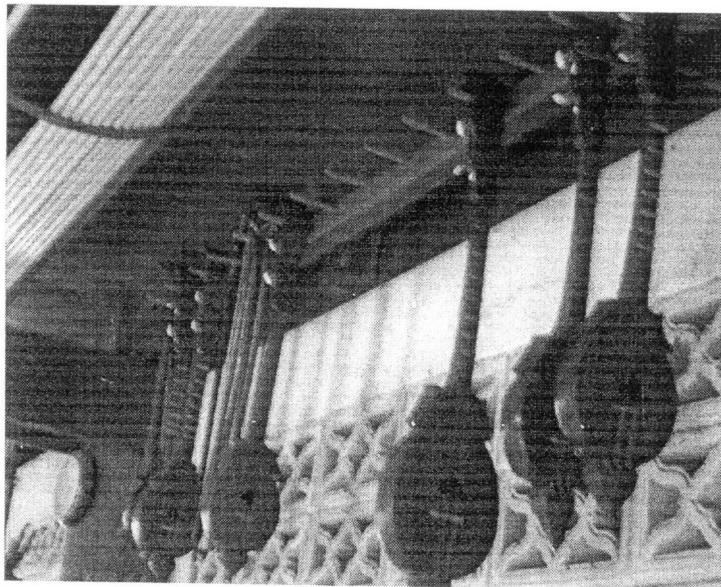
ปัจจุบันการสร้างเครื่องดนตรีของช่างประเสริฐได้รับการยอมรับให้เป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์มาตรฐานระดับชุมชนของ อ.แม่สะเรียง โดยใช้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า “กลุ่มส่งเสริมผลิตภัณฑ์ดนตรีพื้นเมือง” ได้รับประกาศนียบัตรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับ 4 ดาว จากกระทรวงมหาดไทย เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๕ และได้เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ในการบรรเลงและการสร้างดนตรีพื้นเมืองให้กับเยาวชน และผู้ที่สนใจอีกด้วย

ภาพช่างประเสริฐถ่ายภาพร่วมกันกับผู้วิจัย

ภาพใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

ภาพซึ่งขนาดต่าง ๆ ของช่างประเสริฐ

๑) ขนาดและสัดส่วน

ความยาวจากปลายทวนถึงปลายกะโหลก	๘๔.๗	เซนติเมตร
กะโหลก	๓๒	เซนติเมตร
กะโหลกกว้าง	๒๐.๗	เซนติเมตร
กะโหลกหนา	๔.๗	เซนติเมตร
คอ (คันทวน)	๒๕.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหย่องหน้าถึงหย่องหลัง	๔๖.๕	เซนติเมตร
ระยะห่างระหว่างหลักถึงหย่องหน้า	๕๔	เซนติเมตร
ปลายทวนซึ่งหนา	๒	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับกะโหลก	๔.๕	เซนติเมตร
ความกว้างคอซึ่งส่วนที่อยู่ติดกับปลายทวน	๔.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนกว้าง	๒.๕	เซนติเมตร
ปลายทวนยาว	๕๒.๗	เซนติเมตร
ความห่างระหว่างสาย	๒	มิลลิเมตร
ส่วนที่ลูกบิดยื่นออกมาจากคอซึ่ง	๑๐.๕	เซนติเมตร
ความกว้างหัวซึ่งที่อยู่ติดกับหย่องหน้า	๔	เซนติเมตร
ความกว้างของปลายหัวซึ่ง	๖.๕	เซนติเมตร
หัวซึ่งยาว	๒๓.๒	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุที่ใช้ในการสร้าง

การสร้างซึ่งของช่างประเสริฐจะใช้ไม้สักเป็นวัสดุหลัก โดยหาซื้อจากแหล่งไม้แปรรูปที่มี ท่อนไม้สักที่เหลือใช้ โดยจะคำนึงถึงการใช้วัสดุอย่างคุ้มค่าและเป็นการรักษาทรัพยากรป่าไม้ โดย ปกติไม้สัก ๑ ท่อนใหญ่ ๆ อาจทำซึ่งได้เพียงตัวเดียว แต่ช่างประเสริฐกล่าวว่าอาจสามารถสร้างได้ถึง ๓ ตัว ช่างเคยทดลองทำซึ่งที่มีหลาย ๆ ขนาด พบว่า ถ้าซึ่งมีขนาดเล็กเกินไปเสี่ยงจะไม่ออก แต่ถ้ามี ขนาดใหญ่เกินไปเสี่ยงที่ออกมาเสี่ยงจะแปร่ง ไม้ท่อม

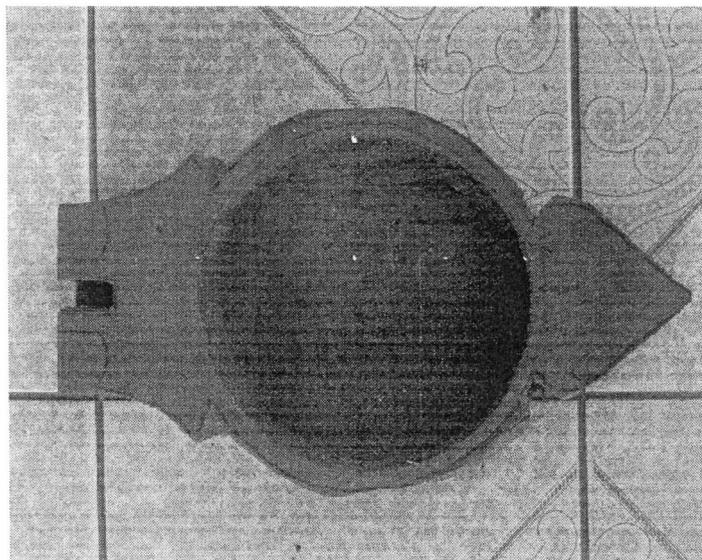
สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างซึ่งกลางประกอบด้วย

๑. ไม้ฉาก
๒. สี่ขนาดต่าง ๆ

๓. ก้อน
๔. เลื่อย
๕. ไม้บรรทัด
๖. มีดเหลา
๗. วงเวียน
๘. กระดาษทรายหยาบ และละเอียด
๙. ดินสอช่างไม้
๑๐. กาวลาเท็กซ์
๑๑. แปรงทาสี
๑๒. เชือกตีเส้น
๑๓. สว่านไฟฟ้า

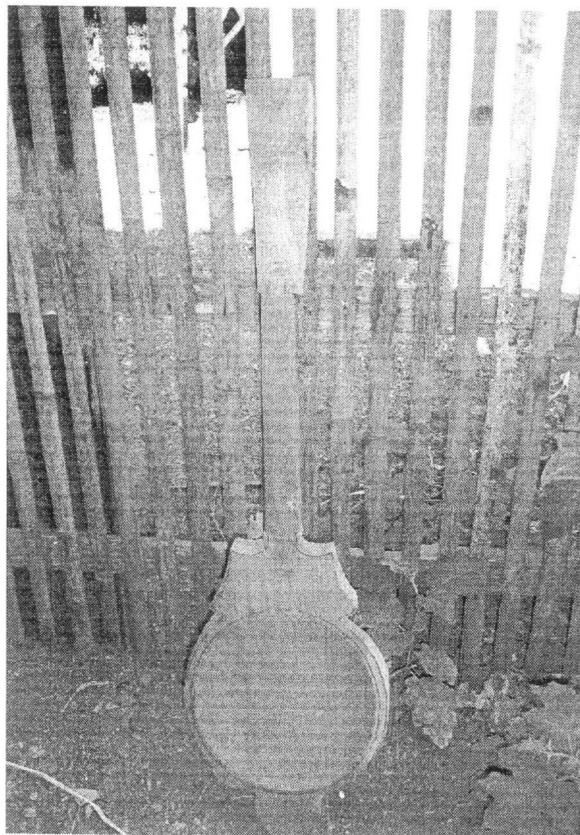
๓) ขั้นตอนการสร้าง

ช่างประเสริฐกล่าวว่า การสร้างซึ่งของตนจะเป็นช่วงเวลา โดยในแต่ละครั้งจะสร้างซึ่งออกมาให้พอเพียงพอกับจำนวนที่จะจำหน่ายแล้วก็จะหยุดพักไปจนกว่าเครื่องดนตรีในร้านเริ่มหมดลง จึงจะเริ่มลงมือทำอีกครั้ง โดยช่วงที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสำรวจและขอข้อมูลสัมภาษณ์กับช่างประเสริฐ เป็นช่วงที่ช่างได้หยุดพักการสร้างเครื่องดนตรี แต่ผู้วิจัยก็ยังได้รับความอนุเคราะห์ด้านข้อมูลจากช่างประเสริฐเกี่ยวกับกรรมวิธีการสร้างซึ่งกลาง ดังนี้

ภาพกระโหลกซึ่งที่ขูดแต่งไว้แล้ว

๑. วัดเส้นผ่าศูนย์กลางตามความยาวของไม้เพื่อกำหนดขนาดกะโหลกซึ่ง
๒. ใช้วงเวียนเขียนวงกลมตามขนาดซึ่งสองวงซ้อนกัน โดยให้รัศมีห่างกัน ๑ เซนติเมตร และวาดรูปซึ่งภายนอกตามที่ต้องการ
๓. ใช้สว่านเจาะกะโหลกตามเส้นรอบวงใน
๔. ใช้สว่านเจาะเอาเนื้อไม้ตรงกลางกะโหลกซึ่งออก และปรับผิวชั้นในกะโหลกให้เรียบร้อย
๕. ใช้เลื่อย เลื่อยรูปซึ่งตามรอยรูปซึ่งภายนอกที่ร่างไว้
๖. ใช้สว่านเจาะแนวไม้ที่จะต่อคันทวน
๗. เตรียมต่อคันทวน โดยทำเดือยที่คันทวนให้พอดีกับช่องที่ใช้สว่านนำร่องไว้แล้ว
๘. ใช้สว่านขนาด ๒ หุน เจาะแนวต่อคันทวนกับกะโหลกซึ่ง ๒ รู เพื่อใส่สลัก
๙. เตรียมสว่านเจาะส่วนหางเพื่อต่อหางให้กับคันทวน
๑๐. วัดความยาวคันทวนซึ่งให้ได้ขนาดตามต้องการ
๑๑. ต่อคันทวนเข้ากับหาง โดยเอียงหางลงประมาณ ๒๐ องศา ใช้สว่าน ๒ หุน เจาะผ่านเดือย ๒ รู

ภาพตัวซึ่งและกะโหลกซึ่งที่เข้าสลักเรียบร้อยแล้ว

๑๒. ทากาวส่วนที่ประกอบ ๒ จุด เข้ากับกะโหลก และต่อเข้ากับส่วนหาง ใส่สลักจุดละ ๒ ตัว และพักให้กาวแห้งประมาณ ๒๔ ชั่วโมง
๑๓. ใช้มีด กระจายทราย แต่งผิวซิงให้เรียบ
๑๔. นำไม้ฝาปิดกะโหลกที่เตรียมไว้มาปิดบนฝาซิงด้วยกาว ใช้เชือกมัดให้กาวแห้งไปอีกประมาณ ๒๐ ชั่วโมง
๑๕. ใช้กระดาษทรายตกแต่งผิวซิงให้เรียบและสวยงาม
๑๖. ใช้ลวดขนาดเล็ก แกะสลักลวดลายบนหน้าซิง และท้ายซิง
๑๗. ทาสี และเคลือบด้วยยูริเทน
๑๘. ประกอบตัวซิง ลูกบิดกีตาร์เข้าบนหัวซิง
๑๙. ใส่สายซิง ขึ้นสายให้พอดีแล้วจึงใส่หย่องหน้าซิง
๒๐. ทำการเทียบเสียงด้วยสายเปล่าทั้งสองสายให้เรียบร้อย และนำลูกซิงมาวางบนทวน เพื่อตั้งเสียงลูกซิง
๒๑. ใช้กาวติดลูกซิงเข้ากับตัวซิง

การประกอบซิงข้างจะใช้วิธีเข้าสลักไม้แทนการใช้ตะปู ลูกบิดนั้นจะทำไว้ ๔ ลูก เป็นลูกบิดหลอก ทำไว้ใช้วางกับพื้นเพื่อให้ลูกบิดจริงลอยยกขึ้นเหนือพื้น ช่วยทำให้สายไม่คลายตัว ไม่ขาดง่าย สายซิงกลางจะใช้เป็นสายกีตาร์เบอร์ ๒ ขนาดเดียวกันทั้งหมด ถ้าเป็นซิงเล็กใช้ เบอร์ ๑ ซิงใหญ่จะใช้สายกีตาร์ไฟฟ้าเบอร์ ๓ สายลำโพงที่ทำเป็นรูปหัวใจ ไม่ได้กำหนดว่าจะต้องใหญ่เท่าไร แต่โดยปกติจะมีแบบเป็นพลาสติกไว้สำหรับทาเขียนลงบนแผ่นไม้ และใช้เลื่อยจิกซอร์เจาะออก ส่วนที่ข้างเรียกว่าหัว จะมีลักษณะป่องออกทางด้านหลังคล้ายแองกระทะ นอกจากนี้ยังได้ปรับด้านข้างของหัวซิงให้ลดลงเพื่อเพิ่มเนื้อที่ด้านในทำให้เสียงก้องกังวานยิ่งขึ้น

ซิงด้านหนึ่งเจาะไม้เป็นรู ๔ รู แทนการเจาะเป็นร่องเพื่อให้เนื้อไม้ยึดตัวได้ดีขึ้น แต่ข้างกล่าวว่ามีข้อเสีย คือ เมื่อสายขาดจะเปลี่ยนสายยากต้องใช้คีมหนีบสายออกมา (ประเสริฐ เกิดมงคล, สัมภาษณ์, ๑๕ มีนาคม ๒๕๕๑.)

จากการศึกษาวิธีการสร้างซิงกลางของช่างประเสริฐ เกิดมงคล พบว่า ช่างได้ใช้ประสบการณ์และความรู้ความชำนาญการบรรเลงดนตรีพื้นเมือง พร้อมกับการเรียนรู้ประสบการณ์สร้างเครื่องดนตรีในการพัฒนาคุณภาพเสียง และสัดส่วนของเครื่องดนตรีให้เป็นที่ยอมรับในจังหวัดแม่ฮ่องสอนและในภาคเหนือ นอกจากนี้ช่างได้เลือกใช้วัสดุไม้ได้อย่างคุ้มค่าและคำนึงคุณประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสูงสุด โดยยังคงเอกลักษณ์และคุณภาพของซิงไว้ได้อย่างครบถ้วน

๓.๒ การสร้างกลองปู่เจ้

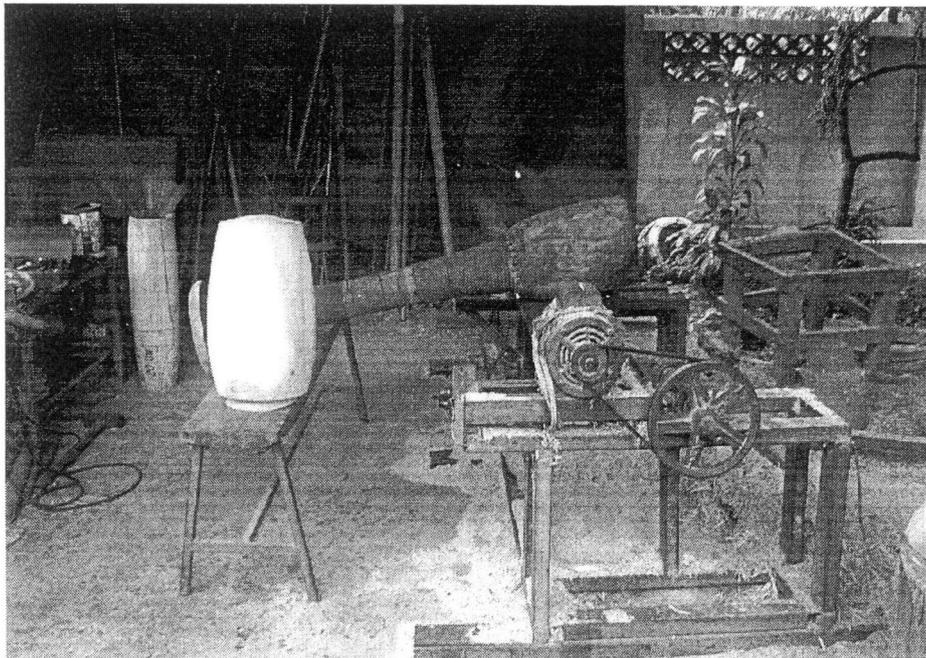
การศึกษาวิธีการสร้างกลองปู่เจ้ในเขตพื้นที่ ๕ จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง และน่าน ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกภาคสนามสัมภาษณ์ข้อมูลจากช่างทำกลองปู่เจ้ที่มีชื่อเสียง ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคเหนือ ๔ ท่าน ได้แก่ นายดำรงค์ ชัยเพชร นายอินสอน สุวรรณล้อม นายเหนียม ลือหาร และพ่อป๊ะ ยอดเมืองนาย โดยช่างทำกลองปู่เจ้แต่ละท่านมีกรรมวิธีการสร้างการกำหนดสัดส่วน และการเลือกใช้วัสดุ ดังนี้

๓.๒.๑ การสร้างกลองปู่เจ้ของนายดำรงค์ ชัยเพชร

นายดำรงค์ ชัยเพชร เกิดเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๑๕ ปัจจุบันมีอายุ ๓๖ ปีพักอยู่บ้านเลขที่ ๒๓๖ ถนนป่าตัน อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ (ดำรงค์ ชัยเพชร, สัมภาษณ์, ๒๕ เมษายน ๒๕๕๑)

ภาพนายดำรงค์ ชัยเพชร

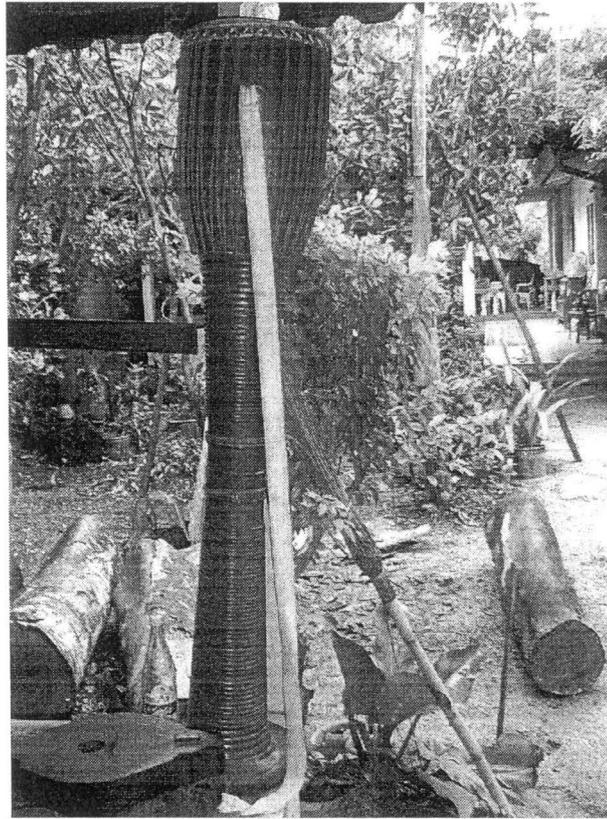

ภาพบรรยากาศในโรงงานของนายดำรงค์ ชัยเพ็ชร

กล่าวถึงเส้นทางชีวิตว่า เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จากโรงเรียนวัดบ้านท้อ เมื่ออายุ ๑๒ ปี คุณยายได้นำไปฝากไว้ให้เป็นศิษย์วัดบ้านท้อ พออายุ ๑๕ ปี จึงบรรพชาเป็นสามเณร เมื่ออายุ ๒๑ ปี ก็ได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ศึกษาพระธรรมวินัยจนสอบได้นักธรรมตรี จึงได้สมรสกับนางสาวบัวแก้ว ซึ่งเป็นสาวชาวบ้านทำหูก และมีบุตรชาย ๑ คน บุตรสาว ๑ คน

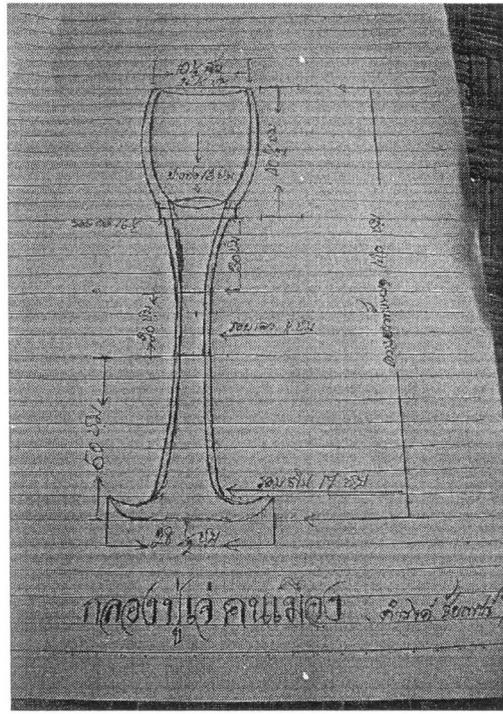
ในปี พ.ศ.๒๕๑๒ ได้เข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่แผนกบำรุงของสถานีไฟฟ้าย่อยป่าตัน อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในระหว่างที่ทำงานนี้ก็มีใจรักและความสนใจในการสร้างกลอง ปี พ.ศ. ๒๕๒๘ เริ่มสร้างกลองปู้เจ้เป็นครั้งแรก โดยเอาแบบมาจากวัดชัยศรีภูมิ จังหวัดเชียงใหม่ วัดขนาดได้ ๑ เมตร ๔๐ เซนติเมตร กว้าง ๒๖.๕ เซนติเมตร จากนั้นก็สนใจสร้างกลองอื่น เช่น กลองแหว่ กลองมองเซิง กลองยาว กลองสะบัดชัย รวมไปถึงการสร้างบ่อไฟ เป็นต้น (ดำรงค์ ชัยเพ็ชร, สัมภาษณ์, ๒๘ เมษายน ๒๕๕๑)

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพคลองปูเจ้าของนายดำรงค์ ชัยเพ็ชร

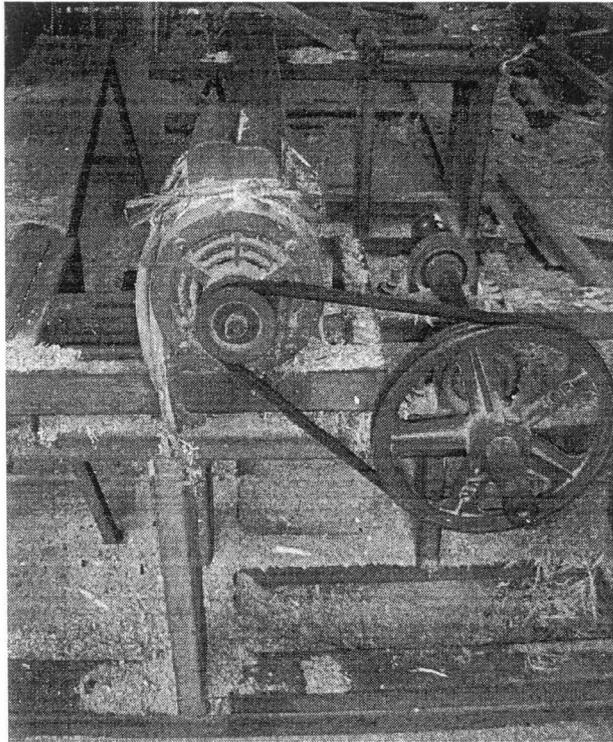
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๒๕	เซนติเมตร
เส้นรอบหน้ากลอง	๘๑.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบตัวกลอง (ส่วนที่ป่องที่สุด)	๕๐.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบคอ	๕๔	เซนติเมตร
เส้นรอบปากลำโพง	๕๔	เซนติเมตร
เส้นรอบเอว	๓๖.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบคอคอดที่หาง	๕๒.๕	เซนติเมตร
เส้นผ่านศูนย์กลางปากลำโพง	๓๕	เซนติเมตร
ความหนาปากลำโพง	๕	เซนติเมตร
ความยาวจากปากลำโพงถึงหน้ากลอง	๑๓๘	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหัว (หน้ากลองถึงคอกกลอง)	๔๐.๕	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหาง (คอกกลองถึงปากลำโพง)	๕๘	เซนติเมตร

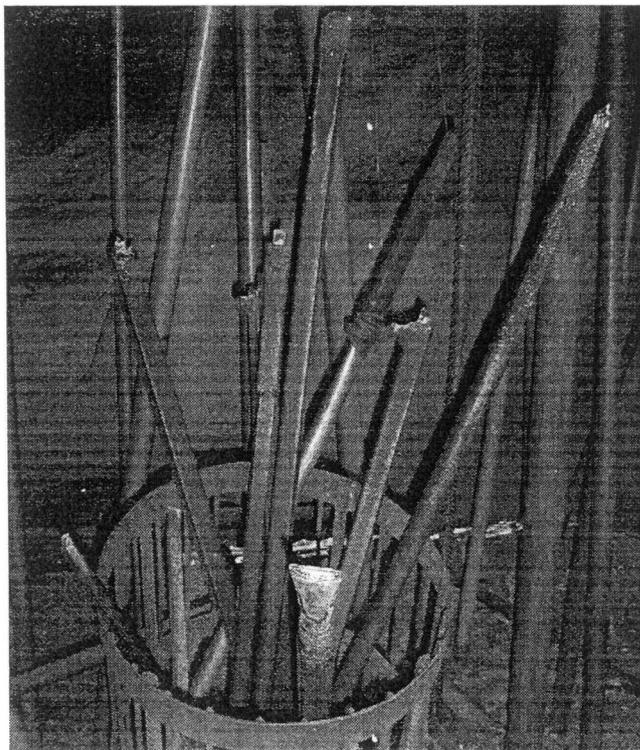
ภาพถ่ายเส้นขนาดและสัดส่วนกลองปู่เจ้าของนายดำรงค์ ชัยเพ็ชร

๒) อุปกรณ์และวัสดุในการสร้าง

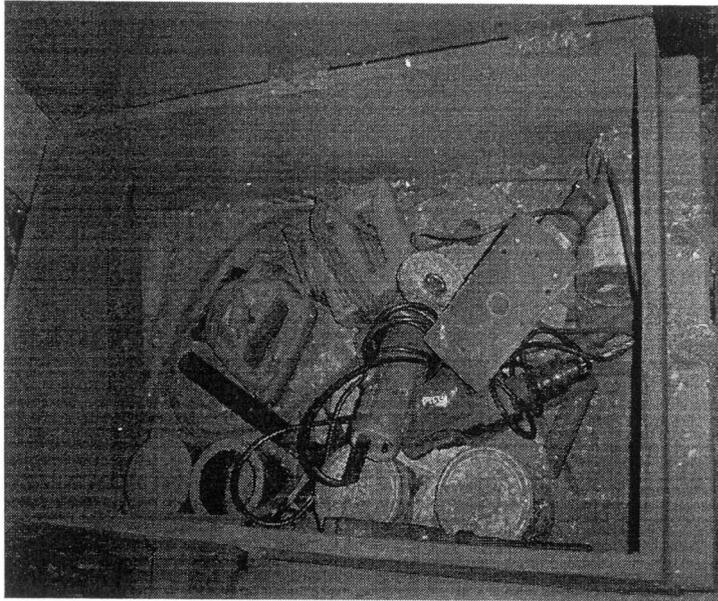
นายดำรงค์ ชัยเพ็ชร ใช้อุปกรณ์และวัสดุในการสร้างที่ค่อนข้างทันสมัย เช่น แท่นกลิ้งซึ่งประกอบไปด้วยสายพานและมอเตอร์ไฟฟ้า ส่วนไฟฟ้า แท่งเหล็กปลายแหลมเจาะคละขนาด ไบมีด ปลายแหลมคละขนาด สี่คละขนาด มีดพรว้า เลื่อย ตะไบเหล็ก ค้อนเหล็กตอกตะปู กรรไกรเหล็ก ค้อนไม้ ปากกาเคมี ดินสอช่างไม้ ตะปู กระดาษทราย และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

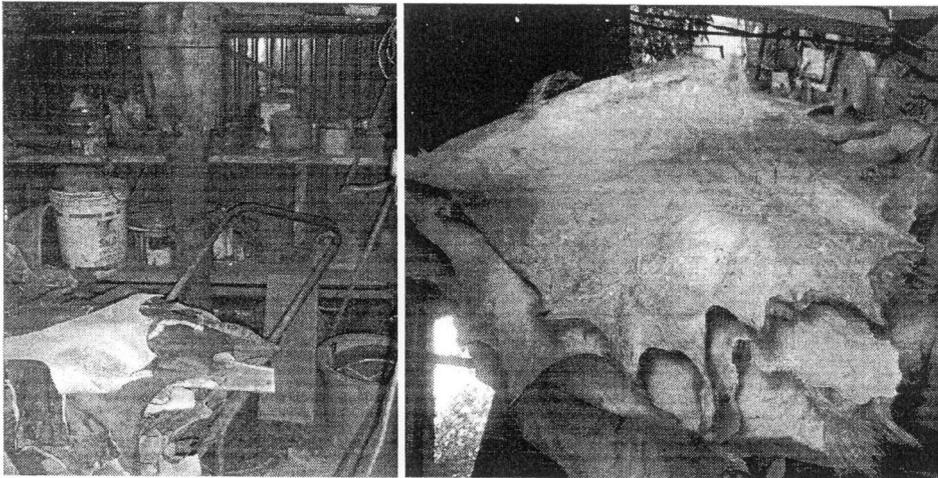
ภาพแท่นกลึงซึ่งประกอบไปด้วยสายพานและมอเตอร์ไฟฟ้า

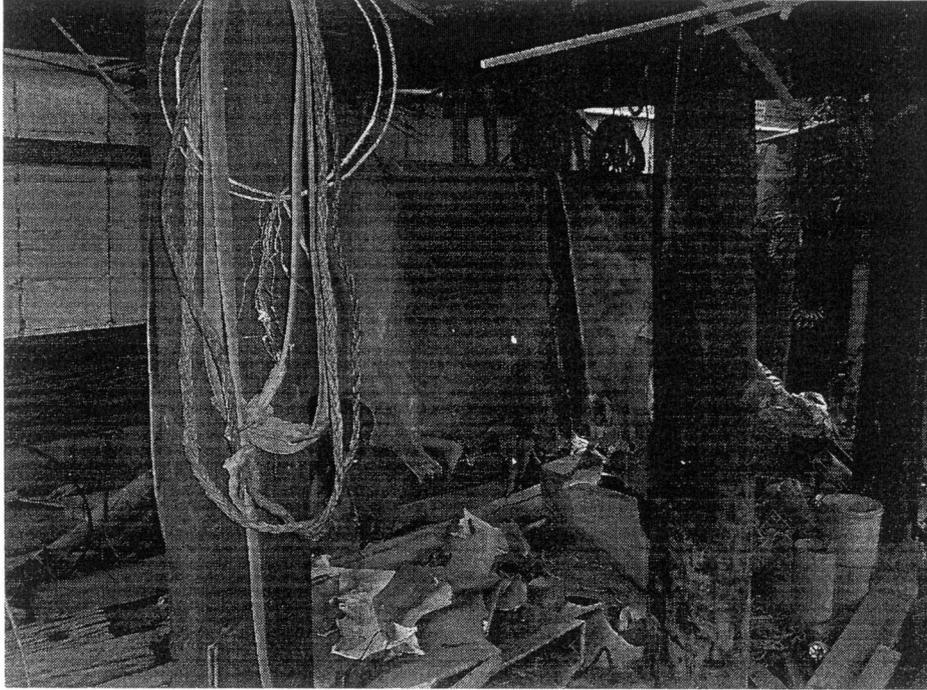
ภาพเหล็กปลายแหลม แผลงปลายแหลม

ภาพถังเครื่องมือ

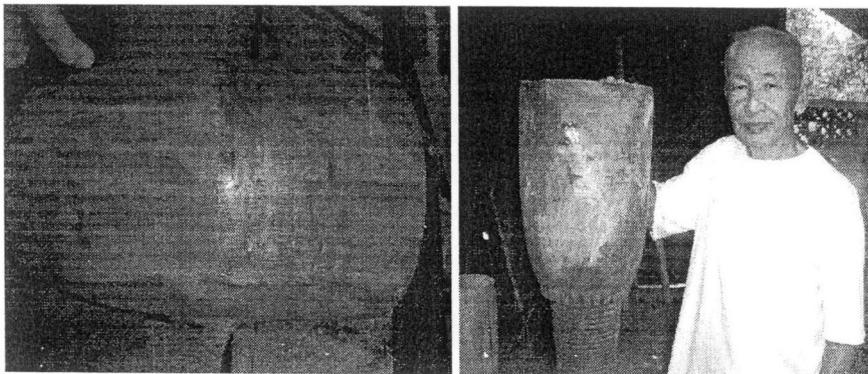
ภาพหน้าวัวใช้สำหรับจึงกลองปู่เจ้

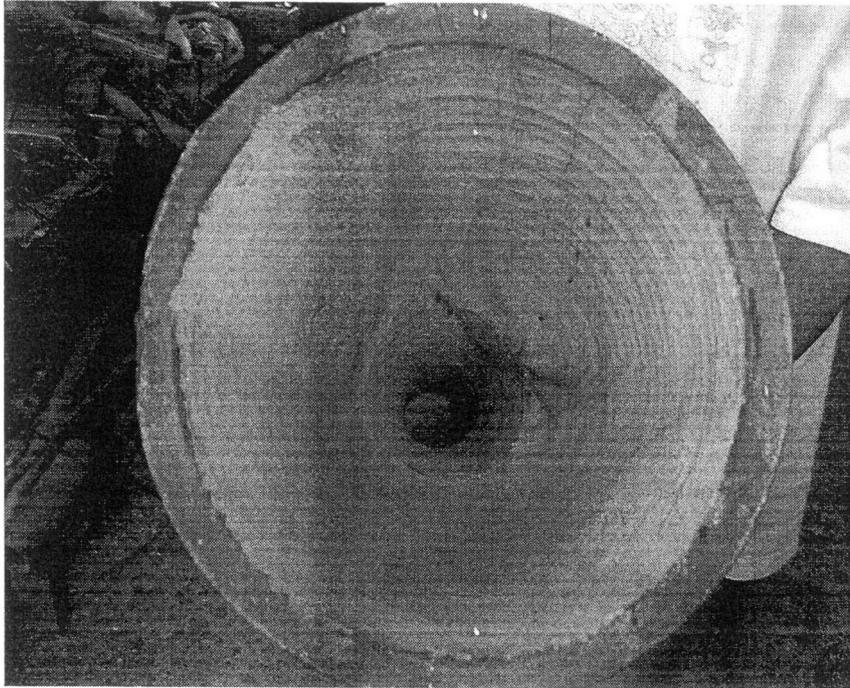
ภาพสายหนังขึ้นหน้ากลองปู่เจ้

๓) ขั้นตอนการสร้าง

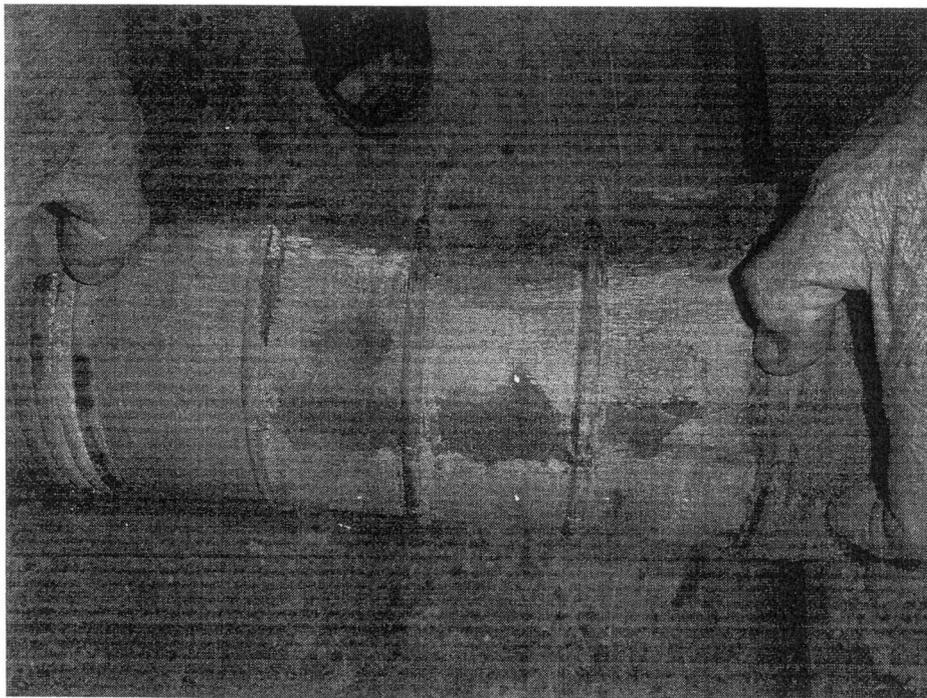
การสร้างกลองปู่เจ้ของนายดำรงค์ ชัยเพชร นั้น เตรียมไม้ขนุนหรือไม้ประดู่ กิ่งหุ่นกลอง ภายนอกด้วยเครื่องจักรแล้วชุบภายในด้วยการใช้เหล็กปลายแหลม แฉลงปลายแหลม ส่วนขนาดยาว คละขนาด ชูคเซาะคว้านรูภายในให้เป็นโพรงถึงกันทั้งส่วนหัวและส่วนหางแล้วตกแต่งด้านในให้ เรียบ ขัดแต่งผิวด้านนอกให้เรียบ ทาผิวภายนอกด้วยน้ำมันเคลือบเงาจากนั้นก็ขึ้นหน้าด้วยหนังลูกวัว ตัวแม่ (ดำรงค์ ชัยเพชร, สัมภาษณ์, ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๑) อธิบายตามภาพดังนี้

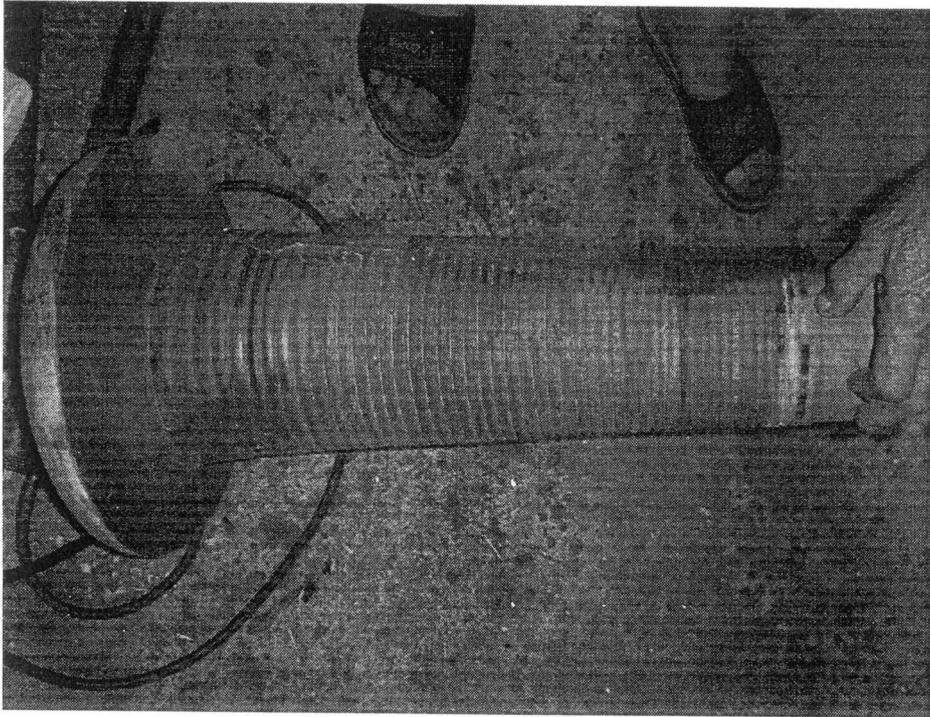
ภาพการสร้างหุ่นกลองส่วนหัวหรือไหกลอง

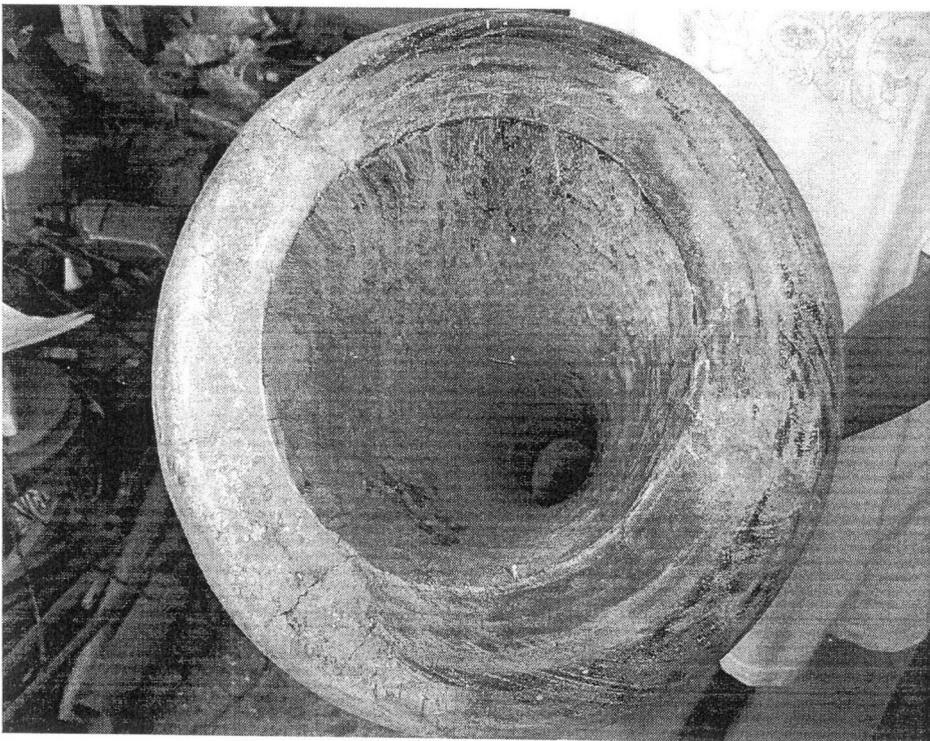
ภาพการควั่นไหกลองปู่เจ้า

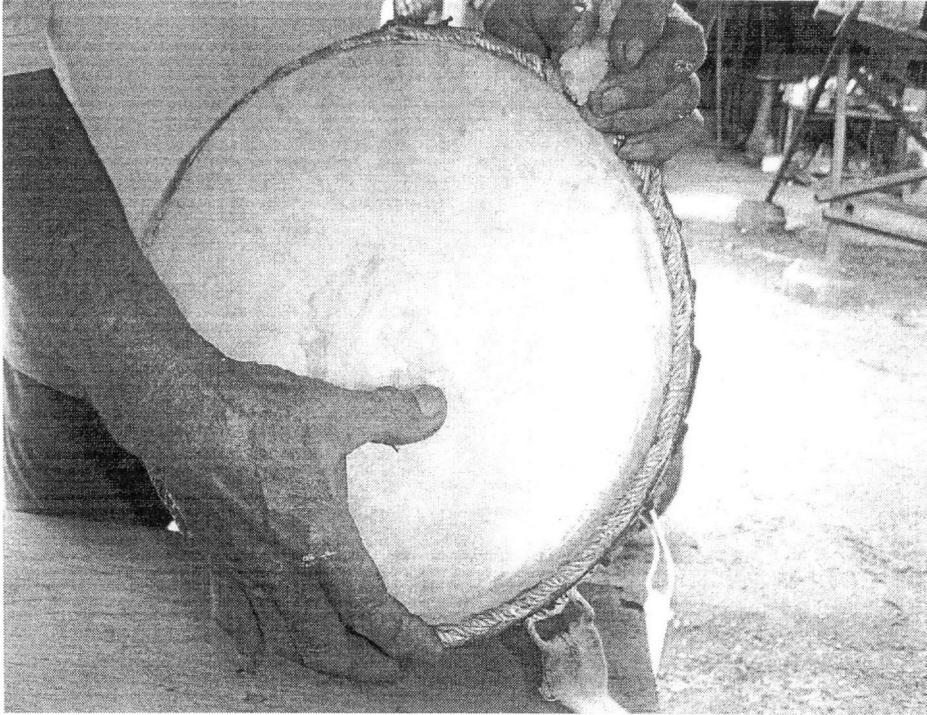
ภาพกลิ้งขอบรอบแฉวง

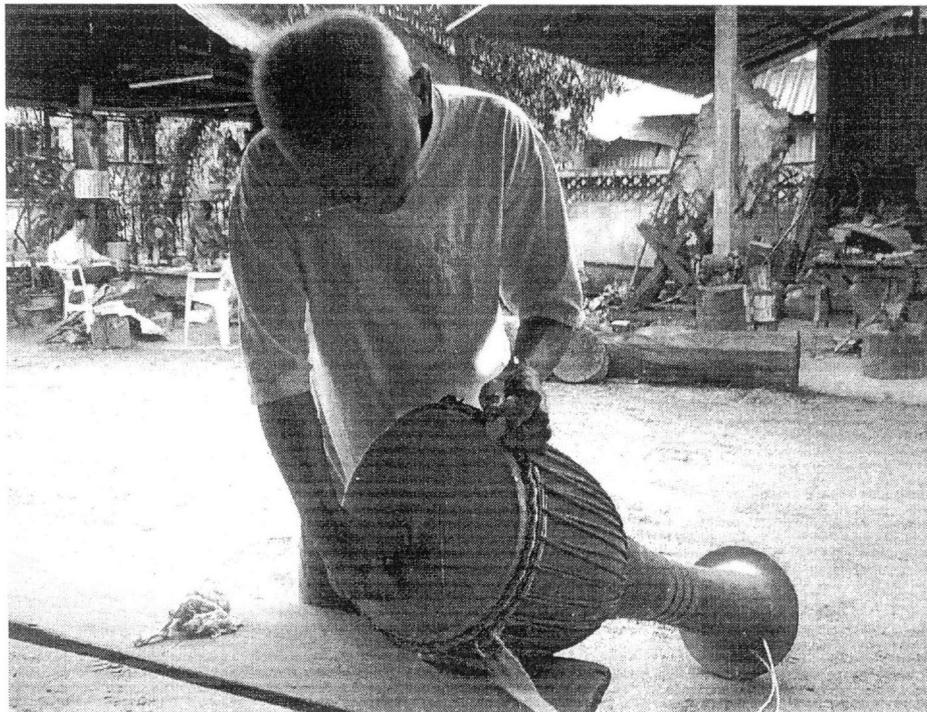
ภาพส่วนหางกลองปู้เจ้

ภาพการควั่นปากลำโพงกลองปู้เจ้

ภาพการหุ้มหนังลูกวัวตัวแม่ด้วยการร้อยเชือกหรือ “หูหิ้ง”

ภาพการติดถ่วงข้าวสุกผสมขี้เถ้าเพื่อทดสอบเสียง

จากการศึกษาวิธีการสร้างกลองปู่เจ้าของนายดำรงค์ ชัยเพ็ชร พบว่าเป็นวิธีการที่ผสมผสานระหว่างการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีที่ทันสมัยกับภูมิปัญญาชาวบ้าน รูปทรงที่สร้างจึงมีความสวยงาม

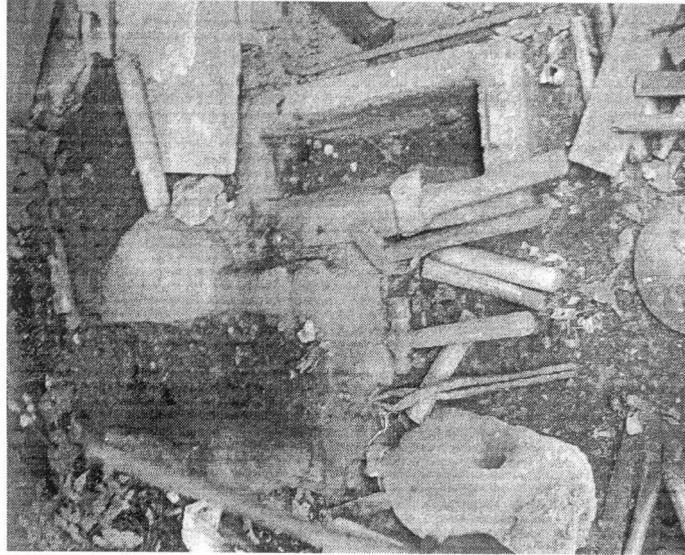
สมดุขยทางลักษณะกายภาพประกอบกับความพิถิพิถันในการขึ้นหน้ากลองจึงทำให้เกิดคุณภาพเสียงที่ดี ฝมือการตีกลองซึ่งได้รับรางวัลมากมาย จากการสร้างกลองและซ่อมกลองของ นายดำรงค์ชัยเพ็ชร เป็นที่รู้จักและยอมรับในสังคมวัฒนธรรมดนตรีทั่วไปของภาคเหนือ จากการที่ได้คลุกคลีกับกลองมานาน ได้สังเกต ได้ฟังเสียงกลองที่คุณภาพเสียงดีมาก ๆ ประกอบกับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเรื่องกลองกับผู้รู้จึงทำให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้น จากการสั่งสมประสบการณ์นี้จึงเป็นองค์ความรู้สร้างกลองได้อย่างมีคุณภาพเมื่อเกษียณอายุราชการจากงานที่ทำ พ.ศ.๒๕๓๖ จึงได้สร้างกลองชนิดต่างๆ ด้วยใจรักอย่างต่อเนื่อง สืบสานลือเลื่องจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นวิทยากรสอนโรงเรียนต่างๆ สถาบันการศึกษาหลายแห่ง ถ่ายทอดทักษะของตนให้กับอนุชนรุ่นหลังและเยาวชนที่สนใจ

๓.๒.๒ การสร้างกลองปู่เจของนายอินสอน สุวรรณล้อม

นายอินสอน สุวรรณล้อม เกิดเมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๑๑ ปัจจุบันมีอายุ ๗๐ ปี พักอยู่บ้านเลขที่ ๓/๑ หมู่ ๑ ตำบลบ้านแป้น อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน (อินสอน สุวรรณล้อม , สัมภาษณ์, ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๑)

ภาพนายอินสอน สุวรรณล้อม

ภาพบรรยากาศบริเวณหลังบ้านที่เป็นโรงงานสร้างกลองปู่เจ้

ภาพการเตรียมเครื่องมือเพื่อสร้างกลองปู่เจ้

ภาพการเก็บหนังกลองเพื่อใช้ในการสร้างกลอง

นายอินสอน สุวรรณล้อม มีความรู้ความสามารถในการสร้างกลองทุกชนิดของภาคเหนือ อีกทั้งยังมีความสามารถในการเล่นกลองชนิดต่างๆ เช่น กลองมอชิง กลองปู้เจ๋ และกลองปู้จา เป็นต้น นอกจากนี้ยังรับซ่อมกลองชนิดต่างๆ โดยปรับปรุงแต่งเสียงให้ดีขึ้น หัดเล่นกลองเมื่ออายุ ๑๗ ปี สร้างกลองเมื่ออายุ ๓๑ ปี ไม่ได้เรียนหรือศึกษาจากผู้อื่น ค้นพบด้วยตนเองโดยวิธีสังเกต และพิจารณาจากกลองดั้งเดิม จนสามารถแต่งเสียงและออกแบบรูปทรงด้วยตนเอง เข้าร่วมการแข่งขันการตีกลองในแถบภาคเหนือ ในนามวัดป่าซางน้อย ได้รับรางวัลมากมาย ถ้วยรางวัลทั้งหลายมอบให้ทางวัดป่าซางน้อย ส่วนเงินรางวัลก็นำมาแบ่งให้กับลูกวง เป็นเช่นนี้เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

๑) ขนาดและสัดส่วน

ภาพฆ้องวงปู่เจ้ของนายอินสอน สุวรรณล้อม

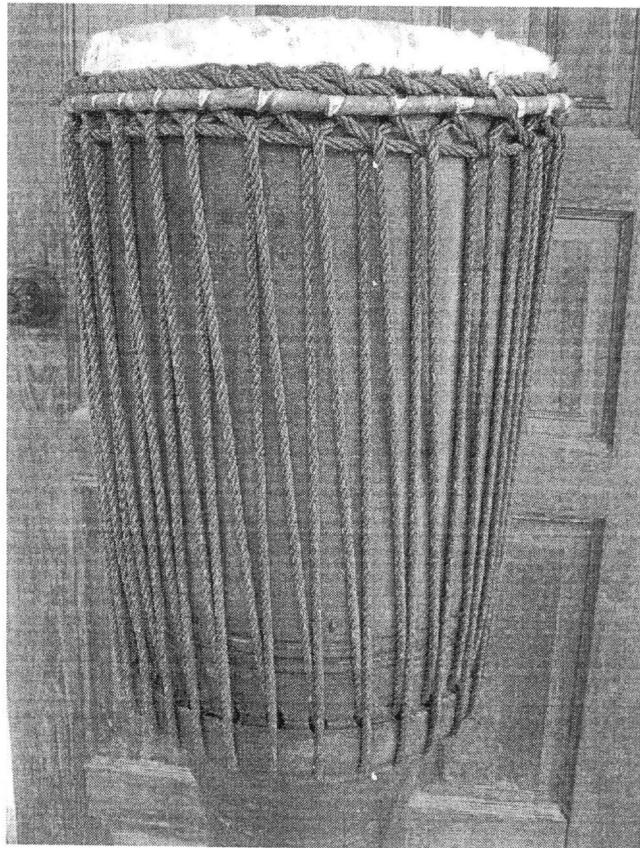
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๒๘.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบหน้ากลอง	๘๐.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบตัวกลอง (ส่วนที่ป่องที่สุด)	๘๑	เซนติเมตร
เส้นรอบคอ	๖๗	เซนติเมตร
เส้นรอบปากลำโพง	๕๑	เซนติเมตร
เส้นรอบเอว	๔๒.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบคอคอดที่หาง	๘๑	เซนติเมตร
เส้นผ่านศูนย์กลางปากลำโพง	๒๗.๕	เซนติเมตร
ความหนาปากลำโพง	๕	เซนติเมตร
ความยาวจากปากลำโพงถึงหน้ากลอง	๑๓๔	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหัว (หน้ากลองถึงคอกกลอง)	๔๒	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหาง (คอกกลองถึงปากลำโพง)	๕๓	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุในการสร้าง

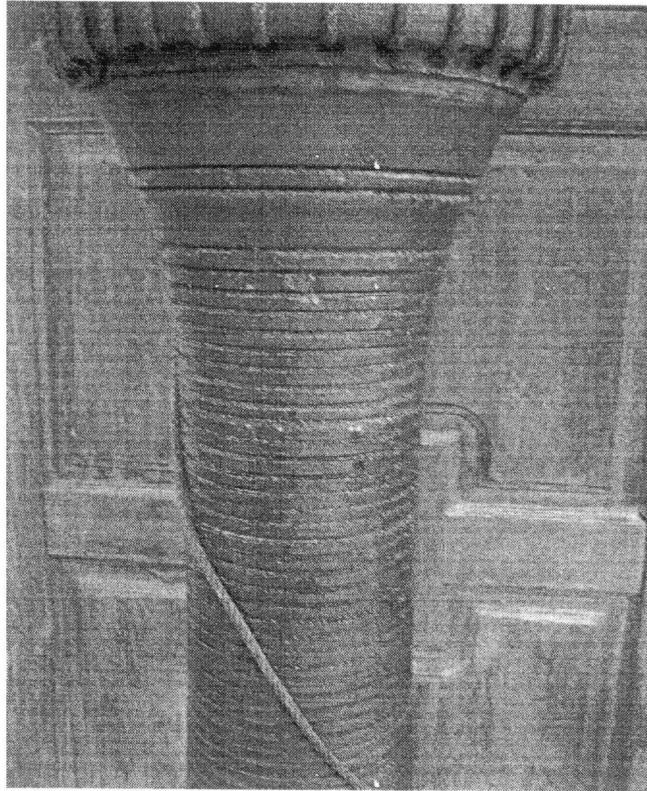
นายอินสอน สุวรรณล้อม มักทำกลองปู่เจ้าจากไม้ขนุน ไม้ซ้อ ไม้มะค่า และไม้มะพร้าว แต่ในครั้งนี้ได้ทดลองทำกลองปู่เจ้าจากไม้ตะโล้ ซึ่งเป็นไม้ที่ค่อนข้างหาได้ยาก มีผู้บอกว่าไม้ตะโล้เนื้อเอามาทำกลองปู่เจ้าจะมีเสียงดังกังวาล คงทน ส่วนอุปกรณ์และวัสดุในการสร้างก็เป็นเครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมือที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น เช่น แท่นกลึง ไขมีดปลายแหลมคละขนาด มีดพร้า เลื่อย ค้อนเหล็กตอกตะปู กรรไกรเหล็ก คีมปากนกแก้ว สี่วคละขนาด ค้อนไม้ ตะไบเหล็ก หนังกลอง ไม้ตอกด้วยตะปูวัดขนาดปากกลอง ดินสอช่างไม้ ตะปู กระจาดทราย เชือก และน้ำมันเคลือบเงาพื้นไม้

๓) ขั้นตอนการสร้าง

การสร้างกลองปู่เจ้าของนายอินสอน สุวรรณล้อม นั้น เริ่มจากการเลื่อยไม้ให้ได้ขนาด แต่งด้วยมีดพร้า กลึงหุ่นกลองโดยการขึ้นแท่นกลึง ขุดเซาะด้วยมีดปลายแหลม และสี่วคละขนาด กลึงหุ่นกลอง ขุดภายใน และการขึ้นหน้ากลอง อธิบายภาพดังต่อไปนี้

ภาพกลองปู่เจ้าช่วงไขกลองและหน้ากลอง

ภาพกลองปูเจ้าช่วงรอบคอและรอบเอว

ภาพกลองปูเจ้าช่วงรอบคอคอดที่หางและปากตำโพง

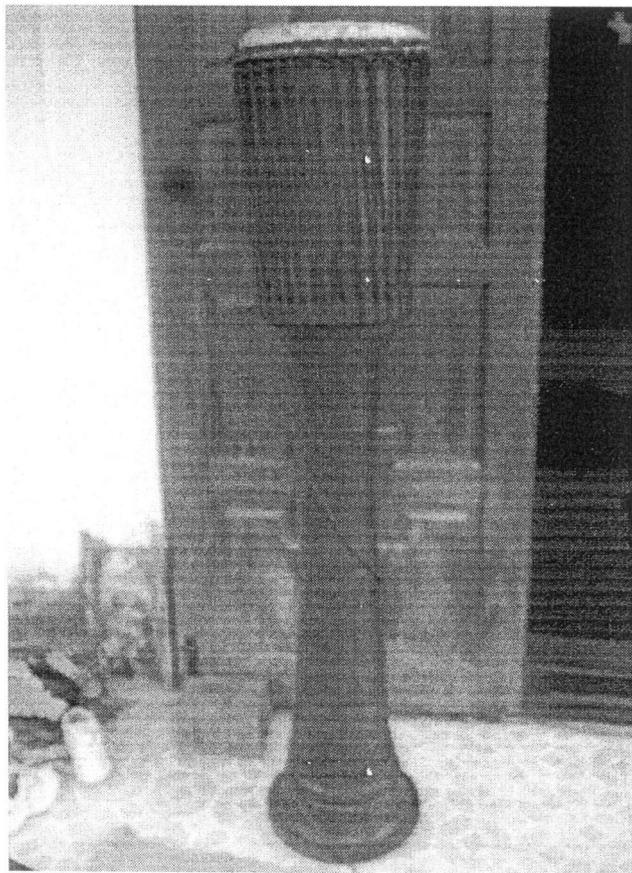
ภาพการเตรียมหนังกลองหุ้มกลองปู้เจ้

ภาพกลองปู้เจ้ที่หุ้มหนังกลองแล้ว

ภาพการทดสอบคุณภาพเสียงกลองปูเจ้

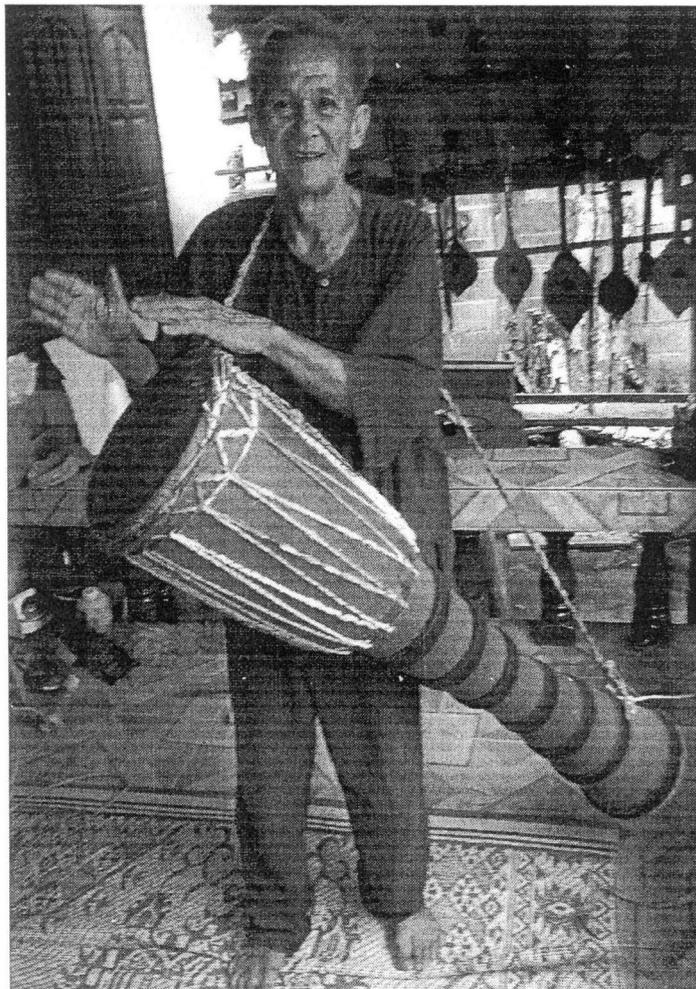

ภาพกลองปูเจ้ที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

จากการศึกษาวิธีการสร้างกลองปู่เจ้าของนายอินสอน สุวรรณล้อม พบว่ามีวิธีการสร้างในลักษณะภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยคูต้นแบบมาจากของเดิม และบูรณาการจนเป็นแบบในลักษณะของตนเอง มีประสบการณ์ในการเล่นมาก่อน จึงมาสร้างกลองและซอหมกลอง นอกจากรูปทรงที่สวยงามแล้ว ยังมีความพิถีพิถันในการขึ้นหน้ากลองและทดสอบคุณภาพเสียงด้วยตนเอง ส่งผลให้นายอินสอน สุวรรณล้อม มีชื่อเสียงในจังหวัดลำพูน และแถบจังหวัดภาคเหนือของประเทศไทย

๓.๒.๓ การสร้างกลองปู่เจ้าของนายเหนียม ลือหาร

นายเหนียม ลือหาร เกิดเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๔๒ ปัจจุบันอายุ ๖๕ ปี พักอยู่ ณ บ้านเลขที่ ๒๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลทุ่งกว้าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง (เหนียม ลือหาร , สัมภาษณ์ , ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑)

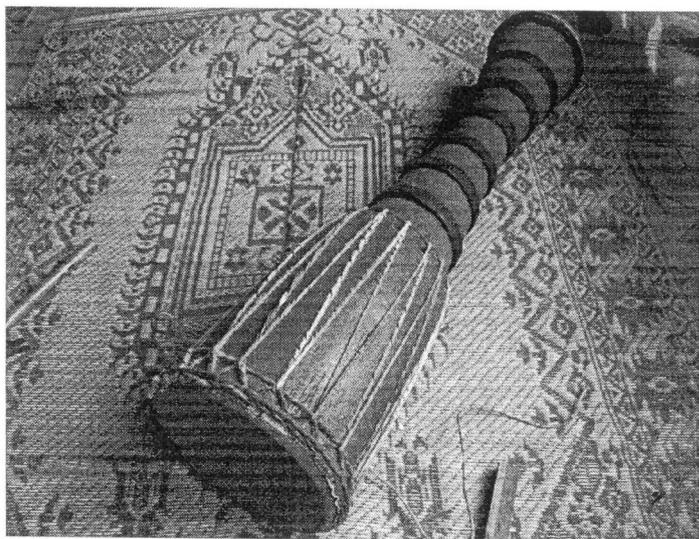
ภาพนายเหนียม ลือหาร

ภาพบรรยากาศบริเวณหน้าบ้านที่เป็นโรงงานสร้างเครื่องดนตรี

นายเหนียม ลือหาร มีความเชี่ยวชาญในการสร้างเครื่องดนตรีวงสะล้อซอซึง และกลองชนิดต่างๆ เช่น กลองปฐา กลองสะบัดชัย กลองพื้นเมือง กลองยาว กลองแหว และกลองปฐเ นอกจากนี้การสร้างแล้วยังมีฝีมือการเล่นเครื่องดนตรีเป็นที่ประจักษ์ต่อชุมชน ตำบลทุ่งกว่า อำเภอมืองปาน จังหวัดลำปาง เป็นอย่างดี เริ่มฝึกสร้างเครื่องดนตรีวงสะล้อซอซึง และกลองชนิดต่างๆ เมื่ออายุประมาณ ๒๒-๒๓ ปี พออายุ ๒๕ ปี ก็สืบชั้นครูมาจากคุณพ่อชื่อ หนานคำ ลือหาร และสร้างกลองชนิดต่างๆ ควบคู่มาับเครื่องดนตรีพื้นเมือง คือ สะล้อ ซึง เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

๑) ขนาดและสัดส่วน

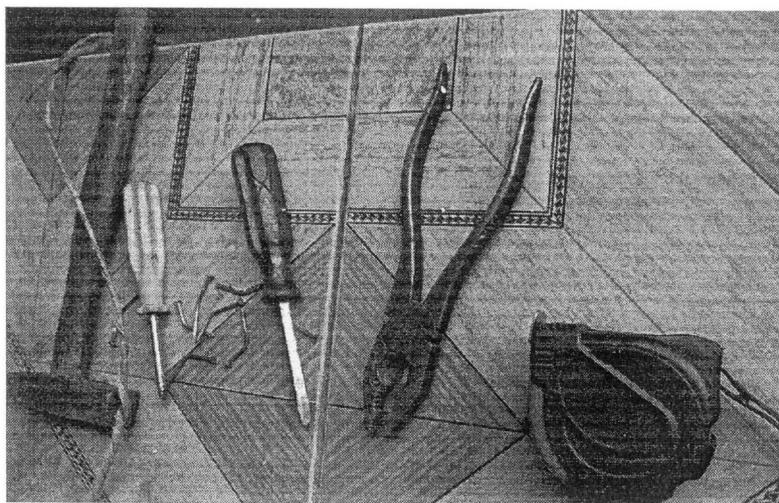

ภาพกลองปฐเของนายเหนียม ลือหาร

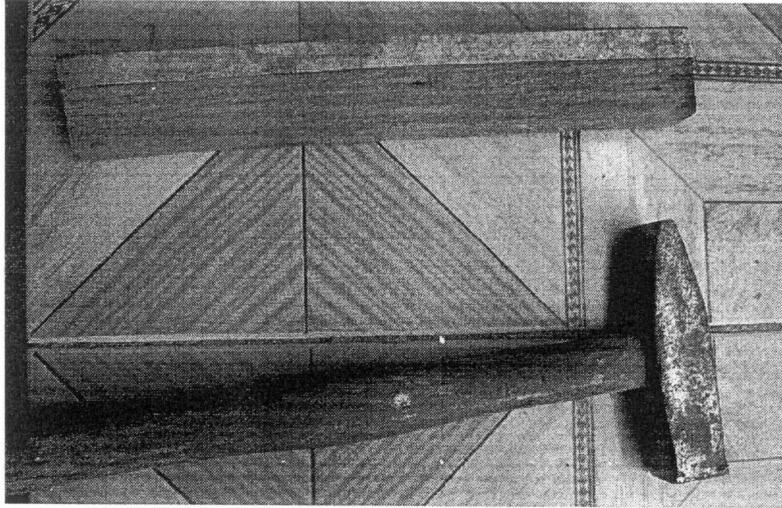
เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๒๕.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบหน้ากลอง	๘๓.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบตัวกลอง (ส่วนที่ป่องที่สุด)	๘๕	เซนติเมตร
เส้นรอบคอ	๕๖.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบปากลำโพง	๗๐.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบเอว	๓๖.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบคอคอดที่หาง	๖๓.๕	เซนติเมตร
เส้นผ่านศูนย์กลางปากลำโพง	๒๒.๕	เซนติเมตร
ความหนาปากลำโพง	๓	เซนติเมตร
ความยาวจากปากลำโพงถึงหน้ากลอง	๑๒๓	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหัว (หน้ากลองถึงคอกกลอง)	๔๓	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหาง (คอกกลองถึงปากลำโพง)	๘๐	เซนติเมตร

๒) อุปกรณ์และวัสดุในการสร้าง

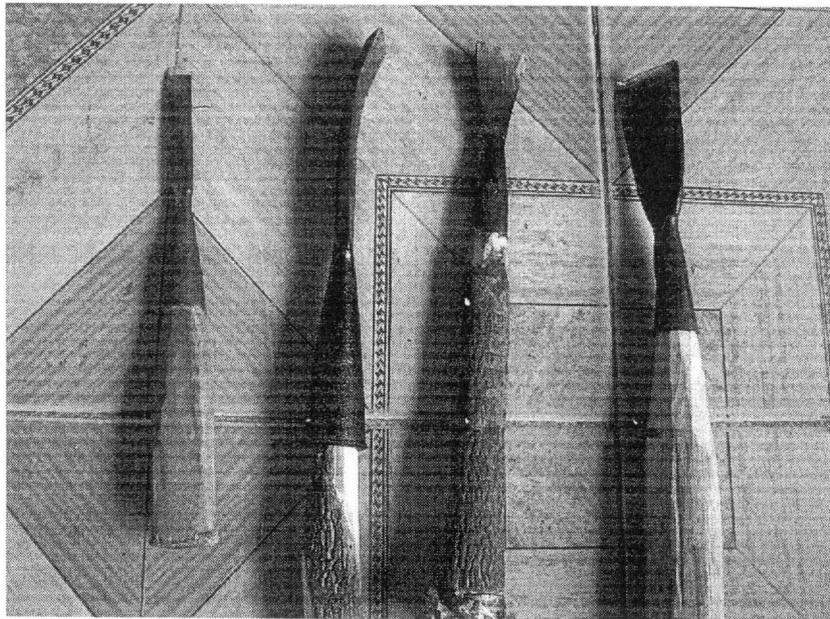
นายเหนียม ลือหาร ใช้วัสดุอุปกรณ์และวัสดุในการสร้างที่ค่อนข้างหาได้ง่ายในท้องถิ่น งานส่วนใหญ่ทำจากมือล้วนๆ อุปกรณ์ที่ใช้มีแท่งเหล็กปลายแหลมเจาะคละขนาด ไขมีดปลายแหลม ลีวคละขนาด มีดพร้า เลื่อย ตะไบเหล็ก กรรไกร ค้อนไม้ ค้อนเหล็ก ตะปู คีม ไขควง ตลับสายวัด มีด เหล็ก กระจาดทราย และสีทาเคลือบพื้นไม้

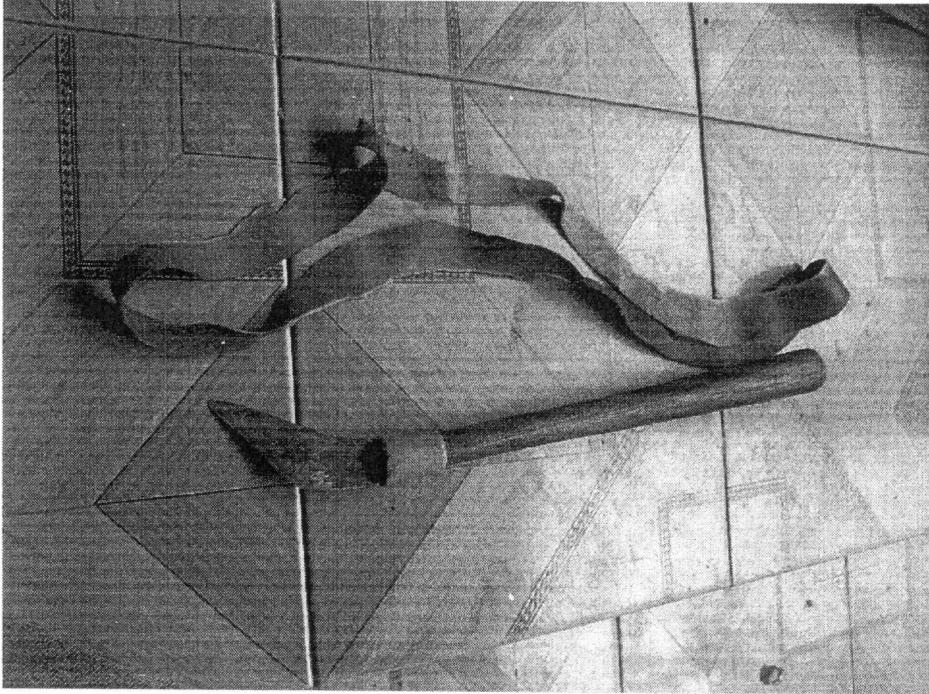
ภาพค้อนเหล็ก ตะปู ไขควงคละขนาด คีมและตลับสายวัด

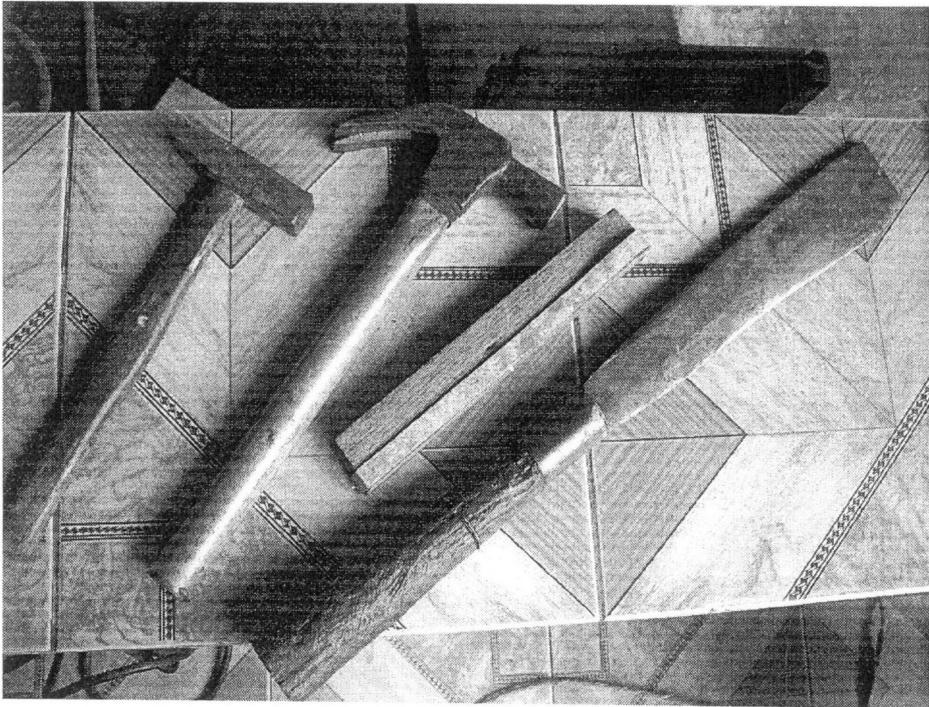
ภาพค้อน ไม้และค้อนเหล็ก

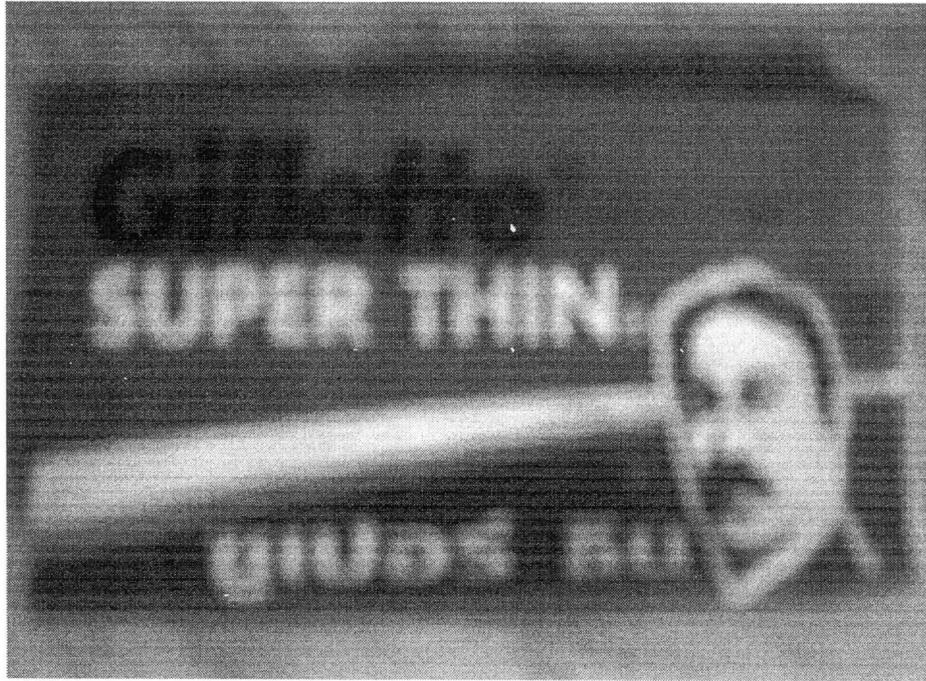
ภาพส่วลักษณะขนาด

ภาพมีดเหลา

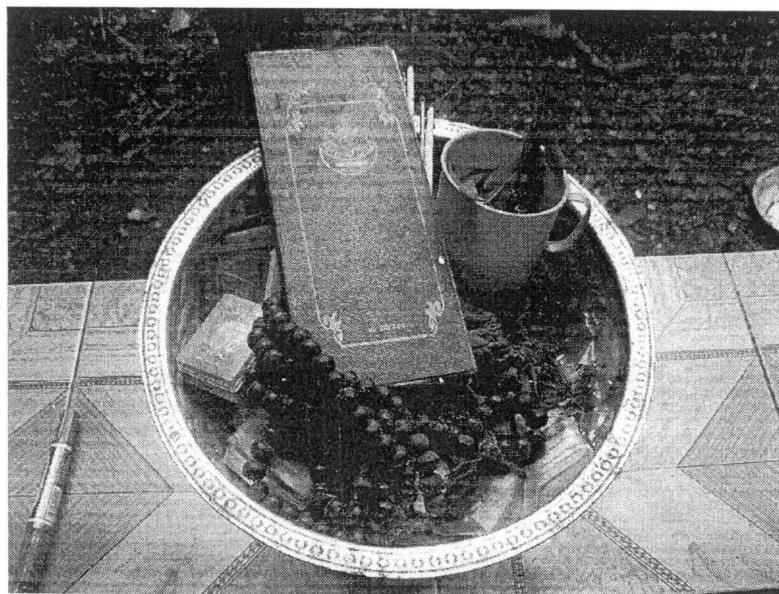
ภาพค้อนเหล็ก ค้อนไม้ และมีดพรว

ภาพใบมีดซี่หื้อ SUPER THIN

๓) ขั้นตอนการสร้าง

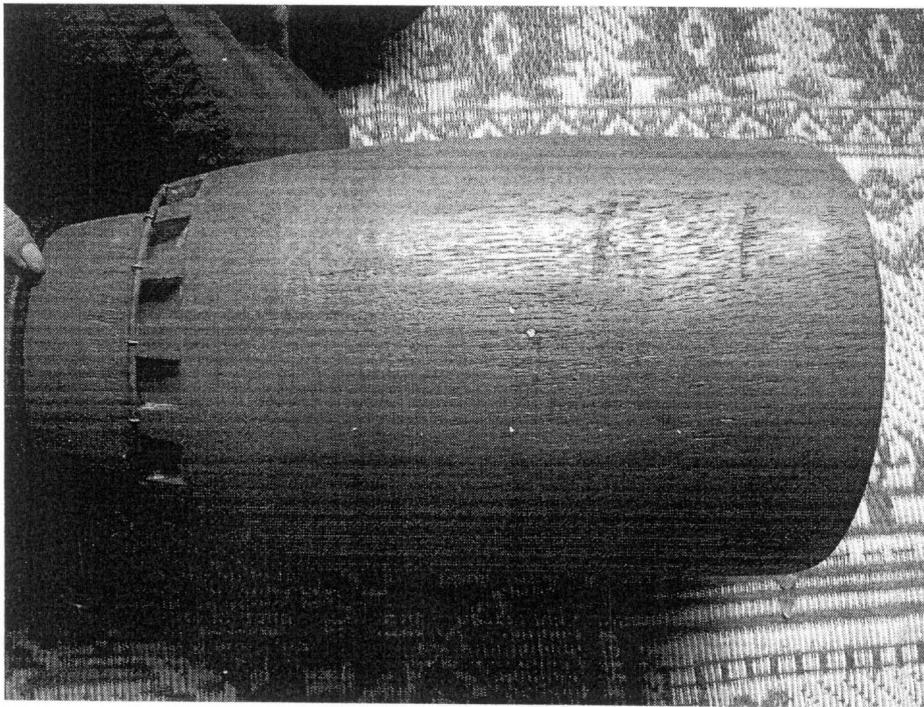
การสร้างกลองปู่เจของนายเหนียม ลือหาร นั้น เริ่มจากการทำพิธียกขันครุ บอกกล่าวและเตรียมไม้มะพร้าวใช้มีดพร้าวแต่งเป็นหุ่นกลอง แล้วขุดภายในด้วยการใช้เหล็กปลายแหลมแล้วตกแต่งด้านใน จัดแต่งผิวภายนอก นำหัวใจใส่ลงไหกลอง ทาสีผิวภายนอก จากนั้นก็ขึ้นหนังหน้าวัว (เหนียม ลือหาร, สัมภาษณ์, ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๑) อธิบายตามภาพดังนี้

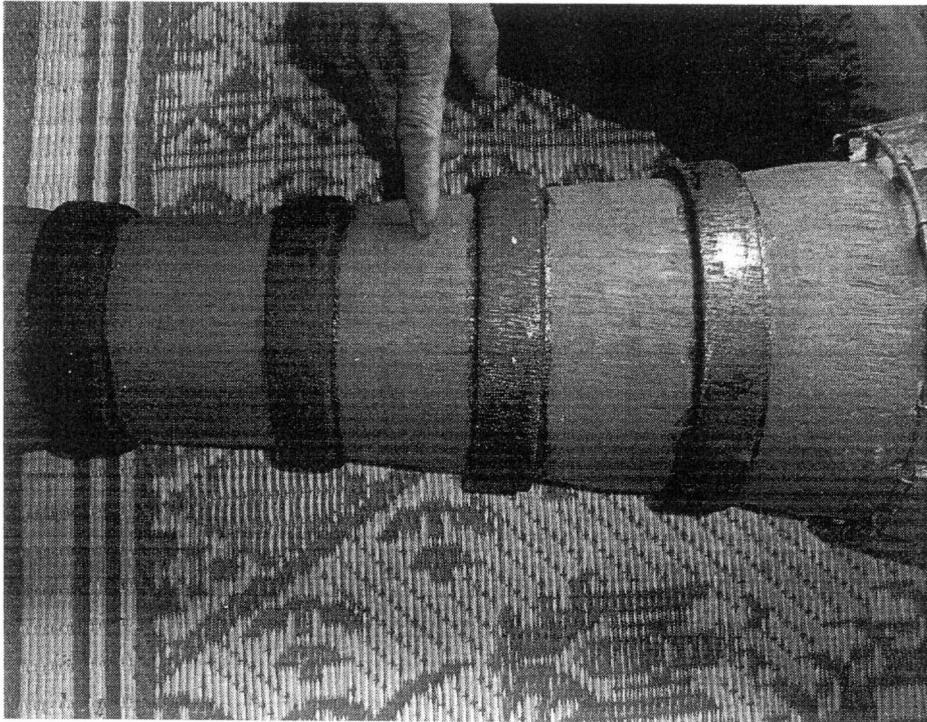
ภาพการยกขันครุ บอกกล่าวเพื่อการมงคล

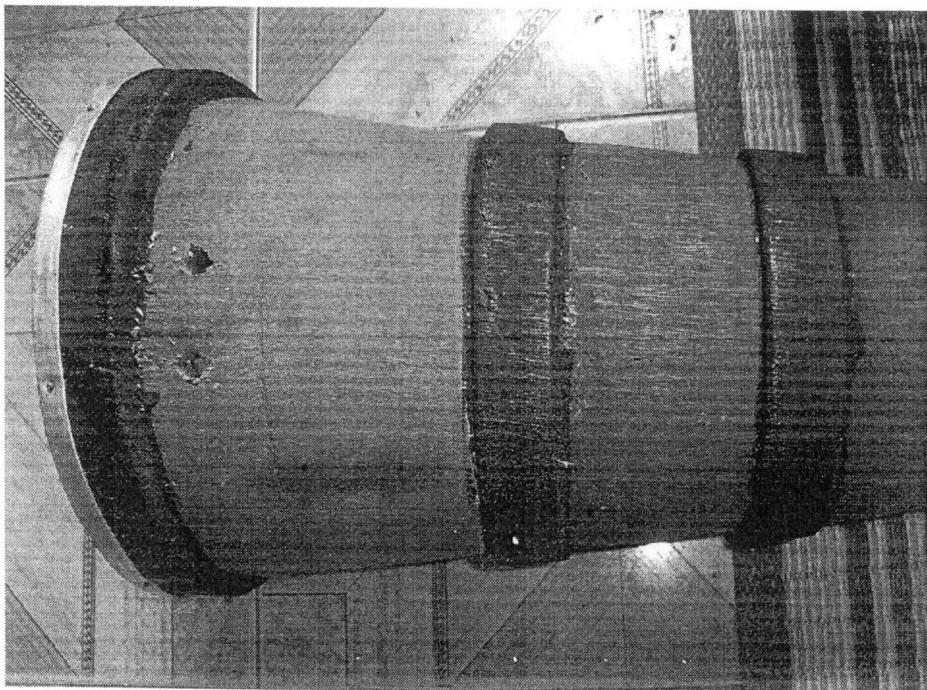
ภาพการขุดเจาะคว้านรูภายใน

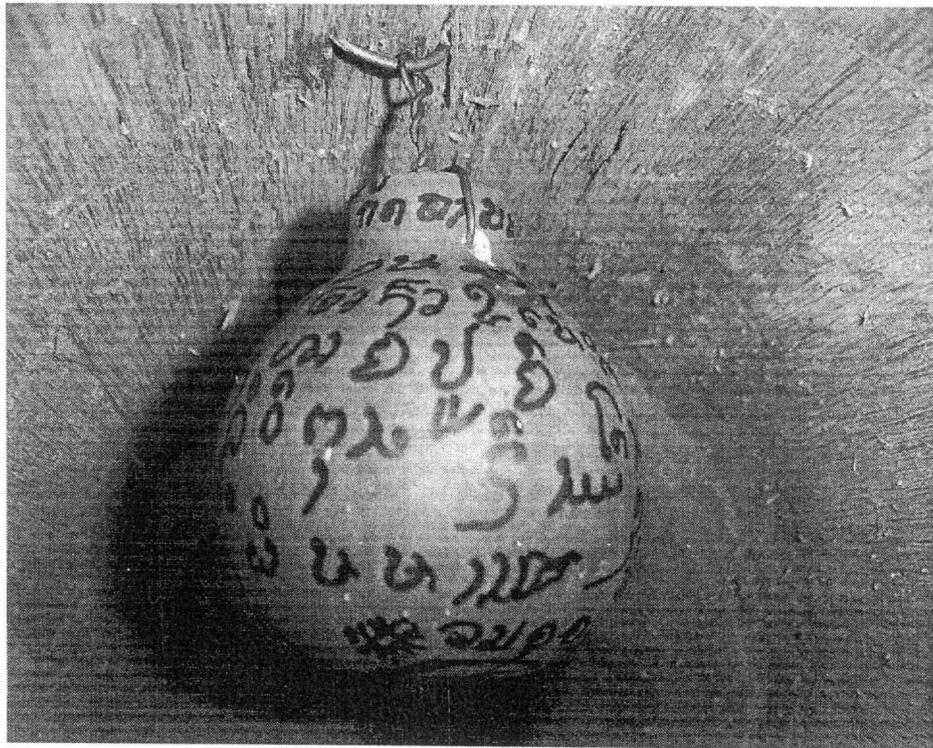
ภาพการสร้างหัวหรือไทรกลอง

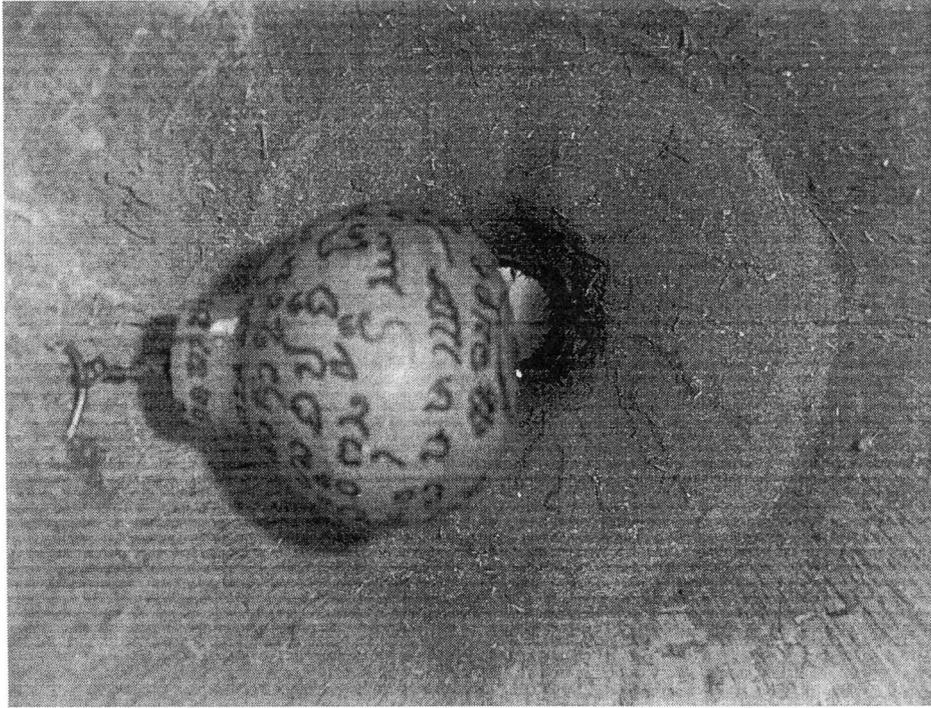
ภาพการสร้างส่วนเอว

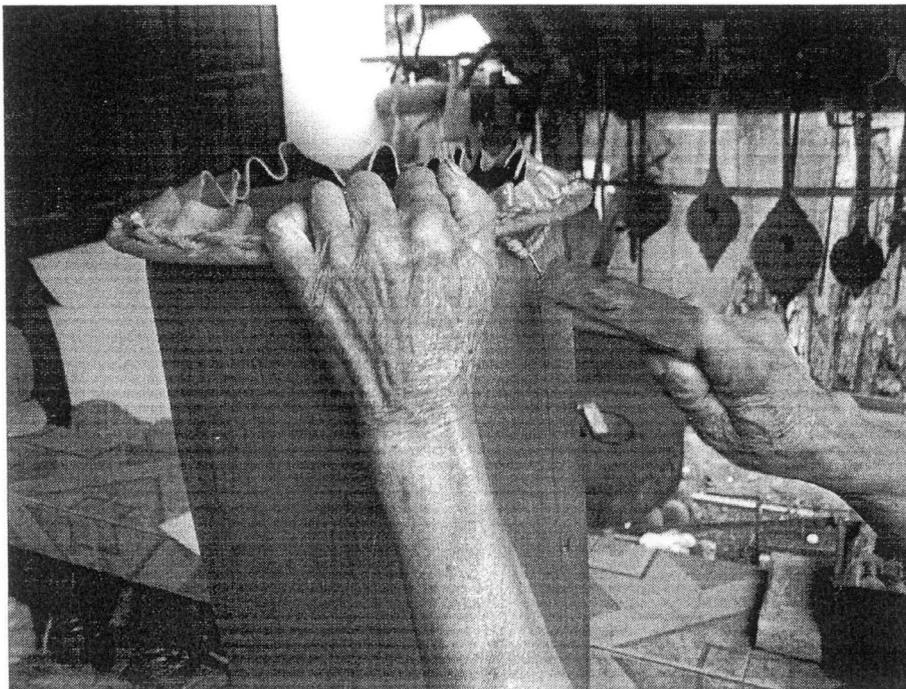
ภาพการสร้างส่วนหาง

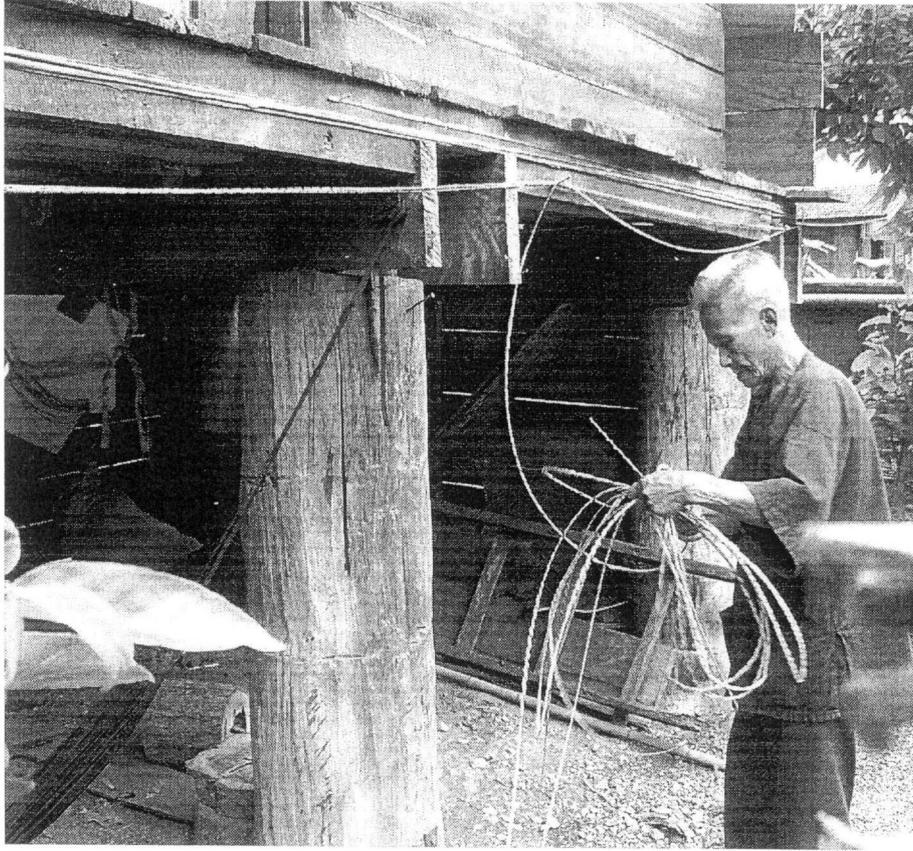
ภาพแสดงการบรรจุหัวใจกลอง

ภาพการบรรจุหัวใจกลองโดยใช้ไม้เต้าขนาดเล็กเขียนอักขระภาษาล้านนาเป็นคาถา มหานิยม คาถา
มัดจิตมัดใจคาถากลองแสนเสียง และคาถาชุนแสนห้า

ภาพการขึ้นหน้ากลองปู่ใจ โดยใช้ค้อนตอกตะปูจิ้งจอกโดยรอบ

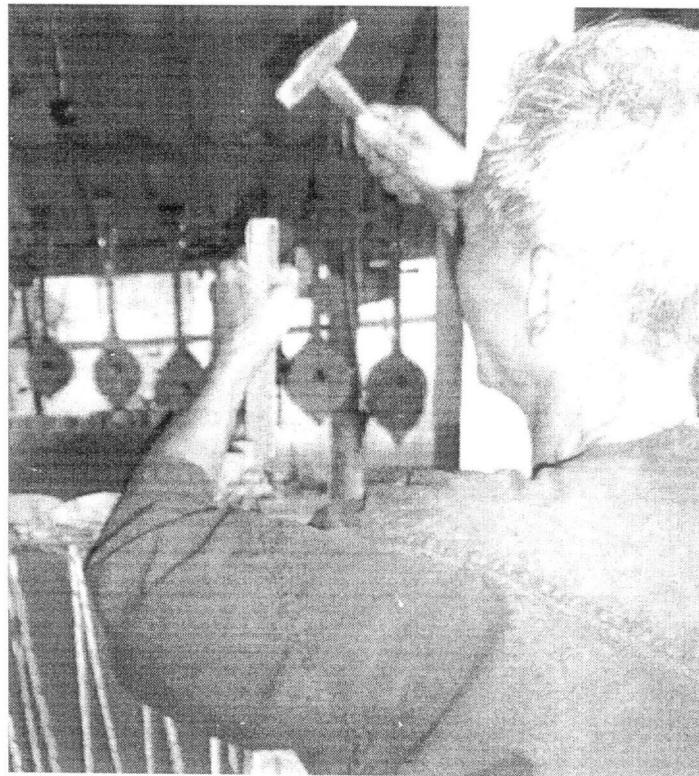
ภาพการเก็บหนังวัวรีว

ภาพการนำหนังวัวรีวมาขึ้นหน้ากลอง

การขึ้นหน้ากลองโดยใช้หนังวัวรีวสอดระหว่างข้างไหกลองขึ้นลง ดึงเสร็จแล้ว
งัดตะปูดออก (ก่อนขึ้นหน้ากลอง แซะหนังไว้ ๑ คืบ)

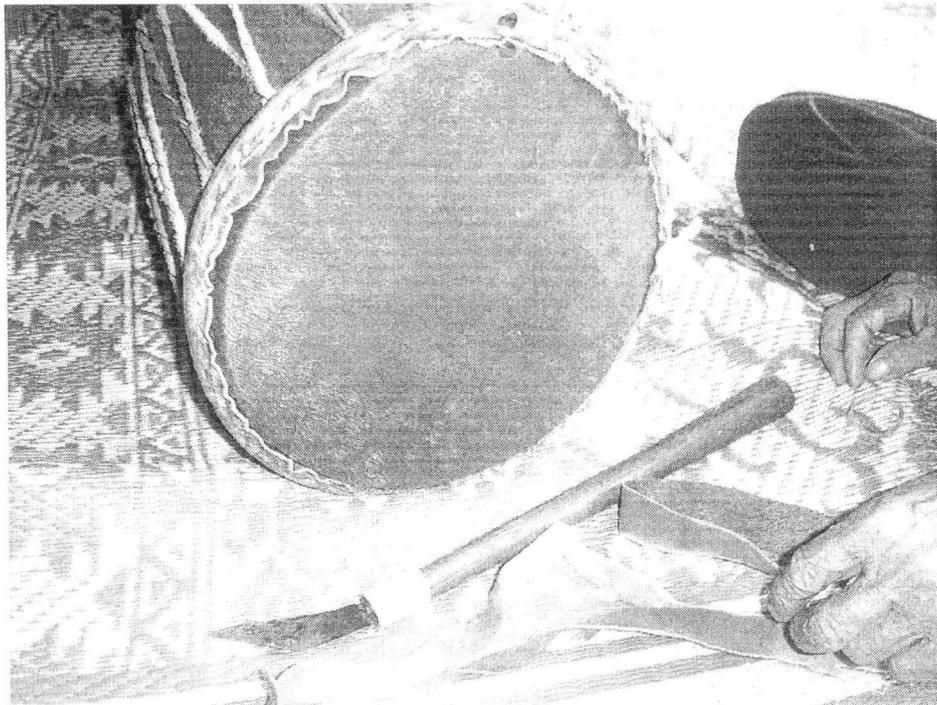
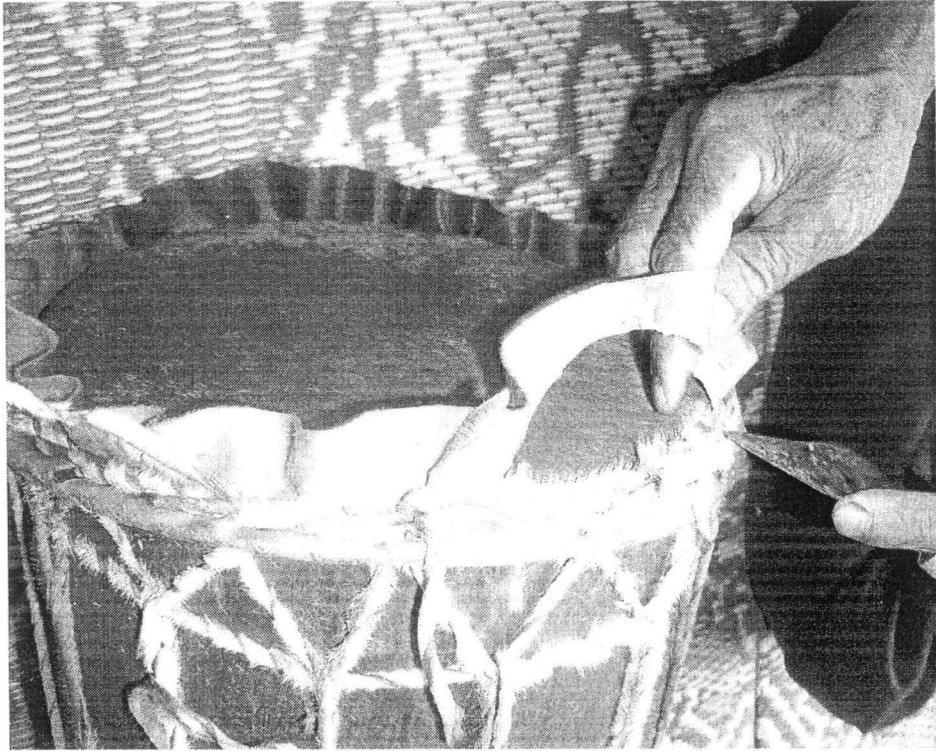
ภาพการใช้ค้อนเหล็ก ตอกค้อนไม้ลงข้างหน้ากลองให้เกิดความเสมอสมดุล

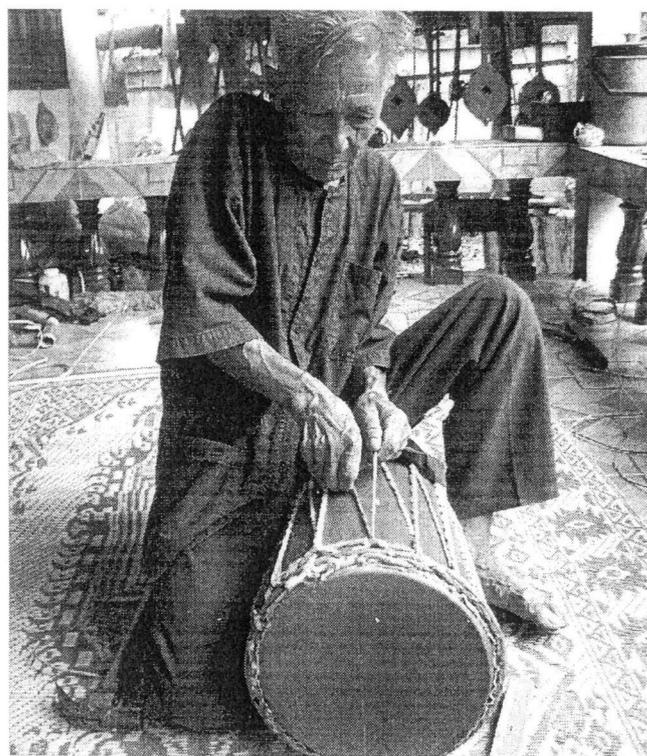
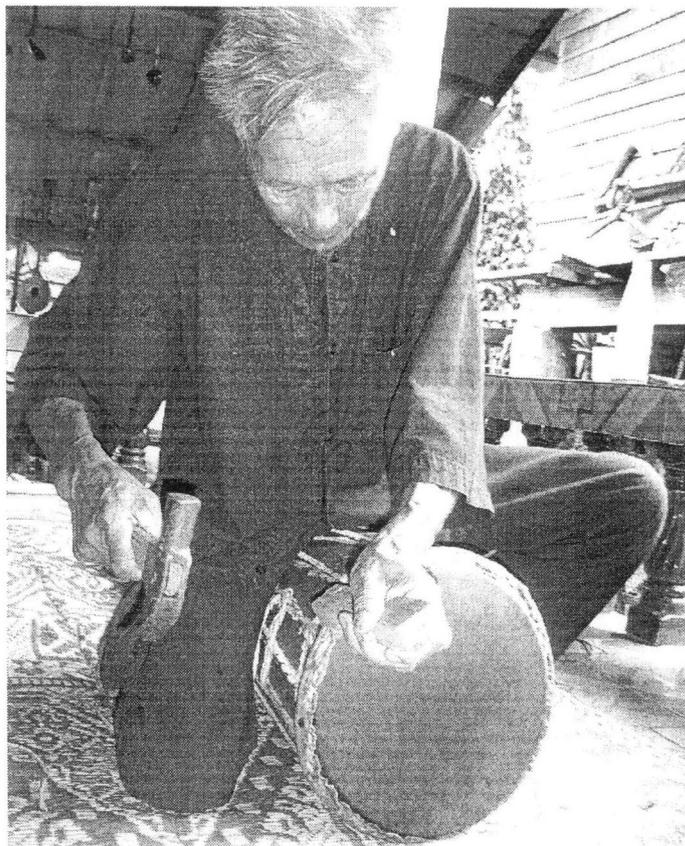
ภาพต่อเนื่อง การสอดหนังริ้ว

ภาพต่อเนื่อง การหุ้มหนังลูกวัวด้วยการร้อยหนังหูกึ่ง

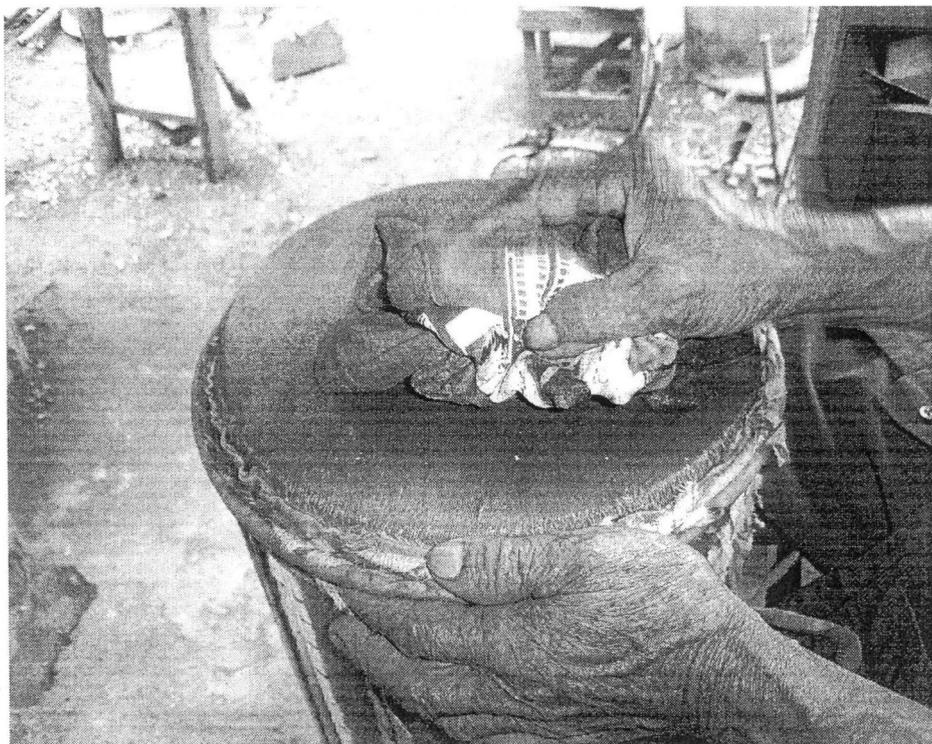
การใช้มีดตัดหนังหน้ากลองที่เป็นส่วนเกินออก

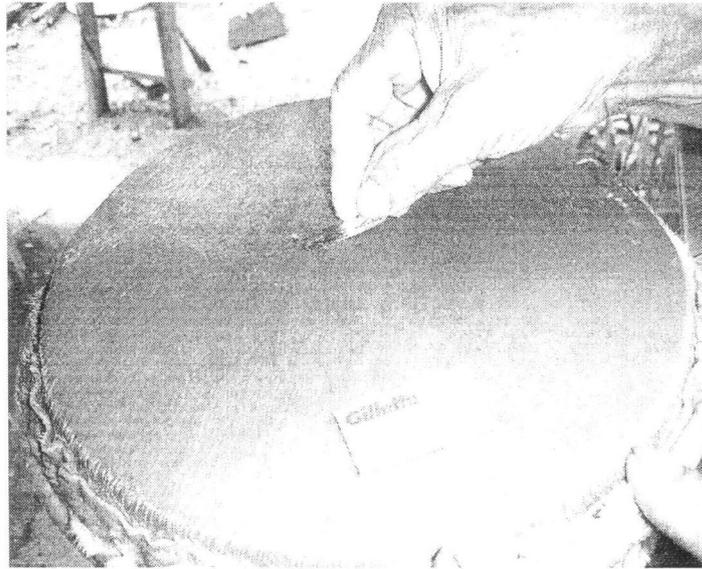
ภาพต่อเนื่อง การใช้ค้อนตอกหนังให้สมดุลกัน และรัดสายหนังหุ้มกลองให้ตึงอีกครั้ง

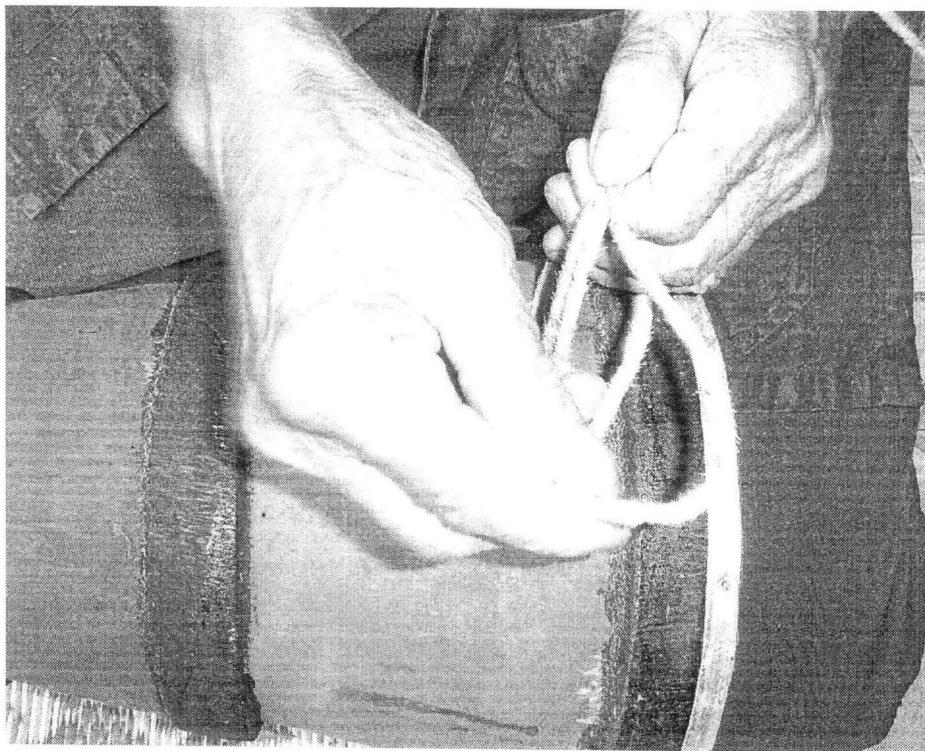
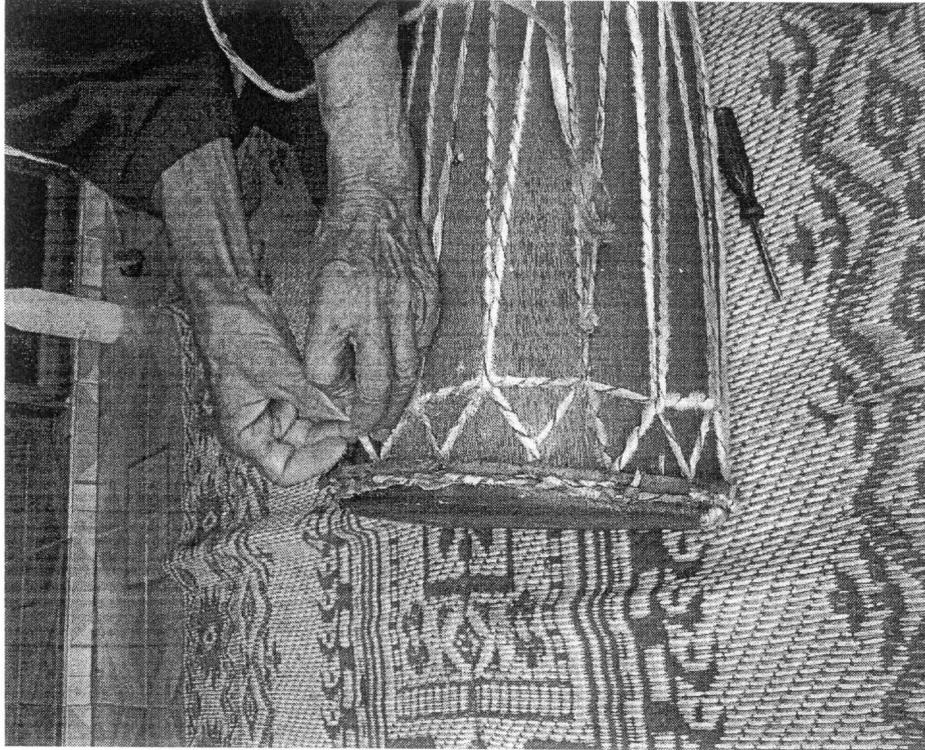
ภาพการตรวจสอบเสียงกลอง

ภาพการเช็ดทำความสะอาดด้วยผ้าชุบน้ำหมาด ๆ ก่อนการชูดด้วยไขมิด

ภาพต่อเนื่อง การนำไปมีดขูดให้ขนหนังหน้าเรียบ

ภาพต่อเนื่อง การผูกบ่วงสายแวนบริเวณหัวกลองและหางกลอง

ภาพการถักสายแอมด้วยเชือกหนัง

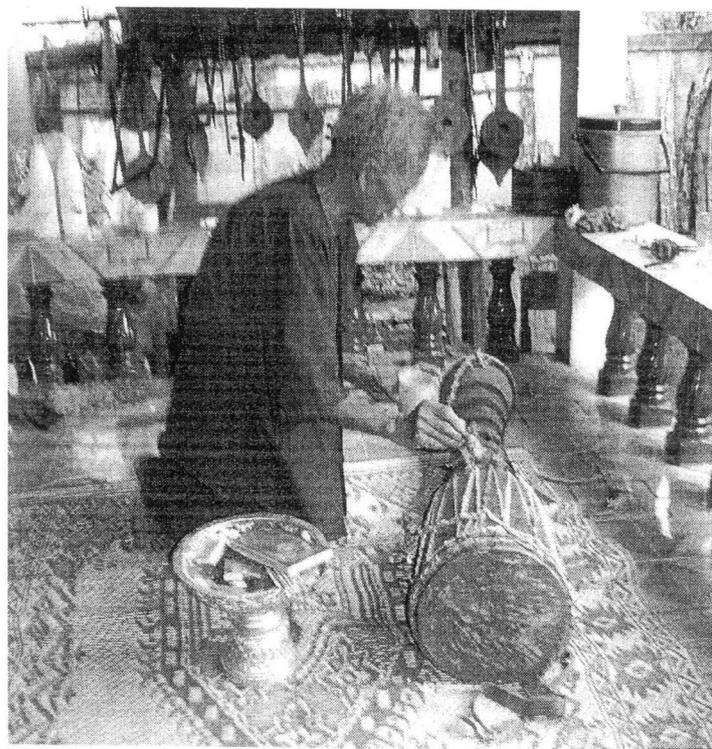
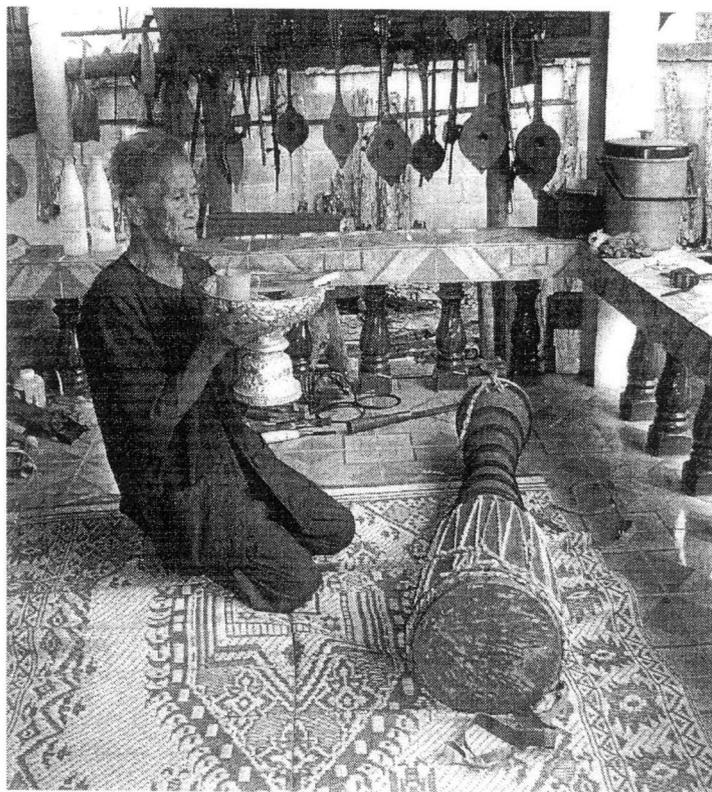
ภาพการผูกสายแอมที่ถักแล้วที่ส่วนหางกลอง

ภาพต่อเนื่อง การร้อยหนังจากส่วนหัวถึงส่วนหางเพื่อสะพาย

ภาพกลองปุงเง่ที่สร้างเสร็จแล้ว

ภาพต่อเนื่อง การทำพิธีประพรม เป็นการขอภัยที่ได้นั่งได้ข้าม และบอกกล่าวไปอยู่ที่ดี ที่ร่มเย็น

จากการศึกษาวิธีการสร้างกลองปู่เจ้าของนายเนียม ลือหาร พบว่า มีกรรมวิธีแบบภูมิปัญญาชาวบ้านที่แสดงถึงจิตวิญญาณก่อนสร้างมีพิธีการ ก่อนจะหุ้มหนังก็ทำพิธี ปกชั้น โดยใช้น้ำมัน ส้มป่อย สุ่มาคาระวะ เพื่อให้เกิดความเป็นมงคลต่อผู้สร้างและผู้นำไปใช้ ชั้นครูของนายเนียม ลือหาร ประกอบไปด้วย น้ำมัน ส้มป่อย พระเครื่อง เม็ดประจำ สมุดคทา ของเก่าแก่ ดอกไม้ รูปเทียน ชั้นน้ำขนาดเล็กที่มีส่วนผสมระหว่างน้ำ น้ำมัน ส้มป่อย ประพรมกลองปู่เจ้าด้วยใบดอกแก้วบุญโยง

ที่สำคัญข้างในไหกลองส่วนหัวนั้นกลางลำไหจะบรรจุหัวใจกลองไว้ด้วย โดยทำมาจากน้ำเต้าลูกเล็กเขียนอักขระล้านนาเป็นยอดคาถาหมานิยม คาถามัดจิตมัดใจ คาถากลองแสนเสียง และคาถาขุนแสนห้า ซึ่งเป็นคาถาชนะมาร

ส่วนการหุ้มหน้ากลองปู่เจ้านั้น มี ๒ สูตร คือ สูตร ๑ หุ้มเสร็จชุดหนังให้เรียบด้วยใบมีดขนาดเล็กยี่ห้อ SUPER THIN ส่วนสูตรที่ ๒ นั้น ก่อนหุ้มใช้ก้านสบู่ดำตัดเฉียง เอามาชุคหน้ากลองผสมกับขี้เถ้า ฎไปถูมาจนก็จะออกหมด

๓.๒.๔ การสร้างกลองของพ่อป๊ะ ยอดเมืองนาย

พ่อป๊ะ ยอดเมืองนาย เกิดเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๕ (ไม่ปรากฏหลักฐานวันและเดือนเกิด) ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ ๑๖๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลบ้านขุนยวม อ.ขุนยวม จ.แม่ฮ่องสอน จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒ จากโรงเรียนขุนยวม เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๘ ในวัยเด็ก พ่อป๊ะต้องย้ายที่อยู่ตามบิดามารดาบ่อยครั้งเนื่องจากอยู่ในยุคสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ เมื่อโตขึ้น ได้ประกอบอาชีพทำนา อีกทั้งมีความสามารถในด้านงานช่าง โดยเป็นช่างไม้ ช่างปูน และช่างแกะสลัก งานศิลปกรรมประดับอาคารและวัด ด้วยความสนใจในด้านศิลปวัฒนธรรมช่างป๊ะได้อาศัยความรู้ในด้านงานช่างศึกษาและสร้างกลองกันยาวด้วยตนเอง เพื่อใช้ประกอบการแสดงในโอกาสต่าง ๆ

ปัจจุบันพ่อป๊ะ อายุ ๙๗ ปี สมรสกับนางต๋อน มีบุตรจำนวน ๑๐ คน เป็นชาย ๗ คน หญิง ๓ คน ถึงแก่กรรมแล้ว ๕ คน

ภาพพ่อป๊ะ ยอดเมืองนาย กำลังสาธิตการตีกลอง

๑) ขนาดและสัดส่วน

เส้นผ่านศูนย์กลางหน้ากลอง	๒๕.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบหน้ากลอง	๘๐	เซนติเมตร
เส้นรอบตัวกลอง (ส่วนที่ป่องที่สุด)	๘๓	เซนติเมตร
เส้นรอบคอ	๔๖.๕	เซนติเมตร
เส้นรอบปากลำโพง	๗๖	เซนติเมตร
เส้นรอบเอว	๓๓	เซนติเมตร
เส้นรอบคอคอคอดที่หาง	๕๑	เซนติเมตร
เส้นผ่านศูนย์กลางปากลำโพง	๒๔	เซนติเมตร
ความหนาปากลำโพง	๔	เซนติเมตร
ความยาวจากปากลำโพงถึงหน้ากลอง	๑๒๖	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหัว (หน้ากลองถึงคอกกลอง)	๔๓	เซนติเมตร
ความยาวส่วนหาง (คอกกลองถึงปากลำโพง)	๘๓	เซนติเมตร

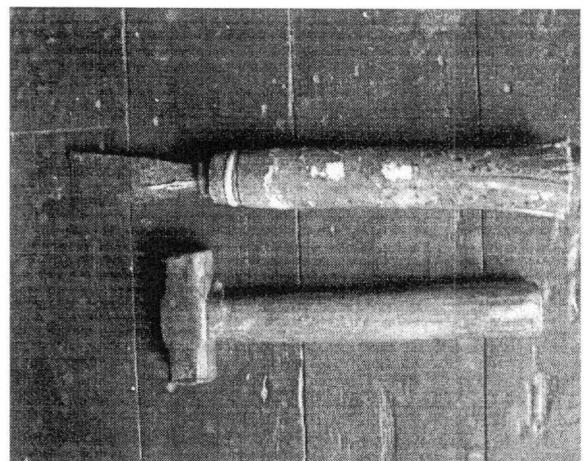
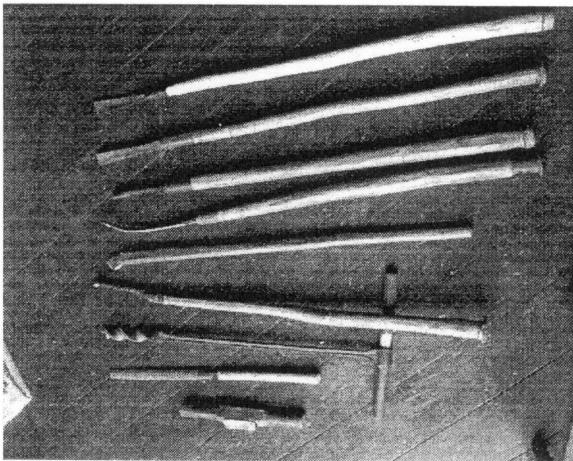
๒) วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างกลอง

พ่อป๊ะกล่าวว่า กลองใน จ.แม่ฮ่องสอนจะเรียกกลองปู้เจ้าว่า กลองก้นยาว ในภาษาไทยใหญ่จะเรียกสรรพนามของกลองก้นยาวว่า “ห่วย” กลองก้นยาวของพ่อป๊ะจะทำด้วยไม้

มะพร้าว พ่อป๊ะกล่าวว่าไม่ว่าทำกลองไม้อะไรก็ตาม ถ้าหากทำให้ถูกสัดส่วนแล้วเสียงก็จะออกมาดีเหมือนกัน

อุปกรณ์ในการสร้างกลอง มีดังนี้

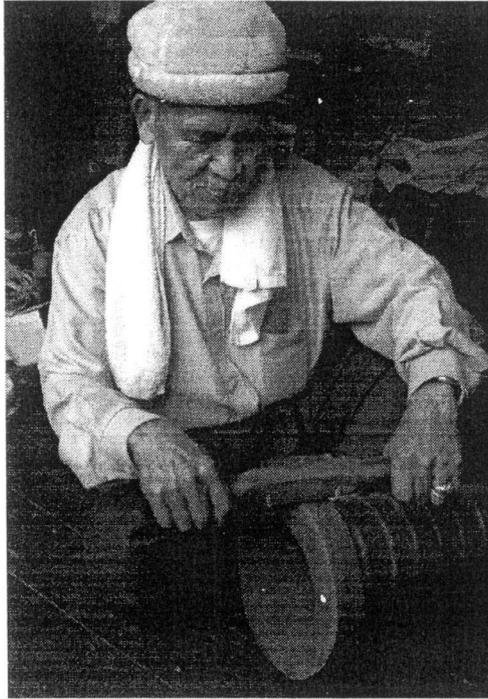
๑. ส่วนมือ
๒. สิวขุดขนาดต่าง ๆ
๓. ตะไบเหล็ก
๔. ลิ้มเหล็กตอกสำหรับเจาะรู
๕. กบไสไม้
๖. ค้อนเหล็ก
๗. ค้อนไม้
๘. เขียง
๙. กระจาดทราย
๑๐. ขวาน

ภาพอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างกลอง

๓. ขั้นตอนการสร้าง

๑. เมื่อได้ไม้ทำกลอง จะวัดขนาดไม้ก่อน มีสูตรว่าถ้ากลองหน้าใหญ่สุด ๑๐ นิ้ว กลองต้องยาว ๑.๒๕ เมตร แล้วจึงทำการแต่งรูปกลองด้วยขวานให้ได้รูปทรงตามต้องการ ขัดแต่งด้านนอกด้วยกบไสไม้ และตะไบเหล็ก

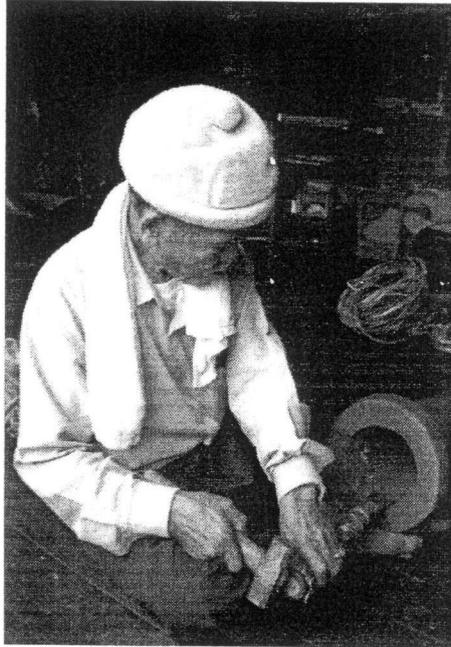
ภาพการขัดแต่งรูปทรงของกลองให้ได้ขนาดตามต้องการ

๒. ใช้สว่านมือเจาะส่วนที่เป็นปากกลองนำร่องก่อน แล้วเจาะอีกด้านหนึ่งให้ทะลุถึงกัน โดยวัดขนาดของรูให้ได้ประมาณ ๑ กำมือ

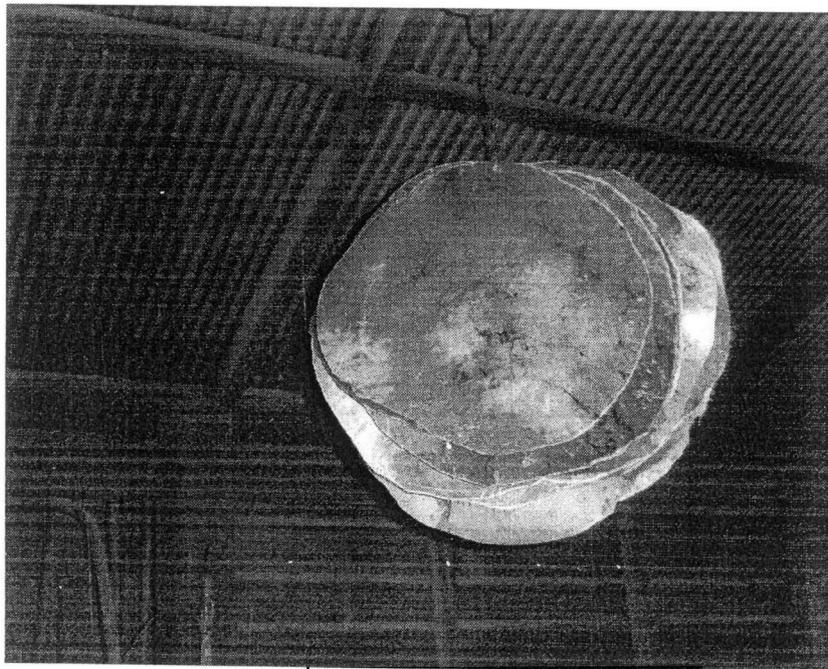
ภาพสาธิตการใช้สว่านขุดปากกลอง

๓. ใช้ส่วเซาะด้านในกลองจนไม่มีความหนาเสมอกัน นำกระดาษทรายมาขัดเอาเสี้ยนมะพร้าวออกให้เรียบร้อย แล้วนำไปทาสีเพื่อเพิ่มความสวยงามและคงทน นำไปตากให้แห้งเพื่อรอขึ้นกลองต่อไป

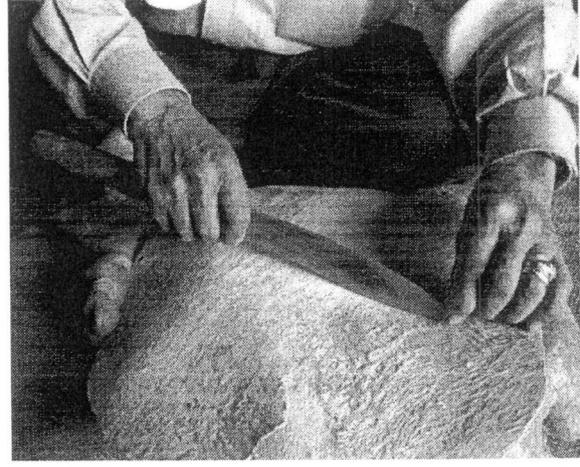
ภาพการใช้ส่วชุคปากกลองให้เป็นโพรง

๔. นำหนังวัวที่ใช้สำหรับขึ้นหน้ากลอง นำมาชิงเพื่อเตรียมขึ้นรูป แล้วตัดเป็นรูปวงกลมให้ใหญ่กว่าปากกลอง

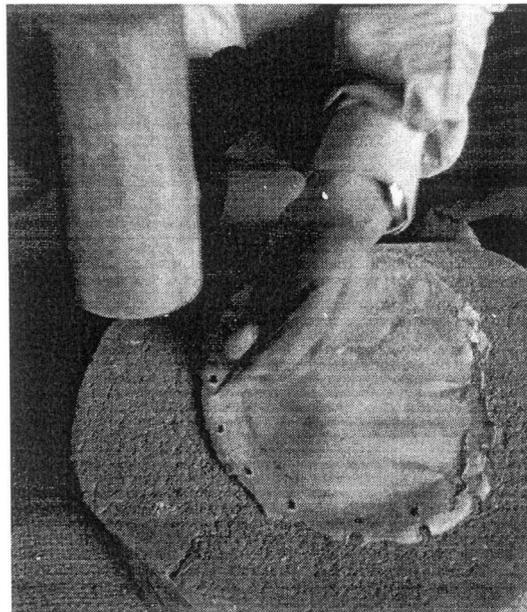
ภาพหนังวัวที่เตรียมไว้สำหรับชิงหน้ากลอง

๕. นำหนังที่ตัดแล้วมาเตรียมขึ้นรูปกลองโดยใช้ก้อนไม้ทุบหนังให้ทั่ว และใช้มีดขูดหนัง
กำจัดขนออกจนหมด

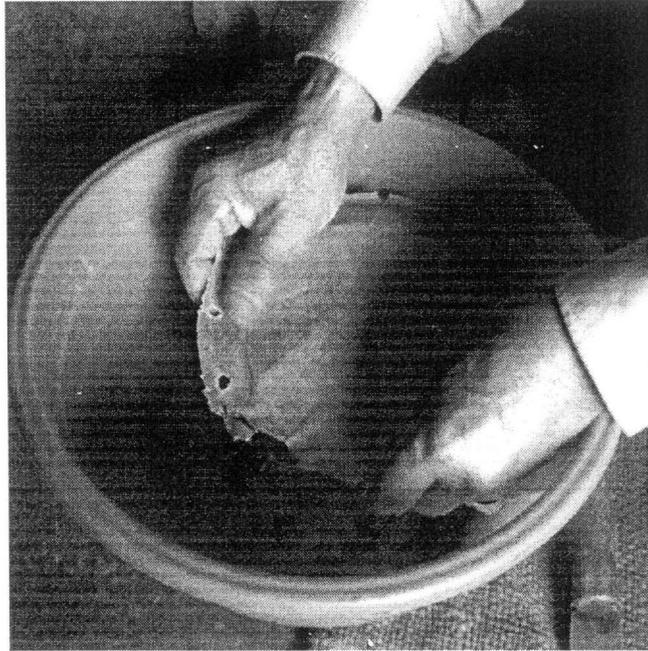
ภาพการทุบหนังวัวและใช้มีดขูดกำจัดขน

๖. ใช้ลิ่มตอกเจาะรู รอบ ๆ หนัง ประมาณ ๒๐ - ๒๕ รู ขึ้นอยู่กับขนาดของหน้ากลอง

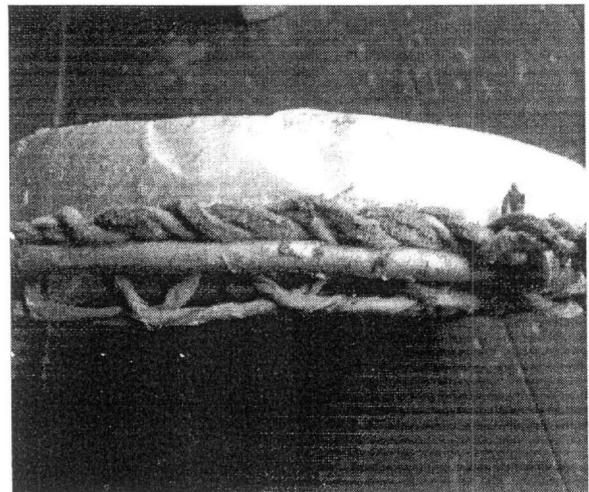
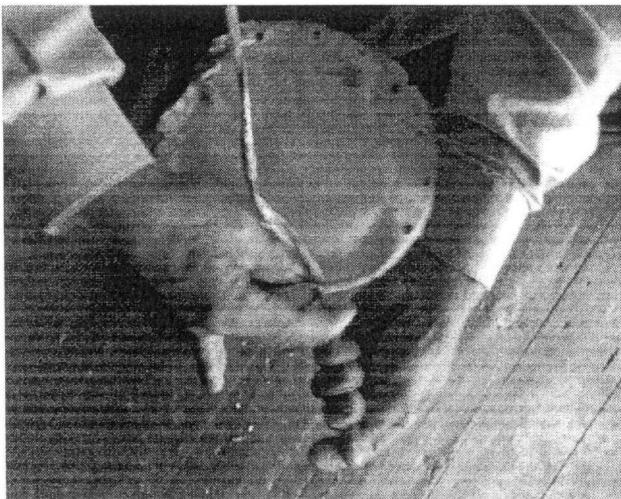
ภาพการตอกลิ่มบนหนังวัว

๗. นำหนังที่เจาะแล้วไปล้างในน้ำเพื่อทำความสะอาด และทำให้หนังอ่อนตัวลงเพื่อพร้อมที่จะสาวกลอง

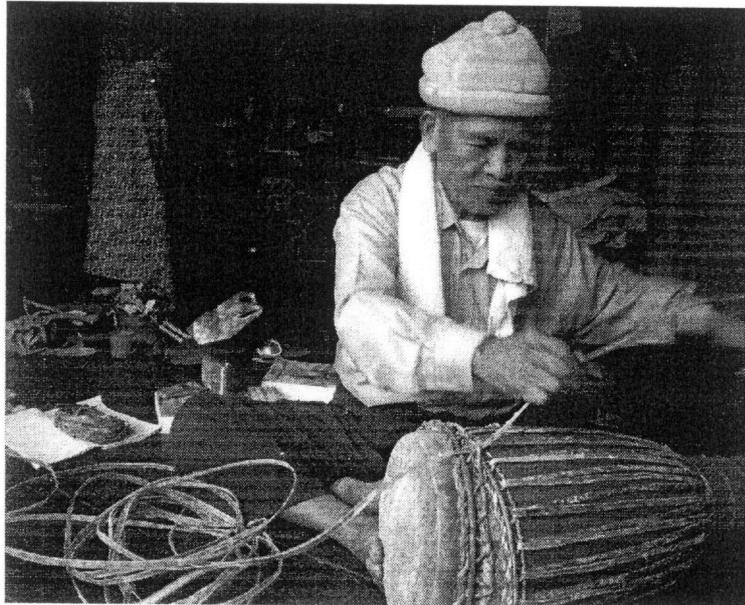
ภาพสาธิตการนำหนังวัวที่ตอกลิ้มแล้วไปล้างน้ำ

๘. ใช้เชือกหนังที่เตรียมชุบน้ำไว้แล้วสอดเชือกผ่านรูรอบหนังทาบไปมา จนครบรอบ

ภาพการร้อยเชือกหนังรอบแผ่นหนังสำหรับจึงหน้ากลอง

๘. นำน้ำกลองที่พร้อมซึ่งแล้วมาครอบเข้ากับปากกลอง ใช้เชือกหนังที่เตรียมไว้สำหรับขึ้นกลองนำมาสอดเข้ากับตัวกลองผ่านเส้นลวดสลับทบกัน ไปมา พร้อมกับคอยดึงเชือกให้เพื่อเร่งเสียงให้น้ำกลองให้ตึงยิ่งขึ้นจนครบรอบ

ภาพสาธิตการขึ้นน้ำกลองลงบนตัวกลอง

๑๐. ใช้เชือกหรือแฉว (ผ้าขาวม้า) มาผูกเข้าบริเวณหัวและท้ายกลอง เพื่อใช้สำหรับสะพายบ่าในเวลาตีกลอง

ภาพกลองที่ประกอบเข้าชุดสมบูรณ์แล้ว

เมื่อจะมีการสร้างกลอง จะให้นำกรวยดอกไม้ และเทียน อย่างละ ๖ ใส่งในขันพร้อมคำทำกลอง (ไม่มีเงินไหว้ครู) มาให้ ช่างจะนำบูชาพระพุทธรูป พระธรรม พระสงฆ์ พร้อมทั้งอธิษฐานขอให้ผู้ใช้ยู่ดีมีความสุข ปราศจากอุปสรรค แล้วใช้ฝักส้มป่อย พร้อมทั้งไม้หอมสองชนิด แดงอย่างหนึ่ง ขาวอย่างหนึ่ง เรียกรวมกันว่า ห้าร้อยชามแปด (ห้าร้อยยี่สิบแปด) เชื่อว่าเป็นมหานิยม มาทำน้ำมันต์ประพรมเพื่อความเป็นสิริมงคล

ภาพช่างปี่กำลังทำพิธีร่วมกับผู้วิจัย

จากการศึกษาวิธีการสร้างกลองของพ่อปี่ ยอดเมืองนาย พบว่าพ่อปี่ได้เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ และวัสดุจากธรรมชาติเป็นส่วนประกอบสำคัญ โดยไม่ได้พึ่งพาอุปกรณ์ไฟฟ้า และยังสามารถรักษาภูมิปัญญาในการสร้างกลองแบบดั้งเดิม ที่เกิดขึ้นจากการประยุกต์ความสามารถทางด้านงานช่างของตนไว้ได้อย่างครบถ้วน พร้อมทั้งยังคงยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีที่จะต้องแสดงความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และครูบาอาจารย์ก่อนและหลังการสร้างกลองทุกครั้ง